MAI JIA

Criptograful

PREMIUL NAȚIONAL AL CHINEI

„UN AMESTEC INEDIT DE THRILLER DE SPIONAJ, SAGA ISTORICĂ ȘI LOGICĂ MATEMATICĂ SE LEAGĂ ÎNTR-UN TOT UNITAR, PLIN DE FORȚĂ."
THE FINANCIAL TIMES

FICTION CONNECTION

TREI

Mai Jia

Criptograful

Traducere din chineză de
Paula Pascaru

TREI
2015

FICTION CONNECTION

COLECȚIE COORDONATĂ DE

Magdalena Mărculescu

JIE MI
Mai Jia

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN ePUB: 978-606-719-586-6
ISBN PDF: 978-606-719-587-3
ISBN Print: 978-606-719-394-7

Editori: Silviu Dragomir, Vasile Dem. Zamfirescu
Director editorial: Magdalena Mărculescu
Redactor: Ruxandra Mihăilă
Foto copertă: Faber Studio (Adelina Butnaru)
Director producție: Cristian Claudiu Coban
Dtp: Mirela Voicu
Corectură: Maria Mușuroiu, Rodica Petcu

elefant

TABLOUL PERSONAJELOR

1. Rong Zilai (John Lili, Bătrânul Lili) — întemeietorul Universității N

2. Rong Youying (Rong Abac Lili, Tigvă de Abac) — nepoata de frate a lui Rong Zilai și bunica lui Rong Jinzhen

3. Căpățână de Ucigaș (Ucigașul) — fiul lui Rong Youying și tatăl lui Rong Jinzhen

4. Rong Xiaolai, Micul Lili — fiul lui Rong Zilai și tutorele lui Rong Jinzhen

5. Rong Jinzhen (Vierme Cap-Mare, Jin Zhen) — personajul central al povestirii

6. Rong Yinyi, dl Rong — fiica Micului Lili și „surioara“ lui Rong Jinzhen

7. Jan Liseiwicz — profesorul lui Rong Jinzhen de matematică și creatorul Codului Violet

8. Directorul Zheng, Zheng cel Șchiop — directorul Unității 701 și cel care-l recrutează pe Rong Jinzhen

9. Xiao Di — soția lui Rong Jinzhen

10. Fan Lili — soția lui Jan Liseiwicz

11. Yan Shi — agentul care a decriptat Codul Negru

Capitolul 1. ÎNCEPUTUL

1

Acel om care plecase din Tongzhen în 1873 într-o barcă neagră cu tendă, pentru a-și face studiile în străinătate, era cel mai mic membru din a șaptea generație a renumitei familii de negustori de sare, clanul Rong din Jiangnan. Când a plecat, se numea Rong Zilai, dar când se întoarse din străinătate purta deja alt nume: John

Lili. Mai târziu, oamenii au spus că el fusese primul care înlăturase mirosul jilav de sare din porii familiei sale și-l înlocuise cu mireasma uscată a cărților și cu un aer de Om Ales[1] care-și iubește țara. Desigur, legătura dintre această transformare și anii petrecuți în străinătate era de netăgăduit. Totuși, când cei din familia Rong l-au ales pe el să plece la studii în afară n-a fost pentru a schimba din temelii destinul clanului, ci pentru că ei sperau ca asta să o ajute pe Bunica Rong să mai trăiască încă puțin.

În tinerețe, Bunica Rong fusese o mamă desăvârșită. În două decade dădu naștere la nouă fii și șapte fiice, toți reușind să ajungă la vârsta maturității. Fiii și fiicele acestea au fost cei care, cu multă trudă, au pus temeliile averii familiei Rong și au pironit-o pe Bunica Rong pe treapta cea mai înaltă din ierarhia clanului. Mulțumită atenției și grijii copiilor și nepoților, Bunica Rong a trăit mult și bine, însă viața ei n-a fost una tihnită. Cu precădere în negura nopții, talazuri de vise întortocheate o împresurau de scotea țipete de spaimă ca un copil; zvâcnirile furtunoase ale inimii, provocate de teamă, nu o părăseau nici după ivirea zorilor. În lanțul coșmarurilor, noianul de copii și grămada de bani au ajuns o povară istovitoare. Strigătele ei ascuțite făceau să tremure flăcăruia lumânării parfumate de la căpătâi. În fiecare dimineață, în curtea

reședinței familiei Rong se afișau unul-doi învățați ca să-i tălmăcească visele bătrânei. Dar, odată cu trecerea timpului, a fost limpede că niciunul dintre ei nu era de vreun folos.

Din marea de tălmaci de vise, Bunica se încredea, cu toată ființa ei, într-un tinerel de-abia debarcat din străinătățuri în Tongzhen. El nu numai că tălmăcea fără cusur semnele din visele bătrânei, dar uneori reușea să prevadă chiar și însemnătatea persoanelor care urmau să apară în viitor. Doar tinerețea îi făcea pe oameni să ridice din sprânceană când venea vorba de abilitățile lui, căci după spusa din bătrâni: „Cum să facă treabă bună, când încă are caș la gură“. Era meșter în tălmăcitul viselor, dar capacitățile sale divinatorii lăsau mult de dorit. Lucrătura lui era precum scrierea îngălată — dacă pleca bine, termina bine, dacă pleca prost, termina prost. La drept vorbind, se pricepea de minune să tălmăcească visele bătrânei din prima parte a nopții, dar pentru cele din a doua parte, ca și pentru visele din vise, dovedea o neputință de netrecut. Chiar și el spunea că nu apucase să învețe arta divinației de la bunicul său și că se bizuia doar pe puținul pe care-l prinsese de ici-de colo, din auzite. Învățase pe sponci, știa pe sponci.

Bunica Rong deschise un perete fals și scoase la iveală banii din perete,

implorându-l să-l invite pe bunicul său să vină în China, dar acesta îi răspunse că nu se poate. Și asta din două motive. În primul rând, pentru că bunicul său avea deja o avere îndestulătoare și își pierduse de mult orice interes pentru bani, în al doilea rând, din cauza vârstei înaintate a bunicului, pe care numai gândul la o călătorie lungă pe ocean l-ar putea speria de moarte. Cu toate acestea, tânărul i-a oferit bătrânei o soluție practică: să trimită pe cineva în străinătate la studii.

Dacă nu vine Mahomed la munte, se duce muntele la Mahomed.

Următoarea sarcină a fost să aleagă din puhoiul de copii și nepoți candidatul ideal pentru călătorie. Acea persoană trebuia în mod obligatoriu să îndeplinească două condiții: prima era să fie cineva cu un înalt sentiment de pietate filială față de bătrână, dispus să treacă prin foc și pară pentru ea, iar a doua condiție era ca acea persoană să fie inteligentă și cu aplecare spre învățătură, pentru a putea, într-un timp scurt, să învețe și să poată mânui cu succes arta divinației și tehnicile complicate ale tălmăcirii viselor. După trei runde de selecții atente, Rong Zilai, un tânăr de 20 de ani, a fost desemnat să îndeplinească misiunea. Astfel, înarmat cu o scrisoare de recomandare scrisă de tânărul străin bunicului său și apăsat de povara responsabilității de a descoperi un mod de a prelungi viața bătrânei, plecă pe

mare în căutarea învățăturii. O lună mai târziu, într-o noapte cu furtună, în timp ce barca lui Rong Zilai încă își croia drum pe valurile oceanului, Bunica avu un vis în care se făcea că vasul lui Rong Zilai era înghițit de un uragan, iar nepotul său ajungea mâncare pentru pești. Prinsă în visul său, bătrâna a fost atât de îndurerată, încât i se tăie suflarea. Moartea din vis a devenit realitate, iar bătrâna nu se mai trezi, ducându-se direct în fața regelui Yama[2]. Călătoria a fost lungă și extenuantă. Când a ajuns Rong Zilai în fața celui care urma să-i fie maestru, după ce i-a prezentat ceremonios scrisoarea de recomandare, a primit, la rându-i, o altă scrisoare în care era anunțată tragica veste a morții bunicii sale. Veștile circulă mai repede decât oamenii, după cum se spune: „Cine aleargă mai repede ajunge primul".

Bătrânul se uita la tânărul venit de atât de departe și văzu în privirea lui o sclipire atât de intensă, încât ar fi putut să doboare o pasăre în zbor. Părea să-și dorească în mod sincer să-l ia drept discipol pe străinul acesta apărut în nadirul vieții sale. Dar tânărul se gândi că, de vreme ce Bunica deja murise, studiul acelor tehnici ezoterice era de-a dreptul de prisos, și, după ce i-a mulțumit bătrânului pentru ofertă, Rong Zilai s-a hotărât să se întoarcă acasă. Însă, în timp ce se pregătea de plecare, în campusul bătrânului maestru s-a întâmplat să cunoască un alt chinez,

care l-a dus la câteva cursuri. Dându-și seama că acolo avea multe de învățat, planurile sale de întoarcere acasă s-au risipit pe dată. Ziua și-o petrecea în compania compatriotului chinez, asistând la cursuri de matematică și geometrie cu studenți din Bosnia și Turcia. Noaptea, împreună cu un coleg mai mare praghez, asculta muzică. Studiul l-a acaparat în așa măsură, încât n-a realizat cum zboară timpul. Când în sfârșit se hotărî să se întoarcă acasă, trecuseră deja șapte ani. În zorii toamnei anului 1880, Rong Zilai luă cu sine în barcă, spre casă, câteva zeci de butoaie cu struguri proaspăt culeși. Când ajunse acasă, în miezul iernii, vinul era numai bun de băut.

După cum spuneau locuitorii din Tongzhen, în cei șapte ani, familia Rong nu se schimbase câtuși de puțin, clanul Rong era tot clanul Rong, negoțul cu sare era tot negoț cu sare, familia prosperă a continuat să prospere, iar gologanii erau tot gologani, curgeau din toate părțile ca și înainte. Singurul care se schimbase era el, fiul cel mic, revenit de peste mări și țări: nu mai era așa de mic și se căpătuise cu un nume enigmatic, Lili, John Lili. În plus, deprinsese tot felul de apucături ciudate, de exemplu, renunțase la coadă, în loc de tunica lungă purta o vestă și îi plăcea să bea vin rubiniu ca sângele. Când vorbea, presăra cuvinte dintr-o limbă ce aducea cu ciripitul păsărilor. Cel mai straniu era că

nu putea să mai suporte mirosul de sare — în port sau la prăvălie, mirosul înțepător al sării îi lua cu asalt nările de i se întorcea stomacul pe dos și uneori își voma fierea. Era un lucru cu totul ieșit din comun ca un fiu de negustor de sare să nu suporte mirosul de sare, iar oamenii se purtau cu el de parcă luase cine știe ce boală. Degeaba le explica el de unde i se trage: odată, pe mare, căzuse în apă și înghițise atâta apă sărată, de-și văzuse moartea cu ochii. După acest episod, când era pe mare, ținea totdeauna în gură o frunză de ceai, altfel chiar n-ar fi fost în stare să îndure mirosul. Dar una era ce spunea el, alta ce credeau oamenii. Dacă nu poate suporta mirosul sării, cum o să poată chivernisi afacerea familiei? Și apoi, ce fel de stăpân umblă toată ziulica cu gura plină de frunze de ceai?

Era o problemă spinoasă.

Din fericire, înainte ca el să plece la studii în străinătate, Bunica dăduse în scris ca banii din spatele peretelui fals să-i fie dați lui după ce-și va fi încheiat pregătirea, drept răsplată pentru pietatea lui filială. Mai târziu, a folosit acei bani ca să-și deschidă o școală în capitala provinciei, în orașul C. Școala se numea Academia de Matematică Lili.

Aceasta a precedat renumita Universitate N.

1 Concept fundamental din gândirea confucianistă care corespunde modelului uman superior. Omul Ales este omul ideal, omul moral, omul superior, cel care optează pentru calea morală a împlinirii de sine, la care ajunge prin învățare (învățarea riturilor, a cărților clasice etc.). Omul Ales, *junzi*, se află în opoziție cu *xiaoren*, Omul Mic, omul de rând, modelul uman care se lasă în voia instinctelor naturale, își urmează dorințele egoiste și este lipsit de voința de a se desăvârși pe sine însuși. (*N.t.*)

2 Regele întunericului, responsabil cu judecata morților. (*N.t.*)

2

Renumele Universității N începu să se clădească odată cu Academia Lili.

Cel dintâi care a adus faimă școlii a fost chiar Lili, care, în ciuda nenumăratelor împotriviri, a insistat ca școala să fie deschisă și pentru femei. Vestea asta s-a împrăștiat ca gândul, iar oamenii au rămas muți de uimire. Primii ani de cursuri au

fost, de altfel, un fel de spectacol pe gaura cheii. Când aveau treabă prin capitală, oamenii nu se puteau stăpâni să nu poposească la Universitate să vadă, să cerceteze, să-și clătească ochii cu spectacolul de acolo — era ca o vizită la lupanar. Conform moravurilor feudale ale vremii, doar faptul că universitatea permitea accesul femeilor la studii era un motiv îndestulător pentru autorități să o închidă. De ce n-a fost închisă — gura lumii slobodă, păreri erau cu duiumul, dar nu te puteai încrede în ele. Puteai însă să pui bază pe cele scrise de familia Rong în arborele genealogic. Astfel, primele femei din Universitate făceau parte din ramura principală a familiei Rong. Ca atare, ei puteau să iasă înainte și să le spună tuturor: „Dacă noi vrem să ne ducem propriile fiice la pierzanie, ce vă privește pe voi?". Să facă totul în familie se dovedi o idee bună. Acesta a fost sigurul motiv pentru care bârfele n-au închis Universitatea Lili. Precum creșterea unui copil e întovărășită de un noian de urlete, tot așa și Universitatea Lili a crescut în faimă, pe măsura gurilor care o spurcau.

Al doilea om care a dus mai departe renumele Universității Lili a fost tot un membru al familiei Rong, copilul născut după ce fratele mai mare al lui Rong Zilai (deja la venerabila vârstă de 60 de ani) își luă o concubină. Copilul era nepoata lui John Lili. Avea din născare un cap mare

cât toate zilele și rotund ca o lună, dar, în afară de asta, fata nu avea niciun alt cusur, ba mai mult, era de o inteligență cum rar îți era dat să întâlnești la femei. Încă de la o vârstă fragedă, a fost limpede că fetița era înzestrată cu o minte sclipitoare, mai ales în domenii precum matematica și aritmetica. La 11 ani a început școala la Universitate, iar la 12 ani a luat parte la un concurs cu un expert abacist. Oamenii rămâneau cu gura căscată văzând cât de repede socotea copila. Putea să calculeze cu numere de câte două–patru cifre mai repede decât îi ia unui bărbat să tragă un scuipat. Rezolva cu ușurință întrebări pentru care, în mod normal, alții își zdruncinau creierii ca să afle soluția. Totuși, în mod contradictoriu, asta îi descumpănea pe cei care o interogau, ei bănuind-o pe fată că știa întrebările dinainte.

Un orb care-și câștiga traiul din ghicitul după forma craniului i-a spus că un geniu ca ea se naște doar o dată la o mie de ani.

La vârsta de 17 ani, a fost trimisă împreună cu vărul ei să studieze la Universitatea Cambridge. Pe când vaporul acosta în docurile îngropate în ceața lăptoasă a Londrei, vărul, căruia îi plăcea să creeze poezioare, inspirat de priveliște, a compus următoarele:

Cu a valurilor furie
Ajuns-am în Marea Britanie.

Marea Britanie,
Marea Britanie,
Negura nu-ți poate tăinui măreția...

Trezită de tonalitatea gravă a cântecului, fata se uită cu ochii împăienjeniți de somn la ceasul auriu de buzunar și spuse:

— Suntem pe drum de 39 de zile și șapte ore.

Pe dată, cei doi au dat curs setului obișnuit de întrebări și răspunsuri: Vărul: 39 de zile și 7 ore sunt...

Verișoara: 943 de ore.

Vărul: 943 de ore sunt...

Verișoara: 56 580 de minute.

Vărul: 56 580 de minute...

Verișoara: 3 394 800 de secunde.

Tipul acesta de joc era o parte din viața ei. Lumea se uita la copil ca la un abac umblător, capabil să facă socoteli cu viteza fulgerului. Exersarea constantă a abilităților sale a dus chiar la îmbunătățirea lor. Oamenii au ajuns s-o strige Abacul, iar din cauza tigvei neobișnuit de mari, Tigvă de Abac. La drept vorbind, ea depășea abilitățile oricărui abacist. Părea că toată iscusința matematică a familiei Rong, exersată de-a lungul multor generații în negoț, se îngrămădise la ea în cap, ca și când stiva de experiență se preschimbase în sfârșit în calitate de prima mână.

În timpul stagiului la Cambridge, ea nu numai că-și întreținuse talentul la

matematică, dar își descoperise și un talent nou, neașteptat, ușurința de a învăța limbi străine. În timp ce altora li se împleticea limba în gură, ea prindea din zbor noua limbă străină de la colega de cameră cu care locuia. Stătea cu altcineva în fiecare semestru și ajungea să se înțeleagă cu noul coleg cu aceeași pricepere și fluență ca un nativ. Metoda în sine nu avea nimic neobișnuit, erau mulți cei care stăteau în cameră cu oameni din alte țări pentru a le învăța limba, neobișnuit era însă rezultatul la care ajungea fata. Reușise să învețe șapte limbi străine în câțiva ani. Nu numai că vorbea foarte bine, dar putea să și scrie și să citească în acele limbi. Într-o zi, plimbându-se prin campusul universității, dădu peste o fată oacheșă. I s-a adresat pe rând în cele șapte limbi, dar niciuna nu s-a dovedit a-i fi de vreun folos. Fata oacheșă de-abia venise de la Milano și vorbea numai italiană. Cât ai zice pește, o invită pe italiancă să locuiască cu ea în cameră în noul semestru. Tot în același semestru, se apucă de proiectarea Podului lui Newton.

Podul lui Newton este una dintre atracțiile de la Universitatea Cambridge. Podul a fost construit din 7177 de bârne de diferite mărimi. În total erau 10 299 de bare de contact, iar dacă ar fi fost să le bați în cuie, era nevoie de cel puțin 10 299 de cuie. Dar Newton a aruncat toate cuiele în râu și a făcut podul fără niciun cui. Acesta era miracolul matematicii. Ani de-a rândul,

studenții la matematică ai Universității Cambridge au visat să spargă misterul din spatele construirii podului, sau, mai exact, visau să proiecteze pe hârtie un pod similar. Dar niciunul n-a izbutit. Numeroși cercetători au încercat să proiecteze o replică a podului pentru care erau necesare peste o mie de cuie, puțini fiind cei care au reușit să proiecteze un pod folosind mai puțin de o mie de cuie. Un islandez a reușit să se apropie cel mai mult de marele țel, reducând numărul de cuie până la 561. Profesorul dr. Joseph Larmor, renumit matematician și președinte al Societății de Matematică Newtoniană, a promis să acorde un doctorat în matematică la Universitatea Cambridge celui care reușea să reducă numărul de cuie necesar pentru construirea podului fie și numai cu unul. Întocmai așa a obținut verișoara un titlu de doctor în matematică, cu o proiectare a podului pentru care erau necesare doar 388 de cuie. La ceremonia pentru acordarea titlului de doctor, verișoara și-a prezentat mulțumirile în italiană, limba învățată în semestrul respectiv.

Acela era al cincilea an la Cambridge, avea 22 de ani.

În următorul an, doi frați care năzuiau să înalțe omul în aer s-au dus la Cambridge s-o vadă pe verișoară. Impresionată de forța și cutezanța idealurilor lor, verișoara s-a dus cu ei în America. După doi ani, în Carolina de Nord, omul reușea să înalțe în

văzduh primul avion din istorie. Pe burta avionului era o plăcuță încrustată cu litere argintii cu numele celor care proiectaseră și construiseră avionul. Pe al patrulea rând stătea scris:

> Proiectant aripă: Rong Abac Lili, China, orașul C.

Folosea numele Rong Abac Lili când era în străinătate, dar numele ei din arborele genealogic al familiei era Rong Youying, descendentă din a opta generație. Cei doi frați care o invitaseră să-i însoțească în America au fost frații Wright, primii din lume care au efectuat un zbor cu un avion cu motor.

Dacă avionul fraților Wright i-a dus numele verișoarei până la cer, ea a dus numele Academiei Lili până în stratosferă. După Revoluția din 1911[3], văzând că țara sa era în pragul schimbării, se întoarse fără ezitare acasă; prețul plătit a fost ruperea unei relații de lungă durată. Aici a preluat funcția de directoare a Departamentului de Matematică din cadrul alma mater. La acea dată, Universitatea Lili devenise deja Universitatea N. În vara anului 1913, directorul Societății de Matematică Newtoniană, profesorul dr. Joseph Larmor, a făcut o vizită în China. A adus cu sine un model al proiectului Podului lui Newton conceput de Tigvă de Abac, cel ridicat cu doar 388 de cuie. Evenimentul acesta a sporit și mai mult renumele universității, am putea spune că profesorul dr. Joseph

Larmor a fost al treilea om care a dus mai departe faima Universității N.

Într-o zi de octombrie din 1943, diavolii japonezi au ars din temelii Universitatea N. Odată cu zidurile cuprinse de flăcări, s-a mistuit și neprețuitul cadou al profesorului Joseph Larmor, modelul 1:250 al Podului lui Newton. La acea dată, cea care proiectase acest pod își găsise deja sfârșitul de 29 de ani, la un an după vizita profesorului Joseph Larmor și înainte să împlinească 40 de ani.

3 Revoluția de la 1911 marchează căderea ultimei dinastii din China, dinastia Qing. (*N.t.*)

3

Verișoara sau Rong Youying, sau Rong Abac Lili, sau Tigvă de Abac a murit pe patul de spital, în durerile facerii.

S-a scurs atâta amar de vreme de la moartea ei, încât și cei care au fost de față la naștere sunt morți de mult. Peste timp însă, dăinuie povestea agoniei sale tragice, transmisă din generație în generație, ca

istorisirile cu lupte îngrozitoare. Tragedia ei e spusă și răspusă, încât a căpătat tușe din ce în ce mai rafinate și mai clasice, așijderea unei legende. După cum lesne vă puteți imagina, femeia a trecut prin dureri înfiorătoare, țipetele ei au răsunat două zile și două nopți, iar mirosul greu de la sângele scurs a învăluit mai întâi salonul în care se afla, apoi holul, ca până la urmă să se prelingă până la drum. Doctorul a folosit și cele mai avansate tehnici și instrumente ale momentului, dar și cele mai stupide metode, doar-doar s-o naște pruncul, dar capul lui negricios rămânea tot ascuns în vintrele mamei. Pe coridorul din fața salonului erau ticsiți membrii din familia Rong și din familia Lin (tatăl copilului), în așteptarea momentului fericit. Dar orele se scurgeau și oamenii din fața salonului se răreau treptat, la urmă au mai rămas doar două slujnice. Chiar și cei mai duri erau îngroziți de chinurile facerii. Neîndoios că nici măcar bucuria venirii pe lume a unui copil nu putea să șteargă groaza provocată de moartea mamei sale. Gata-gata să-și dea ultima suflare, femeia părea în răstimp că se întremează. Dar timpul a fost neîndurător spre hotărârea nemiloasă a destinului. Bătrânul Lili, ultimul ajuns pe coridor, a fost și ultimul care a plecat. Înainte să plece a spus:

— Copilul care se va naște va fi ori geniu, ori diavol.

— Sunt șanse de 80–90% ca acest

copil să nu se nască, a spus doctorul.

— Va naște copilul.

— Nu-l va putea naște.

— Nu înțelegeți, ea e o femeie extraordinară.

— Eu înțeleg în general femeile, iar dacă ea va avea copilul va fi o minune.

— E o femeie capabilă de miracole.

După ce spuse astea, dădu să plece.

Doctorul îl opri și-i zise:

— Eu sunt doctorul și trebuie să ascultați ce spun. Dacă nu se naște copilul ce facem?

Bătrânul Lili păstră un moment de tăcere. Doctorul stărui:

— Salvăm adultul sau copilul?

Bătrânul Lili răspunse fără șovăire:

— Salvați adultul, desigur!

Dar în fața sorții necruțătoare, ce preț mai aveau vorbele bătrânului Lili? În zori, gravida începu treptat să cedeze, sleită de puteri, după încă o noapte de luptă. Doctorul îi injectă apă rece ca gheața și o doză dublă de stimulent ca s-o readucă în simțiri pentru un ultim efort. Medicul fusese categoric: dacă nici de data asta nu va merge, renunță la copil și salvează adultul. Dar lucrurile nu s-au petrecut întocmai: încercând, cu un ultim efort, să-și nască pruncul, femeii i-au cedat organele. Doctorul a spintecat pântecul mamei și a salvat, în cele din urmă, bebelușul.

Copilul s-a născut cu prețul vieții

mamei sale, care l-a adus pe lume într-o durere sfâșietoare. Intrat în viață, i-a înmărmurit pe toți cu capul lui mare cât o baniță. Avea căpățâna mai mare decât linia umerilor! Capul mamei era o nimica toată în comparație cu al fiului. La prima naștere, un copil cu un cap atât de mare — ca să nu mai vorbim de vârsta avansată a mamei — a dus la un drum fără întoarcere: moartea femeii. Uneori, urzeala sorții e misterioasă — o femeie care fusese în stare să trimită la cer câteva tone de metal n-a reușit să stăpânească boțul de carne din pântecul său. După ce a apărut pe lume, cei din clanul Lin s-au dat peste cap să-i aleagă tot soiul de nume, de la nume cu stil, nume formale, nume-poreclă și multe altele, însă și-au dat repede seama că era o treabă de prisos, întrucât capul său cât banița și condițiile groaznice în care se ivise pe lume i-au făcut pe oameni să-l strige: Căpățână de Ucigaș.

Căpățână de Ucigaș!

Căpățână de Ucigaș!

Numele ăsta se ținea de el ca râia.

Căpățână de Ucigaș!

Căpățână de Ucigaș!

Toți îl strigau așa, și prietenii, și familia. Toată lumea îl striga așa.

Oricât de greu ar fi de închipuit, în final toată lumea îl striga Ucigașul, iar el se arătă demn de numele primit, întrucât săvârși crime cutremurătoare și răutăți cum nu se mai văzuseră pe fața

pământului. Familia Lin era cea mai avută din capitala provinciei, iar magazinele lor se întindeau pe un bulevard mare, de-o parte și de alta a drumului, pe o distanță de doi kilometri. Dar Ucigașul se făcu mare și treptat averea familiei începuse ușor-ușor să se ducă de râpă din cauza datoriilor la jocurile de noroc în care se îngloda sau pentru că trebuiau să-l scoată din tot soiul de belele. Dacă nu ar fi fost curva aceea haină care să ia cuțitul, să-l împlânte în el și să-l omoare, familia Lin și-ar fi pierdut chiar și casa. Povestea spune că Ucigașul s-a apucat de fărădelegi la vârsta de 12 ani și a murit la 22. În această decadă, el ar fi comis cel puțin zece crime și s-ar fi culcat cu peste o sută de femei. În plus, a prăduit la pariuri un purcoi de bani înalt cât un munte și lung cât o stradă. Cum o fi fost oare posibil ca dintr-o mamă remarcabilă ca a sa, un geniu care apare poate doar o dată la o mie de ani, să se fi născut o asemenea năpastă?

Când să-și mai tragă și cei din familia Lin un pic sufletul după moartea Ucigașului, o fată misterioasă veni să le tulbure liniștea. Venea de undeva din afara provinciei și a cerut să-l vadă pe capul familiei Lin. Când l-a văzut, i s-a aruncat la picioare fără o vorbă și a început să jelească. Arătând spre pântecele ei borțos, spuse printre lacrimi:

— Acesta este copilul familiei Lin!

Cei din familia Lin știau că dacă ar fi

fost să strângă toate femeile cu care fusese Ucigașul și le-ar fi urcat în bărci, ar fi avut nevoie de o flotă destul de mare ca să le încapă pe toate. Dar nu mai venise niciuna care să spună că-i gravidă. Pe deasupra, bătător la ochi și prilej de îndoială era și faptul că fata venea din altă provincie. Furioși, au gonit-o în șuturi afară pe poartă. Crezu că loviturile vor duce la pierderea fătului, iar gândul acesta îi aduse mulțumire. În pofida durerilor resimțite din cap până-n picioare, pruncul rămase în vintrele mamei. Își lovi singură pântecul cu pumnii, dar fără urmări. Mâhnirea o copleși în așa măsură, încât se prăbuși în mijlocul drumului și plânse în hohote. Oamenii se strânseră ciorchine în jurul ei, iar unul se milostivi de suferința ei și-o sfătui să meargă la Universitatea N să-și încerce norocul cu cei din familia Rong, că doar și ei erau tot familia Ucigașului. Se îndrepta șovăielnic înspre Universitatea N, ca să îngenuncheze în fața Bătrânului Lili. Om integru, cu principii, muștruluitor cu cei care se abăteau de la rânduielile vechi sau noi, Bătrânul Lili avea un înalt simț al dreptății. Îi permise fetei să rămână. În ziua următoare, i-a poruncit fiului său, Rong Xiaolai, cel căruia oamenii îi spuneau Micul Lili, să o ducă în orașul lui de baștină, Tongzhen.

Reședința familiei Rong ocupa jumătate din Tongzhen. Acoperișurile caselor erau vârâte unu-ntr-altul aidoma

solzilor de pește. Începuseră să aibă aspect de vechi. Vopseaua scorojită de pe stâlpi și cornișe lăsa să se întrevadă schimbarea vremurilor. După ce Bătrânul Lili și-a înființat universitatea, mulți membri din familia Rong l-au urmat în capitală ca să studieze acolo. Destinul glorios al reședinței apusese. O cauză a declinului fulgerător era faptul că puțini din tinerii plecați au vrut să se mai întoarcă și să se ocupe de afacerile familiei. Un alt motiv a fost introducerea monopolului statului asupra afacerii cu sare, ceea ce a dus la decăderea familiei Rong. Și ce dacă se ducea de râpă averea familiei? Cam așa gândeau mulți membri ai familiei Rong, care, sub îndrumarea Bătrânului Lili, manifestau interes pentru știință, pentru căutarea adevărului, și nu le păsa câtuși de puțin de agonisit averi sau de dus o viață de huzur. Nepăsarea era cuvântul de ordine față de pierderea averii și distrugerea afacerii de familie. În decurs de doar zece ani, familia Rong pierduse tot ce avea, până la ultimul bănuț, dar nu le făcea plăcere să discute despre cum se întâmplase asta. De fapt și de drept, motivul pentru care pierduseră averea se afla în văzul tuturor, agățat de poarta principală a reședinței. Era o placă pe care stăteau scrise câteva caractere mari, aurii: Susținător al Campaniei din Nord[4]. Povestea din spatelei plăcii sună cam așa: Se pare că atunci când Armata Națională

Revoluționară a ajuns în orașul C, Bătrânul Lili, văzând că studenții ieșiseră pe străzi să adune bani pentru cauza armatei, e atât de mișcat de gestul lor, încât se întoarce degrabă acasă, în Tongzhen, și vinde toate docurile și jumătate din prăvăliile familiei Rong. Cu banii căpătați, cumpără arme și muniție cât să încarci un vapor și le dăruiește Armatei Naționale Revoluționare, pentru asta primind drept răsplată placa. Astfel, se aliniau și cei din familia Rong laolaltă cu pleiada de naționaliști și salvatori de țară. Nu trece mult însă și generalul care scrisese placa cu cele patru caractere aurite devine un răufăcător fugar, un dezertor din guvernul naționalist. Fuga generalului adumbrește strălucirea caracterelor de pe placă. Mai târziu, guvernul confecționează o placă similară, cu aceleași cuvinte, scrise în caractere aurite, dar cu o caligrafie diferită. Cere familiei Rong permisiunea de a schimba placa veche cu cea nouă, dar se lovește de refuzul Bătrânului Lili. De atunci, guvernul naționalist și familia Rong nu s-au avut la inimă, ceea ce a dus la decăderea familiei Rong. Bătrânul Lili nu se sinchisea de pierderea afacerii familiei, dar voia musai ca placa să rămână. Cât era el în viață, placa nu va fi dată jos.

Nu le rămânea nimic mai bun de făcut decât să accepte pierderea.

Pe vremuri, vila familiei Rong fremăta de viață, servitori de toate vârstele se foiau

încoace și-ncolo după treburi, dar acum era liniște și dezolare. Vocile care se mai auzeau erau mai degrabă bătrâne decât tinere, mai degrabă voci de femei decât voci de bărbați, mai degrabă voci de servitori decât de stăpâni. Ordinea fusese dată peste cap. Cum oamenii, cu precădere cei tineri, se împuținaseră, curtea părea mai încăpătoare și mai tăcută. Păsările-și confecționau cuiburi în copaci, păianjenii țeseau pânze pe la uși, bălăriile au năpădit potecile în drumurile lor sinuoase în întuneric. Păsările de casă și-au luat zborul, muntele artificial se transformă în munte real, grădina de flori era în paragină, curtea din spate se preschimbă în labirint. Dacă în trecut vila familiei Rong era ca un tablou elegant, impetuos, cu tușe pline de grație, acum era doar o părticică ștearsă din original. În afară de câteva unghere cu urme desenate parcă de penelul migălos al unui spirit nevăzut, restul se prefăcuse într-un hățis nedeslușit. Dacă ai fi dorit să ascunzi o femeie necunoscută și misterioasă, cu o situație îndoielnică, acesta ar fi fost locul ideal.

Micul Lili își stoarse creierii să găsească o cale de a-i determina pe dl și dna Rong s-o primească pe fată. Cu toți cei din generația a șaptea din familia Rong morți, cu Bătrânul Lili departe, în capitala provinciei, cei îndreptățiți pe deplin să ocupe pozițiile de stăpâni ai casei erau dl și dna Rong. Dl Rong era înaintat în vârstă,

suferise un atac cerebral, își pierduse facultățile mintale și era imobilizat la pat. Valora cât o ceapă degerată, adevărata putere regăsindu-se în mâinile dnei Rong. Dacă fata era într-adevăr gravidă cu copilul Ucigașului, atunci dl și dna Rong erau cu adevărat unchii copilului. Dar vestea asta n-avea cum să le pice bine, tot așa cum nu-ți pică bine să-ți schimbi pantalonii după fiecare pârț. Aducându-și aminte că dna Rong era o budistă fervență, în mintea Micului Lili a încolțit un plan cu sorți de izbândă. S-a dus cu fata glonț în camera de rugăciune a dnei Rong. Fumul bețișoarelor parfumate se ridica în volută, în timp ce degetele doamnei băteau ușor într-un pește din lemn. Micul Lili și dna Rong au început să discute. Dna Rong a întrebat:

— Cine este ea?

— O femeie.

— Orice-ar fi să-mi ceri, spune repede, că-mi recit sutrele.

— E gravidă.

— Da' eu nu-s felcer, ce vrei să fac eu?

— Este o budistă fervență, a crescut la o mănăstire. Nu-i măritată, dar anul trecut s-a dus la muntele Putuo să se roage și când s-a întors căzuse grea. O crezi?

— Contează dacă o cred eu?

— Dacă o crezi, îngăduie-i să stea aici.

— Și dacă n-o cred?

— Dacă n-o crezi, o arunc în stradă.

După o noapte de veghe și rugăciune

fără răspuns de la Buddha, la zenit, când Micul Lili se prefăcu c-o aruncă pe fată în stradă, dna Rong a luat pe dată decizia:

— Poate să rămână. *Emituofo* — Slăvit fie Buddha!

4 Campania organizată de Frontul Unit împotriva seniorilor războiului. Aceștia erau comandanți militari care preluaseră puterea civilă și militară, în anumite regiuni ale Chinei. Ei nu răspundeau în fața niciunei autorități și își creaseră propriul sistem de legi și de impozite. (*N.t.)*

Capitolul 2. POVARA

1

Mi-am petrecut vacanțele din ultimii doi ani în trenurile din sudul Chinei, luându-le interviuri celor 51 de martori — cunoscători ai poveștii, unii bătrâni, alții între două vârste. Doar după ce am investigat mii de pagini de mărturii, am putut să mă așez să scriu cartea aceasta. Călătoriile m-au ajutat să înțeleg ce

înseamnă sudul. Odată ajuns în sud, parcă fiecare celulă din corpul meu fremăta de viață, respira aerul dulce, se bucura cu nesaț, se îmbăta de frumusețe. Chiar și părul meu obosit și dezordonat era mai moale și mai negru. E lesne de înțeles de ce am vrut să scriu cartea în sud, mai greu de înțeles e că schimbarea locului a dus și la o modificare a stilului meu de scris. Simțeam cum aerul blând și umed al sudului imprima curaj și răbdare scrisului meu, în contrast cu frământarea pe care o resimțeam de obicei. În același timp, povestea mea se desfăcea în poteci sinuoase, întocmai precum mlădițele abundente ale unui copac din sud. Protagonistul poveștii mele n-a apărut încă, dar urmează să iasă la iveală. Într-un fel, el este deja aici, doar că încă nu-l putem vedea, tot așa cum primii muguri ieșiți din sământă nu-s vizibili ochiului în pământul îmbibat cu apă.

În urmă cu 23 de ani, după ce extraordinara Rong Youying trecu prin experiența terifiantă a nașterii Ucigașului, probabil că toți au sperat că astfel de lucruri nu se vor mai repeta. Cu toate acestea, la câteva luni după intrarea în casa Rong, femeia misterioasă și-a luat rolul în povestea tragică a nașterii. Urletele ei de femeie mult mai tânără răsunau de două ori mai tare, ca atunci când freci un cuțit de piatra de ascuțit. Urletele ei se împrăștiau prin curtea întunecată de

făceau lumânările să pâlpâie și să se tânguie. Izbuti să-l cutremure din toate încheieturile chiar și pe dl Rong, cel ca o legumă. Moașele veneau și plecau, una câte una. Toate ieșeau impregnate de duhoare densă de sânge, fiind împroșcate din cap până-n picioare, aidoma călăilor. Sângele șiroia de pe pat pe jos, ca apoi să se reverse în afara camerei. Afară, se infiltră prin crăpăturile din dalele de pe cărare, ca să ajungă în final până la rădăcinile unor pruni crescuți printre buruieni și glod. Toți credeau prunii aceia morți, dar în iarna respectivă dăduseră floare — era din pricină că se hrăniseră cu sânge omenesc. Când prunii au înflorit, femeia misterioasă era de mult moartă, sufletul ei își luase zborul înspre noul ei destin de fantomă bântuitoare peste văi și dealuri pustii.

Cei care au fost de față la naștere au mărturisit că a fost o minune în sine și numai faptul că a putut naște copilul, în timp ce alții au spus că, dacă ar mai fi trăit și mama după nașterea copilului, ar fi fost un miracol cum nu se mai văzuse. Dar miracolul miracolelor nu se produsese; după ce se născu copilul, femeia și-a dat sfârșitul ca urmare a unei hemoragii puternice. Nu-i ușor să vină miracolele unul după altul. Dar adevărata problemă nu era asta, problema era că după ce au curățat copilul de sânge și vâscozități, au putut vedea cu înmărmurire că bebelușul

semăna leit cu Ucigașul: părul încâlcit, negru și gros, capul cât banița, ba chiar și pata neagră de pe fese erau identice cu ale Ucigașului. Erau ca două picături de apă. Minciuna inocentă a Micului Lili era dată acum în vileag: povestea cu copilul misterios, jumate om, jumate nemuritor, născut de mama sa după un pelerinaj la muntele Putuo, se preschimbă într-o clipită în povestea bastardului hidos a temutului Ucigaș. Dacă dna Rong n-ar fi zărit în copil ceva din bunica sa, excepționala Tigvă de Abac, chiar și ea, cu toată milostivenia budistă, ar fi abandonat copilul în mărăcini. Acel ceva care aducea aminte de bunica sa, Tigvă de Abac, l-a salvat și l-a păstrat în casa Rong.

Copilul a fost păstrat, dar nu și recunoscut ca membru al familiei Rong. Un timp, oamenii l-au strigat: Spiritul Morții. Într-o zi, dl Străinu trecu prin fața porții celor doi servitori bătrâni care primiseră îndatorirea să crească copilul. Aceștia l-au primit cu ospitalitate în casa lor, rugându-l să aleagă un nou nume copilului. Cum erau oameni în vârstă și cu frică de moarte, li se zbârlea părul pe ei de teamă la auzul numelui copilului, de parcă venise să le ceară sufletele. Așa că se gândiră să-i schimbe numele. Încercaseră să-i dea chiar ei un nume obișnuit asemeni copiilor din sat, dar n-au găsit niciunul care să prindă. Auzindu-i pe vecini strigându-l Spiritul Morții, îi lua cu fiori pe șira spinării și

visau urât noaptea. De aceea l-au rugat pe dl Străinu să-i găsească un nume, un nume care să prindă la toată lumea.

Dl Străinu era tălmaciul, din urmă cu mulți ani, al viselor Bunicii Rong. Bunica îl adora, dar nu toți bogătașii îl aveau la inimă. Odată, la docuri, după ce îi tălmăci visul unui negușător de ceai dintr-o altă provincie, a încasat o bătaie soră cu moartea. Pe lângă ambele mâini și picioare frânte, se mai alesese și cu un ochi scos. Unul din ochii lui albastru-azurii. Târâș-grăpiș se târî până la casa familiei Rong. A fost primit în cinstea bunicii Rong. Astfel, putea și bunica Rong să se odihnească în pace. N-avea să mai plece vreodată de acolo. În cele din urmă, și-a găsit și o îndeletnicire propice: să întocmească arborele genealogic al renumitei și prosperei familii Rong. Pe măsură ce timpul se scurgea, el ajunse să cunoască ramurile familiei Rong mai bine ca nimeni altcineva. Știa istoria clanului, bărbații și femeile, principalele ramuri, copiii nelegitimi, cei care au avut succes și cei care au decăzut, care pe unde se dusese și ce făcuse. Totul era scris în notițele sale. Cât privește copilul acesta, dacă unii habar n-aveau cine era, dl Străinu știa exact din ce ramură a familiei se trăgea și mai știa și ce scandal iscase nașterea sa. Și tocmai pentru că știa foarte bine cine era copilul, îi venea greu să aleagă un nume pentru el.

Dl Străinu se tot gândi ce se gândi și

le-a spus că, întâi de toate, copilul trebuie să aibă un nume de familie. Care era numele lui de familie? Desigur că ar trebui să se numească Lin, dar, în acel moment, numele acela era de rău augur pentru toată lumea. Ar fi putut să-l cheme Rong, dar să ia cineva numele de fată al bunicii era peste măsură de neobișnuit. Ar fi putut să preia numele mamei, dar cine să știe cine era femeia misterioasă care-i dăduse viață? Chiar să-l fi știut, tot n-ar fi fost potrivit să-l folosească, era ca și când ar fi scurmat în trecutul întunecat al familiei. Pentru moment, lăsă deoparte alegerea unui nume de familie potrivit și hotărî să-și concentreze eforturile pentru a găsi un prenume. Dl Străinu se gândi la capul lui mare, la soarta nenorocită a acestui copil fără părinți, la cum va trebui el să se târască singur în viață și deodată răsări în mintea lui un nume: Vierme Cap-Mare.

Dna Rong a fost înștiințată de asta în camera sa de rugăciune. Printre rotocoale de fum parfumat și sutre, rosti gânditoare:

— Și tatăl copilului a avut un nume îngrozitor, Ucigașul, dar el chiar a fost un ucigaș. A omorât la naștere o femeie remarcabilă, mândria familiei Rong. De-ar fi să te gândești zile și nopți la un nume pentru el, și ceva mai bun decât Ucigașul n-ai putea scorni. Dar în cazul acestui copil, lucrurile nu stau deloc așa. El e vinovat de moartea unei curve nerușinate care a îndrăznit să hulească numele lui

Buddha, o crimă pentru care merita să moară de zece mii de ori. Uciderea ei nu-i nicicum o crimă, ci o binecuvântare. Spiritul Morții e un nume nedrept pentru el, de-acum înainte îi vom spune: Vierme Cap-Mare. Mi-e greu să cred totuși că va crește să se preschimbe în fluture.

„Vierme Cap-Mare!“

„Vierme Cap-Mare!“

Nu știa nimeni ce părinți are.

„Vierme Cap-Mare!“

„Vierme Cap-Mare!“

Crescu singur ca o buruiană.

În vila aceea mare, singurul care se purta bine cu copilul era dl Străinu, cel venit de pe meleaguri îndepărtate. În fiecare zi, după ce-și isprăvea îndatoririle și-și făcea siesta, dl Străinu mergea pe cărarea întunecată invadată de flori, până la casa celor doi slujitori bătrâni. Se așeza lângă pătuțul din lemn în care stătea Vierme Cap-Mare, trăgea dintr-o țigară și-i povestea în limba lui visul din noaptea precedentă. Părea că-i povestește lui Vierme Cap-Mare, dar, în realitate, vorbea cu sine însuși, căci Vierme era încă prea mic ca să priceapă. Uneori îi aducea copilului clopoței sau jucării din lut, astfel că, ușor-ușor, copilul ajunse să-l îndrăgească. Mai târziu, când a învățat să meargă, sau mai bine zis când începuse să meargă de-a bușilea, primul loc în care s-a dus a fost biroul dlui Străinu din Grădina Perilor.

În Grădina Perilor, după cum îi spune numele, erau doi peri centenari. În mijlocul grădinii se afla o colibă din lemn, în podul căreia familia Rong punea la păstrare ierburi medicinale și opium. Într-un an, o slujnică a dispărut în condiții stranii, la început se credea că fugise cu vreun bărbat, dar apoi i-au găsit cadavrul în descompunere, în coliba de lemn. Cum moartea femeii n-a putut fi tăinuită, toți membrii familiei Rong, de la mic la mare, au aflat curând povestea. Prin urmare, Grădina Perilor s-a transformat într-un tărâm de groază al poveștilor cu fantome și spirite rele. Oamenilor le era frică să se ducă acolo. De cum îi auzeau numele, se îngălbeneau de groază. Când un copil nu era cuminte, era speriat de părinți așa: „Dacă nu încetezi imediat, te duc în Grădina Perilor și te las acolo!". Dl Străinu profită de teama oamenilor pentru locul acela și duse acolo un trai liniștit și izolat. În fiecare an, când înfloreau perii, dl Străinu contempla bulgării diafani și albi ai florilor, respira mireasma lor dulce, fiind convins că locul acela era tot ceea ce căutase atâta amar de vreme. Când se scuturau florile de păr, le aduna, le ținea la uscat la soare și apoi le punea la păstrare în colibă. Acolo, mirosul de flori de păr învăluia aerul tot timpul anului, de parcă acela era sălașul primăverii eterne. Când era deranjat la stomac, își făcea ceai din flori de păr și durerea îi dispărea pe dată.

După ce a fost prima dată acolo, Vierme Cap-Mare a revenit zi de zi. Nu scotea niciun sunet, stătea sub peri și se uita la dl Străinu în liniște, ca o căprioară speriată. Începuse de foarte devreme să se ridice în pătuțul lui, astfel că ajunsese să meargă mai repede decât ceilalți copii. Dar era mult mai în urmă cu vorbitul. Împlinise deja doi ani și, în timp ce alți copii legau deja cuvintele în propoziții, el scotea o singură silabă: *ma* ----------- *ma* ----------. Oamenii se întrebau dacă nu cumva era mut. Într-o zi, pe când dl Străinu își făcea siesta pe un șezlong din bambus, auzi că cineva îl strigă cu voce tânguitoare:

— Ta---ti!

— Ta---ti!

— Ta---ti!

Dl Străinu își dădu seama că cineva încerca să-i spună „tati“ în limba lui maternă. A deschis ochii și l-a văzut pe Vierme Cap-Mare lângă el, cu ochii în lacrimi, agățându-se cu mânuțele de jachetă. Era pentru prima dată când Vierme Cap-Mare striga pe cineva. Credea că dl Străinu era tatăl lui și că murise, de aceea începuse să plângă și să-l strige ca să-l aducă la viață. Din ziua aceea, dl Străinu l-a luat cu sine pe Vierme Cap-Mare să locuiască în Grădina Perilor. Câteva zile mai târziu, octogenarul domn Străinu s-a cățărat în păr ca să agațe un leagăn, cadou pentru aniversarea de trei

ani a lui Vierme Cap-Mare.

Vierme Cap-Mare a crescut înconjurat de florile de păr.

După opt ani, cam pe când florile de păr își începeau dănțuiala spre pământ, dl Străinu le privea rotațiile din văzduh. Pășind pe treptele șubrede, cugeta cu atenție asupra fiecărui cuvânt pe care intenționa să-l folosească. Seara scria pe hârtie cuvintele cumpănite în timpul zilei. În câteva zile, a terminat scrisoarea al cărei destinatar era Micul Lili, fiul Bătrânului Lili. Scrisoarea a stat la el în sertar mai mult de un an, dar, când și-a simțit sfârșitul aproape, a scos-o iar și l-a trimis pe Vierme Cap-Mare cu ea la poștă. Din cauza războiului, Micul Lili n-avea un domiciliu stabil, se muta de colo-colo, de aceea scrisoarea a ajuns la el de-abia după câteva luni.

Iată ce conținea scrisoarea:

Stimate Dle Director,
Vă salut cu multă considerație!

Nu știu dacă această scrisoare este ultimul păcat pe care-l fac în viața aceasta. Nu o să pun la poștă imediat această scrisoare de teamă că-i o greșeală și, de asemenea, pentru că vreau să mai petrec un timp cu Vierme Cap-Mare. Când va ajunge scrisoarea la dumneavoastră, eu voi fi deja pe moarte. În aceste împrejurări, chiar dacă scrisoarea

este o greșeală, nu-mi va mai păsa. Mă voi folosi de dreptul special dat celor care stau să moară de a refuza să mai ducă în spinare poverile cu care i-a încărcat viața, poveri numeroase și apăsătoare. Ca orice om care vrea să-și pună în ordine treburile înaintea morții, voi cerceta cu o mie de ochi interesul dumneavoastră pentru cele ce vor fi prezentate în scrisoare, precum și felul în care veți dori să vă ocupați de ele. Ați putea spune că e testamentul meu. Am dus o viață lungă-lungă, am trăit deja aproape un secol pe pământul ăsta, în năclăiala asta de oameni și diavoli. Știu cât de mult îi respectați voi, chinezii, pe cei dispăruți dintre cei vii, și mai știu și cât de puțin miloși sunteți cu cei vii. În primul caz sunteți demni de toată lauda, în cel de-al doilea, de toată osânda. Date fiind acestea, am deplină încredere că-mi veți respecta ultimele dorințe.

Dorințele mele sunt de fapt o singură dorință și se referă la Vierme Cap-Mare. În ultimii ani am fost protectorul său, dar gongul din pragul morții care anunță că zilele mele pe pământ se apropie de sfârșit a început să bată. E timpul ca altcineva să-l ia în grijă. Vă implor să fiți dumneavoastră protectorul

lui. Vă prezint trei motive pentru care ar trebui să fiți protectorul lui:

1. Doar mulțumită curajului și generozității dumneavoastră și a tatălui dumneavoastră (Bătrânul Lili) a văzut el lumina zilei.

2. Fie că recunoașteți, fie că nu, el este un membru legitim al familiei Rong, iar tatăl dumneavoastră a iubit-o și a prețuit-o pe bunica lui mai mult ca pe oricine în lumea asta.

3. Copilul acesta este foarte inteligent. În ultimii ani, el a fost ca un tărâm nou descoperit, m-am minunat cu toată ființa mea de inteligența lui ieșită din comun. Afară de firea lui singuratică și rece, în rest nu se deosebește cu nimic de bunica sa. Și la înfățișare cei doi sunt ca două picături de apă. Amândoi au fost înzestrați cu o inteligență cum rar îți este dat să întâlnești, cu forță creatoare și cu personalitate puternică. Arhimede spunea cândva: Dați-mi un punct de sprijin și voi muta pământul din loc. Cred cu tărie că și el este un astfel de om, dar acum n-are decât 12 ani și are nevoie de ajutorul dumneavoastră.

Stimate domnule, încredeți-vă în spusele mele și duceți copilul departe de aici. Luați-l cu dumneavoastră în

casa dumneavoastră. Are nevoie de dumneavoastră, de dragostea dumneavoastră, de educația dumneavoastră. Are nevoie și să-i dați un nume, un nume adevărat.

Vă implor!

Vă implor!

Vă imploră un om pe jumătate viu, pe jumătate mort.

Al dumneavoastră muribund,

R.J.

Tongzhen, 8 iunie 1944

2

1944 a fost cel mai negru an din istoria orașului C și a Universității N. Mai întâi, au trecut prin botezul focului în timpul războiului, ca mai apoi să fie prădate de guvernul Republicii Naționaliste de la Nanjing. Fața orașului și, laolaltă cu ea, și inimile oamenilor se schimbaseră din temelii. Când Micul Lili a

primit scrisoarea de la dl Străinu, se liniștiseră luptele, dar debandada provocată de guvernul provizoriu nu avea egal. La acea vreme, Bătrânul Lili era deja mort de mulți ani, iar poziția Micului Lili în cadrul Universității N fusese periclitată de pierderile financiare, dar și de lipsa de cooperare cu guvernul Republicii Naționaliste de la Nanjing. Cu toate acestea, guvernul îi purta o stimă deosebită Micului Lili. În primul rând, era o persoană renumită, iar cineva renumit le-ar fi fost mai de folos decât un om oarecare. În al doilea rând, familia Rong avusese mult de suferit din princina guvernului naționalist, de aceea sperau la o poziție submisivă în fața lor. După instaurarea Republicii Naționaliste de la Nanjing, guvernul îi oferi Micului Lili postul de director general al Universității N (până atunci fusese doar directorul adjunct al universității), închipuindu-și că asta va fi suficient ca să-l cumpere pe Micul Lili. Nu și-ar fi imaginat vreodată că Micul Lili va face bucăți brevetul, de față cu toată lumea, și va striga din toți rărunchii:

— Noi, cei din clanul Rong, mai bine murim decât să ne trădăm țara!

După cum era de așteptat, Micul Lili a câștigat simpatia poporului, dar a pierdut poziția de director general al Universității N. Avea în gând, de ceva vreme, să se adăpostească în Tongzhen din calea

acțiunilor sinistre ale guvernului provizoriu, dar și de luptele interne din cadrul școlii. Fără îndoială, scrisoarea de la dl Străinu i-a grăbit plecarea. Încă mai citea a nu știu câta oară scrisoarea când cobora de pe vapor. Îl zări pe administratorul familiei Rong în aburii ploii. Administratorul l-a întrebat politicos cum călătorise, dar Micul Lili, în loc să-i răspundă, i s-a adresat scurt:

— Ce face dl Străinu?

— Dl Străinu s-a dus. S-a dus de mult.

Micul Lili simți un gol în inimă. Întrebă din nou:

— Unde e copilul?

— Ce copil, dle?

— Vierme Cap-Mare.

— E tot în Grădina Perilor.

Că locuia tot în Grădina Perilor era una, dar nimeni nu știa ce făcea el acolo, întrucât nu ieșea aproape niciodată și mai nimeni nu se sinchisea să-l viziteze. Era ca o fantomă, toți știau de existența lui, dar nimeni nu-l vedea la față. În plus, dacă e să ne luăm după spusele administratorului, Vierme Cap-Mare era cu siguranță mut.

— Nu înțeleg nimic din ce-mi spune, a precizat administratorul. Nu vorbește des, iar atunci când deschide gura nimeni nu înțelege ce spune.

Administratorul a adăugat că auzise de la ceilalți servitori de la vilă că doar după ce dl Străinu a îngenuncheat și a făcut plecăciuni în fața celui de-al Treilea

Stăpân, i s-a îngăduit lui Vierme Cap-Mare să continue să locuiască acolo și după moartea dlui Străinu. În caz contrar, ar fi fost aruncat în stradă. În plus, banii strânși de dl Străinu de-a lungul a câtorva zeci de ani i-ar fi rămas lui Vierme Cap-Mare și, cel mai probabil, își ducea zilele folosindu-se de banii aceia, având în vedere că familia Rong nu-i asigura traiul zilnic.

A doua zi, la prânz, Micul Lili s-a dus în Grădina Perilor. Ploaia se oprise, dar cum plouase câteva zile neîntrerupt, grădina era îmbibată cu apă, iar când pășea pe pământul mocirlos, tălpile i se afundau atât de adânc, încât uneori pantofii îi erau complet înghițiți de noroi. Micul Lili nu mai văzu alte urme în noroi. Pânzele de păianjen din copaci erau abandonate, iar păianjenii se adăpostiseră de ploaie sub streșini. Câțiva urzeau o țesătură nouă în fața ușii. Dacă nu ar fi văzut fumul care ieșea din coș și dacă n-ar fi auzit trosniturile de lemn tăiat, ar fi putut crede că nu locuia nimeni acolo.

Vierme Cap-Mare tocmai tăia cartofi dulci. Într-o oală, în apa fierbinte, se răsuceau câteva boabe de orez, precum mormolocii. Vierme Cap-Mare n-a fost nici surprins, nici mânios la vederea Micului Lili, i-a aruncat o privire scurtă și și-a văzut de ale sale în continuare. Era ca și când bunicul său sau chiar un câine ar fi revenit după o scurtă absență. Era mai scund de înălțime decât își imaginase

bătrânul, iar capul nu era atât de mare pe cât se spunea. Avea un craniu înalt și ascuțit la vârf, de părea că poartă o tichie. Poate de asta-i părea mai mic capul de cât i se dusese vestea. Nu găsi nimic extraordinar la înfățișarea lui, dar purtarea calmă și rece care aducea cu cea a unui bătrân l-a impresionat profund pe Micul Lili. Încăperea în care locuia era de o sărăcie lucie, singurele obiecte de valoare erau dulăpiorul în care se păstrau odinioară plante medicinale, o masă și un jilț. Pe masă era deschisă o carte mare din ale cărei pagini se degaja un iz de vechi. Micul Lili a închis cartea și a citit coperta. Spre surprinderea lui, era o Enciclopedie a Marii Britanii în engleză. Micul Lili lăsă cartea din mână și-l întrebă bănuitor:

— Citești cartea asta?

Vierme Cap-Mare încuviință din cap.

— Și înțelegi?

Vierme Cap-Mare încuviință din nou din cap.

— Nu deschizi deloc gura, oare chiar să fii mut? a adăugat Micul Lili cu o ușoară urmă de reproș. Dacă-i așa, mai dă o dată din cap, dacă nu, deschide gura și vorbește cu mine.

Fiindu-i teamă că nu pricepe limba chineză, i-a mai spus toate acestea încă o dată în engleză. Vierme Cap-Mare se îndreptă spre sobă, răsturnă cartofii dulci tăiați în apa clocotită, apoi îi răspunse în engleză că nu e mut.

Micul Lili îl întrebă dacă știe chineză. Acesta îi răspunse în chineză că da.

Micul Lili îi spuse râzând:

— Vorbești chineză la fel de bine pe cât vorbesc eu engleză. Pesemne că te-a învățat chineză dl Străinu, nu-i așa?

Vierme Cap-Mare a încuviințat încă o dată din cap.

Micul Lili a spus:

— Nu mai da din cap.

Vierme a spus:

— Bine.

Micul Lili adăugă:

— Au trecut deja mulți ani de când n-am mai vorbit engleză, mi-e peste mână să vorbesc engleză, așa că mai bine vorbim în chineză.

Vierme răspunse în chineză:

— Bine.

Micul Lili se oprește în fața mesei, se așază pe scaun, își aprinde o țigară și întreabă din nou:

— Câți ani ai?

— 12.

— În afară de cărțile astea, ce te-a mai învățat dl Străinu?

— Nimic.

— Nu te-a învățat cum să tălmăcești visele? El era un faimos tălmaci de vise.

— M-a învățat.

— Și știi?

— Știu.

— Am avut un vis, ai putea să mi-l tălmăcești?

— Nu pot.
— De ce?
— Îmi interpretez doar visele mele.
— Atunci zi-mi și mie, ce-ai visat?
— Am visat de toate.
— M-ai visat pe mine?
— Da.
— Știi cine sunt?
— Știu.
— Cine?
— Sunteți membru din a șaptea generație a familiei Rong și v-ați născut în 1883. Sunteți al 21-lea din generația dumneavoastră. Vă numiți Rong Xiaolai, numele dumneavoastră de adult este Dong Qian, iar cognomenul dumneavoastră este Ze Tu. Vi se spune Micul Lili. Sunteți fiul Bătrânului Lili, fondatorul Universității N. Ați absolvit matematica în 1906 la Universitatea N. În 1912 ați studiat în America și ați obținut un master în matematică de la MIT (Institutul de Tehnologie din Massachusetts). În 1926 v-ați întors la Universitatea N ca să predați. Tot asta faceți și acum. Sunteți vicepreședinte al Universității N și profesor titular al catedrei de matematică.
— Știi multe despre mine.
— Știu multe despre toți membrii familiei Rong.
— Și asta tot dl Străinu te-a învătat?
— Da.
— Și ce te-a mai învățat?
— Nimic.

— Ai fost vreodată la școală?
— Nu.
— Ai vrea să mergi la școală?
— Nu m-am gândit.
Apa din oală dă iar în clocot, iar aburii de mâncare cotropesc toate ungherele camerei. Bătrânul se ridică cu gândul să facă o plimbare prin grădină. Copilul crezu că bătrânul pleacă și strigă după el să mai rămână ca să-i dea ce-i lăsase dl Străinu pentru el. În timp ce spunea acestea se duce înspre pat și scoate binișor de dedesubt un pachet de hârtie pe care i-l înmânează spunând:
— Tati mi-a spus să vă dau asta când veniți.
— Tati? Bătrânul stă o clipă pe gânduri: Vrei să spui dl Străinu?
— Da.
— Ce e asta? întreabă bătrânul luând pachetul.
— Veți ști când îl veți deschide.
Orice ar fi fost acolo era bine împachetat cu mai multe rânduri de hârtii și nu era câtuși de puțin mic. Dar asta era doar o primă impresie, întrucât înăuntru se afla o statuetă cu Bodhisattva Guanyin, pe care o puteai ține într-o singură mână. Statueta era făcută din jad alb și avea un singur safir verde-închis, exact acolo unde e de obicei *urna,* Al Treilea Ochi Budist. Bătrânul o cercetează cu atenție și simte deodată o senzație de răceală ca de gheață care îi traversează corpul, indiciu că jadul

din statuetă era de o calitate superioară. Cum și execuția era rafinată, însemna că statueta avea o istorie îndelungată și complicată. Desigur că statueta valora foarte mulți bani. Bătrânul analizează situația, apoi, uitându-se la copil, spune cu voce joasă:

— De-abia dacă l-am cunoscut pe dl Străinu. De ce mi-ar lăsa mie ceva atât de valoros?

— Nu știu.

— Știi că statueta asta valorează o groază de bani? Cred că mai bine o păstrezi tu.

— Nu.

— Dl Străinu te-a luat în grijă încă de când erai mic și te-a iubit ca pe propriul fiu, de aceea statueta ar trebui să-ți rămână ție.

— Nu.

— Tu ai mai multă nevoie de ea decât mine.

— Nu.

— Să fie oare pentru că dl Străinu nu a avut încredere că o poți vinde pe un preț bun că mi-a lasat-o mie s-o vând în locul tău?

— Nu.

În timp ce vorbea, fără să vrea privirea bătrânului cade pe una dintre hârtiile cu care era împachetată statueta și așa observă că era acoperită de calcule matematice, șiruri după șiruri de calcule, ca și când cineva ar fi făcut un calcul

foarte complicat. Când a desfăcut toate hârtiile și s-a uitat la ele, a văzut că erau toate la fel, pline de șiruri de calcule matematice. Dând o altă turnură discuției, bătrânul întreabă:

— Dl Străinu te-a învățat matematică?

— Nu.

— Atunci cine a scris toate astea?

— Eu.

— Ce calculai?

— Încercam să aflu câte zile a trăit tati…

3

Moartea dlui Străinu i s-a tras de la gât, o fi fost vreun soi de răzbunare a destinului pentru toți anii aceia în care le tălmăcise altora visele. Tot ce câștigase de-a lungul vieții se datora priceperii cu care meșterea vorbele când le dezlega oamenilor visele. Dar și toate relele i se trăgeau tot de la vorbe, de la vorbele

prevestitoare de năpastă. Își cam pierduse vocea, chiar înainte să-i scrie Micul Lili. Asta i-a dat de gândit că moartea era pe-aproape și că trebuia să se ocupe de viitorul lui Vierme Cap-Mare. În zilele acelea surde, Vierme Cap-Mare îi punea un pahar de apă cu flori de păr la căpătâi. Mireasma palidă a florilor îl trezea; privea cum se desfac florile în apă și îl împresura o stare de liniște. Florile de păr erau un leac de alungare a bolilor, ba chiar începuse să creadă că doar datorită lor ajunsese la o vârstă atât de înaintată. Prima dată a cules flori de păr ca să alunge urâtul. Apoi, a început să fie atras de albul imaculat al florilor și de delicatețea petalelor. Le punea la uscat sub streașina casei. Când erau gata uscate, le așeza la capul patului sau pe masa de lucru. De fiecare dată când inspira mireasma lor, parcă venea iar primăvara și poposea lângă el.

Cum avea numai un ochi bun, iar picioarele îi erau betegite, îi venea greu să se miște de colo-colo. Inevitabil ajunsese să stea mai mult pe scaun și, ca urmare, se pricopsise cu boala mațelor încurcate. Când avea zile proaste, i se părea că viața nu mai merită trăită. Într-o iarnă, constipația reveni. A folosit toate leacurile lui obișnuite. Dimineața, la trezire, a băut un bol mare de apă rece ca gheața în speranța că astfel își va provoca o durere de burtă. Dar de data aceasta constipația se

dovedi tare îndârjită, nici după câteva zile de băut apă rece tot nu s-a eliberat de povară. Izbăvirea întârzia să apară, apa părea că se blocase în mațe, ba mai mult, nu reușea decât să-și provoace și mai multă durere și deznădejde. În seara aceea, când se întoarse din sat cu buruienile medicinale culese, bâjbâi pe întuneric după bolul cu apă rece pregătit lângă ușa de la intrare și-o dădu peste cap pe nerăsuflate până la ultimul strop. Cum bău prea repede, de-abia la sfârșit își dădu seama că apa avea un gust ciudat, pe deasupra mai simți și că odată cu apa se dusese pe gât și ceva molatic. Grețoasă treabă! A aprins candela și a văzut în ceașcă o mulțime de flori uscate de păr înmuiate de apă. Le suflase vântul sau vreun șoarece le răscolise pe-acolo. N-auzise niciodată de vreo băutură făcută cu flori de păr, așa că aștepta urmarea cu sufletul la gură. Era pregătit chiar și de moarte, dacă ar fi fost cazul. Dar nici n-apucă să-și înmoaie buruienile, că simți o ușoară durere în mațe. Își dădu seama că era durerea pe care o așteptase zi și noapte. Știa că ceva bun avea să se întâmple. După o serie viguroasă de pârțuri vibrante, s-a dus direct la veceu. Ieși de acolo complet eliberat.

Înainte, după ușurare urma o perioadă de inflamare a mațelor. După eliberarea mațelor de constipație, suferea de o cufureală de una-două zile, de parcă doar

dacă trecea prin cele două extreme se putea face bine. De data asta însă, se sparse cercul vicios, constipația îi trecuse, fără alte simptome neplăcute și complicații. Atunci, în inima lui se contură cu căldură imaginea apei cu flori de păr. Ce începuse din pură întâmplare se dovedise a fi o aranjare miraculoasă a destinului. De atunci, în fiecare zi, a început să-și facă ceai din flori de păr și, pe măsură ce bea, i se părea tot mai benefic. Apa cu flori de păr a devenit o binecuvântare a destinului pentru el și o prezență constantă în viața lui singuratică și firavă, de om bătrân. În fiecare an, când înfloreau perii, simțea o fericire și o împlinire de neegalat. Când culegea florile parfumate și fragede de păr, parcă își aduna în pumni propria viață și sănătate. În pragul morții, visa noapte de noapte cum se desfac florile în lumina soarelui și cum se scutură în bătaia ploii. Asta însemna că își dorea foarte mult ca Dumnezeu să-l ia la sine împreună cu florile de păr.

Într-o dimineață în zori, bătrânul l-a chemat pe Vierme Cap-Mare la capul patului, i-a cerut hârtie și pix și a scris următoarea propoziție: Vreau să-mi pui flori de păr în coșciug când voi muri. Seara l-a chemat din nou pe Vierme Cap-Mare, i-a cerut iar hârtie și pix și și-a formulat cu și mai multă precizie dorința: Calculează câte zile sunt în 89 de ani de viață și

îngroapă-mă cu tot atâtea flori de păr. Poate că bătrânul era confuz și speriat de apropiata moarte de îi scrise niște cerințe atât de precise, fără însă să-l fi învățat vreodată pe Vierme Cap-Mare vreo boabă de matematică.

Deși nu învățase niciodată matematică, știa să facă socoteli simple de adunare și de scădere. Făceau parte din viața de zi cu zi, era ceva obișnuit, și un copil era în stare să facă astfel de socoteli chiar dacă nu era învățat. Dintr-un anumit punct de vedere, Vierme Cap-Mare primise destul de multă instrucție în acest sens, de vreme ce, după ce cădeau și erau culese de dl Străinu, florile de păr trebuiau numărate de Vierme. După o socoteală corectă, numărul obținut era trecut pe perete. Ulterior, Vierme era pus din nou să le numere și rezultatul era iar consemnat pe perete. Astfel, până la căderea tuturor florilor, abilitatea lui Vierme de a calcula era deja desăvârșită, știa să socotească cu unități, zeci, sute, mii, zeci de mii. Însă asta era tot ce știa. Acum trebuia să se bazeze pe cunoștințele lui limitate și pe informațiile lăsate de dl Străinu pentru piatra sa funerară, inclusiv locul și data nașterii, pentru a calcula câte zile trăise tatăl său. Nefiind însă prea dotat în această privință, a durat o eternitate ca să termine de socotit, a pierdut o zi întreagă ca să obțină numărul dorit. Pe înserat, s-a dus la capul patului și i-a spus bătrânului tată

numărul obținut cu multă trudă. Nemaiavând energie nici cât să dea din cap, acesta l-a mângâiat ușor pe mână și a închis ochii. Astfel că Vierme Cap-Mare nu știe nici până în ziua de azi dacă socotise bine sau nu. Când realiză însă că Micul Lili s-a uitat la calculele lui, și a înțeles pentru prima dată că relația lui cu acel om putea fi una importantă, s-a simțit stresat și nelalocul lui.

Folosise în total trei foi pentru calcule și, deși nu erau numerotate, după ce le-a privit pe rând, Micul Lili și-a dat seama care era prima pagină. Pe prima pagină erau scrise următoarele:

Un an: 365 de zile.
Doi ani: 365 + 365 = 730 de zile.
Trei ani: 730 + 365 = 1 095 de zile.
Patru ani: 1 095 + 365 = 1 460 de zile.
Cinci ani: 1 490 + 365 =1 825 de zile.

Micul Lili a realizat astfel că Vierme Cap-Mare nu știa înmulțirea. Neștiind înmulțirea, nu avea altă cale decât să folosească metoda aceea greoaie. Adunând zilele an de an, până la anul 89, a obținut cifra de 32 485 de zile. Apoi, din acest număr a scăzut 253 de zile, iar rezultatul final a fost de 32 232 de zile.

Vierme Cap-Mare întrebă:

— Am socotit bine?

Micul Lili și-a dat seama de greșeală — nu fiecare an are 365 de zile. Conform calendarului gregorian, o dată la patru ani este an bisect și el are 366 de zile. Se mai

gândi totuși că acel copil de doar 12 ani reușise cu multă trudă să socotească fără greșeală, și ăsta nu era lucru de șagă. N-a vrut să-l supere, ba chiar îl lăudă cu sinceritate:

— Ai mare dreptate într-o privință. A fost foarte inteligent din partea ta să purcezi la realizarea calculului, de la ziua lui de naștere. Ia gândește-te, dacă nu ai fi făcut astfel, ar fi trebuit să pui la socoteală și cele două perioade din primul și, respectiv, din ultimul an de viață, să numeri zi cu zi. Așa, a trebuit doar să socotești câte zile a trăit în ultimul an. Asta a simplificat foarte mult lucrurile.

— Acum am o metodă și mai simplă, a spus Vierme Cap-Mare.

— Ce metodă?

— Nici eu nu știu ce metodă e, priviți!

Spunând acestea, Vierme se duse iar la capul patului și scoase câteva pagini pe care i le înmână bătrânului.

Foile acelea erau de dimensiuni și texturi complet diferite față de cele de dinainte, chiar și scrisul era altfel. Asta însemna că erau foi rămase din alte zile. Vierme a precizat că erau de după înmormântarea bătrânului tată. Micul Lili le-a răsfoit și a văzut că pe coloana din stânga era socoteala veche, iar pe coloana din dreapta era exemplificat un nou tip de socoteală misterioasă:

Un an: 365 de zile.

365 .1 = 365

Doi ani: 365 + 365 = 730 de zile.

365 .2 = 730

Trei ani: 730 + 365 = 1095 de zile.

365 .3 = 1095

Nu mai e nevoie să precizăm că metoda misterioasă de socotit era tocmai înmulțirea. Doar că el nu știa asta și trebuia să i se explice. A folosit metoda aceasta paralelă doar pentru primii 20 de ani de viață. Începând cu anul 21, acordă întâietate metodei misterioase de calcul, adunarea fiind pe locul doi, după cum urmează:

Douăzeci și unu de ani: 365 x 21 = 7 665 de zile

7 300 + 365 = 7 665 de zile.

Micul Lili observă că numărul 7 665 de pe coloana în care folosise metoda misterioasă fusese corectat, înainte era 6 565. Apoi a făcut la fel pentru fiecare an, metoda cu punct era scrisă înainte, apoi urma adunarea. Uneori numerele unde folosise metoda cu punct purtau urme de ștersături ca să se potrivească cu numerele găsite la coloana cu adunarea. Pentru primii 20 de ani nu ștersese niciodată numerele. Asta înseamna două lucruri: în primul rând, pentru primii 20 de ani folosise, în principal, adunarea, iar metoda cu punct era doar de decor, nu vedea cum putea exista ca metodă individuală. Dar, începând cu anul 21, folosise doar înmulțirea pentru a socoti, iar adunarea — ca metodă de verificare. În al doilea rând,

încă nu stăpânea foarte bine înmulțirea și de aceea apăreau din când în când greșeli, de unde și urmele de ștersături. Ulterior însă, ștersăturile erau tot mai rare, semn că pas cu pas își însușise înmulțirea. Și a socotit astfel până la anul 40, când, deodată, a sărit direct la anul 89, care, conform acestei metode cu punct, însemna 32 485 de zile. Din acestea a mai scăzut 253 de zile și a obținut iar 32 232 de zile, întocmai ca înainte. A încercuit numărul obținut ca să fie sigur că sare în ochi printre celelalte.

Mai rămăsese o ultimă pagină de lucrat, în mare dezordine, dar Micul Lili își dădu seama dintr-o privire că era o adevărată încercare să stabilească regulile înmulțirii. La final de tot, erau stabilite clar principiile. Uitându-se la această pagină, bătrânul nu s-a putut stăpâni și a început să citească cu voce tare:

Unu ori unu fac unu.

Unu ori doi fac doi.

Unu ori trei fac trei...

Doi ori doi fac patru.

Doi ori trei fac șase.

Doi ori patru fac opt...

Trei ori trei fac nouă.

Trei ori patru fac doisprezece.

Trei ori cinci fac cincisprezece.

Trei ori șase face optsprezece...

Ce citea el era fără îndoială tabla înmulțirii.

Când a terminat, l-a privit pe copil în

liniște. Era cuprins de o stare de incertitudine, înstrăinare și amorțeală. În liniștea tihnită din cameră, parcă reverbera tabla înmulțirii. În timp ce asculta absorbit, s-a simțit inundat de o stare de confort și de căldură. A hotărât că trebuie să ia copilul cu el. Își spuse că războiul ținea deja de mulți ani și nici nu părea să se termine prea curând. „Orice gest de-al meu, chiar dacă bine intenționat, dar poate nechibzuit, mi-ar putea aduce probleme mie și celor dragi mie. Copilul acesta este un geniu, iar dacă nu-l iau cu mine acum, voi regreta toată viața."

Spre sfârșitul vacanței de vară, Micul Lili a primit o telegramă din capitala provinciei, în care era anunțat că universitatea urma să-și reia cursurile în toamnă și că era așteptat să se ocupe de începerea cursurilor. Luă telegrama și se gândi că poate nu va mai prelua funcția de director al școlii, dar nu putea să nu le ducă măcar un viitor student nou. A strigat după majordom să-l anunțe că pleacă. A terminat ce avea de spus apoi i-a umplut pumnul de bancnote. Omul i-a mulțumit crezând că-i un bacșiș.

Micul Lili i-a spus:

— Nu-i bacșiș, vreau să faci ceva pentru mine.

Majordomul l-a întrebat:

— Ce dorește dl să rezolv?

Micul Lili i-a răspuns:

— Du-l pe Vierme Cap-Mare în oraș și

fă-i două rânduri de haine.

Majordomul a crezut că n-aude bine și a rămas ca prostit.

Micul Lili a adăugat:

— După ce rezolvi treaba asta, îți dau bacșișul.

Câteva zile mai târziu, când majordomul veni după bacșiș, Micul Lili îi spuse:

— Du-te să-i dai o mână de ajutor lui Vierme la împachetat, mâine plecăm.

După cum vă puteți imagina, majordomul a crezut din nou că n-aude bine și a rămas ca prostit.

Micul Lili s-a văzut nevoit să-i mai spună o dată.

A doua zi, numai ce mijea de ziuă, și câinii din curtea familiei Rong s-au pus pe lătrat. Primul lătrat a fost imediat acompaniat de al doilea și tot așa până au format un cor insuportabil de lătrături care i-a sculat din pat pe toți membrii familiei Rong și pe servitori. Ascunși îndărătul geamurilor, se zgâiau să vadă ce-i afară. Lampa majordomului le descoperi ceva ce i-a înmărmurit de uimire: Vierme Cap-Mare ferchezuit, cu un costum de haine nou, cărând o geantă din piele de vacă rămasă de la dl Străinu, adusă de peste mări și țări. Mergea tăcut în urma Micului Lili încercând din răsputeri să țină pasul cu el. Părea speriat, era ca o micuță fantomă care de-abia intră în lumea celor vii. Oamenii erau atât de uimiți, încât nu le

venea a-și crede ochilor că era adevărat ce văzuseră și numai după ce majordomul i-a condus pe cei doi și au auzit confirmarea din gura lui, au dat crezare celor văzute.

O ploaie de întrebări s-a abătut asupra majordomului: Unde îl ducea Micul Lili pe Vierme Cap-Mare? Ce voia să facă cu el? Se mai întorcea Vierme Cap-Mare? De ce se purta atât de bine Micul Lili cu Vierme Cap-Mare? Și tot așa. La acestea, majordomul avea două răspunsuri.

Stăpânilor le spunea:

— Nu știu.

Celorlalți servitori le spunea:

— Dracu' știe!

4

Calul a făcut lumea mai mică, bărcile au făcut lumea mai mare, iar mașinile au făcut lumea magică. După câteva luni, când armata japoneză înaintă din capitala provinciei în Tongzhen, divizia de motocicliști a armatei care mergea în frunte a ajuns acolo în doar câteva ore. Era prima dată când își făceau apariția

motociclete, pe drumul dintre capitala provinciei și Tongzhen. Viteza lor nebună i-a făcut pe unii să creadă că în sfârșit se milostivise Cerul de bătrânul Yu Gong, cel care a vrut să mute munții, și eliberase tot drumul dintre capitală și Tongzhen. Până în momentul acela, cel mai rapid mijloc de transport între oraș și Tongzhen fusese calul. Era suficient să alegi un cal bun de alergat, să dai cu biciul la nevoie și ajungeai la destinație în vreo șapte–opt ore. În urmă cu zece ani, Micul Lili făcea drumul de la oraș la Tongzhen cu trăsura care, desigur, era mai înceată decât calul, dar dacă îl zorea pe vizitiu să-i dea bice, reușea să se ducă și să se întoarcă în aceeași zi. Pleca în revărsatul zorilor și se întorcea în creierii nopții. Dar acum, om la 60 de ani, nu mai putea îndura hurducătura trăsurii, așa că era nevoit să meargă cu barca. La dus, făcuse două zile și două nopți, la întoarcere, însă, cum mergea în aval, urma să facă mai puțin, dar tot îi lua o zi și-o noapte.

De cum a urcat în barcă, Micul Lili a început să se frământe în legătură cu numele copilului. Nici pe ultima porțiune de drum nu-i dădu de capăt acestei probleme. De-abia când a început să se gândească cu seriozitate, și-a dat seama cât era de dificil. În realitate, Micul Lili se confrunta cu aceeași problemă pe care o avusese și dl Străinu când i-a dat numele. Iar problema nu se rezolvă de la sine,

odată cu trecerea vremii. După îndelungi cugetări, s-a hotărât să-i dea numele plecând de la Tongzhen, locul în care se născuse și crescuse. A venit cu două variante, care sunau un pic forțat, după el: Jin Zhen, care înseamnă „Sinceritate de Aur“, și Tong Zhen, „Sinceritate de Copil“. L-a lăsat pe copil să-și aleagă unul dintre cele două nume.

Vierme Cap-Mare a spus:

— Oricare.

Micul Lili a zis:

— Dacă-i pe-așa, aleg eu în locul tău. O să te cheme Jin Zhen, bine?

Vierme Cap-Mare a răspuns:

— Bine, atunci o să mă cheme Jin Zhen.

Micul Lili a spus:

— Sper că pe viitor te vei ridica la înălțimea acestui nume.

Vierme Cap-Mare a răspuns:

— Așa voi face.

Micul Lili a zis:

— Sper ca pe viitor să strălucești ca aurul.

Vierme Cap-Mare a răspuns:

— Așa voi face, voi străluci ca aurul.

După o clipă, Micul Lili l-a întrebat din nou:

— Îți place numele Jin Zhen?

Vierme Cap-Mare răspunse:

— Îmi place.

Micul Lili a spus:

— Aș vrea să schimb unul dintre

caracterele din numele tău, bine?

Vierme Cap-Mare a spus:

— Bine.

Micul Lili a spus:

— Încă n-am spus ce caracter aș vrea să schimb, cum de ești de acord?

Vierme Cap-Mare a întrebat:

— Ce caracter?

Micul Lili a răspuns:

— *Zhen*, aș vrea să-l schimb pe *zhen* — „sinceritate“ în *zhen* — „perlă“. Ești de acord?

Vierme Cap-Mare a spus:

— Da. *Zhen* din *zhenzhu* care înseamnă „perlă“.

Micul Lili l-a întrebat:

— Știi de ce vreau să schimb caracterul *zhen*?

Vierme Cap-Mare a răspuns:

— Nu știu.

Micul Lili a spus:

— Ai vrea să știi?

Vierme Cap-Mare a spus:

— Pentru că... nu știu.

De fapt, Micul Lili îi schimba caracterul *zhen* din numele său, mânat fiind de propriile superstiții. În Tongzhen, ca în tot ținutul Jiangnan, oamenii aveau o vorbă: „Un bărbat care-aduce a muiere bagă și dracii-n spărieți“. Asta înseamnă că bărbații care aveau ceva feminin aveau într-înșii și *yin*, și *yang*. *Yin*-ul și *yang*-ul se completau reciproc, forța se împletea cu fragilitatea, astfel bărbatul era și dragon, și

tigru, era bărbatul superior. De la această credință s-au dezvoltat o puzderie de tehnici de acordare dintre *yin* și *yang*, inclusiv când se dădeau nume fiilor. Un tată care avea așteptări mari de la fiul său îi alegea în mod deliberat un nume de fată care să-i asigure un viitor luminos. Inițial, a vrut să-i explice toate acestea lui Vierme, dar s-a gândit apoi că poate nu era potrivit. A ezitat puțin, și-a înghițit vorbele care-i stăteau pe vârful limbii, ca în cele din urmă să-i spună doar atât:

— Bun, rămâne hotărât, te vei numi Jin Zhen, cu *zhen* „perlă“.

Între timp, silueta orașului C, capitala provinciei, se întrezărea timid la orizont. După ce barca a acostat la docuri, Micul Lili n-a trecut pe acasă, ci a chemat o ricșă și s-a dus direct la mult respectata școală primară Poarta de Vest, ca să-l caute pe directorul școlii. Directorul școlii se numea Cheng. Cheng fusese elev al școlii afiliate la Universitatea N. În vremea studenției, dar și în primii ani de pedagog, ținuse adesea cursuri la școala afiliată. Cheng era plin de viață și mult admirat de colegi. A lăsat o impresie puternică și asupra Micului Lili. La terminarea liceului, notele sale îl recomandau pentru facultate, dar uniformele armatei Campaniei din Nord, precum și echipamentele soldaților îl vrăjiseră deja. C-o pușcă pe umăr și-a luat rămas-bun de la Micul Lili. În anul următor, în miezul iernii, Cheng a venit iar

să-l viziteze pe Micul Lili, tot în hainele armatei Campaniei din Nord, dar fără pușcă pe umăr. Nu numai că nu avea pușca, dar nu mai avea nici brațul pe care sprijinea patul puștii. Mâneca-i atârna goală, ca o pisică moartă. Asta-i dădu fiori de spaimă Micului Lili. Micul Lili îi strânse cu jenă mâna pe care o mai avea, stânga, și-o simți la fel de puternică ca înainte. L-a întrebat dacă poate scrie cu ea, i s-a răspuns afirmativ. Astfel, Micul Lili l-a prezentat unei școli proaspăt înființate lângă Poarta de Vest, unde să-și poată câștiga bolul de orez din predat și să preschimbe primejdia în liniște. Cum avea o singură mână când s-a apucat de predat, toată lumea l-a numit: O Mână. Acum, ca director al școlii, i se spunea tot O Mână, pentru că reușise cu o singură mână să facă din școală ceea ce era atunci. Cu câteva luni înainte, Micul Lili și nevasta lui se adăpostiseră în acea școală de furia războiului. Au locuit într-o cameră care fusese înainte atelierul tâmplarului. În acea zi, când l-a văzut pe O Mână, Micul Lili a întrebat:

— Camera aceea în care am locuit, camera tâmplarului, mai e goală?

— Da, este, a spus O Mână, am pus acolo doar niște mingi de baschet și de fotbal.

Micul Lili a spus:

— Bine, atunci să aranjăm să stea el acolo — arătând spre Vierme Cap-Mare.

O Mână întrebă:

— Cine e?

Micul Lili spuse:

— Jin Zhen, noul tău elev.

Din ziua aceea, nimeni nu l-a mai strigat pe Vierme Cap-Mare altfel decât Jin Zhen.

„Jin Zhen!“

„Jin Zhen!“

Noul nume marchează începutul vieții lui Vierme în oraș și tot ce i s-a întâmplat ulterior. Noul nume a marcat și finalul legăturii cu Tongzhen.

Cât privește evenimentele din următorii ani, martorul cel mai de încredere a fost fiica cea mare a Micului Lili, Rong Yinyi.

5

Toată lumea din Universitatea N îi spunea domnișoarei Rong, dl Rong, dar nu știu dacă asta se datora prețuirii memoriei tatălui ei sau experiențelor sale ieșite din comun. Nu se măritase niciodată, și asta nu din cauză că n-ar fi cunoscut iubirea, ci din prea multă iubire, prea multă iubire împletită cu prea multă durere. Se spunea

că în tinerețe avusese un amorez, un student eminent de la departamentul de fizică, care se specializa în tehnologiile fără fir. Putea, pesemne, să instaleze un radio cu frecvență triplă bandă, într-o singură seară. Când a izbucnit Războiul de Rezistență, dat fiind că Universitatea N era un bastion în lupta de salvare a țării, în lupta de rezistență antijaponeză, nu-i de mirare că în fiecare lună cete de studenți își abandonau studiile pentru a îmbrăca haina de militar, alergând năvalnic, cu sângele înfierbântat, spre prima linie de război. Printre aceștia se număra și mult iubitul amorez al dlui Rong. În primii ani de război, el a ținut permanent legătura cu dl Rong, dar, ulterior, treptat, scrisorile s-au rărit. Ultima fusese expediată în primăvara lui 1941, din Changsha, Hunan. Îi povestea că în momentul respectiv se ocupa de treburile secrete ale armatei și că, temporar, urma să rupă contactele cu cei dragi. I-a repetat că o iubește la fel de mult și că speră ca ea să-l aștepe cu răbdare. Ultimele vorbe au fost pe cât de emoționante, pe atât de categorice: „Draga mea, așteaptă-mă să mă întorc la tine. În ziua în care vom câștiga Războiul de Rezistență, noi doi vom deveni soț și soție“. Dl Rong a așteptat cu răbdare până au câștigat războiul și apoi până la Eliberare[5]. Dar el tot nu s-a întors. Nici vești despre moartea lui nu circulau. N-a primit nicio vorbuliță despre el până în

1953, când cineva întors din Hong Kong i-a adus un mesaj. Era de mulți ani în Taiwan, se însurase și avea copii. I-a transmis și ei că era liberă să-și clădească o familie.

Acesta era finalul a mai mult de zece ani de devoțiune și dragoste din partea dlui Rong. Cuvintele nu pot spune îndeajuns câtă suferință i-a provocat dlui Rong această veste, cât de mult a rănit-o, cât de mult a măcinat-o, cât de mult a tulburat-o.

În urmă cu zece ani, când m-am dus la Universitatea N să-i iau un interviu, ea tocmai renunța la postul de directoare a departamentului de matematică. Ne-am început discuția pe seama unei fotografii agățate la ea în sufragerie. În fotografie erau cinci oameni. Pe primul rând, așezați pe scaune, erau Micul Lili și soția, pe rândul al doilea, în picioare, se aflau copiii acestora, cu dl Rong în mijloc. Avea 20 de ani pe atunci, își purta părul până la umeri. De-o parte și de alta — în stânga era fratele său mai mic care purta ochelari, iar în dreapta sora mai mică, cu părul strâns într-o coadă de cal, în vârstă de vreo 7–8 ani pe atunci. Poza fusese făcută în vara lui 1936, tocmai când fratele mai mic se pregătea să plece în străinătate, la studii. Fotografia marca acest moment. Din cauza războiului, fratele mai mic nu s-a mai putut întoarce în țară până la Eliberare. Familia sa deja pierduse un

membru, dar câștigase și unul nou. Murise sora mai mică. Viața îi fusese curmată din cauza unei epidemii. Noul membru al familiei Rong era Jin Zhen. El a intrat în familia Rong în acea vară, la scurt timp după dispariția surorii mai mici. Dl Rong a spus:

(*Transcrierea interviului cu dl Rong*)

Surioara mea a murit în acea vară, când avea doar 17 ani.

Eu și mama am aflat de existența lui Jin Zhen de-abia după moartea ei. Tata l-a ținut ascuns în casa dlui Cheng, directorul școlii primare de lângă Poarta de Vest. Noi nu prea aveam legături cu dl Cheng, și, deși tata voia ca existența lui Jin Zhen să rămână secretă, nu l-a avertizat pe dl Cheng că nu trebuie să ne spună despre el. Dar, într-o zi el veni pe la noi să prezinte condoleanțe pentru moartea surorii mai mici, despre care auzise de nu știu unde. Se întâmplă ca în acea zi nici eu și nici tata să nu fim acasă, așa încât îl întâmpină doar mama. Dintr-una într-alta, secretul tatii ieși la iveală. Când se întoarse acasă, mama îi ceru socoteală pentru cele aflate, iar tata îi povesti de-a fir a păr toate câte îndurase bietul copil în scurta lui viață, îi povesti și despre inteligența lui nativă remarcabilă și despre cerințele dlui Străinu. Poate era din cauză că suferința încă îi năpădea inima, dar la auzul poveștii nefericite a copilului, mama izbucni într-un hohot de plâns atât de puternic, încât îi acoperi toată ființa. Ea i-a spus tatii:

— Yinzhi (era numele surorii mai mici) nu mai este, dacă am avea un copil în casă ar fi o alinare pentru mine. Adu-l pe copil să locuiască la noi.

Așa a intrat frățiorul Zhen în familia noastră. Frățiorul Zhen este tocmai Jin Zhen.

Acasă eu și mama îi spuneam frățiorul Zhen sau Zhen Di, doar tata îi spunea Jin Zhen. El îi spunea mamei „Dna profesoară“,

tatii îi spunea „Dle director“, iar mie îmi spunea „Domnișoara profesoară“, totul era nițel cu fundu-n sus. Desigur, dacă am ține seamă de arborele familiei, eu aș fi cu o generație mai mare decât el și ar trebui să mă strige „Verișoară“.

Ca să vă spun drept, la început nu l-am prea avut la inimă pe Zhen Di. Nu zâmbea nimănui, nu schimba o vorbă cu nimeni, mergea dintr-o parte în alta a casei singur, în vârful picioarelor, ca o stafie. Pe deasupra, mai avea și o seamă de năravuri proaste. La masă mai tot timpul râgâia, nu se prea omora cu igiena, seara nu se spăla pe picioare, doar își scotea încălțările și le arunca în capul scărilor de se umpleau și coridorul, și sufrageria de o duhoare acră. Pe vremea aceea, stăteam în casa moștenită de la bunicul, un fel de vilă în stil vestic. La parter se aflau o bucătărie și o sufragerie, iar la etaj erau încăperile în care locuiam. Dar, de fiecare dată când coboram să iau masa, mă izbea mirosul acela împuțit al pantofilor lui. Îmi aminteam brusc că urma un concert de râgâieli la masă și pofta mea de mâncare se ducea pe apa sâmbetei. Desigur, problema pantofilor puțitori s-a rezolvat repede, mama a vorbit cu el și i-a spus că trebuie să fie atent să-și spele în fiecare zi picioarele și să-și schimbe șosetele. Ajunsese să aibă șosetele mai curate decât ale noastre, ale tuturor. Era priceput la toate: știa să facă de mâncare, să spele rufe, să aprindă focul cu cărbuni, ba chiar știa să coasă, și le făcea pe toate cu mult mai multă dibăcie decât mine. Asta se datora faptului că avusese o viață grea și de mic învățase să se descurce singur. De râgâieli și de pârțuri însă tot nu se putea dezbăra. Avea o boală gravă la mațe. De-asta era și așa de slăbănog. După spusele tatii, căpătase boala de mațe de când era mic, de la apa cu flori de păr pe care o bea dl Străinu. Poate pentru bătrâni era medicament, un soi de leac, dar cum să bea așa ceva un copil? Să vă spun drept, ca să scape de boala asta a mațelor, a luat medicamente cu pumnul.

Mânca numai câte un bolișor de orez la fiecare masă, mai puțin decât o mâță, dar nici n-apuca să ia două înghițituri că și începea să râgâie.

Odată, când Zhen Di era la toaletă, pentru că a uitat să încuie ușa, eu am intrat peste el și-am tras o sperietură groaznică. Pentru mine asta a fost picătura care a umplut paharul. Îl voiam afară din casă. Le-am cerut părinților cu insistență să-l lase să se întoarcă la școală, să locuiască acolo. Le-am spus că va fi în continuare un membru al familiei, dar că nu trebuie neapărat să stea cu noi în casă și că mulți alți băieți locuiesc la internat. La început, tata n-a suflat nicio vorbă, a lăsat-o pe mama să preia inițiativa. Mama a spus că de-abia venise și să-l alunge acum înapoi nu se cădea. După ce începea școala, putea să se întoarcă la internatul școlii. Atunci a interveni și tata și i-a dat dreptate mamii, urma să așteptăm începerea școlii și apoi era trimis înapoi la internat. Mama a mai spus că ar trebui să aranjăm ca duminicile să se întoarcă acasă, întrucât copilul trebuia să simtă că aceea era tot familia lui. Tata a încuviințat.

Totul era stabilit.

Ulterior însă lucrurile au luat altă întorsătură.

(*Va urma*)

Într-o seară, spre sfârșitul vacanței de vară, la cină, dl Rong aminti despre o știre pe care o citise în ziar în ziua respectivă: în vara aceea, în multe părți ale țării, fusese o secetă cum rar îți e dat să citești în anale. În orașe străzile erau acum pline de cerșetori. Erau mai mulți decât soldații. Dna Rong oftă ușor și spuse că asta era din cauză că fusese an dublu bisect, iar după ani dublu bisecți se spune că urmează ani de mari dezastre, iar cei mai nenorociți

erau oamenii de rând. Jin Zhen rar deschidea gura fără să fie întrebat ceva, de aceea dna Rong se străduia din răsputeri să-l facă să ia parte la conversații. Acum îl întrebă dacă știe ce este un an dublu bisect. Văzându-l că dă din cap a negare, îi spuse că un an dublu bisect înseamnă că și în calendarul solar, și în calendarul lunar, e an bisect. Sunt doi ani bisecți la un loc. Văzându-l nedumerit, dna Rong îl întrebă:

— Știi ce e un an bisect?

A dat iar din cap că nu știe, fără să scoată un cuvânt. Așa era el, dacă putea să nu vorbească, dar să se facă înțeles, nu deschidea gura. Dna Rong îi explică ce e un an bisect, ce e un an bisect în calendarul solar, ce e un an bisect în calendarul lunar, de ce există ani bisecți și tot așa. Când termină de vorbit, îl văzu pe Jin Zhen cum se holbează ca prostit la Micul Lili, așteptând ca acesta să-i confirme cele spuse de soția lui.

Micul Lili a spus:

— Da. Așa e.

— Atunci asta înseamnă că am calculat greșit? a întrebat Jin Zhen cu fața înfierbântată și ochii boldiți, gata de plâns.

— Ce ai calculat greșit?

Micul Lili habar n-avea despre ce vorbea copilul.

— Vârsta tatii — am calculat-o ținând cont de faptul că fiecare an are 365 de zile.

— Ai calculat greșit...

Micul Lili nici n-a apucat să-și termine

vorba, că Jin Zhen a început să plângă cu atâta jale, de ți se rupea inima. Plângea întruna și nimeni nu-l putea consola. Deabia după ce Micul Lili bătu furios cu pumnul în masă și-i spuse să înceteze, se potoli. Conteni cu plânsul, dar în inima lui durerea se adâncea. Își înfipse unghiile în picioare cu atâta forță, de parcă ar fi fost posedat.

Micul Lili i-a ordonat să țină mâinile pe masă. Apoi i-a vorbit pe un ton foarte sever, dar cu intenția de a-l consola. Spuse:

— De ce te tot dai de ceasul morții? Nici n-am terminat de vorbit. Ascultă întâi, stai să termin de vorbit și-apoi, dacă tot îți mai arde de plâns, plângi.

Micul Lili a spus:

— Când am zis mai devreme că ai calculat greșit, am vrut să spun că ai greșit în plan teoretic, că n-ai ținut seama de anii bisecți. Pe de altă parte, la nivel matematic ar fi greu să spunem că ai greșit, pentru că în calcule sunt acceptate greșeli.

Apoi a adăugat:

— După știința mea, pământul se învârte în jurul soarelui în 365 de zile, 5 ore, 48 de minute și 46 de secunde. Deci de ce avem ani bisecți? Tocmai acesta e motivul. Potrivit calendarului solar, în fiecare an sunt cinci ore și ceva în plus, care, o dată la patru ani, adunate, dau încă o zi. Anul bisect are 366 de zile. Dar, dacă stai să te gândești, fie că socotești plecând de la faptul că un an are 365 de zile, fie de

la faptul că un an are 366 de zile, tot nu obții un rezultat precis. Dar tipul acesta de eroare este permis, ba mai mult, calendarul solar nici nu ar putea funcționa fără această abatere. Ce încerc eu să-ți spun este că, și dacă luai în considerare anii bisecți, socoteala ta tot nu ar fi fost exactă.

Acum te poți duce să calculezi câți ani bisecți au fost în viața dlui Străinu și să aduni numărul de zile obținute la calculul original. Apoi poți să stabilești cât de mare este diferența între calculul inițial și calculul nou. În calcule de ordinul miilor, marja de eroare permisă e de 0,01%; dacă depășești acest procent, e considerat calcul greșit. Acum, ia spune-mi, eroarea ta se încadrează în această marjă?

Dl Străinu murise în an bisect, la vârsta de 89 de ani, deci trăise 22 de ani bisecți. Asta nu-i nici mult, dar nici puțin. Douăzeci și doi de ani bisecți înseamnă douăzeci și două de zile în plus. Zilele acestea adunate cu cele peste treizeci de mii de zile trăite de dl Străinu pe acest pământ, făceau ca socoteala lui să se încadreze în marja de eroare permisă. Micul Lili i-a spus toate acestea ca să-l consoleze pe Jin Zhen, să-și ierte greșeala făcută. După ordine ferme, urmate de explicații împăciuitoare, Jin Zhen se liniști.

(*Transcrierea interviului cu dl Rong*)

Mai târziu ne-a povestit tata cum îl însărcinase dl Străinu să socotească câte zile a trăit. Amintindu-mi de plânsul lui sfâșietor

care-l vlăgui de glas, mă cuprinse duioșia față de afecțiunea și obediența de care dădea dovadă copilul pentru părintele său. În același timp, am realizat că avea un temperament ușor obsesiv și era incapabil să-și depășească limitele. Ulterior, ne-am dat seama că Zhen Di avea un temperament pătimaș și încăpățânat. Era o fire închisă, punea totul la inimă și ținea numai pentru el. Putea îndura multe și să se poarte ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat. Putea să îndure ce altora li s-ar fi părut de nesuportat. Dar și dacă limita lui de suportabilitate era depășită, dacă îi erau atinse zone sensibile pentru el, își pierdea imediat controlul. Pierderea controlului își găsea și o manieră extremă, pătimașă, de exprimare. Pot să vă dau multe exemple în acest sens. De pildă, el o iubea foarte mult pe mama și, într-o zi, a scris pe ascuns, cu propriul sânge, un mesaj. Suna cam așa:

„Tăticul s-a dus. Vreau să-mi dedic tot restul vieții dnei Profesoare".

Pe la 17 ani, s-a îmbolnăvit grav și a stat mult timp în spital. Atunci a găsit mama mesajul pentru că mergea des la el în cameră după una, după alta, ca să-i ducă ce cerea. Biletul era ascuns în coperta din piele a jurnalului său și era scris cu caractere de-o șchioapă. Îți puteai da ușor seama că fusese scris cu vârful degetului, nu era trecută data, deci nu puteam ști când a fost scris, dar era clar că nu era de dată recentă, probabil fusese scris cam în primii doi ani când a venit la noi în casă. Hârtia îngălbenită și caracterele decolorate erau semne ale trecerii vremii.

Mama era o ființă tare blândă, duioasă și iubitoare cu toată lumea, și a rămas așa pe tot parcursul vieții. Cât privește legătura ei cu Zhen Di, parcă le fusese destinat să se împrietenească, s-au înțeles de minune de la bun început. Se înțelegeau din priviri, de parcă erau rude apropiate. Din prima zi când a venit la noi, mama l-a strigat Zhen Di. Nici ea nu știa de ce-l chema așa, poate din cauză

că sora mai mică de-abia se prăpădise, poate că în inima ei venirea lui în casa lor era un fel de reîntoarcere la viață a surorii mai mici. După moartea surioarei, mama nu a mai ieșit din casă mult timp. Stătea numai în casă și-și plângea suferința. Era bântuită de coșmaruri și de halucinații. Odată cu venirea lui la noi în casă, și-a găsit și mama ușor-ușor alinarea. Poate că tu nu știi, dar Zhen Di putea să tălmăcească vise și era foarte priceput la asta, era la fel de bun ca un șaman. Era și religios din cale-afară, citea în fiecare zi dintr-o Biblie în limba engleză, deși știa deja pasajele pe dinafară. Revenirea destul de rapidă a mamei cred că a avut legătură cu interpretarea viselor și cu citirea pasajelor din Biblie. A fost mâna destinului, iar asta e greu de explicat. Sincer, mama chiar îl iubea pe Zhen Di, se gândea la el ca la un membru al familiei, îl trata cu afecțiune și respect. Nimeni nu ar fi putut prevedea cât de mult va însemna asta pentru el și că va scrie în secret un mesaj cu propriu-i sânge. După părerea mea, el a fost lipsit de afecțiune când era mic, cu precădere dragostea de mamă, pe care n-a cunoscut-o nicicând până atunci. Tot ce făcea mama pentru el — îi dădea să mănânce de trei ori pe zi, îi spăla hainele, îl întreba dacă-i e cald ori rece — ținea minte și păstra în inimă. În timp, după multe astfel de gesturi de afecțiune din partea mamei, inima lui dădu pe-afară de emoție și el avea nevoie de o metodă de a-și exprima recunoștința. Metoda aleasă de el a fost una neobișnuită, dar se potrivea perfect temperamentului său. Cred că suferea de ceea ce numim acum autism.

Mai am multe exemple de felul acesta, dar îți povestesc mai încolo. Acum să ne întoarcem la seara respectivă, lucrurile sunt departe de a se fi încheiat...

(*Va urma*)

În seara următoare, tot la vremea cinei, Jin Zhen a readus în discuție

subiectul din ajun. A afirmat că dl Străinu a trăit douăzeci și doi de ani bisecți. La prima vedere, părea că el greșise calculul cu douăzeci și două de zile corespunzătoare celor douăzeci și doi de ani. Dar Jin Zhen a spus că, de fapt, greșise doar cu douăzeci și una de zile. Părea de-a dreptul stupid! La douăzeci și doi de ani bisecți corespund, fără tăgadă, douăzeci și două de zile — pentru fiecare an, o zi. Cum să spui că sunt douăzeci și una de zile? Toată lumea, inclusiv Micul Lili, l-au crezut nebun, o luase razna. Dar, după ce i-au urmărit explicația, n-au putut să nu-i dea dreptate.

Micul Lili explicase că anii bisecți au apărut ca urmare a faptului că la fiecare an, pe lângă cele 365 de zile, se mai adaugă și 5 ore, 48 de minute și 46 de secunde. Acestea cumulate în patru ani ne mai dau vreo 24 de ore, dar nu sunt fix 24 de ore. (Doar dacă în fiecare an ar mai fi câte șase ore în plus, atunci s-ar obține fix 24 de ore.) Deci cât de mare e eroarea? E de 11 minute și 14 secunde, astfel — la patru ani avem 44 de minute și 56 de secunde. Asta înseamnă că și la anii bisecți rămâne o eroare, un minus de 44 de minute și 56 de secunde. Asta înseamnă ca la fiecare an bisect ar trebui să mai scădem 44 de minute și 56 de secunde. Oamenii fură de la pământ acest timp. Dl Străinu trăise 22 de ani bisecți, asta înseamnă că viața sa primise în plus 16 ore, 28 de

minute și 32 de secunde.

Dar, după cum a remarcat Jin Zhen, conform calculului inițial, dl Străinu trăise 32 232 de zile, număr obținut prin adunarea la suma zilelor din 88 de ani a 122 de zile din cel de-al 89-lea an din viața dlui Străinu. E adevărat că atunci când calcula cele 122 de zile nu ținea cont de anii bisecți, dar la fel de adevărat este că o zi nu are fix 24 de ore, ci 24 de ore și aproape un minut. Dacă facem acest calcul pentru cele 122 de zile, obținem încă 6 421 de secunde, sau o oră și 47 de secunde. Prin urmare, din cele 16 ore, 28 de minute și 32 de secunde trebuie să scădem o oră și 47 de secunde și obținem 14 ore, 41 de minute și 32 de secunde. Acesta era timpul care trebuia scăzut din existența dlui Străinu.

Apoi, Jin Zhen a adăugat că, după cunoștința lui, dl Străinu s-ar fi născut pe la prânz. A părăsit această lume pe la ora nouă seara. Drept urmare, cel puțin zece ore din existența dlui Străinu s-au adunat în plus. La acestea se mai adaugă și cele 14 ore, 41 de minute și 32 de secunde. Oricum o dădeai, dl Străinu avea o zi din burtă la calculul existenței sale. Nu era nicio îndoială, copilul petrecuse mult timp pritocind problema anului bisect. Ținând seama de anii bisecți, i-a redat dlui Străinu 22 de zile din existență, dar acum s-a dat peste cap să arate că, de fapt, greșeala sa fusese de doar 21 de zile.

Dl Rong a mărturisit că atât ea, cât și tatăl său s-au minunat de capacitatea lui de studiu și cercetare. Inteligența lui îi impresiona și le stârnea admirația. Dar ce avea cu adevărat să înmărmurească pe toată lumea stătea să se întâmple. La câteva zile distanță, într-o după-amiază, pe când mama gătea ceva de mâncare în bucătărie, dl Rong s-a întors acasă. Mama îi spuse că tatăl său era în camera lui Zhen Di și că ar trebui să li se alăture și ea. Dl Rong a vrut să știe motivul pentru care trebuia să meargă la Zhen Di în cameră, iar mama i-a răspuns că acesta descoperise o formulă matematică care-l lăsase mască pe tatăl său.

După cum am mai menționat și anterior, pentru cele 112 zile de viață, el nu luase în considerare regula anului bisect; în plus, dacă plecăm de la premisa că o zi are fix 24 de ore, lăsăm deoparte 1 oră și 47 de minute în fiecare an, adică 6 421 de secunde. Astfel, în fiecare an avem o eroare de 6 421 de secunde. Într-un an bisect, poți să scazi timpul nonexistent din timpul care nu a fost luat în considerare, în acest fel: – 6 421 + 2 696 de secunde, unde 2 696 reprezintă suma secundelor din 44 de minute și 56 de secunde. În al doilea an bisect, timpul nonexistent se obține după formula: (– 6 421 + 2 x 2 696). Secundele obținute sunt timpul nonexistent din anul respectiv. Pentru următorii ani se continuă tot așa până ajungi la ultimul an

bisect: (– 6 421 + 22 x 2 696). Jin Zhen a calculat timpul care lipsea din socoteala lui inițială și a stabilit că dl Străinu a trăit 88 de ani și 112 zile, adică 32 232 de zile, care, puse într-o schemă elegantă de 23 de calcule, arată cam așa:

(– 6 421)
(– 6 421 + 2 696)
(– 6 421 + 2 x 2 696)
(– 6 421 + 3 x 2 696)
(– 6 421 + 4 x 2 696)
(– 6 421 + 5 x 2 696)
(– 6 421 + 6 x 2 696)
…
(– 6 421 + 22 x 2 696)

Apoi, fără ajutorul nimănui, pe baza calculelor anterioare, a descoperit următoarea formulă:

X = [(primul număr + ultimul număr) x număr] / 2,

adică ceea ce este cunoscut drept suma numerelor consecutive:

$$S = [(A_1 + A_n) \times n]/2$$

Asta însemna că reușise de unul singur să demonstreze această formulă.

(*Transcrierea interviului cu dl Rong*)

Formula pentru suma numerelor consecutive nu este ceva atât de complicat încât să nu o poți demonstra. Oricine stăpânește cele patru operații de bază este în stare să demonstreze această formulă din aproape în aproape, asta câtă vreme știe că această formulă există. Să luăm cazul în care te-aș închide într-o cameră neagră ca smoala

și ți-aș spune cu lux de amănunte ce se găsește în cameră. Dacă te-aș pune să-mi aduci un obiect oarecare, chiar dacă te afli într-un întuneric smolatic, tot vei fi în stare să găsești acel obiect. Câtă vreme ai cap pentru gândit, picioare pentru mers, mâini pentru pipăit, după ce vei fi dibuit obiect după obiect, vei da peste cel trebuincios. Dar dacă nu-ți spun dinainte ce se află în cameră, posibilitatea ca tu să nimerești acel obiect este foarte mică, dacă nu chiar zero.

Revenind la Zhen Di, dacă el ar fi avut un șir de numere consecutive simple, de tipul 1, 3, 5, 7, 9, 11... și ar fi trebuit să găsească o formulă pentru adunarea lor, ar fi fost mult mai ușor de înțeles, iar noi nu am mai fi fost la fel de impresionați. Am putea să comparăm asta cu cazul în care ar trebui să faci o piesă de mobilier fără să fi învățat vreodată meșteșugul tâmplăriei. Chiar dacă mulți înaintea ta ar fi făcut asta de nenumărate ori, dacă tu ai face-o pentru prima dată, lumea s-ar pleca în fața talentului și a inteligenței tale. Dar dacă ai avea și lemn, și unelte de proastă calitate, dacă uneltele ar fi mâncate de rugină iar lemnul ar fi în stare brută, dar tot ai izbuti să meșterești o piesă de mobilier, uimirea noastră ar fi de două ori mai mare. Jin Zhen se afla în aceeași situație; e ca și când numai cu un baltag din piatră ar fi cioplit un copac din pădure și l-ar fi preschimbat în piesă de mobilier. Nu ne venea să ne credem ochilor. Era de-a dreptul incredibil!

După această întâmplare, nimeni n-a mai crezut de cuviință că Zhen Di trebuie să facă școala primară, ci s-a luat hotărârea ca el să meargă la școala afiliată la Universitatea N. Școala era la doar câteva clădiri distanță de casa noastră. Să-l ții la internat în aceste condiții ar fi fost foarte traumatizant pentru psihicul lui șubred, ar fi fost mai rău chiar decât să-l arunci afară în stradă. Așadar, decizia de a-l înscrie la școala gimnazială a atras după sine și hotărârea ca Zhen Di să rămână în continuare în casă. De fapt, din

vara aceea, Zhen Di a rămas la noi în casă până și-a luat zborul la primul lui serviciu...

(*Va urma*)

Copiii sunt mari amatori de dat porecle, de poreclit lumea. În orice clasă, copiii care ies cumva în evidență se aleg cu câte o poreclă. La vederea capului neobișnuit de mare a lui Jin Zhen , copiii l-au pricopsit cu porecla Jin Cap-Mare. Mai apoi, copiii au realizat că au de-a face cu un personaj de-a dreptul ciudat, cu năravuri peste măsură de neobișnuite. Ca să vă dau un exemplu — se apuca și număra fără greș armatele de furnici care mărșăluiau pe podea, fără să-i mai pese de nimic din jur, ca un apucat. Iarna purta la gât un soi de fular din coadă de câine, care nu era nicio scofală, dar rămăsese pesemne cadou de la dl Străinu. La ore se pârțâia și râgâia în voie, fără cea mai mică urmă de control, le dădea pur și simplu drumul, le descătușa fără opreliști. Cei din jur nu știau nici ei cum să-l ia, era un fel de râsul-plânsul, așa, pentru toată lumea. Își făcea de fiecare dată, negreșit, tema în dublu exemplar, una în chineză, iar alta în engleză. Și tot așa, exemple sunt cu duiumul. Oamenilor li se părea că are probleme la mansardă, că nu-l prea duce capul. În același timp, rezultatele lui la învățătură erau remarcabile, infinit mai bune decât ale tuturor din clasă adunate la un loc. În lumina acestor informații, copiii i-au inventat altă poreclă, Dovleac Isteț,

care trebuia să însemne un fel de Prost Isteț. L-au nimerit de minune cu porecla asta, întrucât părea să însumeze foarte bine atât felul lui de-a fi din clasă, cât și comportamentul din afara clasei. Ca orice altă poreclă, avea atât ceva defăimător, dar și ceva de laudă, era o mixtură deopotrivă de luat peste picior cu ridicat în slăvi. Toți au căzut de acord că era o poreclă foarte nimerită pentru el și-l strigau care mai de care așa:

— Dovleac Isteț!

— Dovleac Isteț!

La cincizeci de ani după aceea, m-am dus în vizită la Universitatea N și, când pomeneam numele Jin Zhen, nu era unul care să știe despre cine vorbesc. Dar cum le rosteam numele Dovleac Isteț, se luminau la față și amintirile parcă săltau din ungherele minții, ca dovadă că porecla asta se înșurubase adânc în inimile oamenilor. Un profesor bătrân care fusese diriginte la clasa lui a început să depene amintiri și mi-a spus următoarele:

— Până azi țin minte o întâmplare tare interesantă. Era pauza dintre ore, iar cineva a văzut o trupă de furnici care mișuna pe coridor și l-a chemat degrabă și i-a spus: „Nu-ți place ție să numeri furnicile? Ia zi-mi, câte furnici sunt aici?“. Am văzut cu ochii mei cum, preț de doar câteva secunde, a numărat precis câteva sute de furnici care se împrăștiau încoace și-ncolo... iac-așa dintr-un foc. Altădată i-

am dat cu împrumut o carte de proverbe chinezești și, la nici câteva zile, a venit și mi-a adus-o înapoi. I-am spus că poate s-o păstreze, dar mi-a replicat că nu era nevoie, întrucât deja știa toată cartea pe dinafară. După povestea asta, mi-am dat seama că el într-adevăr putea să-ți recite cartea din scoarță-n scoarță, fără nici cea mai mică problemă. Îndrăznesc să spun, acum, după mulți ani de experiență în predat, că n-am mai întâlnit unul ca el, la fel de talentat, de iubitor de studiu, cu o memorie, o imaginație și o pricepere ca ale lui. Abilitatea lui de făcut calcule, capacitatea de a specula, de analiză, felul în care sintetiza și multe altele depășiseră ceea ce întâlnim în mod obișnuit. Oamenii de rând nici nu-și îngăduiau să-și imagineze ce era el capabil să înfăptuiască. După mine, el nu trebuia să mai învețe la școala gimnazială, trebuia să meargă direct la liceu din prima, dar directorul școlii nu încuviințase. După cât se pare, dl Rong ăl bătrân nu era de acord.

Dl Rong ăl bătrân, despre care vorbea acest profesor în vârstă, era tocmai Micul Lili.

Micul Lili avea două motive să se împotrivească mutării lui la liceu: primul se datora copilăriei lui complet rupte de ceilalți oameni. Era imperios să învețe să clădească relații sociale normale, să stea laolaltă cu cei de vârsta lui, să se dezvolte ca toți ceilalți. Dacă l-ar fi amestecat brusc

printre oameni cu câțiva ani mai în vârstă decât el, n-ar fi fost deloc benefic pentru o fire introvertită și dificilă ca a lui. Al doilea motiv era faptul că de multe ori Jin Zhen făcea aiureli. Îi ruga pe Micul Lili și pe profesori să-l lase să demonstreze lucruri care fuseseră deja demonstrate. Pesemne că dădea, la propriu, pe-afară de inteligență. Micul Lili fu de părere că în condițiile în care n-avea niciun dram de experiență de lume și de viață, dar deborda de inteligență, era bine să ardă pas cu pas etapele, pentru a nu-și isprăvi talentul pe lucruri care fuseseră deja descoperite anterior.

Mai apoi, a fost limpede că trebuia să ardă ani întregi de învățătură într-o clipită, trebuia admis în clase mai mari pentru că altfel nici profesorii nu-i mai făceau față. Îi bombarda cu o ploaie de întrebări care mai de care mai încurcate, la care profesorii pur și simplu nu erau în stare să-i răspundă. Micul Lili a fost nevoit să asculte propunerea profesorului de a-l trece la o clasă mai sus. A tot trecut de la o clasă la alta, tot mai sus și mai sus, și așa se făcea că pe când colegii lui pășeau în prima clasă de liceu, el încheiase deja demult socotelile cu liceul. A intrat cu felicitări la facultate, cu notă maximă la matematică, clasându-se pe locul 7 în toată provincia. După cum era de așteptat, a intrat la departamentul de matematică al Universității N.

5 Eliberarea se referă la un eveniment istoric care conduce în final la sfârșitul Războiului Civil în China, prin cucerirea, respectiv eliberarea, de către trupele Partidului Comunist a zonelor aflate sub controlul armatei Partidului Naționalist. (*N.t.*)

6

Departmentul de matematică din cadrul Universității N se bucura de un bun renume, ba chiar se spunea că ar fi leagănul celor mai buni matematicieni din țară. Se pare că acu' vreo 15 ani un scriitor faimos i-ar fi auzit pe câțiva luându-i în râs orașul natal, orașul C. Răspunsul său i-ar fi lăsat pe toți cu gura căscată:

— Să fie chiar de două ori mai decăzut ca acum, și orașul C tot ar avea remarcabila Universitate N. Și să decadă Universitatea N, și tot ar avea departamentul de matematică, unul dintre cele mai bune din întreaga lume. Cum îndrăzniți voi să ne luați în râs?

A spus-o pe un ton de glumă, dar, de fapt și de drept, departamentul de matematică de la Universitatea N chiar se bucura de prestigiu în lumea largă.

În prima zi de universitate, Micul Lili îi dădu în dar lui Jin Zhen un carnețel. Pe prima pagină îi lăsă scris un mesaj care suna cam așa:

> „Dacă vrei să devii matematician, ai ajuns în cel mai bun loc din țară. Dacă nu vrei să devii matematician, facultatea asta nu-i de tine, știi destulă matematică cât pentru o viață!“
>
> Pesemne că nu era nimeni care să știe mai bine ca Micul Lili cât de mult și de rar talent matematic zăcea dincolo de chipul placid al lui Jin Zhen. Din această pricină, nici nu era nimeni care să-și fi pus speranțele mai mult decât Micul Lili ca Jin Zhen să devină matematician. Nici nu-i nevoie să mai spun, dar mesajul de pe carnețel era dovada vie a acestei dorințe. Micul Lili era conștient și de faptul că în viitor vor fi mulți cei care-și vor da seama de geniul matematic incredibil al lui Jin Zhen. În același timp, Micul Lili se gândea cu strângere de inimă că o recunoaștere timpurie a geniului său nu i-ar fi fost deloc prielnică. Își dorea să amâne asta un an–doi, ca să-și poată canaliza toată energia în a pătrunde cele mai adânci mistere ale învățăturii, pentru ca la urmă misteriosul său geniu matematic să răsară și să strălucească din ce în ce mai tare.

După cum stau mărturie cele petrecute ulterior, Micul Lili era nițeluș cam prea conservator. La numai două săptămâni de la începerea cursurilor, profesorul străin Jan Liseiwicz și-a înscris numele pe lista celor care i-au remarcat talentul lui Jin Zhen. Profesorul i-a rostit cele ce urmează:

— După cât se pare, Universitatea N va da un nou matematician și pare a fi unul dintre cei mai mari matematicieni ai timpului nostru, ori cel puțin va fi cel mai mare matematician ieșit de pe băncile Universității N.

Cel despre care vorbea era, desigur, Jin Zhen.

Profesorul Jan Liseiwicz era aproape de-o vârstă cu secolul XX. Se născuse în 1901, în Polonia, într-o familie de nobili iluștri. Mama sa era evreică și de la ea se pricopsise cu ce numesc oamenii moacă de jidan: frunte ascuțită, nas de uliu și păr negru cârlionțat. Unii spuneau că și materia lui cenușie era tot de la jidani: avea o inteligență nețărmurită, o memorie de elefant, iar la testele de inteligență înregistrase scoruri de câteva ori mai mari decât media. La vârsta de 4 ani, era deja un fanatic al jocurilor în care competitorii își asmuțeau inteligența unul împotriva celuilalt. Tot în vremea aceea s-a apucat de jucat șah și de învățatul combinațiilor posibile. Până la 6 ani, nimeni din jurul lui nu mai cuteza să joace șah cu el. Toți cei care l-au văzut jucând au spus același

lucru: cineva cu un talent ca al lui se naște poate o dată la o sută de ani. Și s-a născut din obârșie evreiască!

La vârsta de 14 ani, și-a însoțit părinții la nunta unei alte familii de nobili renumiți. La acea nuntă erau prezenți și cei din familia lui Michael Steinroder, unul dintre cei mai vestiți matematicieni ai timpului. La momentul întâlnirii neașteptate, Michael Steinroder era directorul Institutului de Matematică de la Universitatea Cambridge și era, de asemenea, mare maestru de șah. În timpul discuției purtate cu dl Steinroder, dl Liseiwicz și-a exprimat speranța ca într-o zi să ajungă și fiul său să studieze la Universitatea Cambridge. Michael Steinroder i-a răspuns pe un ton arogant:

— Sunt două căi prin care puteți înfăptui asta: ori să treacă de admiterea standard organizată în fiecare an la Universitatea Cambridge, ori să câștige Premiul Newton în matematică sau fizică, premiu oferit o dată la doi ani de către Societatea Imperială (în anii fără soț se dădea premiul la matematică, iar în anii cu soț — la fizică). Cercetătorii excepționali de pe primele cinci locuri vor putea intra la Universitatea Cambridge fără examen și fără să plătească taxele școlare.

Micul Liseiwicz a întrerupt brusc discuția spunând:

— Am auzit că sunteți cel mai mare maestru amator de șah. Ce ziceți dacă

facem o partidă? Desigur, dacă eu câștig, ar trebui să mi se îngăduie să intru la Universitatea Cambridge fără examen de admitere.

Steinroder i-a răspuns pe un ton ferm:

— Sunt încântat să joc o partidă cu tine, dar să fie foarte clar, ai cerut o favoare imensă de la mine, în cazul în care tu câștigi. Accept provocarea ta, dar va trebui să oferi și tu ceva, în cazul în care pierzi. Doar așa avem parte de un meci corect. Dacă nu-ți dai acordul, mă voi vedea obligat să refuz partida.

Jan Liseiwicz i-a spus:

— Vă rog să formulați cererea dumneavoastră.

Matematicianul a rostit:

— Dacă va fi să pierzi, nu vei mai putea nicicând aplica la studii la Universitatea Cambridge.

Spera ca astfel să-l bage-n sperieți pe Jan Liseiwicz, dar singurul care s-a speriat a fost tatăl băiatului. O ploaie de proteste din partea dlui Liseiwicz se abătu asupra lui Jan, care-l făcu oarecum să bată în retragere, dar în cele din urmă spuse pe-un ton hotărât:

— Bine. Fie!

Înconjurați de ochi curioși de jur împrejur, cei doi și-au început mutările pe tabla de șah, dar în nici jumătate de oră, matematicianul se ridică în picioare și-i spuse râzând dlui Liseiwicz:

— Să veniți la anul cu băiatul la noi la

universitate.

Dl Liseiwicz spuse:

— Dar nici nu s-a terminat partida încă.

Matematicianul adăugă:

— Să nu știu oare când sunt înfrânt? Ia spune, poți să mă bați?

Liseiwicz cel mic spuse:

— Eu am 30% șanse să câștig partida, dumneavoastră 70%.

Matematicianul adăugă:

— Ai perfectă dreptate, dar pentru că ți-ai dat seama că așa stă situația în momentul de față, ai putea să mă forțezi să fac o mutare greșită. Ai jucat foarte bine și mi-aș dori să mai jucăm multe partide împreună când vei veni la Cambridge.

La zece ani distanță, pe când avea doar 24 de ani, Liseiwicz era numele care apărea în „Gazeta Matematică“ austriacă ca fiind una dintre cele mai noi stele în afirmare din matematică. În anul următor, a reușit cu multă străduință să câștige cel mai prestigios premiu internațional în matematică: Premiul Fields. Este echivalentul Nobelului în matematică, dar e mult mai greu de obținut, de vreme ce, spre deosebire de Premiul Nobel care se acordă în fiecare an, Premiul Fields se acordă doar o dată la patru ani.

La Cambridge, printre colegii de școală se număra și o domnișoară din familia regală austriacă. Se îndrăgostise până peste urechi de acest tânăr câștigător

al Premiului Fields, dar acesta din urmă a rămas stană de piatră în fața sentimentelor fetei. Într-o bună zi, tatăl fetei din familia regală își făcu apariția pe neașteptate și, cum nu putea să-l ceară de bărbat în locul fiicei sale, îi propuse să-l ajute să revigoreze sectorul științific din Austria. Tânărul întrebă în ce ar fi constat ajutorul lui, iar tatăl fetei i-a răspuns:

— Eu aș veni cu capitalul. Sarcina ta ar fi să găsești oamenii potriviți. Aș vrea ca împreună să punem bazele unui institut de cercetare.

Tânărul a întrebat:

— Câți bani puteți investi?

Tatăl îi răspunse:

— Spune-mi câți bani îți trebuie și eu atâția investesc.

A stat în cumpănă vreo două săptămâni, a tot socotit cu formule de matematică pură care ar fi fost beneficiile unei plecări în Austria pentru cariera sa și pentru domeniul matematicii. Toate calculele au dat câștigătoare plecarea în Austria, în fața rămânerii la Cambridge.

Și s-a dus în Austria.

Multă lume a văzut în plecarea lui în Austria împlinirea dorințelor a doi oameni: pe de o parte, a tatălui bogat, pe de altă parte, a fiicei îndrăgostite. Lumea-și imagina că tânărul binecuvântat de noroc dăduse lovitura pe două planuri: urma să obțină o poziție onorabilă în carieră și să se bucure de căldura unei familii,

căsătorindu-se cu fiica. Până la urmă, Liseiwicz s-a ales, de fapt, doar cu o poziție onorabilă în carieră. Cheltui bani cu nemiluita ca să pună pe picioare cel mai prestigios institut de cercetare matematică din Austria. Sub îndrumarea sa, a strâns laolaltă nenumărați matematicieni talentați. Fata îndrăgostită de el până peste urechi și dornică să se mărite cât mai degrabă și-a găsit și ea un înlocuitor printre acești matematicieni talentați. De pe urma acestei povești au circulat multe zvonuri care-l dădeau pe el homosexual, iar o parte dintre lucrurile pe care le făcuse au dat și mai multă apă la moară bârfelor de acest soi; de exemplu, n-a angajat nicio femeie la institut, altfel încât până și muncile de secretariat și de personal-ajutător erau făcute tot de bărbați. În plus, doar bărbații-reporteri îi luau interviuri. De fapt și de drept, femei-reporter erau cu mult mai multe, dar de fiecare dată când se duceau să-l intervieveze, se întorceau cu mâna goală. În realitate, asta se datora mai mult firii sale secretoase decât vreunui alt temei.

(*Transcrierea interviului cu dl Rong*)

Liseiwicz a poposit la Universitatea N în primăvara anului 1938, în calitate de cercetător vizitator, nefiind exclus să fi venit în căutare de noi matematicieni. Dar cine și-ar fi putut închipui că în acele zile lumea întreagă va fi în clocot și se vor produce schimbări atât de dramatice. Când a auzit la radio că Hitler a invadat Austria, n-a avut de ales decât să rămână la Universitatea N, în

așteptarea unor vremuri mai pașnice. În răstimp, a primit o scrisoare de la un amic din America în care îl punea la curent cu evenimentele din Europa. Situația din Europa era de-a dreptul înspăimântătoare. Steagul naziștilor mărșăluia prin Austria, Cehia, Ungaria și Polonia, iar evreii erau prigoniți rând pe rând. Cei care nu izbuteau să fugă erau trimiși în lagăre de concentrare. Și-a dat seama că nu avea unde să se întoarcă și rămase la noi la universitate. Avea două ocupații: să predea în cadrul departamentului de matematică și să aștepte o ocazie de plecare în America. În această perioadă, suferi schimbări pe cât de stranii, pe atât de misterioase, de parcă peste noapte s-ar fi simțit inundat de un interes nestăvilit și necunoscut față de fetele din campusul universității. Nu mai trăise așa ceva. Era ca un copac straniu care, plantat în diferite locuri, făcea flori diferite și acestea, la rândul lor, zămisleau fructe stranii. În locul visului de a pleca în America i s-a cuibărit în suflet iubirea. Doi ani mai târziu, la 40 de ani, s-a însurat cu o profesoară de la departamentul de fizică, cu 14 ani mai tânără decât el. A dat uitării ideea de a pleca în America și timp de zece ani nu s-a mai gândit la asta.

Matematicienii din lumea largă au constatat cum, după căsătorie, Liseiwicz se preschimbase dintr-un matematician talentat și creativ într-un tată și un soț excelent. Era din ce în ce mai puțin matematician și din ce în ce mai mult tată și soț. Pesemne că talentul său fusese ascuns în starea lui de burlac, iar în starea de bărbat căsătorit talentul îl părăsise. Nici el nu știa dacă talentul său pierise din cauza acțiunilor lui sau din voia Domnului. Înainte de a veni la Universitatea N, scrisese 27 de articole de mare influență în lumea matematicii. După ce s-a instalat la Universitatea N, n-a mai scris nimic, dar a zămislit fii, unul după altul. Talentul său era ca un firișor de fum ce se risipea în văzduh, sau, mai bine zis, se răsfira în pântecele femeii iubite, se topea în vintrele

ei și lua chipul unei păpușici vii. Acestea nu făceau decât să întărească percepția străinilor asupra estului cel cu puteri tainice, cel care face dintr-un om excepțional de talentat un altfel de om, un om de casă. Nimeni nu pricepea ce se întâmplase, dar toți erau conștienți de schimbare.

Chiar dacă talentul său se scursese în pântecele femeii, când era la catedră, în postură de profesor, era excepțional. Era din ce în ce mai puțin creativ și original ca matematician, dar ca profesor era din ce în ce mai profesionist și mai respectat. Liseiwicz a predat la secția de matematică a Universității N timp de 11 ani. Fără îndoială că a-ți începe cariera de matematician sub bagheta profesorului Liseiwicz era o onoare pentru orice student. În plus, dacă ar fi să vorbim despre cei câțiva matematicieni din Universitatea N, cunoscuți în plan internațional, mai mult de jumătate dintre ei i-au fost studenți în timpul în care a predat el acolo. Dar să fii studentul lui nu era deloc o treabă ușoară. Trebuia să fii cunoscător de engleză (a refuzat să mai vorbească nemțește) și nu puteai să-ți iei notițe în timpul cursului. Când explica o problemă, dădea explicația doar pe jumătate sau, în mod voit, dădea explicația greșită. Dacă dădea explicația greșită, nici n-o mai corecta, sau cel puțin n-o corecta la momentul respectiv. Dacă-și amintea ulterior să dea explicația corectă, o făcea, dacă nu, o lăsa în plata Domnului. Treburile astea îi făceau pe mai mult de jumătate dintre studenții săi mai puțin inteligenți să renunțe la cursul lui și să aleagă alte specializări. Teoria lui despre educație putea fi rezumată într-o singură propoziție: O teorie, chiar dacă greșită, e cu mult mai interesantă decât o demonstrație perfectă, dar searbădă. La urma urmei, folosea metoda aceasta mai puțin ortodoxă de predat tocmai pentru a le pune studenților rotițele în mișcare, pentru a le stimula gândirea, creativitatea și imaginația. La începutul fiecărui an academic, când dădea

ochii cu noii studenți, își începea cursul cu același mesaj rostit într-o amestecătură de chineză și engleză:

— Sunt o jivină sălbatică, nu un îmblânzitor de animale. Scopul meu este să vă hăituiesc prin locuri neumblate, prin păduri, pe creste de munte. Trebuie să alergați mâncând pământul, pentru că eu voi fi pe urmele voastre. Dacă alergați repede, vă urmăresc și eu repede. Alergați încet, vă urmăresc și eu încet. Oricum ar fi, trebuie să alergați fără oprire, să alergați cu vitejie. Dacă vă opriți, punem punct relației noastre. În ziua în care vă veți afunda adânc în pădure, relația noastră se va încheia. În primul caz, eu îmi iau mâinile de pe voi, în al doilea caz, voi vă eliberați de mine. Acum să dăm startul alergării, să vedem cine de cine scapă.

Nu era lesne să scapi de el, dar metoda folosită de el era una ușoară. La începutul fiecărui semestru, chiar de la prima oră, scria în colțul din dreapta al tablei o problemă greu de rezolvat. Dacă cineva reușea să-i dea de capăt, primea nota maximă și era scutit de a mai veni la curs pentru tot semestrul. Era la latitudinea studentului dacă mai venea sau nu. Altfel spus, scăpa de el pentru restul semestrului. Apoi, el scria o nouă problemă, în același loc pe tablă, așteptând un nou student să-i dea de capăt. Dacă rezolvai trei probleme la rând, îți scria o problemă doar pentru tine, ca pentru teza de absolvire. Iar dacă și acesteia îi găseai rezolvare, indiferent de momentul în care reușeai acest lucru, chiar dacă se întâmpla la doar câteva zile după începerea școlii, terminai școala cu note maxime. Dar în cei aproape zece ani de când preda el acolo, nu se găsise încă nimeni care măcar să se apropie de acest rezultat. Era absolut remarcabil dacă izbuteai să rezolvi una–două probleme.

(*Va continua*)

Jin Zhen era acu' student în clasa lui

Liseiwicz și stătea în primul rând din cauză că era mic de înălțime. De-abia împlinise 16 ani. Putea să vadă mai bine ca oricine din clasă strălucirea ascuțită și inteligentă din ochii de-un albastru spălăcit ai dlui Liseiwicz. Liseiwicz era un ins înalt, iar când se afla la catedră, părea și mai înalt. Stătea cu ochii ațintiți pe ultimele rânduri din clasă. Jin Zhen era udat din când în când de stropii de salivă pe care-i azvârlea gura extatică a lui Liseiwicz și, uneori, când acesta vorbea cu voce tare, simțea cum pufnirile lui plesnesc aerul. Explica noțiunile aride și abstracte de matematică cu o voce încărcată de pasiune. Își flutura brațele și striga, mergea încoace și-ncolo și recita. Acesta era profesorul Liseiwicz când se afla la catedră, aidoma unui poet, sau poate aidoma unui general. La sfârșitul cursului, pleca fără a mai rosti vreun cuvânt. Odată, când s-o ia din nou din loc, îi căzu privirea pe băiețandrul slăbănog din primul rând care tocmai își îngropa fața în hârtii, ca să facă niște calcule. Părea complet absorbit de munca sa, de parcă ar fi fost la examen. Două zile mai târziu, Liseiwicz ținu al doilea curs. De cum urcă la catedră, întrebă:

— Cine este Jin Zhen? Să ridice mâna sus.

Liseiwicz observă că ridică mâna tocmai băiețandrul din primul rând pe care-l văzuse chiar înainte de plecare.

Liseiwicz flutură cele câteva pagini pe

care le ținea în mână și întrebă:

— Tu ai pus hârtiile astea la mine sub ușă?

Jin Zhen încuviință din cap.

Liseiwicz a spus:

— Te anunț de acum că în acest semestru poți să nu mai vii la curs.

Se făcu rumoare în sală.

Liseiwicz părea să contemple ceva, căci așteptă cu zâmbetul pe față ca studenții să se potolească și să facă liniște. După ce se reinstală calmul în sală, a scris iarăși problema pe tablă, dar nu în partea dreaptă ca de fiecare dată, ci în partea stângă, și a spus:

— Acum o să vedem cum a rezolvat colegul vostru Jin Zhen problema. Asta nu e o problemă de lucru suplimentar, ci este chiar conținutul lecției de astăzi.

Mai întâi a scris răspunsul lui Jin Zhen și l-a explicat de-a fir a păr. Apoi a folosit și alte metode pentru a oferi alte trei variante de rezolvare a problemei. Voia să-i facă să învețe prin comparație, să le insufle farmecul obținerii aceluiași rezultat, abordând căi diferite. Subiectul lecției noi s-a construit pas cu pas pe măsură ce explica metodele de rezolvare. La final, a scris iarăși o problemă greu de rezolvat, în colțul din dreapta al tablei, spunând:

— Aș dori foarte mult ca data viitoare unul dintre voi să fi rezolvat această problemă. Să ne înțelegem: la un curs vă

dau problema, iar la celălalt voi îmi dați rezolvarea.

Ce spunea el era una, dar Liseiwicz știa în sinea lui că posibilitatea să se întâmple cu adevărat cele spuse de el era infimă. Dacă ar fi fost să exprime matematic această șansă, ar fi spus că este infinitezimală. Calculele sunt o metodă neglijentă de a stabili viitorul, descoperă posibilul ca fiind imposibil. Oamenii nu sunt nici pe departe la fel de exacți precum calculele, uneori transformă imposibilul în posibil, pot să facă din Pământ Cer. Se poate spune că spărtura dintre Cer și Pământ nu e atât de mare, o unitate în plus și hop, Pământul se face Cer, o unitate în minus și hop, Cerul se face Pământ.

Liseiwicz n-ar fi avut cum să-și închipuie că tânărul acela tăcut și impasibil îi va da peste cap pe neașteptate întreaga percepție asupra Cerului și a Pământului. El vedea foarte clar Pământul, dar Jin Zhen îi demonstra că, dimpotrivă, ce vedea era Cerul. Cu alte cuvinte: Jin Zhen reuși din nou, cât ai bate din palme, să găsească soluția la problema profesorului.

Problema fiind rezolvată, profesorul a scris o nouă problemă în colțul din dreapta. De data acesta, când se întoarse, i se adresă doar lui Jin Zhen:

— Dacă o rezolvi și pe asta, atunci voi scrie doar pentru tine următoarea problemă.

Era vorba despre problema care valora cât teza de absolvire.

Jin Zhen tocmai participase la al treilea curs al lui Liseiwicz și nu trecuse nicio săptămână de școală.

Jin Zhen nu rezolvă a treia problemă la fel de repede ca și pe celelalte două. La următoarea oră de curs, încă nu avea rezolvarea problemei. La sfârșitul cursului patru, profesorul Liseiwicz coborî de la catedră și i se adresă:

— Am terminat deja problema pentru teza ta de disertație. Vino s-o iei când termini de rezolvat problema.

A ieșit imediat ce și-a terminat vorbele.

După ce s-a însurat, profesorul a închiriat o casă lângă școală, pe aleea Sanyuan. În mod oficial locuia acolo, dar, în realitate, petrecea mult timp în casa în care locuise când era holtei. Era o locuință cu baie la etajul trei al unei clădiri care ținea de universitate. Se ducea acolo ca să citească, să facă cercetare, casa îi ținea loc de birou de studiu. În acea după-amiază, după siestă, Liseiwicz stătea și asculta radioul. Tropăitul pașilor care urcau scările i-a întrerupt audiția radiofonică. Tropăiturile s-au oprit în fața ușii sale, dar, în loc să fie urmate de ciocăneli la ușă, s-a auzit un fel de sâsâit ca și când un șarpe s-ar fi scurs pe lângă ușă. Ceva era vârât pe sub spărtura dintre ușă și podea. Erau câteva foi de hârtie. Liseiwicz se duse să le

ridice și recunoscu de îndată scrisul: era al lui Jin Zhen. Liseiwicz se duse drept la ultima pagină, la rezultat. Rezultatul era cel corect. Ca plesnit de o biciușcă, vru să năvălească afară, să-i strige lui Jin Zhen să vină înapoi. Când ajunse la ușă, ezită pentru o clipă și făcu cale-ntoarsă. Se așeză pe canapea și începu să dea citire foilor primite. De cum termină de citit, se simți iar ca plesnit de o biciușcă, se repezi la fereastră și văzu că Jin Zhen se îndepărta molcom. Deschise fereastra și strigă o dată după silueta din depărtare. Jin Zhen se întoarse și văzu cum profesorul străin îi strigă și-i face semne să urce la el în casă.

Jin Zhen se așază în fața profesorului.

— Cine ești tu?

— Jin Zhen.

— Nu, zâmbește Liseiwicz. Vreau să zic din ce familie te tragi? De unde vii? Unde ai studiat până acum? Mă tot încearcă sentimentul că te-am mai cunoscut undeva. Cine-ți sunt părinții?

Jin Zhen șovăie, habar n-are ce să răspundă.

Într-o clipă, Liseiwicz izbucnește:

— A! Mi-aduc aminte. Ești rudă cu respectabila doamnă a cărei statuie se află în fața universității, Rong Abac Lili. Asta e! Spune-mi, ești rudă cu ea? Ești fiul ei sau poate nepotul ei?

Arătând înspre tema abandonată pe canapea, ignoră întrebările lui Liseiwicz:

— Am făcut bine?

Liseiwicz pluseează din nou:

— Încă nu mi-ai răspuns la întrebare. Ești rudă cu Rong Lili?

Jin Zhen n-a zis nici da, nici ba, dar i-a răspuns pe un ton flegmatic:

— Va trebui să vorbiți cu dl Rong, el este cel care se îngrijește de mine. N-am părinți.

Jin Zhen încerca doar să evite a se referi la relația lui cu Rong Lili. Era un subiect care nu-i făcea plăcere și nici nu-i era foarte limpede. Nu s-ar fi așteptat ca asta să-i stârnească bănuieli lui Liseiwicz și să-l facă să continue tirul de întrebări. Liseiwicz îl scrutează cu privirea, spunând:

— O, deci așa stau lucrurile. Dar, ia să te întreb eu, tu ai rezolvat problemele astea sau te-a ajutat cineva?

Jin Zhen răspunde fără ezitare:

— Desigur că eu le-am rezolvat.

În seara aceea, Liseiwicz îi face o vizită Micului Lili. Când îl vede, Micul Lili își închipuie că vizita sa nu e fără legătură cu faptul că încă se îndoiește că Jin Zhen ar fi rezolvat singur — sau nu — problemele respective. În realitate, deși mai devreme susținuse o asemenea ipoteză, la scurt timp Liseiwicz a respins această variantă. Raționamentul său se baza pe faptul că, și dacă profesorul sau fiica lui l-ar fi ajutat cu răspunsurile, ei nu le-ar fi exprimat în același fel. După plecarea lui Jin Zhen, Liseiwicz se mai uită o dată pe problemele rezolvate,

minunându-se încă o dată de soluțiile găsite. Metodele sale de rezolvare erau neobișnuite și totodată impresionante. Dezvăluiau naivitate, dar și inteligență și logică imbatabile din partea studentului. Liseiwicz își găsește cu greu cuvintele. Dar pe măsură ce discută cu Micul Lili reușește să pună în cuvinte ideile pe care vrea să le transmită.

Liseiwicz spune:

— Cred că lucrurile stau cam așa: e ca și când l-ai trimite undeva să aducă ceva care se află într-o încrengătură de tuneluri atât de întunecate, încât nu-ți poți vedea nici măcar degetele de la mână, un loc care, pe deasupra, mai e și presărat cu bifurcații și prăpăstii. Dacă n-ai un instrument de iluminat, nu poți avansa niciun pas. Așadar, înainte să intri în rețeaua de tuneluri, trebuie să-ți pregătești o sursă de lumină. Ai multe opțiuni la îndemână: poate să fie o lanternă, o lampă cu gaz sau o torță, ba și o cutie cu chibrituri poate face treaba. Dar el nici măcar nu știe de existența lor, și chiar dacă ar ști, tot nu le-ar găsi. Nu se folosește de aceste instrumente, ci de o oglindă pe care o potrivește în unghiul perfect pentru ca razele soarelui să se frângă de pe pământ înspre întunecimea tunelului spre care se îndreaptă. Când ajunge la o curbură a tunelului, mai folosește o oglindă care să frângă iar lumina și să-i lumineze calea. Și uite-așa, ghidat de lumina palidă, izbutește

încet-încet să înainteze în tunel și să se ferească de capcanele presărate pe drum. Ce mi se pare și mai misterios e că la fiecare răscruce de drum, parcă un fel de al șaselea simț îi spune care-i calea pe care trebuie s-o apuce.

În zece ani de muncă, Micul Lili nu-l auzise niciodată pe Liseiwicz rostind atâtea laude la adresa unui singur om. Pentru cineva ca Liseiwicz nu era deloc simplu să admită că altcineva decât persoana sa avea talent la matematică, dar cu Jin Zhen nu era deloc zgârcit în laude, încât nici Micul Lili nu mai știa ce să creadă; era și încântat, dar parcă îl învăluia și o stare ciudată. Se gândi în sinea lui: „Eu am fost primul care și-a dat seama de talentul remarcabil al copilului, iar Liseiwicz este al doilea, dar tot ce face el e să confirme ce am descoperit eu de la bun început. Pe de altă parte, ce altă persoană, dacă nu Liseiwicz, ar fi mai potrivită pentru a-i confirma talentul?“. Cei doi vorbeau din ce în ce mai înflăcărați și mai fericiți.

Când au ajuns la discuția despre studiile viitoare ale băiatului, nu s-au mai înțeles, părerile lor nu se mai potriveau. Liseiwicz opina că Jin Zhen acumulase suficiente cunoștințe și deprinderi în matematică cât să nu mai fie nevoie să participe la cursuri de bază și că ar trebui să se ocupe de teza lui de absolvire.

S-a lovit de refuzul Micului Lili.

Ne e deja prea bine cunoscut că Jin

Zhen îi trata pe oameni cu un munte de răceală și că-i era mai la îndemână să stea singur. În interacțiuni sociale nu se descurca cum trebuie. Acesta era punctul slab din personalitatea sa, dar și un soi de capcană care-l va pune în primejdie pe viitor. Micul Lili se străduia din răsputeri să repare neajunsurile moștenite din copilărie. În mod cert, inabilitatea lui de a interacționa cu ceilalți, caracterul lui slab, precum și dușmănia lui nemăsurată față de ceilalți oameni s-ar mai fi putut normaliza dacă ar fi petrecut mai mult timp cu cei de vârsta lui. Cum era cel mai mic de ani din secția de matematică a Universității, Micul Lili era de părere că deja se îndepărtase în mod primejdios de cei de vârsta lui. Dacă l-ar fi îndesat într-o lume cu și mai mulți adulți, personalitatea lui ar fi avut și mai mult de suferit. Dar, în ziua respectivă, Micul Lili nu dori să abordeze subiectul, nu se simțea în stare să vorbească, era prea complicat și nu voia să intre cu bocancii în intimitatea copilului. A spus numai că nu împărtășește aceeași opinie cu a profesorului:

— Chinezii au o vorbă: Fierului îi trebuie timp ca să se facă oțel. Copilul ăsta e înzestrat cu inteligență nativă, dar duce lipsă de cunoștințe. E cum ai spus tu mai devreme: instrumente de iluminat sunt cu duiumul, trebuie doar să întinzi mâna și să le apuci. El însă nu se folosește de ele, ci, dimpotrivă, alege un instrument complet

neobișnuit și ciudat ca să realizeze o acțiune foarte simplă, de altfel. Cred că recurge la asta pentru că nu are de ales, n-o face în mod voit, lipsa cunoștințelor de bază îl îndeamnă să dea frâu liber inventivității. E minunat că, în condițiile date, el reușește să găsească un instrument precum oglinda care să-i lumineze calea, dar dacă își va risipi talentul încercând să găsească soluții neobișnuite, în loc să le folosească pe cele la îndemână, chiar dacă își satisface curiozitatea intelectuală, totuși, la urma urmei, care-i rostul lor? Ce are el de câștigat din asta? Ce vreau să spun e că, spre buna lui educație, cred că mai mult studiu și o mai bună cunoaștere a lucrurilor de bază, descoperite deja de alții înaintea lui, ar trebui să se numere printre priorități. După ce va fi stăpânit noțiunile de bază, poate să purceadă la studierea problemelor necunoscute, cu adevărat interesante și încărcate de sens. Am auzit că, în urmă cu doi ani, când v-ați întors în țară, ați adus cu dumneavoastră o sumedenie de cărți peste măsură de prețioase. Data trecută când am fost la dumneavoastră în vizită, am vrut să iau cu împrumut unul–două tomuri. Dar mesajul lipit pe corpul de bibliotecă — „Nici să nu-ți treacă prin cap“ — m-a dezarmat. Dar acum mă gândeam că ați putea face o excepție în cazul lui Jin Zhen și să-l lăsați să împrumute cărțile dumneavoastră. Cred că i-ar prinde bine. După cum spune

proverbul: Case de aur sunt adăpostite în cărți.

Acum era rândul lui Liseiwicz să nu fie de acord.

Era bine știut de toată lumea că la secția de matematică se pripășiseră doi ciudați: unul era profesoara Rong Yinyi (dl Rong), care-și privea maldărul de scrisori ca și când ar fi fost bărbatul ei și era așa de strâns legată de ele, încât își tot refuza șansa la iubire, respingându-i pe toți pretendenții. Al doilea ciudat era profesorul străin, Jan Liseiwicz, cel care prețuia mai mult decât propria nevastă câteva rafturi cu cărți și care nu-i permitea nimănui să se apropie de ele. Micul Lili a tot dat cu gura, dar în inima lui nu trăgea prea mare nădejde că Liseiwicz se va răzgândi. Speranțele erau din ce în ce mai mici, în termeni matematici am putea spune infinitezimale. Dar calculele matematice s-au dovedit inexacte în calcularea viitorului, posibilul devenind imposibil.

Acestea fiind spuse, într-o seară, la cină, Jin Zhen a adus vorba despre faptul că Liseiwicz îi împrumutase două cărți și că de atunci încolo putea să împrumute orice carte dorea, oricând dorea. Micului Lili i se păru că aude o bufnitură în interiorul său. Inima-i se prăbuși înăuntru. Crezu că era departe, în fața tuturor, dar de fapt, era cu mult înapoia lui Liseiwicz. Își dădu seama că Jin Zhen era de

neînlocuit în ochii lui Liseiwicz. Liseiwicz îl întrecuse cu mult pe Micul Lili în ceea ce privește planurile și speranțele de viitor pentru Jin Zhen, îi depășise orice închipuire.

7

Dintre cei doi ciudați, povestea dlui Rong avea ceva tragic și trezea sentimente de respect. Pe de altă parte, ciudățenia lui Liseiwicz făcea din țânțar armăsar, iar asta stârnea valuri de vorbe. După cum era de așteptat, vorba multă atrăgea după sine bârfeli nesfârșite care se-mprăștiau pretutindeni cu viteza luminii. Dacă ar fi

existat o competiție pe tema ciudățeniei dintre cei doi, titlul de câștigător ar fi fost cu siguranță acordat lui Liseiwicz, căci zvonurile despre el erau în număr nemăsurat mai mare decât cele despre dl Rong. Toată lumea avea câte o poveste despre el. Toți știau că nu dădea cărți cu împrumut. Acum toți știau că începuse să împrumute cărți unui singur om. Așa se întâmplă cu un lucru mărunt făcut de un om cu faimă. E precum conversia materiei în energie, din matematică. Lumea sporovăia întruna și se întreba cum de Liseiwicz se purta așa de bine cu Jin Zhen? Și de ce numai cu el? Se purta neînchipuit de bine, i-ar fi dat și nevasta să se culce cu ea. O explicație era că profesorul străin admira inteligența studentului și-și punea toate năzuințele că acesta va avea un viitor strălucit. Dar explicația asta, a ajutorului dat din pură prietenie, nu avea multă priză la public. Varianta gustată din plin era însă cea în care profesorul străin ar profita de pe urma geniului lui Jin Zhen.

(*Transcrierea interviului cu dl Rong*)

În prima iarnă de după al Doilea Război Mondial, Liseiwicz se întoarce în Europa. Era un frig de crăpau pietrele. Trebuie că în Europa era cu mult mai frig — se gândea, de aceea hotărăște să se ducă de unul singur, să nu ia pe nimeni din familie cu el. La întoarcere, tata a pus la dispoziție unica mașină a școlii, un Ford mititel, și m-a trimis la docuri să-l întâmpin. Când am dat ochii cu el la docuri, am înțepenit când am văzut că stătea pe un cufăr de lemn imens, nici mai mult, nici mai puțin de mărimea unui sicriu,

pe care erau scrise numele său și adresa Universității N și-n engleză, și-n chineză. Mașinuța nu putea să ducă un cufăr așa de mare și de greu. Am strigat îndată după două căruțe trase de oameni, am tocmit și patru vlăjgani și numai așa a fost cu putință să-l cărăm până la școală. Pe drum l-am întrebat pe Liseiwicz cum de a adus de la atât de mare distanță atât de multe cărți, iar Liseiwicz mi-a răspuns debordând de entuziasm:

— M-am întors cu o idee de cercetare, fără cărțile astea nu-i cu putință.

Așadar, revenirea în Europa a renăscut în el inspirația, dorința de cercetare care, de atâta amar de vreme, lâncezea mocnit. Adusese cu sine un subiect grandios de cercetare: inteligența artificială. Acum, dacă spui inteligență artificială, nu-i nimeni luat prin surprindere, dar atunci de-abia fusese construit primul calculator din lume[6]. De aici a plecat și ideea lui, și-a dat seama, cu mult înaintea altora, de potențialul de dezvoltare al acestui domeniu. Pentru un subiect de cercetare atât de grandios, materialele aduse erau chiar insuficiente. În plus, era lesne de înțeles de ce nu-și împrumuta cărțile.

Problema s-a ivit când poarta restricțiilor s-a crăpat ușor doar pentru Jin Zhen și a fost lăsat înăuntru. Așa s-a stârnit o ploaie de speculații. Povești nenumărate s-au împrăștiat în departamentul de matematică despre inteligența fenomenală cu care era înzestrat Jin Zhen, despre cum a comprimat patru ani de facultate în două săptămâni și, ca urmare, cum l-a umplut de rușine pe Liseiwicz și tot așa, până ce oameni care nu pricepeau o iotă despre lucrurile astea s-au apucat să spună că profesorul străin se folosește de inteligența lui Jin Zhen ca să-și facă propria cercetare. Veștile de soiul ăsta se răspândesc frecvent prin mediul academic, profesorii demascați suportă rușinea, oamenii care împrăștie bârfa nu-și mai încap în piele de fericire, iar cei care preiau bârfa la rândul lor își freacă mâinile de bucurie — așa se întâmplă de obicei. Când am auzit asta, l-am

întrebat pe Jin Zhen cum stau lucrurile, dar acesta a negat cu fermitate. Ulterior l-a întrebat și tata și i-a răspuns la fel.

Tata i-a spus:

— Am auzit că petreci toate după-amiezile pe la el pe-acolo, așa e?

Zhen Di i-a răspuns:

— Da.

Tata a întrebat:

— Dar ce faci acolo?

Zhen Di a rostit:

— Uneori citesc, alteori jucăm șah.

Răspunsul lui Zhen Di n-avea nici urmă de șovăială, dar cum nu iese fum fără foc, ne-a fost teamă că ne ascunde adevărul. Avea, înainte de toate, doar 16 ani și n-avea nici cea mai mică idee despre cât de complicate sunt relațiile interumane. Nu era exclus să fie amăgit. Prin urmare, ajunsesem să găsesc tot felul de pretexte să mă duc în vizită acasă la Liseiwicz să-i spionez. De fiecare dată i-am văzut jucând șah: șahul standard internațional. Deseori, Zhen Di juca go acasă, cu tata. Era un jucător desăvârșit, de fapt cei doi aveau niveluri comparabile. Juca tiddlywinks cu mama, dar era doar de distracție. Când i-am văzut jucând șah, m-am gândit că Liseiwicz o făcea doar ca să-i țină companie. Cine nu știa că el juca la nivel de mare maestru?

Dar realitatea era următoarea:

După spusele lui Zhen Di, ei jucaseră multe tipuri de șah: șah standard, șah chinezesc, jocul de go, șahul generalilor și-așa mai departe. Uneori câștiga la șahul generalilor, dar la celelalte tipuri de șah nu-l înfrânsese niciodată pe Liseiwicz. Zhen Di spunea că Liseiwicz era talentat ca nimeni altul la orice tip de șah și izbutea să-l înfrângă pe Liseiwicz doar din când în când la șahul generalilor, și asta doar pentru că acest joc nu ținea exclusiv de abilitățile jucătorilor, ci și de noroc. Am putea spune că în jumătate dintre cazuri era vorba de noroc chior. Prin comparație, chiar dacă tiddlywinks era un joc cu reguli mult mai

simple, componenta de noroc era mult mai redusă, fiind un mai bun indicator al abilităților jucătorilor. Zhen Di era de părere că șahul generalilor nici n-ar trebui să se numească șah, sau cel puțin să nu fie considerat drept șah pentru adulți.

Poate te întrebi că, de vreme ce Zhen Di nu era nici pe departe un rival destoinic în ale șahului, atunci de ce Liseiwicz juca fără încetare cu el?

Lucrurile stau cam așa: regulile jocurilor de șah sunt lesne de prins, mult mai lesne decât vreun meșteșug. Trebuie doar să deprinzi regulile de bază și să-i dai drumu'. Dar de-aici începe greul, imediat ce ai deprins regulile, lucrurile se complică. Spre deosebire de meșteșuguri, unde, odată ce ai învățat ce ai de făcut, devii din ce în ce mai bun, la șah — cu cât știi mai multe, cu atât e mai complicat. Odată ce începi să cunoști ușor-ușor cu ce se mănâncă șahul, combinațiile se înmulțesc tot mai mult, și astfel și posibilitățile pe care le poți explora devin din ce în ce mai multe, de parcă ai păși într-un labirint. Intrarea e accesibilă, dar cu cât pătrunzi mai adânc în labirint, cu atât bifurcațiile se înmulțesc și se complică, iar căile pe care ai putea merge sunt peste măsură de multe. Acesta e un motiv pentru care jocul e atât de complicat. Un alt motiv este că în labirint sunt în același timp cei doi jucători, și după cum e lesne de imaginat, pe măsură ce avansezi, vrei să înfunzi calea oponentului, înaintezi și blochezi, înaintezi și blochezi, și uite-așa jocul se complică din cale-afară de mult. Cam așa e jocul de șah: cu mutări, atacuri, contraatacuri, manevre la vedere, manevre ascunse, piese mutate mai aproape sau mai departe, pe tabla de șah, o învăluire de la cap la coadă într-o ceață misterioasă. În mod normal, cel care cunoaște cele mai multe seturi de combinații are mână liberă să acționeze mai mult și să-și îmbrace mutările în și mai mult mister. Odată ce adversarul său e orbit de ceața misterului și nu mai vede distinct calea pe care ar trebui s-

o apuce, premisele victoriei sunt inevitabile. Dacă vrei să joci bine șah, trebuie să-ți însușești combinațiile... și tot nu-i de-ajuns. Oricine poate învăța combinațiile.

Ce înseamnă aceste combinații?

Putem asemăna combinațiile cu un drum bine bătătorit înainte, de nenumărate picioare care l-au tot frământat. Pe de o parte, poți fi sigur că e o scurtătură care duce în direcția bună, pe de altă parte, toată lumea știe scurtătura aceasta. Poți să alegi ruta asta, dar și alții vor merge pe ea. Cu alte cuvinte, combinațiile sunt precum armele convenționale. Dacă lupți împotriva unor oameni care nu au astfel de arme, poți fi sigur de victorie, dar dacă le folosești împotriva unora care au exact aceleași arme ca și tine, poți să semeni câte capcane dorești, că ei vor folosi detectoare de capcane, poți să trimiți câte avioane vrei, că ei le vor detecta pe radare și le vor doborî. Așa nu faci decât să pierzi vremea. Secretul victoriei constă în arme secrete, șahul deține multe astfel de arme.

Liseiwicz era de acord să joace cu Zhen Di pentru că acesta era un izvor de arme secrete. Era o sursă inepuizabilă de mutări neprevăzute, stranii, neașteptate, șocante. Îi dădea adversarului senzația că merge alături de el pe același drum, și când colo se trezea că săpa pe sub pământ un tunel secret care ducea pe malul celălalt. Putea să-ți dea totul peste cap, să-ți semene primejdii acolo unde te-așteptai mai puțin. Zhen Di juca de scurt timp șah și nici nu avea o cunoaștere amănunțită a combinațiilor, astfel că era pradă ușoară armelor tale convenționale. Cu alte cuvinte, neștiind nici cât negru sub unghie din combinațiile de șah, mutările tale standard erau un mister pentru el. Mutările tale sunt sigure, au fost folosite de mii de ori înainte, te poți bizui pe ele, au rezistat timpului. Mutările lui stranii nu pot avea câștig de cauză în fața unor metode mult testate și încercate înainte, și-n cele din urmă se-nclină încă o dată în fața victoriosului.

Odată am auzit chiar din gura lui Liseiwicz că nu-l bătea pe Zhen Di la capitolul inteligență, ci la capitolul experiență, cunoaștere a combinațiilor și dezvoltare a strategiilor. Liseiwicz spunea:

— Am început să joc tot soiul de jocuri de șah de la vârsta de 4 ani. De-a lungul timpului, am învățat pe dinafară toate combinațiile cuvenite fiecărui tip de șah. Să mă-nfrângă pe mine ar fi o treabă grea. De fapt, nimeni din anturajul meu nu mă poate învinge la șah; fără să mă laud, sunt un geniu în ale șahului. Jucând atât de mult timp, mi-am perfecționat strategiile. Doar dacă Jin Zhen și-ar dedica următorii ani în exclusivitate șahului, ar ajunge să mă poată înfrânge. Altminteri, sunt imbatabil. Dar, când începem confruntarea de pe tabla de șah, mă simt adesea acaparat de o stare de surpriză plăcută și necunoscută, îmi place senzația asta, și de aceea continui să joc cu el.

Așa stau lucrurile.

Șah.

Șah!

Jocul de șah i-a adus și mai aproape unul de altul, depășiseră de mult granițele relației student–profesor și deveniseră buni prieteni: mâncau împreună, se plimbau împreună. Jocul de șah îl ținea tot mai departe de casă. Înainte, în vacanțele de iarnă și de vară, Zhen Di nu se mișca niciun metru afară din casă. Mama îl silea uneori să iasă ca să petreacă câtva timp în aer liber. În iarna aceea însă, Zhen Di a stat foarte puțin pe-acasă. Credeam că joacă șah cu Liseiwicz, dar nu era așa. Poate-ți vine greu să crezi, dar ei inventaseră un nou joc de șah pe care l-au botezat șah matematic. I-am văzut în nenumărate rânduri jucând noul tip de șah care-mi păru tare ciudat: tabla de joc era lată cât masa de scris, cu două campamente, unul de forma caracterului puț, 井, și unul în forma

caracterului orez, . Jucau cu piese de mahjong, nu cu piese de șah. Pe tabla de șah se regăseau patru rute, câte două pentru fiecare, ambele desprinse și din campamentul puț, și din campamentul orez. Piesele din campamentul puț aveau o dispunere fixă, întocmai ca la șahul chinezesc, fiecare piesă avea propria poziție pe tablă, în timp ce piesele din campamentul orez puteau fi așezate pe tabla de joc la întâmplare, de către adversar. Adversarul așeza piesele pe tabla de joc ținând cont de propria strategie de joc, astfel încât să-i servească tacticii lui cât mai mult cu putință. De-abia după ce începeai meciul, căpătai control asupra trupelor tale și puteai să dai startul la mutare. Desigur, prioritatea ta era să muți piesele așezate de adversar, astfel încât să-ți servească tacticii tale, să fie avantajoase jocului tău. Cu cât făceai mutările mai repede, cu atât era mai bine. În decursul unei partide, piese din campamentul puț puteau fi mutate în campamentul orez și viceversa. În principiu, cu cât avansai mai ușor prin campamentul dușmanului, cu atât mai mari erau șansele de izbândă. Totuși, condițiile de pătrundere în terenul inamic erau deosebit de stricte, pregătite și planificate. În plus, piesa odată intrată în terenul inamic își schimba felul de deplasare. De exemplu, piesele din campamentul puț nu se puteau deplasa pe diagonală și nici nu puteau sări peste alte piese, dar, odată pătrunse în campamentul orez, li se permiteau aceste mișcări. În acest joc, spre deosebire de șahul obișnuit, când făceai mutările între cele două campamente trebuia să fii cu ochii-n patru și tot timpul în alertă. Trebuia să te străduiești ca piesele tale să ajungă în cel mai scurt timp posibil din poziții dezavantajoase în poziții mai bune, și atunci când era momentul propice, și tu, și adversarul să faceți o mutare simultană în terenul advers. Se putea spune că jucai atât împotriva adversarului, cât și împotriva ta, simțeai ca și când ai fi jucat împotriva a doi

adversari în același timp. Era un singur joc, dar parcă, de fapt, se desfășurau trei jocuri în același timp: fiecare dintre adversari avea propria luptă cu sine, iar la cele două lupte se mai adăuga și lupta cu celălalt adversar.

Jocul era de-a dreptul bizar și complicat. Ca și când ne-am fi războit, dar trupele tale erau sub comanda mea, iar trupele mele sub comanda ta. Închipuie-ți cât de absurd și de dificil ar fi fost să lupți având la dispoziție doar trupele inamice sub comanda ta. Dar și absurdul se înscrie tot în linia complicatului. Dat fiind că jocul acesta avea un grad prea ridicat de dificultate, oamenii obișnuiți nu-l puteau juca. Liseiwicz mărturisi că jocul fusese creat special pentru matematicieni, de altfel acesta era și motivul pentru care primise numele de șah matematic. La un moment dat, Liseiwicz îmi destăinui cu multă mândrie:

— Jocul ăsta este rezultatul unui îndelung studiu în matematică pură. Dat fiind nivelul ridicat de cunoștințe matematice necesare pentru a face față complexităților jocului, ca să nu mai vorbim de regulile lui interne și de modul subtil în care jucătorul schimbă structura organizatorică, șahul matematic poate fi comparat doar cu complexitatea inteligenței creierului uman. Inventarea acestui joc de șah e menită să provoace creierul uman să-și descopere limitele.

Când mi-a spus toate astea, mi-am amintit brusc de proiectul de cercetare pe care tocmai îl dezvolta: inteligența artificială. M-a cuprins deodată o stare de neliniște și de încordare — dacă jocul acesta de șah e o parte din proiectul său? Dacă răspunsul era afirmativ, cu siguranță Zhen Di era folosit de Liseiwicz, iar jocul e doar paravanul după care se ascundeau intențiile sale mârșave. Mi-am făcut un scop din a-l întreba pe Zhen Di cum de ajunseseră să inventeze acest joc și să-mi spună exact cum se petrecuseră lucrurile.

Zhen Di mi-a mărturisit că ambilor le făcea plăcere să joace șah împreună, dar

pentru că Liseiwicz era un jucător prea puternic, nu izbutea nicicum să câștige în fața lui. Asta-l făcu să nu-și mai dorească să joace șah împreună, era prea deprimant. Curând le-a încolțit ideea de a inventa un nou tip de șah, în care amândoi să pornească de la zero, fără ca niciunul dintre ei să se bucure de avantajul cunoașterii combinațiilor posibile, iar înfrângerea sau victoria să fie decise în totalitate de inteligența fiecăruia. Cât privește proiectarea acestui joc, Zhen Di mi-a spus că a fost însărcinat să se ocupe de tabla de joc, iar Liseiwicz se ocupase de mutările pieselor pe tabla de joc. Dacă-l întrebai care a fost contribuția lui la crearea acestui joc, Zhen Di era de părere că avusese un aport de vreo 10%. Dacă jocul era parte din cercetarea lui Liseiwicz, dat fiind că Zhen Di avusese o contribuție semnificativă, trebuia să-i fie recunoscute meritele. L-am întrebat pe Zhen Di și despre inteligența artificială. Zhen Di a spus că nu știa nimic despre asta și că, după știința lui, Liseiwicz nu lucra la nimic de genul acesta.

L-am întrebat:

— De ce spui că nu crezi că ar lucra la asta?

Mi-a răspuns:

— Pentru că n-a deschis niciodată acest subiect de față cu mine.

Era tare ciudat.

Când s-a întors, imediat ce-am dat ochii unul de altul, mi-a spus cu exaltare despre proiectul său. Acum stă zi de zi cu Zhen Di și n-a adus niciodată vorba despre proiect? Aveam senzația că la mijloc era ceva tare putred. Apoi, într-o zi l-am întrebat eu însămi pe Liseiwicz ce se mai auzea cu proiectul său, răspunsul dat fiind următorul: n-a avut condițiile de cercetare, n-a putut să continue, așa că a renunțat.

A renunțat?

Să fi renunțat de-a binelea sau să fie o minciună?

Ca să spun drept, o stare de confuzie îmi acaparase inima. Dacă nu renunțase și

mințise, atunci lucrurile erau foarte grave. Numai o persoană care-ascundea înăuntrul său planuri diabolice putea să se ferească de ochii tuturor în acest fel. Mă gândeam că, dacă într-adevăr punea la cale planuri diabolice, singurul de pe urma căruia putea profita nu era altul decât bietul Zhen Di. Departamentul de matematică zumzăia de zvonuri despre relația neobișnuită și deosebit de strânsă dintre cei doi. Îmi făceam un munte de griji pentru Zhen Di. Mi-era teamă să nu fie folosit, să nu fie amăgit. Era încă un copil. Nu pricepea cât de complicate sunt relațiile interumane, era imatur și naiv la nivel emoțional. Dacă cineva căuta un găgăuță, trebuia să dea peste cineva ca el: naiv, retras, temător, tipul de persoană care stă și înghite multe fără să se plângă, care suportă orice în liniște.

Din fericire, la scurt timp, Liseiwicz a făcut ceva cu adevărat surprinzător și mi-a risipit o dată pentru totdeauna temerile.

(*Va urma*)

6 Primul calculator din lume, ENIAC, a fost construit în 1946. (*N.t.*)

8

Jan Liseiwicz și Zhen Di au inventat jocul de șah matematic înainte de Festivalul Primăverii, din anul 1949. La scurt timp, de fapt la scurt timp după ce capitala proviciei, orașul C, a fost eliberată, Jan Liseiwicz a primit o invitație de la revista *Teoria Matematicii* de a participa la un eveniment științific

organizat de UCLA. Pentru a facilita deplasarea invitaților din Asia, s-a stabilit un punct de comunicare în Hong Kong. Acesta era locul de întâlnire pentru toți participanții din Asia care urmau apoi să ia avionul până în California. Liseiwicz nu petrecuse mult timp în America, în total a stat o lună și jumătate. Se întorsese atât de repede, încât unora le venea greu să creadă că el chiar făcuse drumul până-n America și-napoi într-un timp atât de scurt. Adusese totuși multe dovezi: oferte de muncă de la universități și institute de cercetare din Polonia, Austria, America, fotografii de grup cu nume mari din matematică, precum: John von Neumann, Lloyd Shapley, Irvin Cohen. Pe lângă acestea, a mai adus și subiectele concursului de matematică Putnam.

(*Transcrierea interviului cu dl Rong*)

Putnam este numele unui matematician. Numele lui complet este William Lowell Putnam, cetățean american, cunoscut în lumea matematică drept al doilea Gauss. În 1921, Asociația Americană de Matematică, în colaborare cu o parte dintre universități, a înființat concursul Competiția Anuală de Matematică Putnam. Competiția avea autoritate în marile universități și în întreaga lume matematică. În plus, era un canal important de descoperire a noilor talente în matematică, din rândul studenților. Concursul era conceput pentru studenți, dar întrebările erau atât de dificile, de parcă ar fi fost concepute pentru matematicieni consacrați. Deși în fiecare an participau studenții cei mai buni de la universități, rezultatele obținute de ei la acest concurs erau foarte slabe, majoritatea înregistrând

scoruri apropiate de zero. În fiecare an, înainte de competiție, cei 30 de competitori remarcabili erau aleși, în general, de școli de renume din America, dar și la nivel mondial. Universități precum Harvard le promiteau primilor trei clasați cele mai generoase burse, dacă alegeau să studieze la universitatea lor. În acel an, fuseseră 15 întrebări, în total valorând 150 de puncte, iar timpul de examen — 45 de minute. Cel mai bun rezultat a fost de 76,5 puncte, iar ca să te clasezi în top 10 trebuia să ai un rezultat mai mare de 37,44.

Liseiwicz adusese întrebările de la concursul Putnam ca să-i testeze abilitățile lui Jin Zhen. Singurul pe care dorea să-l testeze era Jin Zhen, ceilalți (inclusiv ceilalți profesori de la universitate) ar fi fost supuși la un stres inutil, de aceea i-a lăsat în pace. Înainte să-i dea testul lui Jin Zhen, s-a încuiat singur în cameră timp de 45 de minute și a rezolvat el însuși testul. La final și-a dat o notă. N-a reușit să depășească cel mai bun scor, întrucât nu rezolvase decât opt întrebări, pe cea de-a noua lăsând-o neterminată. Desigur, dacă ar mai fi avut timp la dispoziție, ar fi reușit să rezolve corect toate întrebările, dar cheia concursului era tocmai timpul. Competița Putnam urmărea să demonstreze că:

1. Matematica era cea mai grozavă știință dintre toate științele.
2. Matematica este știința timpului.

Robert Oppenheimer, denumit și părintele bombei atomice, a spus într-unul din faimoasele sale interviuri: „În știință, adevărata piedică este timpul. Dacă timpul s-ar întinde la nesfârșit fără limite, oricine ar putea învăța secretele universului“. Unii credeau că inventarea bombei atomice a fost varianta cea mai bună pentru a pune capăt războiului cât mai repede. Dar dacă în locul lui Oppenheimer, cel care ar fi dezvoltat întâi și-ntâi bomba atomică ar fi fost Hitler, cât de

mari ar fi fost atunci problemele omenirii?

Zhen Di a reușit să rezolve șase probleme în cele 45 de minute. La una dintre probleme n-a fost punctat, întrucât Liseiwicz a decis că manipulase datele originale. Ultima problemă a fost una de logică. A mai avut doar un minut și jumătate să-și arunce un ochi peste ea. N-a avut timp nici măcar să se apuce de rezolvare, de-asta nici nu s-a atins de stilou, dar desfășură problema în spațiul minții și, în ultimele secunde din timpul alocat, a scris în grabă răspunsul corect. Era ceva incredibil, încă o dată se demonstrase că Jin Zhen avea o inteligență cum rar ți-e dat să întâlnești. Notarea acestei probleme rămânea la latitudinea profesorului, unii i-ar fi putut da nota maximă, alții ar fi putut să-i scadă câteva puncte, depindea de imaginea examinatorului asupra abilităților studentului. Cel mai mic punctaj pe care i l-ar fi putut da pentru această problemă era 2,5, iar în cele din urmă Liseiwicz a decis să nu-l menajeze și a ales această variantă. Jin Zhen a obținut în total 42,5 puncte, când în acel an, pentru a fi în top 10 Putnam, trebuia să ai un rezultat mai mare de 37,55 puncte.

Dacă Jin Zhen ar fi participat la concurs, s-ar fi clasat în primii zece, poziție care i-ar fi dat șansa să studieze la o prestigioasă universitate americană, să obțină o bursă de merit și renumele de rigoare în lumea matematică pe care-l dobândește oricine participă la concursul Putnam. Dar cum Jin Zhen nu participase în mod oficial la concurs, nu puteai lua foaia lui de examen și s-o arăți cuiva, că ți-ar fi râs în față. N-ar fi crezut nimeni că băiețelul ăsta șubred, de undeva din China, de care nu auzise nimeni, ar fi putut obține un rezultat atât de bun — ar fi crezut că-ți bați joc de ei. Nu-i crede nimeni pe cei care fac înșelătorii. Niște tentative jalnice de înșelătorii, de altfel. Chiar și Liseiwicz, cu lucrarea de examen în fața ochilor, și parcă tot nu se-ncredea în ce vedea. Desigur, a fost doar o senzație de scurtă durată. Liseiwicz știa că e adevărat, că

Zhen Di nu fraudase cu niciun chip examenul. Ceva care începuse așa, ca-ntr-o joacă, se preschimbase în ceva foarte serios.

(*Va urma*)

Liseiwicz s-a dus întâi să vorbească cu Micul Lili. I-a explicat în amănunt cum îl testase pe Jin Zhen folosind problemele de la concursul Putnam, apoi i-a oferit concluziile sale după o îndelungă reflecție.

Liseiwicz a spus:

— Pot să declar cu mâna pe inimă că, în momentul de față, Jin Zhen este cel mai strălucit student de la Universitatea N. În viitor, poate fi cel mai bun student de la Harvard, MIT, Princeton, Stanford sau oricare altă universitate de top. Sugestia mea este ca el să meargă în străinătate la studii, la Harvard sau MIT, la oricare.

Micul Lili rămase mut pentru o clipă.

Liseiwicz continuă:

— Ar trebui să crezi în el și să-i dai șansa asta.

Micul Lili dădea din cap în semn de refuz:

— Mi-e teamă că nu e cu putință.

— De ce? întrebă Liseiwicz cu ochii bulbucați.

— Nu avem bani, îi răspunse Micul Lili dintr-o bucată.

— Îi trebuie pentru cel mult un semestru, a spus Liseiwicz. Am încredere că din al doilea semestru poate să ia bursă.

— Problema nu e de un semestru, spuse Micul Lili cu un zâmbet amar, în momentul de față familia noastră nu-și

permite nici măcar să-i plătească drumul.

Liseiwicz plecă dezamăgit.

În parte era dezamăgit fiindcă visul său pentru viitorul studentului nu se putea împlini, dar pe de altă parte simțea dezamăgire și pentru că-i încolțise în suflet îndoiala. Cei doi nu căzuseră niciodată de acord în privința viitorului lui Jin Zhen, iar Liseiwicz nu știa dacă să se încreadă în spusele Micului Lili sau nu. Își făcea socoteala că probabilitatea ca Micul Lili să nu fie pur și simplu de acord cu acest plan era mult mai mare și îi venea greu să creadă că o familie atât de avută precum familia Rong ar fi putut avea probleme financiare.

În realitate, spusele Micului Lili erau întru totul adevărate. Liseiwicz nu știa — dar proprietățile familiei Rong la Tongzhen fuseseră acaparate în cadrul Reformei Agrare și tot ce le mai rămăsese erau niște cocioabe din cadrul fostei reședințe. Mai aveau un singur spațiu comercial în oraș, dar în urmă cu câteva zile, la ceremonia organizată în cinstea noului primar, Micul Lili, membru al unei familii binecunoscute pentru patriotismul său, l-a donat nou înființatului Guvern al Poporului, ca să-și arate susținerea față de fondarea Republicii Populare Chineze. Decizia de a prezenta acest cadou în cadrul unei ceremonii ar fi putut fi văzută drept o încercare de a se da bine pe lângă autorități. Dar nu era cazul, întrucât ideea

de a prezenta donația în cadrul ceremoniei nu-i aparținuse, ci fusese sugerată de cei care primiseră donația în speranța de a-i inspira și pe alți membri ai unor familii bogate și cu vizibilitate socială să facă, la rândul lor, donații generoase. Putem spune, fără să greșim, că în gena familiei Rong se regăsea patriotismul, iar Micului Lili nu numai că-i curgea prin vine iubirea de țară, dar o mai și afișa în văzul tuturor. Pentru a-și arăta devotamentul suprem pentru Republica Populară Chineză, Micul Lili ajunsese din propria voință la sapă de lemn. Aprecierea și ajutorul său erau animate atât de noul regim, în general, cât și de faptul că la nivel personal familia sa avusese parte de tratamente injuste, când puterea se afla în mâinile guvernului naționalist. Din averea strânsă de familia Rong de-a lungul timpului, cei doi Lili, cel bătrân și cel mic, au izbutit să doneze o parte din ea, să facă praf o alta, iar altă parte din avere să se ducă pur și simplu pe apa sâmbetei. Pesemne că nu le mai rămase prea mult. Cât privește banii lui puși deoparte, a trebuit să-i dea pe toți ca să salveze viața fiicei sale. Leafa lui din ultimii ani nu crescuse direct proporțional cu cheltuielile de întreținere, așa că a dat bani în stânga și-n dreapta până i-a isprăvit. Acum, cu plecarea lui Jin Zhen la studii în străinătate, Micul Lili era pe deplin de acord, însă pur și simplu nu putea să-l ajute, oricât de mult și-ar fi

dorit.

Ulterior, Liseiwicz se convinsese și el că așa stau lucrurile. La câteva luni distanță, Liseiwicz primește o scrisoare de accept pentru Jin Zhen de la profesorul dr. Carter, care pe atunci era șeful catedrei de matematică din cadrul Universității Stanford. Jin Zhen urma să studieze la universitatea lor în calitate de student bursier și, pe deasupra, mai primise și suma de 110 dolari care să acopere cheltuielile de transport. Treaba asta i se datora în totalitate farmecului și amabilității lui Liseiwicz, care îi scrisese profesorului Carter o scrisoare de 3 000 de caractere, ce s-au preschimbat într-un loc plătit de doctorand la Universitatea Stanford și un bilet de vapor. Când i-a dat vestea Micului Lili, a fost încântat de bucuria ce i se citea pe chip.

Jin Zhen se pregătea să meargă la Universitatea Stanford, era ultima vacanță de vară pe care o petrecea la Universitatea N. Dar, cu puțin înainte de încheierea vacanței, pe neașteptate, Jin Zhen căzu grav bolnav. Boala avea să-l țină pentru totdeauna în țara lui natală.

(*Transcrierea interviului cu dl Rong*)

A avut nefrită!

Aproape l-a ucis pe Zhen Di!

La debutul bolii, medicii ne-au transmis că va muri și i-au mai dat cel mult o jumătate de an de trăit. În cele șase luni, moartea i-a stat neîncetat la căpătâi. Omul cu trup firav s-a umflat ca un grăsan, dar, de fapt, nu luase în greutate, ci slăbea întruna.

Avea edem! Din cauza nefritei, i se umfla corpul de parcă era o plămădeală care fermenta întruna, creștea întruna, iar trupul îi era ușor și moale precum o biluță de bumbac. Părea că se va sparge într-o clipă dacă-l atingeai fie doar și cu un deget. Doctorii au spus că revenirea lui Zhen Di era o minune, practic el se sculase din morți. În ultimii ani, spitalul fusese casa lui, iar sarea — otrava lui. Moartea devenise obiectul său de studiu, iar banii de vapor spre Universitatea Stanford se duseseră pe cheltuieli de spitalizare. Bursa lui la Stanford, diploma lui, viața lui ca student, tot viitorul lui erau acum un vis din ce în ce mai îndepărtat. Toată munca lui Liseiwicz se dusese pe apa sâmbetei. Dorise să-i creeze un viitor strălucit lui Zhen Di, iar acum se afla în fața a două realități: una — că banii fuseseră cheltuiți, iar starea financiară a familiei Rong nu permitea înlocuirea lor; alta — că se liniștiseră cei care nu crezuseră în intențiile lui curate (inclusiv eu) .

Acțiunile sale, fără îndoială, ne-au demonstrat tuturor că era nevinovat, că era cu adevărat atașat de Zhen Di. Stați o clipă și vă gândiți — dacă Liseiwicz ar fi vrut cu adevărat să-l folosească pe Zhen Di pentru propria cercetare, nu s-ar fi zbătut să-l trimită la Stanford. În lume nu există secrete, timpul le descoperă pe toate. Secretul lui Liseiwicz era că el, mai bine ca oricare altul, își dădu seama că Zhen Di era un geniu matematic cum rar întâlneai. Poate că se vedea în Zhen Di pe sine în tinerețe, pentru că-l iubea, și-l iubea la fel de dezinteresat, de sincer și de serios precum își iubea și propria copilărie.

Se poate spune că Liseiwicz a fost și nedrept cu Jin Zhen, însă asta e o faptă dezvăluită mult mai târziu și legată de șahul matematic. Tipul acesta de șah devenise foarte influent în lumea matematică din Europa și America, era foarte popular printre matematicieni. Nu se mai numea șah matematic, ci devenise șahul Liseiwicz, îi purta numele lui Jan Liseiwicz. De-a lungul

anilor, am citit multe articole legate de șahul Liseiwicz și în toate erau numai vorbe de laudă. Ba unii chiar asemănau invenția sa cu teoria jocului formulată de John von Neumann, cel mai mare matematician al secolului XX. În timp ce conceptul lui Neumann, jocul cu sumă nulă jucat de două persoane, avea mai degrabă aplicare în domeniul economic, șahul lui Liseiwicz era o descoperire importantă în domeniul strategiei militare. Deși aplicațiile practice ale celor două jocuri încă nu fuseseră demonstrate, la nivel teoretic aveau o importanță enormă. Unii arătau că Liseiwicz era cel mai tânăr câștigător al Premiului Fields, era mândria matematicii, însă după ce a ajuns la Universitatea N, n-a mai avut nicio contribuție notabilă pentru matematică, unica lui realizare fiind inventarea șahului Jan Liseiwicz în a doua jumătate a vieții.

După cum am mai menționat, șahul lui Liseiwicz s-a numit inițial șah matematic și a fost descoperirea lui Liseiwicz, dar și a lui Zhen Di. Zhen Di a avut un aport de cel puțin 10% la crearea jocului. Dar odată cu schimbarea numelui, nu a mai rămas nicio fărâmă de speranță că-i va fi recunoscut rolul lui Zhen Di. Liseiwicz l-a scos din poveste și a rămas personajul principal. I s-ar putea reproșa că a fost nedrept cu Jin Zhen în situația aceasta, dar, în același timp, se putea vedea cu ochiul liber relația plină de iubire și de devotament dintre cei doi.

(*Va urma*)

9

Era începutul verii anului 1950 și ploua din ajun fără oprire. Curgeau întruna stropi mari de ploaie, mari cât bobul de fasole. Se zdrobeau de țiglele casei atât de puternic, încât uneori se auzeau ca niște bufnituri, alteori ca un tropot de cai. Era de parcă pe casă un miriapod uriaș alerga mâncând pământul, ca să-și scape pielea.

Ploaia se auzea când așa, când așa, din pricina vântului. Când vântul începea să sufle, picăturile de ploaie erau ca niște bufnituri. Vântul furios trântea cadrul ferestrei gata-gata să-l doboare. Vuietele de afară nu i-au dat pace Micului Lili, care n-a reușit să pună geană pe geană toată noaptea. Lipsa de somn l-a pricopsit cu durere de cap și cu ochii umflați. În negura nopții, asculta când ploaia, care cădea fără încetare, când vântul care șuiera, și, totodată, se gândea că atât el, cât și casa îmbătrâniseră. A ațipit pe când se crăpa de ziuă, dar nu pentru mult timp, căci fusese trezit destul de curând. Soția lui auzise zgomotul unei mașini.

— Parcă s-a oprit preț de o clipă în fața casei, a rostit ea, dar a demarat imediat.

Micul Lili știa că nu va mai putea adormi, dar se mai lungi o dată în pat. S-a dat jos din pat de-abia când se luminase de-a binelea. Avea purtările unui om bătrân, umbla pe dibuite, încetișor, fără să facă vreun zgomot, de parcă era o fantomă. După ce s-a sculat, nu s-a dus la baie, ci drept la parter. Soția lui l-a întrebat ce voia să facă acolo, dar nici el nu știa. A bâjbâit până la parter, iar acolo, fără să știe de ce, s-a dus țintă la ușa de la intrare și-a deschis-o. Ușa era alcătuită din două părți: una se deschidea înspre interior, iar alta înspre curte. Ușa care dădea în afară era blocată de ceva, căci nu

se deschidea decât ca să lase o crăpătură de 30°. Cum era deja vară, ușa care dădea înspre afară intrase în uz. În timpul zilei, cadrul ușii era acoperit cu o bucată de pânză care permitea ca ea să rămână deschisă și în același timp să nu se vadă în interior din stradă. Bătrânul nu văzu ce anume bloca ușa, de asta a fost nevoit să se întoarcă pe-o parte și să se strecoare afară prin crăpătură. A văzut două cutii mari de carton care blocau intrarea. Cea mai din față bloca ușa, iar cealaltă era deja îmbibată de apă și bătută de vânt. Bătrânul încercă s-o mute pe cea umezită la loc ferit, dar n-o putu urni niciun pic. Avea înăuntru ceva mai greu decât pietrele, așa că se strecură iar înăuntru și luă niște prelate cu care o acoperi. Abia după ce găti cu asta, observă că deasupra cutiei era o scrisoare ținută în loc de o piatră pe care o foloseau în mod obișnuit ca să țină ușa deschisă. Micul Lili a luat scrisoarea — era de la Liseiwicz.

Liseiwicz scria cam așa:

Dragă dle director,

N-am dorit să deranjez pe nimeni, așa că am ales să-mi iau rămas-bun prin intermediul acestei scrisori, sper că mă veți putea ierta.

Trebuie să vă spun câteva dintre gândurile mele cu referire la educația lui Jin Zhen. Până nu vă spun ce am pe inimă, nu mă pot

liniști. În primul rând, sper că el se va face bine cât mai degrabă. În al doilea rând, sper că dumneavoastră veți face cele mai bune aranjamente posibile pentru viitorul lui Jin Zhen, pentru ca noi (și mă refer aici la omenire în general) să putem să ne bucurăm cât mai mult de pe urma talentului său.

După cum stau lucrurile, cred că alegerea cea mai bună ar fi să-i permiteți lui Jin Zhen să-și folosească talentul canalizându-l înspre cercetarea unui subiect complex și dificil de matematică pură. Dar asta implică probleme în viitor. Motivul? Lumea s-a schimbat, oamenii au devenit din ce în ce mai interesați de profitul imediat, vor să obțină beneficii concrete, nu manifestă niciun fel de interes pentru teoria pură. E de-a dreptul absurd. Nu e mai puțin absurd decât să-ți subordonezi bucuriile minții celor ale pântecului. Însă suntem cu mâinile legate, nu putem schimba asta, tot așa cum nu putem fi siguri că am îndepărtat demonii războiului. Tocmai din cauza asta m-am gândit dacă nu ar fi mai bine să-l încurajați să facă cercetare în domeniul tehnic, de unde ar putea obține niște beneficii practice și concrete. Avantajul unei astfel de

întreprinderi constă în faptul că poți primi multă încredere și putere, fiecare reușită te îndeamnă să mergi mai departe, și așa te poți umple de mulțumire și satisfacție. Dezavantajul este că, odată ce ai descoperit ceva extraordinar, acel ceva va exista în afara controlului tău, nu vei mai avea putere asupra lui, dorințele tale personale vor fi complet anihilate. Creația ta poate aduce omenirii foarte mult bine sau foarte mult rău, însă oricum ar fi, n-ai de ales decât să stai deoparte și să privești. Se spune că Oppenheimer ar fi regretat inventarea bombei atomice și ar fi dorit s-o țină ascunsă de restul lumii, că dacă ar fi putut s-o doboare dintr-o lovitură, tot așa cum pui la pământ o statuie, cu siguranță că ar fi făcut-o. Dar să fie asta cu putință? Odată ce ai făcut o descoperire, nu o mai poți lua înapoi.

Dacă vă hotărâți să-l lăsați să facă cercetare într-un domeniu, îmi permit să vă sugerez o temă de studiu, și anume inteligența artificială. Dacă va stăpâni acest mister, vom putea să confecționăm creiere similare cu cele umane, vom crea oameni noi, oameni fără carne, oameni-roboți. Știința a izbutit deja

să facă replici ale multora dintre organele umane: ochi, nas, urechi. Mai mult decât atât, în zilele noastre se pot face și aripi artificiale. De ce n-am putea face și creiere umane? De fapt, inventarea calculatorului înseamnă tocmai crearea unui fel de inteligență artificială, o parte e dată de creierul uman, o parte sunt simple calcule. Cum deja am creat bucata asta, celelalte nu pot fi prea departe. Și-apoi, dacă stai să te gândești nițel, dacă am avea un om fără carne, un om din metal, un om robotizat, un om pe bază de curent, oare câte lucruri am putea înfăptui? Trebuie să spunem că generația noastră are încă imprimat adânc în ființa sa războiul, în mai puțin de jumătate de secol a trecut prin două războaie mondiale. După cât se pare (și deja am început să am și dovezi concrete în acest sens), ne va fi dat să mai trăim unul în viitor, ce soartă nenorocită! După părerea mea, în războaiele viitoare, oamenii vor arăta și mai multă cruzime și vor fi capabili de lucruri și mai înspăimântătoare, și mai teribile. Vor trimite și mai mulți oameni la moarte, vor muri enorm de mulți oameni pe același câmp de bătălie, în aceeași zi, în aceleași secunde, în

același huruit al bombelor. Pare că n-o să putem nicicând să ne debarasăm de războaie, dar parcă nici speranța că le vom face să dispară n-a murit nicicând. Omenirea se confruntă cu multe probleme similare cu aceasta, spre exemplu, munca silnică sau explorările în condiții primejdioase sau... Omenirea se zbate fără speranță într-un cerc vicios, care o ține prizonieră.

Așa că stau și mă gândesc că, dacă oamenii de știință ar izbuti să creeze o ființă artificială, un om din metal, un om robotizat, un om pe bază de curent, un om fără carne, iar această ființă ar executa munca pe care o fac acum unii oameni în condiții inumane, ca să satisfacă unele dintre cele mai perverse dorințe ale noastre, nu s-ar găsi nimeni care să se împotrivească acestui fapt. Asta înseamnă că această disciplină științifică, odată popularizată la nivel mondial, va avea o valoare practică nemăsurabilă și cu bătaie foarte lungă. Acum, primul pas este dezlegarea misterului legat de inteligența artificială. Doar în acest mod, prin crearea de inteligență artificială, există speranță de dezvoltare, de trecere la pasul

următor, și anume crearea unui robot. La un moment dat, chiar am luat hotărârea să-mi dedic tot restul vieții dezlegării misterului legat de inteligența artificială, dar înainte să apuc să purced la treabă, am fost nevoit să dau uitării ideea asta. N-am spus nimănui niciodată de ce am renunțat — permiteți-mi doar să vă spun că n-a fost din pricina greutăților sau pentru că m-ar fi cuprins frica, ci din cauza năzuințelor arzătoare ale poporului evreu. În ultimii ani, am lucrat la un proiect secret de importanță vitală pentru ei. Nenorocirile cu care s-au confruntat de-a lungul timpului, precum și speranțele lor de viitor m-au emoționat profund. De dragul fraților mei de neam, am renunțat la idealul meu. V-am dezvăluit atât de multe, în speranța că vă voi stârni interesul.

Dar, trebuie să vă atrag atenția: fără Jin Zhen n-o să aveți sorți de izbândă. Ce vreau să spun este că, dacă Jin Zhen cade în ghearele morții, răpus de această boală teribilă, mai bine renunțați la această idee, întrucât sunteți la o vârstă prea înaintată. Dacă Jin Zhen supraviețuiește, probabil că în timpul vieții dumneavoastră veți fi martorul dezlegării unuia dintre cele

mai mari mistere ale omenirii, crearea de inteligență artificială. Vă rog să vă încredeți în spusele mele, Jin Zhen este omul ideal care să se ocupe de asta, e menirea lui în viață, e ales de Dumnezeu pentru asta. Adesea spunem că visele sunt cele mai curioase manifestări ale spiritului uman, dar Jin Zhen a avut contact permanent cu ele încă din fragedă pruncie și a dezvoltat, de-a lungul vremii, o tehnică impecabilă de interpretare a viselor. Cu alte cuvinte, încă de când a deschis ochii, a început, fără voia lui, să se pregătească de dezlegarea misterelor creierului uman. Pentru asta s-a născut!

În final, aș dori să vă spun că, dacă Dumnezeu și dumneavoastră îi veți îngădui lui Jin Zhen să dezvolte disciplina inteligenței artificiale, probabil îi vor fi necesare aceste cărți. Iar dacă Dumnezeu și dumneavoastră nu îi veți îngădui asta, atunci aceste cărți să rămână la biblioteca școlii dumneavoastră ca mărturie și amintire a muncii mele de 12 ani aici.

Însănătoșire grabnică lui Jin Zhen!

Jan Liseiwicz.

Scrisă în ajunul plecării.

Micul Lili, așezat pe cutia cu cărți, a

citit scrisoarea dintr-o răsuflare. Vântul zburătăcea paginile; picături fine de ploaie erau aduse de vânt și azvârlite pe foi, era ca și când, în cârdășie cu vântul, ele se îngrămădeau să citească pe-ascuns conținutul scrisorii. Nu știu dacă era din cauză că nu se odihnise cum trebuie în ajun sau pentru că vorbele din scrisoare îi atinseseră vreun ungher ascuns al inimii, dar bătrânul, după ce isprăvi de citit scrisoarea, stătu nemișcat multă vreme, cu ochii pironiți în văzduh. După o bună bucată de timp, își reveni în fire. Îndreptându-se în direcția de unde băteau ploaia și vântul, rosti pe neașteptate în dialect local:

— La revedere, Jan. Drum bun!

(*Transcrierea interviului cu dl Rong*)

Hotărârea lui Liseiwicz de a pleca era în strânsă legătură cu condamnarea socrului său.

E bine cunoscut pentru toată lumea că Liseiwicz a avut nenumărate ocazii de a părăsi China, mai ales după încheierea celui de-al Doilea Război Mondial. Era curtat de multe universități și institute de cercetare, iar scrisorile de invitație de tot soiul se înghesuiau pe biroul lui. Dar lucrurile erau clare: n-avea nici cel mai mic gând de plecare. Adusese cufărul imens cu cărți, apoi a cumpărat nu numai căsuța în care locuia, de pe strada Sanyuan, dar și întreaga curte. Muncea din greu să învețe chineză și, pe zi ce trecea, vorbea tot mai bine. Ba chiar a aplicat pentru cetățenie chineză (fără succes). Asta avea mare legătură cu socrul său. Socrul lui era descendent dintr-o familie de mandarini care trecuseră cu succes de examenele imperiale, avea o avuție nemăsurată și făcea

parte din cea mai importantă familie din regiune. N-a vrut în ruptul capului să-și lase fata să se mărite cu un străin. În cele din urmă, n-a avut de ales, a acceptat, dar impunând o sumedenie de condiții: spre exemplu, n-avea voie să-i ducă fiica în străinătate, nu-i era permis să divorțeze, trebuia să învețe chineză, copiii urmau să ia numele de familie al mamei și așa mai departe. După cât se poate vedea, deși parte dintr-o familie de nobili, omul nu dădea dovadă nici de educație, nici de gentilețe. Era genul acela de om care profita de condiția lui ca să-i asuprească pe alții. Când un astfel de om se află pe o poziție de putere, e lesne de înțeles că avea să atragă ranchiuna tuturor. În plus, în timpul guvernului provizoriu, a ocupat o poziție privilegiată în administrația regională și a avut legături strânse cu nenorociții de japonezi. După Eliberare, a fost luat în vizor de Guvernul Poporului, a fost judecat și condamnat la moarte. Era la închisoare și aștepta să fie omorât prin împușcare.

Înainte de execuție, Liseiwicz a făcut apel la numeroși profesori și studenți cunoscuți, inclusiv la mine și la tata, sperând ca astfel să scriem o scrisoare adresată guvernului care să-i scape pielea socrului. Dar a fost refuzat de toată lumea. Neîndoios că asta l-a rănit pe Liseiwicz, dar nici noi n-am avut de ales. Ca să vă spun drept, nu că nu voiam să-l ajutăm, dar n-aveam cum, eram legați de mâini și de picioare. În vremurile acelea, nu puteai rezolva o situație de felul acela cu doi–trei oameni care fac niscaiva vâlvă sau cu vreun soi de protest. Tata s-a dus chiar la primar și a vorbit în numele lui, dar răspunsul primit a fost:

— Numai președintele Mao îl mai poate salva.

Adică nimeni nu-l mai putea salva.

În timpurile acelea, oameni ca el, chiabur și urât de popor, erau ținta Guvernului Poporului. Era o chestiune de politică a statului și, ca atare, nimeni nu putea face

nimic. Liseiwicz nu pricepea lucrurile astea, era prea naiv, și neavând cum să intervenim, am sfârșit prin a-l răni pe Jan.

Nimeni nu și-a închipuit că în cele din urmă Liseiwicz va apela la guvernul statului X ca să-l salveze pe socrul lui de amenințarea puștii. Era de-a dreptul incredibil! Îți poți imagina cât de dificil trebuie să-i fi fost, mai ales că la vremea respectivă țările noastre erau dușmani declarați. După cât se pare, guvernul țării X a trimis un specialist în relații diplomatice la Beijing, să poarte negocieri cu guvernul nostru. În cele din urmă, cazul a ajuns ori la președintele Mao, ori la prim-ministrul Zhou Enlai. În orice caz, decizia a fost luată de cineva de la nivel foarte înalt. Era de-a dreptul incredibil!

În final, socrul lui Liseiwicz a fost eliberat, iar drept revanșă statul X a permis întoarcerea acasă pentru doi oameni de știință chinezi. Era ca și când omul acesta înfiorător care merita să moară era acum comoara națională a statului X. Dar sigur că asta nu era nici pe departe adevărat, socrul lui Liseiwicz nu însemna nimic pentru guvernul X, ei îl voiau pe Liseiwicz. Parcă niciun preț nu era prea mare pentru ei. Acum întrebarea care se pune este cum de se purta guvernul X atât de bine cu Liseiwicz? Să fie oare pentru că era un matematician cunoscut? Era mai mult de atât, dar exact ce, n-aș ști să vă spun acum.

După ce și-a salvat socrul, Liseiwicz a luat toată familia și-a plecat în țara X.

(*Va urma*)

Când a plecat Liseiwicz, Jin Zhen era încă în spital, dar depășise deja pericolul. Cei de la spital, preocupați de cheltuielile majore pe care le presupunea spitalizarea, au încuviințat ca pacientul să fie dus acasă pentru recuperare. Când să-l externeze, dl Rong a însoțit-o pe dna Rong la spital.

Doctorul care le-a întâmpinat a presupus că una dintre cele două femei era mama lui Jin Zhen. Când le-a văzut însă, una i-a părut prea tânără, iar cealaltă prea în vârstă. S-a încumetat totuși să întrebe:

— Cine-i mama pacientului?

Dl Rong era pe punctul de a-i explica, dar dna Rong interveni prompt și ferm:

— Eu.

Apoi, doctorul i-a explicat pe îndelete starea pacientului, faptul că boala se afla sub control, dar că, pentru a se recupera pe deplin, i se va mai prescrie un tratament special pe care trebuia să-l urmeze cel puțin un an.

— Pe durata acestui an, trebuie să aveți grijă de el ca de un nou-născut, altminteri poate suferi o recădere.

Când doctorul i-a explicat apoi punct cu punct cum trebuia să aibă grijă de Jin Zhen, mama a înțeles că vorbele doctorului nu fuseseră deloc exagerate. Trei puncte ieșeau în evidență ca fiind de bază:

1. Avea restricții alimentare severe

2. Noaptea trebuia să fie trezit la ore exacte pentru a urina

3. În fiecare zi trebuia să-și ia medicamentele la ore fixe și în cantități precise;

la fel se întâmpla și cu injecțiile.

Mama și-a pus ochelarii și a notat cele spuse de doctor, apoi le-a citit pe îndelete, ulterior i-a mai cerut doctorului câteva lămuriri, pentru ca totul să-i fie cât se

poate de clar. Când s-au întors acasă, mama și-a rugat fiica să-i aducă de la școală o tăbliță și cretă ca să poată nota recomandările doctorului și s-o agațe în capul scărilor, un loc în care inevitabil ar fi dat peste ea tot timpul când urca sau cobora. Ca să-l poată trezi pe Jin Zhen la ore fixe, pentru urinat, Micul Lili și dna Rong au început să doarmă în paturi separate. Dna Rong și-a pus la capul patului două ceasuri deșteptătoare, unul suna la mijlocul nopții, iar celălalt în zorii zilei. După ce urina dimineața, Jin Zhen se întorcea la somn, dar dna Rong rămânea să-i gătească prima masă dintre cele cinci recomandate zilnic. Deși gătitul era specialitatea sa, ce făcea acum era dificil, îi consuma încrederea și timpul. Prin comparație, pentru că era obișnuită cu acele, cusutul și împunsul, injecțiile au fost treabă ușoară. Doar în primele zile a fost stresată și ezitantă. Însă la capitolul mâncare, problema care o chinuia în fiecare zi era cum să păstreze echilibrul între sărat și nesărat. Viața lui Jin Zhen stătea în cantitatea de sare consumată, prea multă ar fi dus la o recădere, prea puțină i-ar fi întârziat recuperarea. Instrucțiunile doctorului la acest capitol au fost deosebit de precise:

— În perioada de convalescență, bolnavului i se vor da câteva micrograme de sare, dar în timp această cantitate va crește.

Desigur, dacă alimentația cuiva ar avea cerințe stricte cu privire la cantitatea consumată de sare, atunci asta s-ar rezolva ușor cu un cântar foarte precis. Însă dna Rong n-a izbutit să găsească un astfel de cântar. În această situație, nu putea decât să se bizuie pe răbdarea și flerul ei când făcea cântărirea. S-a dus la spital cu câteva feluri de mâncare gătite cu cantități diferite de sare și l-a rugat pe doctor să guste și să-i spună care avea un conținut potrivit de sare. Își făcuse deja notițe cu cantitățile precise de sare pe care le folosise în fiecare fel de mâncare — numărase fiecare bobiță de sare. După ce doctorul a decis care fel de mâncare poate fi luat drept standard, dna Rong își punea ochelarii și număra bobiță cu bobiță de sare, pentru fiecare dintre cele cinci mese ale lui Jin Zhen. Separa bobițele albe și fine una câte una, ca și când ar fi fost niște medicamente care i-ar fi salvat viața lui Jin Zhen. Alegea bobițele de sare cu mare grijă, de parcă executa un experiment științific.

Și tot așa, zi după zi, noapte după noapte, lună după lună, sârguința și răbdarea ei erau într-adevăr testate ca și când ar fi avut grijă de un nou-născut. Când și când, în rarele momente de tihnă dintre muncile istovitoare, scotea, fără să știe de ce, scrisoarea lui Jin Zhen, scrisă cu propriul lui sânge, și-o citea. Era secretul lui Jin Zhen, iar ea îl descoperise fără voia

ei. Nu știa de ce o păstrase. Scrisoarea cu sânge devenise secretul celor doi, dar și dovada legăturii lor strânse. De fiecare dată când o citea, mama era mai sigură ca oricând că toată truda ei merita, iar asta o motiva să continue cu și mai mult sârg. Asta pare că l-a salvat pe Jin Zhen.

În anul următor, după Festivalul Primăverii, Jin Zhen s-a întors la școală.

10

Liseiwicz plecase, dar o parte din el rămase acolo.

În timp ce Jin Zhen era îngrijit ca un copil, Liseiwicz luă legătura cu Micul Lili în trei rânduri. Prima dată, la scurt timp după ce a ajuns în țara X. I-a trimis o carte poștală pe care era imprimat un peisaj peste măsură de frumos, iar pe spate erau

scrise câteva amabilități simple și o adresă. Trecuse adresa de acasă, astfel nu era chip să afle unde lucra în momentul de față. Apoi, la scurt timp, i-a trimis o scrisoare-răspuns la scrisoarea Micului Lili. Își exprima bucuria că Jin Zhen se simțea mai bine, iar la întrebarea Micului Lili cu privire la munca sa sau locul unde își desfășura activitatea în momentul respectiv, i-a oferit un răspuns vag: într-un institut de cercetare, dar fără a preciza despre ce institut era vorba sau ce făcea acolo. Era ca și când nu i-ar fi fost permis să facă astfel de dezvăluiri. A treia oară a fost înainte de Festivalul Primăverii. Scrisoarea primită de Micul Lili fusese expediată în Ajunul Crăciunului. Pe timbru era imprimat un brad de Crăciun care radia bucurie magică. În această scrisoare Liseiwicz îi spunea Micului Lili că primise vești surprinzătoare de la un prieten de-al său: Universitatea Princeton strânsese câțiva oameni de știință care să desfășoare cercetări în domeniul inteligenței artificiale. Institutul alcătuit din acești oameni de știință avea să fie condus de faimosul matematician Paul Samuelson. Mai spunea: *După cât se pare, n-am fost singurul care și-a dat seama de importanța și valoarea cercetării în acest domeniu... După știința mea, acest institut este singurul de acest tip din lume, la ora actuală.*

Dacă Jin Zhen se simțea cu adevărat mai bine (în realitate era aproape pe

deplin recuperat în momentul acela), Liseiwicz își dorea ca Micul Lili să-l trimită degrabă acolo ca să învețe. Indiferent dacă în China se vor face studii despre inteligența artificială sau nu, părerea lui Liseiwicz era că Jin Zhen trebuia să meargă acolo să se călească. Iar Micul Lili trebuia să nu lase ca eventualele inconveniente sau beneficii de scurtă durată să se interpună în calea realizărilor de care era capabil Jin Zhen. Pentru că-i era teamă ca Micul Lili să nu-l țină pe Jin Zhen lângă el, să lucreze împreună, strecură chiar și un proverb chinezesc: C-o sabie vrednică nu te-apuci să tai lemne.

> *Oricum,* scrise el, *motivul pentru care am insistat, și în trecut, și motivul pentru care insist, și acum, ca Jin Zhen să meargă în America să studieze este pentru că acolo are toate cele necesare cercetării. Dacă se duce, se va împlini ca un tigru căruia îi cresc aripi.*

La final, a notat următoarele:

> *Jin Zhen a fost trimis de Dumnezeu ca să cerceteze acest domeniu. În trecut eram îngrijorat că nu vom putea să-i oferim un mediu propice de dezvoltare și nici ajutorul de care ar fi avut nevoie ca să poată înfrunta dificultățile apărute pe parcurs. Dar acum cred că am găsit mediul potrivit și*

condițiile necesare în care să desfășoare această muncă: Universitatea Princeton. În țara voastră există o vorbă de duh: Cineva ia de băut, dar altcineva bea băutura. Poate într-o zi lumea întreagă va descoperi că toată băutura pentru care au trudit cercetătorii lui Paul Samuelson va fi, de fapt, băută de un tânăr chinez...

Micul Lili a citit scrisoarea în pauza dintre cursuri. În timp ce parcurgea textul, la difuzorul de lângă geam răsuna un cântec popular:

Cu piepturile-nainte
Cu zâmbetele pe față
Trecem peste râul Yalu.

Pe biroul din fața lui era un ziar peste care își aruncă ochii. Titlul de pe prima pagină era unul dintre sloganele din acele timpuri: „Imperialismul american e un tigru de hârtie“. Asculta muzica intensă, citea sloganul scris cu litere negre și groase și se simțea cu totul neajutorat. Nu știa ce răspuns să-i dea omului, de la mare distanță. Îi era de-a dreptul frică, parcă cineva stătea în umbră și aștepta să scrie scrisoarea. În vremea aceea, era directorul adjunct al Universității N și primarul adjunct al orașului C. Asta fusese recompensa Guvernului Poporului pentru familia Rong și strădania ei de-a lungul

timpului în domeniul științei, al cercetării, dar și pentru patriotismul manifest de la o generație la alta. El, Micul Lili, a opta generație din familia Rong, trăia iarăși gloria pe care o avusese familia sa în trecut. Era cea mai fericită perioadă din viața lui. Nu era genul de om care să trăiască pentru glorie, dar nici care să nu se bucure pentru ea. Familia Rong se aflase în declin o bună bucată de timp, dar acum vremurile senine se întorseseră și el prețuia fiecare clipă. Din pricina imaginii lui de intelectual care trăiește în turnul lui de fildeș, oamenii credeau că nu se bucura de norocul pe care-l trăia în prezent.

Până la urmă, Micul Lili nu-i dădu un răspuns lui Liseiwicz. A luat scrisoarea și două ziare acoperite în întregime de bătăliile sângeroase dintre armata americană și armata Voluntarilor Poporului Chinezi[7] din Coreea de Nord și i le înmână lui Jin Zhen împreună cu sarcina de a-i scrise lui Liseiwicz.

Micul Lili a spus:

— Mulțumește, dar spune-i că date fiind circumstanțele de război, nu te poți duce.

Și a adăugat:

— Sunt sigur că va regreta că nu te duci. Și mie îmi pare rău, oricum din treaba asta cel care are cel mai mult de pierdut ești tu.

Micul Lili spuse:

— În treaba asta, Dumnezeul tău n-a

fost de partea ta.

Ulterior, când Jin Zhen a venit cu scrisoarea terminată la el ca să-i ceară părerea despre conținut, Micul Lili părea că uitase deja sfaturile anterioare privitor la ce trebuia să-i scrie. Elimină o parte consistentă din scrisoare în care erau exprimate regretul și dezamăgirea. Mai aduse câteva modificări și în textul păstrat, apoi i-o înmână lui Jin Zhen și-i spuse:

— Decupează câteva articole din ziar și trimite-le odată cu scrisoarea.

Asta se întâmpla înainte de Festivalul Primăverii din anul 1951.

După Festivalul Primăverii, Jin Zhen era înapoi la cursuri, nu era nici la Stanford, nici la Princeton, ci la Universitatea N. Când strecură în cutia poștală scrisoarea redactată cu atâta meticulozitate și articolele de ziar decupate, parcă a aruncat în neantul istoriei și una dintre perspectivele sale de viitor. După cum zicea dl Rong: unele scrisori sunt menite să noteze istoria, altele să facă istorie; asta era o scrisoare care schimbase viața cuiva pe de-a-ntregul.

(*Transcrierea interviului cu dl Rong*)

Înainte ca Jin Zhen să reînceapă școala, am discutat cu tata dacă ar trebui să se alăture colegilor săi care erau acum în anul trei sau să o ia din nou de la capăt, din anul întâi. Știam că Jin Zhen avea note grozave, dar fusese la școală doar trei săptămâni. În plus, de-abia își revenise dintr-o boală care-i amenințase viața, nu ar fi putut să-și ia pe umeri o responsabilitate prea mare. Mi-era

teamă că revenirea alături de colegii din anul trei ar fi fost o presiune prea mare pentru el, așa că am sugerat să reia anul întâi. În cele din urmă însă, n-a mai luat-o iar de la capăt, ci s-a întors alături de colegii săi; a fost dorința lui Jin Zhen. Mi-aduc aminte chiar și azi vorbele lui:

— Dumnezeu mi-a dat boala ca să stau departe de cărțile de știință, altminteri m-aș fi făcut prizonierul lor și mi-aș fi pierdut spiritul creativ, fără de care n-aș mai fi fost în stare de nimic.

Cam ciudat, am putea spune chiar un pic nebunesc.

Înainte, Jin Zhen avea o stimă de sine scăzută, dar se pare că boala îl schimbase. De fapt, ce l-a schimbat cu adevărat au fost cărțile, cărțile care nu aveau nici în clin, nici în mânecă cu matematica. Când era în convalescență acasă, a citit pe nerăsuflate toate cărțile strânse de mine și de tata, ce să mai, le devorase. Avea un fel de a citi grozav de rapid și de bizar. Unele cărți le ținea un timp în mână, răsfoia câteva pagini și apoi le abandona. Unii credeau că citește cărțile cu nasul, de aceea, pentru un timp, i-au spus dl Miroase Cărți. Era, desigur, o exagerare. Dar el chiar citea foarte repede, cele mai multe dintre cărțile care-i cădeau în mână nu apucau să stea mai mult de o zi pe noptiera lui. Cititul rapid avea legătură cu cititul mult, cu cât citești mai mult, cu atât știi mai mult și poți citi mai repede. Citea mai multe cărți fără nicio legătură cu ce studia la universitate, de fapt, își pierduse interesul pentru lucrurile din manuale. Asta a dus la chiulitul de la ore, îndrăznind să chiulească chiar și de la ora mea. La sfârșitul primului semestru de după recuperare, rata de absențe, dar și rezultatele sale la învățătură atrăgeau atenția tuturor. Se afla în fruntea clasei la mare distanță. Mai era campion la ceva, și anume la cantitatea de cărți împrumutate de la bibliotecă. Într-un semestru împrumutase mai bine de două sute de cărți din varii domenii, precum: filosofie,

literatură, economie, arte, știință militară, ce să mai, citea de toate. Din pricina asta, în vacanța de vară tata îl duse în pod, în camera de depozitare, i-a arătat cutiile cu cărți lăsate de Liseiwicz și i-a spus:

— Acestea nu sunt manuale școlare, sunt cărțile lăsate de Liseiwicz. Când n-ai ce face, aruncă un ochi peste ele. Mi-e teamă totuși că n-ai să pricepi mare lucru.

A mai trecut un semestru și în martie–aprilie colegii lui de an au început să se agite cu scrierea lucrării de licență. Cam în aceeași perioadă, câțiva profesori de la același departament au venit și mi-au spus că existau câteva probleme cu subiectul de teză ales de Jin Zhen. Se gândeau că aș putea discuta cu el și l-aș putea face să se răzgândească în privința subiectului ales. Dacă nu-și schimba tema, profesorii se găseau în imposibilitate de a-i conduce lucrarea de licență. Am întrebat despre ce era vorba și mi-au spus că tema aleasă de el era o problemă de ordin politic.

Zhen Di hotărâse să scrie o teză plecând de la teoria faimosului matematician Georg Weinacht: teoria numerelor binare. Teza lui încerca să ofere o dovadă matematică pentru această teorie. Georg Weinacht era renumit în breaslă ca intelectual anticomunist și pentru afirmația pe care se pare că și-o lipise în fața ușii: Interzis comuniștilor! În timpul războiului sângeros din Coreea de Nord, Georg Weinacht îi instiga pe soldații americani să treacă râul Yalu. Cu toate că știința nu cunoaște granițe, că nu e influențată de niciun -ism, totuși anticomunismul lui Georg Weinacht era atât de puternic, încât a îmbrăcat în haină politică și teoriile sale de matematică. O seamă de țări din Uniunea Sovietică refuzau să recunoască validitatea teoriilor sale matematice pe teritoriul lor, iar munca sa nici măcar nu era amintită. Dacă se întâmpla totuși să fie menționată, era aprig combătută. Chiar atunci voia Jin Zhen să demonstreze una dintre teoriile sale — mergea de-a

> dreptul împotriva curentului, era un subiect prea sensibil și cu implicații politice riscante.
>
> Nu știu ce excentricitate intelectuală l-a apucat pe tata sau poate că a fost fermecat de dovezile lui Jin Zhen, dar într-un timp când toată lumea evita subiectul și spera că tata va discuta cu el încercând să-l convingă să-și aleagă alt subiect de cercetare, el nu numai că n-a făcut asta, ba chiar și-a luat responsabilitatea de a-i conduce lucrarea de licență. Tata l-a tot încurajat să-și păstreze subiectul ales de cercetat.
>
> În cele din urmă, titlul lucrării lui Zhen Di a fost: *Constanta π ca număr real irațional.* Cercetarea lui era departe de tot ce se studiase în clasă vreodată, nu era subiect pentru o teză de licență, era cel puțin teză pentru un masterat. Fusese fără îndoială influențat de cărțile din pod.
>
> (*Va urma*)

După ce a terminat primul capitol al lucrării, entuziasmul Micului Lili a atins cote maxime, el fiind complet cucerit de logica lui frumoasă, abilă și incisivă, cu excepția câtorva demonstrații prea întortocheate care necesitau intervenții. Îmbunătățirea consta în simplificarea prezentării prin eliminarea unor pași care nu erau necesari. Pentru demonstrațiile principale, care în unele cazuri erau extrem de elaborate, era nevoie de mijloace directe și sofisticate, arătând că e vorba de mult mai mult decât de un simplu subiect de matematică din ciclul de licență. Primul capitol al lucrării avea mai bine de douăzeci de mii de caractere. După câteva corecturi, capitolul a numărat în final zece mii de caractere. Ulterior a fost publicat în revista: *Matematica Poporului* și a făcut

mare vâlvă în mediul matematic chinez. Totuși, nu era nimeni pregătit să accepte faptul că Jin Zhen lucrase pe cont propriu la această cercetare. După cele câteva revizuiri, nivelul lucrării era deosebit de ridicat și nu mai semăna nicicum cu o lucrare scrisă de un student, ci cu a unui cercetător în toată regula.

Punctele bune, dar și neajunsurile lucrării erau destul de clare. La puncte bune se înscria faptul că Jin Zhen plecase, pur și simplu, de la o constantă matematică și a dezvoltat teoria lui Georg Weinacht, găsind o soluție matematică pentru una dintre problemele cu care se confruntau cercetătorii preocupați de inteligența artificială. Aveai senzația că omenirea prinsese strâns în mâinile sale vântul cel nevăzut. Unul dintre neajunsurile lucrării era că plecase de la ipoteza că π este o constantă — toată demonstrația era construită pe această ipoteză, de aceea le era imposibil celor care-i citeau lucrarea să nu simtă că întreaga teză era ca un castel din cărți de joc. Dacă dorea ca acest castel să aibă o bază mai fermă, dacă dorea să demonstreze valoarea matematică a lucrării sale, trebuia să arate că π era într-adevăr o constantă. Cu toate că această problemă fusese ridicată de matematicieni cu secole înainte, totuși nu reușise nimeni să demonstreze dacă π era constantă sau nu. În cercurile de matematicieni de astăzi,

cel puțin jumătate dintre ei cred că π este constantă, dar atâta vreme cât lipsesc dovezile și demonstrațiile în acest sens, rămâne la stadiul de ipoteză, nu le poți cere tuturor să creadă în ceea ce crezi tu. Precum Newton, care a observat cum cade mărul din copac și a spus că există gravitație; dar înainte ca el să stabilească legea atracției universale, oricine s-ar fi îndoit că pământul are gravitație.

Desigur, dacă te îndoiești că π este constantă, atunci articolul lui Jin Zhen n-are nicio valoare, întrucât această afirmație este baza teoriei sale. Pe de altă parte, dacă accepți că π este constantă, vei fi uluit de câte a reușit să obțină, e ca și când ar fi modelat o bucată de fier în forma unei flori. În teza sa, Jin Zhen a arătat că inteligența artificială în termeni matematici ar trebui privită ca o constantă, dar și ca un număr irațional, un număr cu un infinit de zecimale. Cu această bază, Jin Zhen a dezvoltat teoria lui Georg Weinacht, ca să rezolve una dintre problemele majore ale cercetării inteligenței artificiale. Inteligența umană presupune și multe elemente de confuzie. Confuzia este ceva nedefinit, ceva ce nu poți desluși pe de-a-ntregul, dar și ceva care nu poate fi copiat. În consecință, el sugera că în condițiile actuale era greu de copiat în totalitate inteligența umană, prin mijloace artificiale, în momentul de față fiind posibilă doar o apropiere de aceasta

la un interval cât mai mic.

Trebuie să spun că mulți matematicieni sunt întru totul de acord cu Jin Zhen, și mă refer aici și la cei din ziua de azi. Concluzia lui nu aducea nimic nou, însă era interesant că, plecând de la o ipoteză îndrăzneață despre natura binară a lui π, a purces la căutarea unei demonstrații pentru teoria lui legată de inteligența artificială, folosind metode de matematică pură. Cel puțin a încercat să găsească o demonstrație, problema a fost că materialele folosite (baza casei) nu fuseseră nici ele încă demonstrate.

Altfel spus, dacă cineva ar fi demonstrat că π este constantă, atunci valoarea tezei sale ar fi fost clară. Dar acea zi încă nu venise, așa încât putem spune că teza sa nu era de niciun folos, succesul tezei consta doar în faptul că talentul și inteligența lui Jin Zhen au putut astfel străluci. Dar, din pricina legăturii cu Micul Lili, oamenii care nu-l cunoșteau nu prea credeau că el scrisese acel articol, de unul singur, cu atât mai puțin îl creditau cu talent. De fapt, în realitate, acest articol nu i-a adus niciun beneficiu, nici nu i-a schimbat viața în vreun fel, însă a schimbat ultimii ani din viața Micului Lili...

(*Transcrierea interviului cu dl Rong*)

Lucrarea a fost în totalitate scrisă de Jin Zhen. De altfel, tata mi-a mărturisit că în afară de câteva sfaturi, câteva cărți pe care i le recomandase și cuvintele din introducere

pe care le scrisese el, munca în sine de la această teză a fost realizată pe deplin de către Zhen Di. Mi-amintesc ce scrisese tata în introducere. Următoarele:

Cea mai bună metodă de a înfrunta demonii este să-i provoci direct pentru ca astfel să le arăți forța ta. Georg Weinacht este un demon care spurcă templul științei și pentru mult timp a scăpat cu crimele sale. E timpul să reglăm conturile cu el. Lucrarea aceasta este menită să pună la colț teoriile greșite ale lui Georg Weinacht. Pe alocuri lucrarea are neajunsuri din cauza ușoarelor confuzii, dar per total e o lucrare care stă în picioare.

La scurt timp după publicare, tata s-a dus la Beijing. Nu știa nimeni ce punea la cale, a plecat pe neașteptate, n-a spus nimănui de ce se duce la Beijing. De-abia după o lună și ceva, când a venit cineva de la autoritățile centrale să ne comunice trei decizii, ne-am dat seama că acestea trebuie că aveau legătură cu vizita tatei la Beijing. Cele trei puncte erau:

1. I s-a dat permisiunea tatei să demisioneze din funcția de director al universității.

2. Guvernul a alocat bani pentru înființarea unui centru de cercetare informatică la Universitatea N.

3. Tata era responsabil de aranjarea centrului de cercetare.

La vremea aceea, erau mulți cei care își doreau să lucreze într-un astfel de centru, dar după ce i-a intervievat, tata a concluzionat că niciunul dintre ei nu se ridica la nivelul lui Zhen Di. Zhen Di a fost prima persoană recrutată în acest centru de cercetare și, la cum stăteau lucrurile, a fost și singurul care putea să facă cercetare. Celelalte persoane recrutate îl asistau la îndeplinirea sarcinilor zilnice, fapt care a condus la o impresie negativă din partea oamenilor. Un institut național fusese monopolizat de familia Rong, era multă vorbăraie pe seama acestui subiect.

De fapt, când tata ocupa o funcție oficială, își arăta imparțialitatea în așa măsură, încât

evita să angajeze persoane care ar fi avut cea mai mică legătură de sânge cu familia sa. Era peste poate de exagerat. Noi, cei din familia Rong, am fondat Universitatea N, dar dacă am aduna toți membrii familiei care au lucrat acolo de-a lungul generațiilor, n-am reuși să strângem mai mult de două mese de oameni. Când trăia bunicul (Bătrânul Lili), el avea grijă de familie, ne găsea de lucru în guvern, iar celor cu talent la învățătură le dădea șansa să și-l dezvolte, să meargă în vizită la alte instituții și să învețe de la ele... Cât îl privește pe tata, la început, când a avut un post oficial, nu a avut și putere, deci și să fi vrut să ajute, tot n-ar fi putut. Apoi, când a avut și poziție, și putere, ar fi putut să ajute, dar nu a făcut-o. Când a fost directorul Universității N, n-a angajat pe nimeni din familia Rong, indiferent cât de calificat era. În cazul meu, departamentul m-a recomandat de mai multe ori pentru promovare în funcția de director adjunct, dar de fiecare dată el refuza. Semnul refuzului era o cruciuliță, ca atunci când corectezi examene și marchezi răspunsurile greșite. Cel mai supărător a fost ce i s-a întâmplat fratelui meu. Întors acasă de la studii în străinătate, cu un doctorat în fizică și, cu toate că avea datele necesare pentru a intra la Universitatea N, s-a lovit de refuzul tatălui meu care i-a spus că ar trebui să meargă în altă parte. Dar, ia gândiți-vă nițel, în orașul C exista altă universitate mai bună decât Universitatea N? A ajuns la Universitatea Normală, dar condițiile de lucru de acolo și nivelul studenților erau cu mult inferioare, așa că n-a avut de ales și în anul următor s-a angajat la o universitate de top din Shanghai. Mama s-a înfuriat peste poate, spunând că tata este cel care ne dezbină familia.

Dar acum, când să-l recruteze pe Jin Zhen pentru noul centru de cercetare, tata a abandonat toate principiile sale referitoare la angajarea celor din familie. A ignorat toate bârfele și a făcut totul după bunul lui plac, de zici că era posedat. Nu știa nimeni cum de se

schimbase, dar eu știam pentru că într-o zi mi-a arătat scrisoarea lui Liseiwicz de dinainte de plecarea sa. Tata mi-a spus cam așa:

— Scrisoarea lui Liseiwicz mi-a stârnit interesul, dar, de fapt și de drept, ce m-a determinat să doresc cu adevărat să fac asta a fost teza de licență a lui Jin Zhen. Până atunci nici nu credeam că astfel de lucruri erau posibile, apoi m-am hotărât să încerc. În tinerețe mi-am dorit să aduc o contribuție concretă în domeniul științei, și poate e cam târziu acum să mă apuc, dar Jin Zhen mi-a dat încredere să încerc. Liseiwicz a avut dreptate, fără Jin Zhen n-aș avea nici cea mai mică șansă, dar cu Jin Zhen cine știe? În trecut, am tot subestimat talentul acestui copil, dar acum vreau să mă încred cu toată ființa în geniul lui.

(*Va urma*)

Iată cum s-au petrecut lucrurile. După cum a spus și dl Rong, Micul Lili a fost inspirat în acest proiect de către Jin Zhen, și atunci cum ar fi putut să dea acest post altcuiva? Proiectul acesta i-a schimbat ultimii ani din viața Micului Lili, dar i-a schimbat și principiile de-o viață, inclusiv încrederea lui în oameni. Bătrânul, în nadirul vieții sale, a revenit la visurile din tinerețe — să aducă o contribuție concretă în domeniul cercetării. Era pregătit să declare drept inutile toate activitățile sale de până atunci, tot ce făcuse în timpul carierei sale publice. Asta a fost o problemă dintotdeauna a intelectualilor chinezi: nu văd deloc o compatibilitate între o funcție publică și o carieră academică. Acum bătrânul își reîncepuse activitatea; dacă era bine sau nu, numai

timpul avea să spună.

În următorii ani, cei doi au fost cu totul absorbiți de munca de la centrul de cercetare, iar puținele contacte cu lumea exterioară constau în participări la conferințe științifice sau publicarea de articole. Din cele șase articole publicate în reviste științifice, era limpede că activitatea lor făcea progrese pas cu pas. Desigur, în plan național era centrul de cercetare cu activitatea cea mai avansată, iar în plan internațional țineau pasul cu restul lumii. După ce și-au publicat primele două articole în China, acestea au fost preluate în alte trei reviste internaționale, dovedind că rezultatele la care ajunseseră cu activitatea lor nu erau deloc de neglijat. Cam în aceeași perioadă, editorul-șef al revistei americane *Time*, Roy Alexander, a avertizat guvernul american: următorul calculator va fi construit de chinezi! Numele lui Jin Zhen era deja în ziare.

Desigur, acestea erau jocuri jurnalistice de speriat lumea. De fapt, dacă citeai acele articole cu atenție, puteai să-ți dai seama că pe parcursul cercetării au întâmpinat probleme serioase. Asta era perfect normal: un computer nu se făcea ca un creier uman, pentru un creier uman era îndeajuns ca un bărbat să se culce cu o femeie și gata, un nou exemplar de inteligență umană era creat! Desigur, în unele cazuri, odată ce noul exemplar de inteligență umană era creat, lucrurile

puteau să meargă prost și așa apărea retardarea mintală. Crearea de inteligență artificială seamănă în multe feluri cu încercarea de transformare a unui retardat mintal într-un om inteligent, iar asta este o sarcină extrem de dificilă. Dată fiind dificultatea sarcinii, sunt de așteptat frustrări și dezamăgiri, pași înapoi, nu-i nimic surprinzător în asta. Surprinzător ar fi dacă aceste greutăți te-ar face să renunți. Mai târziu, când Micul Lili i-a dat drumul lui Jin Zhen să plece, nimeni nu era dispus să înghită explicația lui.

El a punctat:

— Am întâmpinat greutăți de nesurmontat, dacă am continua așa, nu am ajunge nicăieri. Nu vreau să văd un tânăr atât de inteligent și de talentat mergând cu mine pe acest drum sortit eșecului, riscând să-i stric vitorul. Mai bine îl las să facă ceva realizabil.

Asta se întâmpla în vara anului 1956.

În vara aceea s-a vorbit mult despre omul care a venit și l-a luat pe Jin Zhen. Oamenilor li s-a părut toată treaba peste măsură de misterioasă. Motivul pentru care Micul Lili l-a lăsat pe Jin Zhen să plece s-a tot discutat, dar nimeni nu a venit cu o explicație plauzibilă. Asta era o parte din mister.

Omul acela era cotonog.

Și asta era o parte din mister.

7 Armată trimisă de RPC în Coreea în timpul Războiului din Coreea. Trupele trimise făceau parte din Armata de Eliberare, dar pentru a evita un conflict oficial cu SUA, s-a hotărât detașarea unei armate desemnate special doar pentru intervenția în acest război. (*N.t.*)

Capitolul 3. COTITURA

1

Numele de familie al acelui om era Zheng și el mergea șchiopătat. Din cauza trăsăturii sale distinctive, parcă nici nu-i trebuia un nume, numele era un accesoriu de prisos, ca o bijuterie. Va apărea în diverse momente din narațiune, uneori în anonimat, alteori va apărea cu numele de Zheng cel Șhiop.

Zheng cel Șchiop!

Zheng cel Șchiop!

Cum oamenii îl strigau în voie așa însemna că infirmitatea nu-i afecta viața. Erau două posibile explicații: fie șchiopătatul se datora unei răni de război onorabile, semn că luptase cu pușca-n mână alături de camarazii săi; fie șchiopătatul nu era atât de vizibil, îi afecta doar piciorul stâng, care era doar nițel mai scurt decât dreptul. Când era tânăr, își corecta infirmitatea purtând un pantof ortopedic cu talpă mai înaltă, dar de pe la 50 de ani a început să umble în baston. Când l-am întâlnit, se ajuta de baston, un baston cioplit în lemn de jujubă roșu rubiniu, iar impresia pe care mi-a lăsat-o a fost cea a unui bătrân impunător. Asta se petrecea în secolul trecut, la începutul anilor ’90.

Însă în vara anului 1956, avea 30 și ceva de ani, era tânăr și-n putere. Nu știa nimeni de problema lui la picior pentru că o masca cu pantofii ortopedici cu talpă înaltă, nu părea să șchioapete, astfel că pentru cineva din afară, el arăta cât se poate de normal. Cei de la universitate i-au aflat secretul din pură întâmplare.

Povestea sună cam așa. În după-amiaza când el a ajuns la universitate, toți studenții erau în amfiteatru și ascultau o prezentare despre faptele de vitejie înfăptuite de Armata Voluntarilor Poporului Chinez. În curtea școlii era

liniște deplină, iar vremea îmbietoare. Nu era nici urmă de zăpușeală, vântul adia ușor, foșnind frunzele platanilor de pe-o parte și de pe alta a aleii. Freamătul discret al frunzelor dădea impresia că în campus era o liniște și mai profundă decât în realitate. Rămase fermecat de pacea din campus, de aceea îi ceru șoferului jeepului să oprească și i-a dat instrucțiuni să revină după trei zile la hotelul universității ca să-l ia. Coborî din mașină și începu să colinde singur prin campus. În urmă cu 15 ani, fusese și el elev acolo, timp de trei ani, la liceul atașat de universitate, și student timp de un an, la universitate. După o atât de îndelungată absență, era conștient de schimbările suferite de alma mater, dar parcă în același timp un sentiment de nostalgie îl învăluia, iar amintirile dormitânde începeau să iasă la iveală din negura memoriei, pe măsură ce îl purtau pașii ici și colo prin campus. Era ca și când fiecare pas i-ar fi trezit noi și noi amintiri. Ajunse în fața amfiteatrului chiar când se termina prezentarea. Mulțimea de studenți care se revărsa în afară era ca un curs de apă care-și croia drum la vale. Într-o secundă, fu înconjurat din toate părțile, era mărginit peste tot, ca și când ar fi fost într-un pachet. Încercă din răsputeri să încetinească pasul ca să nu fie izbit de trecători. Cum purta pantofi ortopedici, i-ar fi fost greu să facă față unei ciocniri. Studenții veneau întruna, tot așa cum curg

bancurile de crapi, dar el rămase în urma mulțimii. Acolo însă, dădu peste un alt val de studenți care mergeau umăr la umăr cu el. Mergea stresat, cu teama de a nu fi îmbrâncit, dar tinerii mergeau cu băgare de seamă, de fiecare dată când părea că cineva va da peste el, se ferea în ultima clipă pentru a evita ciocnirea. Nu se uita nimeni înapoi, semn că prezența sa nu atrăsese atenția nimănui, asta însemna că pantofii lui ortopedici își făcuseră treaba, ascunseseră destul de bine defectul de la picior. Poate că asta îi insuflă încredere, pentru că începu să simtă un fel de afecțiune pentru armata aceea de studenți, fete și băieți la un loc, energici, plini de viață, zgomotoși, semănau cu un curs de apă învolburat care-l purta și pe el pe valuri, transportându-l înapoi în tinerețea lui, în urmă cu 15 ani.

Când a ajuns la terenul de sport, mulțimea s-a dispersat precum valurile când se sparg de țărm. Nu mai era în pericol să fie îmbrâncit. Dar atunci simți că îl pișcă ceva pe gât. Înainte să apuce să reacționeze, mulțimea începe deja să strige: „Plouă!“ „Plouă!“. Când se auzi primul strigăt, oamenii nu se clintiră din loc, ci doar își ridicară capetele și cercetară văzduhul. La puțin timp, picăturile de ploaie au fost urmate de un tunet înfiorător și apoi ploaia începu să curgă dezlănțuită, ca și când cineva ar fi dat drumul unui furtun cu presiune mare.

Boabe mari de ploaie se spărgeau una după alta. Într-o clipă, oamenii s-au împrăștiat care încotro ca potârnichile, unii alergau în față, alții înapoi, alții se repeziră înspre clădirea de birouri, iar alții s-au strecurat înspre baraca cu biciclete, strigau și alergau fără noimă, tot terenul de sport era de-acum tărâmul haosului. În acest timp, el se gândea că nu putea să nu alerge, dar nici să alerge nu putea, nu era bine nicicum. Dacă alerga, secretul piciorului mai scurt ar fi fost descoperit, iar dacă nu alerga, ar fi fost udat până la piele. În sinea lui se gândea că ar fi mai bine să nu fugă, că doar ținuse piept inamicilor în război, ținuse piept gloanțelor, iar acum să se teamă de nițică ploaie? Nu-i era teamă. Dar picioarele sale au primit ordin dintr-o altă parte a creierului, întrucât s-au pus imediat în mișcare, ignorând gândurile anterioare. Începu să sară înainte, pornea cu un picior în față și-l trăgea și pe celălalt după el, așa aleargă un om șchiop, pași fragmentați, unul câte unul, ca și când în talpa pantofului ar fi avut prinse bucăți de sticlă. La început, când toată lumea alerga să se-ascundă, nu-l zări nimeni. Apoi, când toată lumea își găsise adăpost, el de-abia trecuse de jumătatea terenului de sport. La început se codi dacă să alerge sau ba, alerga șontâc-șontâc din pricina piciorului mai scurt, și cum mai căra și bagajele cu el, nu era de mirare că era atât de lent! Nu era de mirare că nu mai era nimeni pe

lângă el! Până la urmă, pe terenul imens de sport, a rămas singurul ca păduchele-n frunte. Când și-a dat seama de asta, a vrut să iasă cât mai repede cu putință de pe terenul de sport, dar rezultatul a fost că șontâcăiala din alergat s-a agravat. Era și curajos, dar era și comic, toată lumea se uita la el de parcă făcea și el parte din spectacolul ploii. Unii chiar începuseră să-l încurajeze.

Haide!

Haide!

Strigătul de încurajare le atrăsese atenția tuturor de pe margine. Toți ochii de prin toate părțile s-au pironit asupra lui de se simțea parcă țintuit locului. De aceea a decis să se oprească și să le facă cu mâna celor care-l încurajaseră, un fel de apreciere față de ei. Apoi porni la pas, afișând un zâmbet strălucitor de parcă era gata-gata să urce pe scenă. În momentul acela, deoarece mergea normal, alergatul de dinainte păruse pus în scenă: era pură actorie. În realitate, secretul piciorului său șchiop fusese descoperit de toată lumea. Ce încercase el să ascundă era acum în văzul tuturor. Se putea spune că ploaia neșteptată îl făcu să joace un rol care duse la descoperirea secretului său. Pe de o parte, se simți rușinat, pe de altă parte, asta făcea ca toată lumea să-l cunoască: un șchiop! Un șchiop amuzant și prietenos. În urmă cu 15 ani petrecuse patru ani acolo, dar nimeni nu remarcase plecarea lui, iar

acum, în câteva minute, devenise cunoscut în întreaga universitate. Câteva zile mai apoi, când l-a luat pe Jin Zhen și au plecat în mod misterios, toți au spus:

— L-a luat șchiopul care a dansat în ploaie.

2

De fapt, venise special ca să ia pe cineva.

Câte unul ca el venea în fiecare vară la Universitatea N ca să ia pe cineva. Oricine era cel care venea, era un cineva care avea trăsături ieșite din comun, indiferent cum arăta. Motivul pentru care venise era important, misterios, de aceea, de cum

ajunse, se duse drept la biroul directorului. Cum în biroul directorului nu era nici țipenie de om, ieși și se duse la biroul de-alături. Acolo directorul purta o discuție cu directorul administrativ. De cum intră, el spuse că-l caută pe directorul școlii. Directorul administrativ îl întrebă cine este, iar el răspunse râzând:

— Sunt căutător de talente.

Directorul administrativ i-a spus:

— Atunci trebuie să mergeți la Asociația Studenților. Se află la etajul unu.

El a zis:

— Trebuie ca întâi să-l găsesc pe director.

Directorul administrativ l-a întrebat:

— De ce?

Răspunsul a fost:

— Am aici ceva și directorul trebuie să vadă.

Directorul administrativ a spus:

— Ce ai? Ia să văd.

El l-a întrebat pe un ton ferm:

— Sunteți directorul? Numai directorul poate vedea asta.

Directorul administrativ s-a uitat la director, iar acesta din urmă a spus:

— Ce ai acolo, dă-mi să văd.

După ce s-a convins că într-adevăr el era directorul, a desfăcut geanta și a scos dinăuntru un dosar ca acelea folosite pentru materiale didactice. Dosarul era unul obișnuit, făcut din carton rigid, ca acelea din care au toți profesorii. A scos un

document pe care i l-a înmânat directorului, cu cerința ca directorul să citească el însuși acest document.

Directorul ia documentul, face unul–doi pași înapoi ca să-l citească. Din unghiul unde stătea directorul administrativ se putea vedea doar dosul foii. După cât își dădea seama, documentul nu era nici prea mare, nici prea greu și nici nu avea vreo ștampilă sau sigiliu ieșite din comun, n-avea nimic diferit față de o scrisoare de prezentare oarecare. Dar după reacția directorului, diferența era majoră. De-abia dacă apucă să arunce un ochi pe foaie — poate că citise ștampila din dreapta jos —, că imediat luă o expresie solemnă și preocupată.

— Dumneavoastră sunteți dl Zheng, directorul de departament.

— Așa este.

— Ne cerem scuze pentru primire.

Directorul l-a invitat cu amabilitate să meargă în biroul său.

Nu știa nimeni până la urmă ce organism emisese acel document de avusese parte de o astfel de reacție din partea directorului și de o primire atât de respectuoasă. Directorul administrativ susținea că s-ar cuveni ca el să fie informat în legătură cu orice secret, astfel că în concordanță cu regulamentul școlii, toate scrisorile de prezentare de la alte unități administrative trebuiau să fie păstrate integral la departamentul său. Apoi, când a

văzut că directorul nu-i aduce scrisoarea, s-a dus el însuși să o ceară. În mod surprinzător, directorul i-a spus că-i dăduse foc de mult. Directorul a mai adăugat că primul rând conținea instrucțiuni care solicitau ca documentul să fie ars imediat după citire. Directorul financiar a exclamat cu umire:

— Grozav de misteros!

Luând o mină serioasă, directorul a precizat:

— Uitați de treaba asta, să nu discutați cu nimeni.

De fapt, încă de când îl conduse pe Zheng în birou, acesta ținea în mână o cutie de chibrituri. Aștepta ca directorul să termine de citit ca să aprindă un chibrit. Îl întrebă:

— Să-i dau foc?

— Da, dați-i foc.

Și i-a dat foc.

Cei doi stăteau în liniște, nu scoteau niciun cuvânt, priveau doar de pe margine cum hârtia se preschimbă în scrum.

Apoi, directorul l-a întrebat:

— De câți oameni aveți nevoie?

Ridică un deget:

— De unul.

Directorul a mai întrebat:

— Din ce domeniu?

Deschise iarăși dosarul, extrase o hârtie și spuse:

— Aceasta este o listă cu cerințele pentru persoana pe care o caut, nu trebuie

să fie toate îndeplinite, dar v-o dau așa, ca să vă faceți o idee.

Foaia cea nouă era asemănătoare cu cealaltă, avea aceeași mărime. Însă nu avea nicio ștampilă, iar caracterele erau scrise de mână. Directorul traversă cu privirea lista cu cerințe și apoi întrebă:

— Și pe aceasta imediat ce o termin de citit trebuie s-o ardem?

— Nu, râse el, credeți că și asta e strict secretă?

— Încă n-am citit-o, nu știu dacă e strict secretă sau nu.

— Nu e, a rostit el, puteți să arătați lista oricui, chiar și studenților. Oricine crede că îndeplinește aceste cerințe e liber să mă caute. Voi locui în hotelul universității, la camera 302. Sunteți oricând binevenit.

În seara respectivă, doi studenți eminenți de la departamentul de matematică al universității au fost trimiși la camera 302. Ulterior, fuseseră afișate mult mai multe nume, numărul lor ajungând la 22 până în a treia zi după-amiază. Unii erau recomandați, alții veniseră din proprie inițiativă să se întâlnească cu șchiopul misterios. Marea majoritate erau de la departamentul de matematică, nouă dintre ei erau studenți la ciclul de licență, iar șapte erau deja absolvenți. Cei care veniseră de la alte departamente aleseseră ca opționale cursuri de matematică. Matematica era

prima cerință de pe lista șchiopului misterios, de fapt era singura condiție. Aceștia descriau întâlnirea cu el ca pe ceva peste măsură de bizar și se îndoiau că treaba asta era ceva rațional ori chiar ceva serios. Iar când vorbeau de Zheng cel Șchiop, îl suduiau de-i mergeau fulgii. Un nebun, un nebun șchiop! O jumătate dintre ei povesteau că odată intrați în casă, acesta nu-i lua în seamă, iar ei poposeau acolo pentru un timp, în picioare sau așezați, simțindu-se ca prostul satului, până când șchiopul le făcea din mână și le striga să plece. Câțiva profesori de la departamentul de matematică, ascultând confesiunile studenților, au alergat într-un suflet la hotel ca să-i ceară socoteală șchiopului pentru comportamentul său. Ce avea de gând să facă? De ce le spunea oamenilor să plece, fără să le adreseze măcar o întrebare? Răspunsul primit a fost:

— Am motivele mele.

Șchiopul a spus:

— Pisica are vorbă de pisică, câinele are vorbă de câine, la educație fizică profesorul își alege sportivii cei mai înzestrați, tot la fel și eu vreau să aleg pe cineva după criteriile mele, în primul rând pe cineva cu un psihic tare. Unii, când intră și văd că nu-i iau în seamă, se perpelesc de stânjeneală, de stat în picioare nu pot sta, așezați nu pot sta, sunt peste măsură de neliniștiți. Nu-mi doresc pe cineva cu un astfel de psihic.

În teorie suna bine ce spunea șchiopul, dar dacă era adevărat sau nu, numai el știa.

În a treia zi după-amiază, Zheng cel Șchiop îl invită pe director la el la hotel ca să discute despre interviurile sale. Situația nu era roz, dar nici de lepădat. Din douăzeci și doi de oameni, alesese cinci pentru care ceru permisiunea să le vadă dosarele personale. Simțea că printre cei cinci se afla persoana pe care o căuta. Căutarea lui se apropia de final, urma să plece în ziua următoare, astfel că directorul îi ținu companie la o cină frugală. În timpul mesei, Zheng cel Șchiop își aminti dintr-odată de Micul Lili și întrebă de el. Directorul îi explică cum stăteau lucrurile.

Acesta spuse:

— Dacă doriți să-l vedeți pe fostul director, îl anunț eu să vină să vă viziteze.

Zheng răspunse cu un zâmbet:

— Cum să-i cer eu să vină să mă viziteze? Mă duc eu să-i fac o vizită de curtoazie dumnealui.

Chiar în seara cu pricina, Zheng îl vizită pe Micul Lili.

(*Transcrierea interviului cu dl Rong*)

În ziua aceea, eu am coborât și i-am deschis, nu-l cunoșteam și nici nu știam că el era străinul misterios despre care se vorbise atât de mult la facultate de nu mai avea nici păr în cap. Tata nu știa nimic, dar câteva persoane din departamentul de matematică duseseră în mare goană câțiva studenți recomandați de ei să se întâlnească cu

șchiopul. Îi spusesem în treacăt ceva tatei despre asta. Când tata și-a dat seama că el era una și aceeași persoană cu misteriosul om despre care toată lumea vorbea, m-a chemat și ne-a făcut prezentările. Cum mă rodea curiozitatea, l-am întrebat fără ocolișuri ce urma să facă persoana pe care o căuta. Nu mi-a dat un răspuns direct, mi-a spus doar că avea să facă o muncă deosebit de importantă. Am întrebat cât de importantă, dacă era importantă pentru omenire sau pentru dezvoltarea țării, iar el mi-a răspuns că era vorba de siguranța națională. Am mai întrebat care era stadiul căutării sale și, cu o mină de om nu prea mulțumit, mi-a spus:

— L-am ales pe cel mai înalt dintr-o ceată de pitici.

Altă dată cred că vorbise cu tata despre asta, pentru că tata părea să știe ce fel de om căuta. Văzându-i fața nemulțumită, tata izbucni deodată cu un iz de glumă în voce:

— De fapt, știu pe cineva foarte potrivit pentru ce cauți tu.

— Cine? luă el un aer foarte serios.

Tata continuă să vorbească pe un ton glumeț și-i spuse:

— Cineva potrivit poate fi la capătul lumii sau chiar în fața ochilor tăi...

Crezu că tata se referă la mine. Începu să-i pună întrebări despre mine, dar tata arătă cu degetul înspre poza înrămată a lui Zhen Di de pe perete și spuse:

— E el.

El a întrebat:

— Cine este el?

Tata arătă înspre poza mătușii, Rong Lili, și zise:

— Nu-i așa că cei doi seamănă?

Se apropie de poză, privi cu mare băgare de seamă și răspunse:

— Seamănă.

Tata spuse:

— El este nepotul ei.

Din câte îmi aminteam, tata nu mai vorbise niciodată așa despre Zhen Di față de ceilalți, era prima dată. Nici nu știu de ce

făcuse asta, poate din cauză că el nu era de acolo, nu știa situația de familie și-atunci șimțea că putea vorbi fără oprelişti. El era fost student al Universității N, știa fără doar și poate cine era mătușa. Însuflețit de vorbele tatei, se interesă pe dată de situația lui Jin Zhen. Tata îi povesti cu înflăcărare despre Zhen Di, aducându-i laude cu nemiluita. Totuși, la final, a ținut să-i spună ca nici să nu se gândească să-l ia pe Zhen Di de aici. Acesta a întrebat de ce, iar tata a spus:

— Pentru că am nevoie de el la institutul de cercetare.

A zâmbit și n-a mai adăugat nimic la asta, încât am crezut că dăduse uitării treaba cu Zhen Di.

A doua zi dimineață, când Zhen Di a venit la micul dejun, ne-a spus că se întorsese târziu cu o seară înainte pentru că venise cineva să-l caute. Cum institutul de cercetare avea condiții excelente, Zhen Di rămânea deseori la lucru până târziu, uneori dormea la birou și se întorcea acasă doar ca să mănânce. Tata știa foarte bine cine-l căutase. Printre hohote de râs a spus:

— După cât se pare, n-a renunțat.

Zhen Di a întrebat:

— Cine este el?

Tata a răspuns:

— Nu-l lua în seamă.

Zhen Di a spus:

— Se pare că speră să mă alătur unității lor.

Tata a întrebat:

— Ai dori să te duci?

Zhen Di a spus:

— Cum spui tu.

Tata a zis:

— Atunci nu-l lua în seamă.

Pe când stăteau de vorbă, cineva bătu la ușă. Era el. Odată ce-l văzu înăuntru, tata îl întrebă cu politețe dacă luase micul dejun. Acesta i-a răspuns că mâncase la hotel. Tata îl rugă să meargă la etaj să-l aștepte, căci avea să i se alăture imediat ce termina micul dejun. Când a terminat de mâncat, i-a spus

lui Zhen Di să plece și a rostit iar:

— Nu-l lua în seamă.

După ce-a plecat Zhen Di, l-am însoțit pe tata la etaj. Stătea în sufragerie și fuma. Pe fața tatei se citea amabilitate, dar tonul vorbelor sale ascundea necuviință. Tata îl întrebă dacă venise ca să-și ia la revedere sau ca să ia pe cineva cu sine. Tata spuse:

— Dacă ai venit să-l iei, ia-ți gândul de la asta, ieri-seară ți-am spus care este situația. Bați la porți închise.

El a spus:

— Atunci permiteți-mi să-mi iau rămas-bun de la dumneavoastră.

Atunci tata l-a invitat să meargă în birou să ia loc.

Pentru că aveam cursuri dimineață, am schimbat cu el doar câteva amabilități și m-am dus în camera mea să-mi pregătesc cele trebuincioase cursurilor. La scurt timp, am ieșit din cameră, am vrut să-i spun la revedere, dar ușa biroului tatălui meu, ca niciodată, era închisă. Am decis să nu-i deranjez și am plecat. Când m-am întors, am găsit-o pe mama sfârșită de durere, într-o mare de lacrimi și printre sughițuri mi-a spus că Zhen Di pleacă:

— Pleacă cu omul acela, tatăl tău și-a dat acordul.

(*Va urma*)

N-a știut nimeni până la urmă ce-a discutat Șchiopul cu Micul Lili în spatele ușii închise de la birou. Dl Rong a spus că, până la moarte, tatăl ei a refuzat să răspundă la întrebări cu privire la acea discuție, iar dacă i se puneau întrebări, își ieșea din fire. Spunea că unele lucruri trebuiau să putrezească odată cu el. Era limpede că într-un interval de doar o jumătate de oră, Șchiopul izbândise să-i schimbe părerea Micului Lili cel de

neclintit. Imediat ce a ieșit din birou, Micul Lili s-a dus la soția sa și a informat-o că trebuie să-l pregătească pe Jin Zhen de plecare. Nu mai e nevoie să spun că întâmplarea aceasta a adus un plus de mister la misterul pe care îl difuza Șchiopul, iar asta l-a învăluit și pe Jin Zhen într-o aură de mister.

3

Jin Zhen afișează un aer deosebit de misterios încă din acea după-amiază, când Micul Lili și Șchiopul s-au închis în birou. În acea după-amiază, Șchiopul îl luă cu jeepul și nu se mai întoarse până seara. Îl aduse înapoi o mașină mică. Când se întoarce, privirea sa ascunde deja secrete. Înfruntă privirile întrebătoare ale familiei

sale și trecu mult timp până să deschidă gura. Întreg comportamentul său purta amprenta misterului. Parcă de când se urcase în mașină cu Șchiopul, se produsese o ruptură între el și familia lui. După o vreme, după o cascadă de întrebări adresate de Micul Lili, oftează din greu și rostește șovăitor folosind aceeași formulă de adresare politicoasă ca întotdeauna:

— Dle director, m-ați trimis undeva unde poate nu ar trebui să fiu.

Vorbea domol, dar în vorbe pline de rezonanță, încât toți cei prezenți au rămas muți de uimire: Micul Lili, soția lui și dl Rong.

Micul Lili întreabă:

— Ce s-a întâmplat?

El răspunde:

— Nici eu nu știu ce să vă spun, tot ce aș vrea să vă spun nu vă pot spune.

Privirile încordate ale celor prezenți mai capătă un accent de frământare.

Dna Rong se apropie de el și-i spune:

— Dacă nu vrei să te duci, nu te duce. Nu-i ca și când ai fi obligat să te duci.

Jin Zhen spune:

— Ba sunt obligat să mă duc.

Dna Rong:

— Ce spui tu acolo? El (arătând înspre Micul Lili) este el, iar tu ești tu, nu trebuie să fii de acord cu tot ce hotărăște el. Ascultă-mă pe mine, ia tu singur decizia aceasta. Dacă vrei să te duci, du-te, dacă nu, nu. Am să vorbesc eu cu ei.

Jin Zhen spune:

— Nu se poate.

Dna Rong:

— De ce nu se poate?

Jin Zhen:

— Dacă ei te anunță că te vor, nu ai dreptul să refuzi.

Dna Rong:

— Ce organism e ăsta de are așa mare putere?

Jin Zhen:

— Nu am voie să vă spun.

Dna Rong spune:

— Nici măcar mie?

Jin Zhen răspunde:

— N-am voie să spun nimănui. Am jurat...

Chiar în clipa aceea, Micul Lili se ridică bătând din palme și rostește cu seriozitate:

— Gata, nu mai spune nimic. Când pleci? S-a hotărât? Trebuie să te pregătim.

Jin Zhen răspunde:

— Trebuie să plec înainte de ivirea zorilor.

În noaptea aceea nu a dormit nimeni, toți se mișcau încoace și-ncolo pregătind câte ceva pentru Jin Zhen. Până la patru dimineața, toate cele trebuincioase erau pregătite, cu precădere cărți și haine de iarnă, toate înghesuite în două cutii de carton. Au mai pregătit și lucruri necesare pentru uzul zilnic, deși atât Micul Lili, cât și Jin Zhen spuseseră că acestea pot fi

cumpărate la fața locului și că nu era nevoie să le ia de acasă. Dar doamnele casei scăpaseră lucrurile de sub control, alergau în sus și-n jos frământându-și creierii ca să găsească ceva ce i-ar mai fi putut trebui. Poate un radio, sau poate țigări, apoi s-au gândit la frunze de ceai, medicamente, și uite-așa, cu grijă, dar în mare grabă, au umplut o geantă întreagă. Era aproape ora cinci și toți se aflau la parter. Dna Rong n-avea deloc stare, de aceea îi venea greu să se ocupe ea însăși de prepararea micului dejun pentru Jin Zhen și a fost nevoită să-și cheme fiica să se ocupe de asta. Dar o însoți la bucătărie și-i dădu întruna indicații să facă una sau alta. Iar asta nu din cauză că dl Rong nu s-ar fi priceput la gătit, ci pentru că pregătea o masă ieșită din comun — urmau să-și ia rămas-bun de la Jin Zhen. Pentru tihna inimii dnei Rong, o astfel de masă trebuia să îndeplinească cel puțin patru cerințe:

1. La felul principal trebuia să aibă tăiței, ca și cei pe care oamenii îi mâncau de ziua de naștere, pentru cât mai multe zile liniștite și senine.

2. Tăițeii trebuiau să fie făcuți din hrișcă; tăițeii de hrișcă sunt mai puhavi decât cei obișnuiți. Asta însemna că, odată plecați în lume, oamenii vor fi mai îngăduitori și mai flexibili.

3. Condimentele pentru supa de tăiței ar trebui să conțină oțet, ardei iute și semințe amare de piersică. Acest amestec

de condimente simbolizează că dintre cele patru gusturi, trei (acru, iute și amar) sunt lăsate acasă; odată plecat în lume, Jin Zhen să simtă doar dulcele.

4. Se cere mai degrabă mai puțină supă decât mai multă, pentru că va trebui ca Jin Zhen să bea supa până la ultima picătură, pentru ca el să aibă parte de desăvârșire și succes.

Era doar un bol de supă, dar întruchipa, într-o oarecare măsură, tot ce simțea bătrâna în suflet, cele mai dragi dorințe și speranțe pentru el. Bolul plin de semnificații a fost adus și degaja valuri de aburi. Atunci dna Rong l-a chemat pe Jin Zhen la masă. A scos din haină un medalion de jad, în formă de tigru ghemuit gata de vânătoare, și i l-a îndesat în mână spunându-i să-l agațe de cingătoare după ce termină de mâncat, ca să-i aducă noroc. Atunci s-a auzit o mașină oprind în fața casei. Într-o clipă, Șchiopul și șoferul au intrat în casă. După saluturile de rigoare, Șchiopul îl zori pe șofer să încarce bagajele.

Jin Zhen își mânca molcom, ca și mai înainte, tăițeii. De cum a început să mănânce, n-a mai suflat o vorbă. Era o liniște care ascundea o mie de cuvinte, dar nu știa de unde să înceapă și ce să spună. A mâncat tot până la ultima picătură, dar încă stătea pe scaun, fără să facă vreun zgomot și fără intenția de a se ridica.

Șchiopul veni, îl bătu ușor pe umăr, de

parcă era deja unul de-ai lui, și-i spuse:

— Ia-ți rămas-bun. Te aștept în mașină.

Imediat se despărți de cei doi bătrâni și de dl Rong și plecă.

În cameră se lăsă o liniște apăsătoare, oamenii își aruncau priviri înghețate, fixe, unul altuia. Jin Zhen încă mai ținea piatra de jad în mână și-o frământa întruna. Era singura mișcare din cameră.

Dna Rong a spus:

— Pune-o la cingătoare, îți va aduce noroc.

Jin Zhen duse piatra de jad în dreptul buzelor și-o sărută, apoi se pregăti s-o lege la cingătoare.

În acest timp, Micul Lili îi luă piatra de jad din mână și-i spuse:

— Oamenii de rând au nevoie de lucruri exterioare care să le aducă noroc, dar tu ești un om înzestrat cu talent, bazează-te pe tine, ca să-ți faci singur norocul.

Atunci scoase din buzunarul hainei un stilou Waterman de aproape o jumătate de secol, i-l puse în mână și-i spuse:

— Ai mai curând nevoie de acesta, să-l porți cu tine ca să-ți notezi ideile. Dacă nu le vei lăsa să-ți scape, vei vedea că nu vei avea rival.

Jin Zhen procedă ca mai înainte, sărută stiloul în liniște și-l puse în buzunarul de la piept. Între timp, se auzi un zgomot scurt de claxon venind de afară.

Jin Zhen se purta ca și când nu l-ar fi auzit, zăcea în continuare pe scaun, nemișcat.

Micul Lili spune:

— Te cheamă. Du-te.

Jin Zhen zăcea în continuare pe scaun, nemișcat.

Micul Lili îi spune:

— Te duci să lucrezi pentru țară, ar trebui să fii bucuros.

Jin Zhen zăcea în continuare pe scaun, nemișcat.

Micul Lili îi spune:

— Aici, înăuntru, e familia ta, afară e țara ta. Fără țară nu poți avea nici familie. Du-te, să nu întârzii.

Jin Zhen zăcea în continuare pe scaun, nemișcat. Era de parcă durerea despărțirii îl lipise de scaun. Nu se putea mișca!

Din afară se auzi iarăși țignalul claxonului, de data aceasta mai prelung ca înainte. Văzând că Jin Zhen stă tot nemișcat, Micul Lili îi făcu semn din ochi dnei Rong să vorbească ea cu el.

Dna Rong se ridică și își trecu ambele mâini ușor pe după umerii lui Jin Zhen și-i spuse:

— Du-te, Zhen Di. Trebuie să pleci. Voi aștepta scrisorile tale.

Jin Zhen, parcă trezit din somn de mâinile bătrânei, se îndreptă de șale într-o stare de încețoșare deplină și, cu mintea hoinărindu-i aiurea, își îndreptă pașii înspre ieșire. Nu spuse nicio vorbă, pașii îi erau ușori, mergea ca prin vis, iar ai casei

erau o imagine nedeslușită care parcă-l însoțea. Când a ajuns în fața porții, Jin Zhen se întoarse brusc pe călcâie și se prăbuși în genunchi în fața celor doi bătrâni. A făcut mătănii cu capul de pământ în fața lor și cu lacrimile șiroindu-i pe obraji strigă:

— Mamă, plec acum. Dar chiar dacă mă duc la capătul lumii, tot fiul vostru rămân...

În zorii zilei de 11 iunie 1956, la ora cinci și jumătate, ceea ce fusese legenda Universității N, cel care petrecuse zece ani liniștiți, dar și aventuroși, talentul secției de matematică, Jin Zhen, se îmbarca într-o călătorie misterioasă din care n-avea să se mai întoarcă. Înainte de a pleca, el ceru încuviințarea celor doi bătrâni pentru a-și schimba numele, dori să poarte numele de Rong Jinzhen. Se despărți de familia sa și plecă la drum cu o nouă identitate. Lacrimile firești oricărei despărțiri curgeau acum din abundență, de vreme ce nu era o despărțire obișnuită. Nu știa nimeni unde se ducea Rong Jinzhen. Se urcă în jeep și dispăru în negură, ca înhățat de un păsăroi mare care-l poartă în altă lume. Se evaporase pur și simplu. Numele nou și noua identitate erau ca niște paravane întunecate care separau viața sa anterioară de viața sa viitoare și care-l despărțeau de viața reală. Tot ce știau ceilalți era că el se află într-un anume loc, iar singura adresă pe care o aveau era: orașul C, nr. 36.

Părea că-i foarte aproape, chiar lângă ei.

Dar nu știa nimeni ce loc era acesta.

(*Transcrierea interviului cu dl Rong*)

Am întrebat câțiva studenți care lucrau la poștă de la ce unitate sau din ce loc era adresa: orașul C, nr. 36. Mi-au spus că nu știu. Ca și când adresa era din altă lume. La început, am crezut că era o adresă din oraș, dar după ce am primit prima scrisoare de la Zhen Di, ne-am dat seama, după timpul cât i-a fost necesar scrisorii să ajungă la noi, că adresa era fictivă, menită să ducă oamenii în eroare. Probabil că era undeva departe, chiar mai departe decât credeam noi.

Zhen Di ne-a trimis prima scrisoare la trei zile după ce a plecat, iar la noi a ajuns după 12 zile. Pe plic nu apărea adresa expeditorului, pe coloana unde ar fi trebuit să fie scrisă se afla, în schimb, un slogan celebru rostit de președintele Mao: „Viață de glorie! Moarte de glorie!“. Era imprimat în caractere roșii, cu scrisul de mână al lui Mao Zedong. Neobișnuit era că pe plic nu apărea ștampila oficiului poștal de unde fusese trimisă scrisoarea, ci avea doar ștampila oficiului poștal de primire. Apoi, de fiecare dată când am primit scrisori de la el, a fost la fel: același plic, fără ștampila oficiului poștal de expediere, și îi lua tot cam opt–nouă zile ca să ajungă. La începutul Revoluției Culturale, sloganul președintelui Mao a fost înlocuit cu numele unui cântec atunci la modă: „Când navighezi pe mare, bizuie-te pe cârmaci“. Toate celelalte au rămas neschimbate. Ce înseamnă să lucrezi pentru securitatea țării? Din scrisorile neobișnuite trimise de Zhen Di, am putut să înțeleg și eu câte puțin.

În anul plecării lui Zhen Di, iarna, în decembrie, într-o seară, se porni un crivăț năprasnic, iar vremea se răci dramatic. La cină, pe tata îl durea capul. Probabil că se pricopsise cu vreo răceală, așa că a luat câteva pastile de aspirină și s-a culcat

devreme. La doar câteva ore după aceea, când mama s-a dus la culcare, l-a găsit fără suflare, dar trupu-i era încă cald. Tata părăsise această lume, de parcă pastilele luate fuseseră arsenic, iar el hotărâse să se retragă astfel din cauză că Zhen Di plecase și institutul de cercetare avea să se ducă de râpă fără el.

Desigur, n-a fost așa, tata a murit din cauza unui atac cerebral.

Nu știam dacă să-l anunțăm pe Zhen Di de moartea tatei, nu era plecat de mult și acum lucra pentru o unitate secretă de apărare a țării și era și atât de departe. Știam deja la momentul respectiv că Zhen Di nu se afla la noi în oraș. În cele din urmă, mama se hotărăște să-l anunțe. Mama spuse:

— Acum, că el se numește Rong și pe mine mă numește mamă, iar el este fiul nostru și tatăl lui a murit, trebuie să-l chemăm.

I-am scris o telegramă în care îl anunțam că trebuie să se întoarcă acasă pentru înmormântare.

Dar cel care a venit nu a fost Zhen Di, ci un străin. A adus o coroană imensă de flori, spunând că este din partea lui Zhen Di. Coroana aceea a fost cea mai mare dintre cele depuse la înmormântare, dar asta nu ne consola nicicum. Resimțeam o supărare adâncă. La cum îl știam noi pe Zhen Di, dacă el ar fi putut să se întoarcă, s-ar fi întors negreșit. Era un om cu principii solide de viață, care dacă ar fi simțit că trebuie să facă ceva, ar fi căutat orice metodă ca să îndeplinească acel ceva, fără să-i fie teamă de nimic și fără să se dea înapoi de la nimic. Cum nu s-a întors, ne-am tot gândit, în fel și chip, de ce oare nu venise la înmormântare. Nu știu de ce, poate din cauza persoanei care venise la înmormântare și a vorbelor sale evazive, dar am avut impresia că orice s-ar fi întâmplat cu membrii familiei sale, existau șanse foarte mici ca Zhen Di să se mai întoarcă vreodată acasă. El ne-a spus că era un prieten apropiat de-al lui Zhen Di și că

participa la înmormântare din partea sa. Aia nu ne putea spune, asta nu ne putea explica, și tot așa, totul era într-o ceață pâcloasă. Ascultând toate acestea, am început să mă îndoiesc că Zhen Di mai era în viață. Cu precădere din cauza faptului că scrisorile care au venit ulterior de la Zhen Di au fost din ce în ce mai rare, din ce în ce mai scurte. Așa au trecut ani de-a rândul, scrisorile soseau, dar pe Zhen Di nu l-am mai văzut. Chiar începusem să am îndoieli mari că Zhen Di se mai afla pe acest pământ. Să lucrezi într-o organizație secretă de apărare a țării era o mare onoare, dar tot atât de bine o astfel de organizație putea să dea impresia familiei unui decedat că acesta încă se mai afla în viață. Era și asta o metodă de a-ți arăta cât de puternică era organizația și ce muncă neobișnuită întreprindea. Au trecut anii unul după altul și Zhen Di nu s-a mai întors, nu l-am mai văzut, nu i-am mai auzit glasul, eram din ce în ce mai convinsă că n-aveam să-l mai văd niciodată.

În 1966, a început Revoluția Culturală. Iar bomba plantată sub picioarele destinului meu, cu zeci de ani în urmă, a explodat. Într-un poster cu hieroglife de-o șchioapă eram criticată, spunându-se despre mine că eram încă îndrăgostită de el (iubitul dl Rong din tinerețe), iar de aici s-au mai făcut o sumedenie de speculații îngrozitoare și complet false la adresa mea. Ba că nu mă măritasem din cauza lui, ba că pentru că-l iubeam pe el, iubeam și Partidul Naționalist, că sunt curva Partidului Naționalist, că sunt spionul Partidului Naționalist și câte și mai câte. Au spus lucruri oribile despre mine și le-au spus în mod fățiș, fără nicio clipă de tăgadă.

În după-amiaza când a apărut posterul despre mine, câteva zeci de studenți ne-au încercuit casa într-o dezordine de nedescris și, poate doar grație reputației tatei, s-au mulțumit numai să răcnească diverse despre mine, fără însă a năvăli în casă, să mă prindă și să mă ia cu ei. Directorul universității a

venit și el la timp, numai bine cât să-i alunge de acolo. A fost prima dată când eram la mare ananghie. Speram că n-avea să se mai întâmple nimic. Până la urmă, nu avuseseră un comportament chiar atât de rău.

A doua oară s-a întâmplat la o lună și ceva după primul incident. De această dată veniseră câteva sute de oameni. Figurile importante ale universității, printre care și directorul, erau arestate. Au năvălit în casă, m-au prins și m-au tras afară. Mi-au îndesat pe cap un coif de hârtie pe care erau scrise caracterele: „Curva Partidului Naționalist“ și am fost aruncată într-un grup de oameni care urmau să fie criticați în public. Voiau să facă un fel de paradă cu noi, să ne plimbe ca pe niște infractori ca să dea exemplu poporului. La finalul paradei, am fost închisă într-o toaletă pentru femei împreună cu o colegă de la departamentul de chimie, acuzată pentru practici imorale și corupere burgheză. Ziua ne scoteau afară și ne băteau, iar noaptea ne duceau înapoi ca să ne scriem autocritica. La scurt timp, ne-au ras în cap cu forma *yin-yang*, ne-au făcut din oameni neoameni, nu mai valoram nici cât negru sub unghie. Într-o zi, când am ieșit la autodenunț și autocritică în public, mama m-a văzut și s-a speriat de-a căzut leșinată chiar acolo.

Mama zăcea pe un pat de spital de nici nu știam dacă mai trăiește sau nu. Nici eu nu eram prea departe de lumea strămoșilor. Zilele acelea au fost mai greu de îndurat decât dacă aș fi fost pusă la prăjit într-o tigaie cu ulei. În seara aceea, i-am trimis pe ascuns o telegramă lui Zhen Di, în care i-am scris un singur rând: *Dacă mai trăiești, te rog vino și salvează-mă.* Am semnat cu numele mamei. A doua zi, un student care mă compătimea m-a ajutat și a trimis telegrama. După ce am expediat telegrama, m-am gândit la tot felul de variante. Cea mai mare probabilitate era să nu primesc niciun răspuns, a doua era să apară tot un străin ca atunci, la înmormântarea tatei. Nu mă gândeam că Zhen Di în persoană ar fi putut

veni, ca să nu mai spun că nu m-am gândit nicio secundă că el ar fi putut apărea în fața mea atât de repede.

(*Va urma*)

În ziua aceea, dl Rong și colega sa erau blamate în mod public, în fața clădirii departamentului de chimie. Cele două stăteau pe treptele din fața clădirii, cu coifurile umilinței îndesate pe cap și cu pancarte grele, defăimătoare atârnate de gât. Pe lături, fluturau stegulețe roșii ca focul și slogane, iar în fața lor, în public, se regăseau o parte dintre profesori și trei grupe de studenți, în total să tot fi fost vreo două sute de oameni. Toți stăteau pe jos. Cei care luau cuvântul se ridicau în picioare, de parcă era o ordine dinainte stabilită. Începând cu ora zece dimineața, au alternat întruna sesiuni de autodenunț public cu sesiuni de judecăți și acuze. La prânz au mâncat chiar acolo (cineva le-a adus de mâncare). Dl Rong și colega ei au primit ordinul să recite citate din Mao Zedong. Până la ora patru după-amiaza, cele două înțepeniseră de atâta stat în picioare și, fără a se mai putea controla, s-au prăbușit în genunchi, pe pământ. Chiar în clipa aceea, un jeep cu însemnele armatei s-a oprit în fața clădirii, atrăgând atenția tuturor. Din mașină au coborât trei oameni: doi erau de statură înaltă și îl flancau de ambele părți pe un tânăr. S-au dus chiar în mijlocul demonstrației. Când s-au apropiat de trepte, câțiva membri din Gărzile Roșii au încercat să se interpună,

să-i oprească întrebându-i cine erau. Omul scund din mijloc răspunse agresiv:

— Am venit s-o luăm pe Rong Yinyi.

— Cine ești tu?

— Cel care o va lua pe Rong Yinyi.

Unul din Gărzile Roșii, stârnit de tonul ferm al vocii sale, plecă capul și strigă cu voce cavernoasă:

— N-o puteți lua, e curva Partidului Naționalist.

Tânărul acela îl țintui cu o privire sălbatică, trase un scuipat și începu să arunce sudălmi:

— Mănânci căcat! Dacă ea-i curva Partidului Naționalist, nu-s și eu? Tu știi cine sunt eu? Îți spun eu că azi ea vine cu mine! Dă-i drumu'!

Pe când rostea aceste cuvinte, a năvălit înspre trepte împingând lumea care-i stătea în cale.

În răstimp, cineva strigă:

— A îndrăznit să înjure Gărzile Roșii, haideți să-l batem!

Într-o clipită, mulțimea aceea de oameni se ridică în picioare, se repezi înspre el cu pumnii și-l loviră care încotro. Dacă nu ar fi avut oameni care să-l protejeze, ar fi fost omorât în bătaie. Dar din fericire, oamenii care veniseră cu el l-au apărat. Erau oameni înalți, masivi și aveau și abilitatea de a se bate. L-au protejat numaidecât, au făcut un cerc în jurul lui ca doi bodyguarzi. Strigau la unison:

— Lucrăm pentru președintele Mao. Cine îndrăznește să se lupte cu noi e împotriva președintelui Mao, împotriva Gărzilor Roșii! Suntem oamenii cei mai apropiați de Mao Zedong! Dați-vă la o parte! Dați-vă la o parte!

Mulțumită curajului și dârzeniei lor, au izbutit în cele din urmă să-l extragă din mulțime pe omul scund de statură. Unul dintre ei îl proteja în timp ce alergau. Alerga și celălalt, dar dintr-odată și-a răsucit corpul și a scos un pistol. A tras un foc în aer și a urlat din toți rărunchii:

— Stați pe loc! Suntem trimiși de președintele Mao!

Focul tras îi paraliză pe toți. Se uitau la el înmărmuriți. Dar din spate se auzi o voce care le striga: „Gărzile Roșii nu se tem de moarte, nu vă fie frică de el", și altele de genul acesta.

Când era cât pe-aci ca lucrurile să ia o întorsătură urâtă, acesta scoase din buzunar un plic de un roșu-deschis, iar pe plic era emblema națională. Deschise plicul și scoase un document pe care-l flutură în fața tuturor:

— Uitați-vă, suntem oamenii lui Mao Zedong! Acum executăm sarcina încredințată nouă de președintele însuși! Dacă îndrăzniți să vă opuneți, președintele va trimite trupe armate ca să vă aresteze! Cum toți lucrăm pentru președintele Mao, haideți să stăm laolaltă și să discutăm problema liniștiți. Rugăm ca liderii voștri

să se ridice, că avem a le transmite ordinele președintelui Mao.

Ies din mulțime doi oameni. Bărbatul își strânge arma, îi trage pe cei doi deoparte ca să le vorbească în particular. În mod evident au crezut ce li s-a spus, pentru că în clipa imediat următoare s-au adresat tuturor și le-au spus că aceia erau într-adevăr oamenii apropiați ai președintelui Mao și că fiecare ar trebui să se întoarcă la locurile inițiale. Într-o clipă, totul se liniștește, iar ceilalți doi se întorc, după ce alergaseră deja câțiva zeci de metri. Cineva din Gărzile Roșii se desprinde din mulțime și se duce să-i strângă mâna omului scund, iar un altul îl prezintă mulțimii ca pe un erou al revoluției lui Mao Zedong și le cere tuturor să-i ureze bun-venit cu aplauze. Se aud aplauze sporadice, semn că mulțimea nu e impresionată de acest erou. Ca să evite eventuale probleme, omul cu pistolul decide să nu-l lase pe erou să se apropie. Îi iese în întâmpinare, îi șoptește câteva vorbe la ureche, spunându-i să se urce în mașină. Îi strigă șoferului să demareze, în timp ce el rămâne în urmă. Când mașina se pune în mișcare, eroul scoate capul pe geam și strigă cu voce tare:

— Surioară, nu-ți fie teamă! Voi trimite pe cineva să te salveze!

Omul acela e chiar Jin Zhen.

Rong Jinzhen!

Sunetele vorbelor lui Jinzhen se

rostogolesc precum niște valuri, în mulțime. În timp ce încă mai planau ecourile vorbelor lui, un alt jeep cu însemne militare se apropie în viteză, oprind chiar în fața mașinii în care era Jinzhen. Din mașină ies trei oameni, doi dintre ei purtând uniforme de cadre din Armata de Eliberare a Poporului. Se duc drept la omul care trăsese un foc înainte și îi șoptesc câteva cuvinte la ureche, apoi i-l prezintă pe al treilea. Era liderul Gărzilor Roșii de la universitate, numit de oameni comandantul Yang. Apoi poartă câteva negocieri lângă mașini, iar comandantul Yang se duce singur la Gărzile Roșii, cu o mină gravă. Nu le adresează niciun cuvânt, doar ridică pumnul și strigă: Trăiască Mao Zedong! Ceilalți îi urmează exemplul și strigă toți la unison, de se cutremură totul în jur. Când termină, se întoarce și sare pe trepte ca să-i scoată dlui Rong coiful și pancarta. Se adresează mulțimii:

— Vă jur pe președintele Mao că femeia aceasta nu e curva Partidului Naționalist, ci este sora unui erou național, a unui tovarăș revoluționar.

Spunând astea, ridică pumnul din nou și strigă iar și iar:

Trăiască președintele Mao!

Trăiască Gărzile Roșii!

Trăiască tovarășii revoluționari!

După ce a strigat de câteva ori, și-a dat jos banderola de gardă roșie și a legat-o personal pe brațul dlui Rong. În același

timp, unii au început să strige slogane în onoarea dlui Rong. Poate încercau s-o protejeze sau poate sperau ca astfel să atragă atenția oamenilor. Oricum, prigoana dlui Rong în calitate de contrarevoluționar se curmă atunci în valuri de slogane.

(*Transcrierea înregistrării cu dl Rong*)

Ca să vă spun drept, nu l-am recunoscut pe Zhen Di când l-am văzut. Era plecat de zece ani. Era chiar mai slab ca înainte și mai purta și niște ochelari bătrânicioși cu lentilele mai groase decât fundul de borcan. Arăta ca un bătrânel. N-am crezut că putea fi el până când n-a strigat: „Surioară". Atunci parcă m-am trezit din vis. Dar parcă tot nu era real, chiar și astăzi mă întreb uneori dacă a fost vis sau realitate.

A ajuns chiar în ziua următoare expedierii telegramei. Poate că până la urmă chiar locuia în capitala provinciei. Era limpede că pe cât era de misterios, pe atât era de puternic, pesemne că devenise un personaj important. Omul cu pistolul nu l-a scăpat din ochi nicio secundă când a venit în vizită la noi acasă, îl urma ca o umbră, de parcă era bodyguard sau gardian. Zhen Di nu avea voie să facă nimic fără permisiunea lui. Intervenea în discuțiile noastre din două-n două minute, ca să ne spună ce nu avem voie să întrebăm și ce nu avea voie să ne spună. Seara, mâncarea a fost adusă cu mașina. Explicația oficială a fost că au procedat astfel ca să nu ne deranjeze, dar în realitate le era teamă ca nu cumva să otrăvim mâncarea. După-masă, îl zori pe Zhen Di să plece, dar după trei rânduri de rugăminți fierbinți din partea mamei și ale lui Zhen Di, consimți să-l lase să rămână peste noapte acolo. Probabil că i se părea tare periculos, că a chemat două jeepuri care au stat de veghe în fața, respectiv în spatele casei noastre. În mașini erau cel puțin șapte–opt oameni, unii

îmbrăcați în uniformă de militar, alții în haine de civil. El a împărțit aceeași cameră cu Zhen Di. Înainte de culcare, a inspectat fiecare colțișor din casa noastră. A doua zi, Zhen Di a spus că vrea să meargă la mormântul tatei, dar dorința lui s-a lovit de un refuz categoric. Și uite-așa, parcă a fost vis. A venit ca prin vis, a stat la noi o noapte ca prin vis și tot ca prin vis a și plecat. După această întâlnire, Zhen Di era ca o ghicitoare pentru noi, iar răspunsul la ghicitoare era tot mai departe de noi. Ne-am lămurit totuși că era încă în viață și pe deasupra se și însurase. Se căsătorise de puțin timp cu o femeie care lucra în aceeași unitate cu el. Asta făcea imposibil ca noi să aflăm cu ce se ocupa ea, unde se afla. Știam doar că numele ei de familie era Di și că era din nordul țării. Din cele două poze pe care ni le-a adus ne-am putut da seama că Xiao Di era nițel mai înaltă decât Zhen Di, avea un trup robust, iar o stare de melancolie îi scălda privirea. Semăna cu Zhen Di, ba mai mult, se pare că avea aceeași dificultate în a-și exprima emoțiile. Înainte de plecare, Zhen Di i-a îndesat în mâini mamei o scrisoare stufoasă. Era de la Xiao Di, soția lui. O rugă pe mama s-o deschidă abia după ce va fi plecat el. Când ne-am uitat în plic, am descoperit 200 de yuani și o scrisorică de la Xiao Di. În scrisoare explica că nu primise acordul unității ca să-l însoțească pe Zhen Di acasă și-și exprima regretul pentru asta. Îi spunea mamei: „Mama. Dragă mamă".

La trei zile după ce a plecat Zhen Di, a apărut cineva de la unitatea unde lucra. Mai fusese la noi acasă când l-a reprezentat pe Zhen Di la înmormântarea tatei. Ne-a înmânat un document de la Armata Regională și de la Comitetul Provincial Revoluționar, scris pe o hârtie cu un titlu mare și roșu. În document se spunea că Zhen Di era recunoscut drept erou al revoluției de către Comitetul Central, Consiliul de Stat, Comitetul Militar Central, și atunci prin extensie eram și noi familie de revoluționari,

familie glorioasă și onorabilă. În viitor, nicio unitate, niciun membru al Partidului Comunist și nicio persoană obișnuită nu aveau voie să intre la noi în casă fără permisiunea noastră. Dar mai important era că în viitor nimeni nu avea voie să arunce defăimări la adresa membrilor familiei unui erou. În partea cea mai de jos a documentului, cu litere de mână, era notată o observație: oricine încălca acest ordin avea să fie tratat ca un contrarevoluționar și pedepsit în consecință! Fusese scrisă de însuși comandantul Armatei Regionale. De atunci înainte, având acest document, nu am mai avut de înfruntat niciun fel de neplăceri, era ca o sabie cu puteri magice de eliminare a răului. Datorită documentului, fratele meu s-a putut întoarce la Universitatea N. Mai târziu, când s-a hotărât să plece în străinătate, a primit permisiunea tot mulțumită documentului. Fratele meu realiza o cercetare despre supraconductori, dar în țară nu avea condiții ca să-și continue munca. Trebuia să plece. Dar în acea vreme era foarte dificil să pleci din țară. În timpurile acelea speciale, Zhen Di ne-a asigurat un mediu de viață și de muncă normale, ba chiar ideale.

Nu știam nimic despre lucrurile mărețe pe care Zhen Di trebuie că le făcuse pentru țară de dobândise atât de multă putere, încât a fost capabil să ne schimbe viața cât ai bate din palme. Pe urmă, la puțin timp după ce Zhen Di venise să mă salveze, cei de la departamentul de chimie au răspândit un zvon cum că Zhen Di ar fi avut un rol important în programul de arme nucleare al Chinei. Spusele lor aveau o noimă în spate. Zvonul mi s-a părut plauzibil, căci datele corespundeau perfect: China își începu propriul program de arme nucleare în 1964, la puțin timp după ce plecase Zhen Di. Cu siguranță era nevoie de matematicieni pentru un program de arme nucleare. Din punctul meu de vedere, numai o misiune ca aceasta putea să fie atât de secretă, de importantă și

i-ar fi putut aduce lui un statut precum cel pe care îl avea. În anul 1980, statul a publicat lista cu cercetătorii care au lucrat în primele două programe de arme nucleare, dar numele lui Zhen Di nu se regăsea pe listă. Poate că-și schimbase numele sau poate că totul fusese doar un zvon...

(*Va urma*)

4

Așijderea dlui Rong, Zheng cel Șchiop a fost un personaj esențial pentru scrierea acestei povestiri. Înainte să-i iau interviu dlui Rong, l-am intervievat pe el și, cu această ocazie, am devenit buni prieteni. În vremea aceea era deja trecut de 60 de ani. Pielea își pierduse mult din elasticitate, iar oasele i se întrezăreau prin

ea. Odată cu vârsta s-a agravat și infirmitatea, încât nu mai putea să mascheze problema cu pantofii ortopedici, ci trebuia să se bizuie pe baston ca să se deplaseze. Oamenii spuneau că bastonul îi conferea o notă de distincție, dar eu cred că nu bastonul i-o dădea, ci el sieși. Când l-am cunoscut, era cel mai important membru din Unitatea specială 701, era directorul întregii unități. Dată fiind poziția lui, nimeni nu îndrăznea să-l strige Zheng cel Șchiop, și chiar dacă îți spunea că poți să-l strigi așa, tot nu cutezai să-i dai ascultare. Date fiind vârsta și statutul, existau nenumărate formule de adresare pentru el:

Director

Director Senior

Șef

Lao Zheng

Oamenii îl strigau în varii feluri, fiecare după bunul plac, dar cu mult respect. De multe ori, el însuși își spunea în glumă Directorul Invalid. Ca să vă spun drept, nici nu știu numele lui întreg din pricină că are prea multe forme de adresare, unele vulgare, altele respectuoase, titlul funcției, porecle, ce să mai, o sumedenie! Pesemne că numele său adevărat era de prisos și nici nu-l mai folosise de ani de zile. Era ca și când ar fi vrut să se lepede de el fiindcă nu-i era necesar. Dată fiind poziția mea, nu-mi permiteam să mă adresez dumnealui decât

cu formula: Dle director Zheng.

Directorul Zheng

Directorul Zheng

Să vă spun unul dintre secretele Directorului Zheng: avea șapte telefoane! Avea multe telefoane, tot așa cum avea și multe nume! Mie mi-a lăsat două numere de telefon, și asta era suficient. Unul era numărul de telefon al secretarei, număr la care primeai răspuns pe dată. Practic, puteam oricând să sun și să întreb dacă pot vorbi cu el, dar asta nu însemna că el putea să răspundă la telefon de fiecare dată, era o chestiune care ținea de noroc.

După interviul cu dl Rong, l-am sunat la cele două telefoane. La unul n-a răspuns nimeni, iar la celălalt mi s-a spus să aștept, ceea ce însemna că norocul era de partea mea. I-am auzit glasul la celălalt capăt al firului. M-a întrebat ce doresc și i-am spus că oamenii de la Universitatea N credeau și astăzi că Rong Jinzhen avusese un rol definitoriu în construirea primei bombe nucleare chinezești. M-a întrebat ce însemna asta. I-am spus că, deși Rong Jinzhen înfăptuise lucruri minunate în slujba țării noastre, pentru că munca lui era secretă, era condamnat să rămână un erou necunoscut. Din pricină că munca sa era secretă, oamenii își imaginau că el înfăptuise lucruri și mai grozave decât în realitate, de exemplu, se spunea despre el că avusese un rol crucial în dezvoltarea programului nuclear. Am fost întrerupt de

o voce care izbucni furibundă și-mi spuse dintr-o suflare:

— N-am mai auzit așa ceva! Crezi că poți câștiga un război doar cu o armă nucleară? Dar cu Rong Jinzhen am putea câștiga toate războaiele! Programul nuclear a fost menit să arate puterea țării noastre, ca atunci când îți pui o floare în păr ca să atragi atenția. Ce făcea Jinzhen era să-i observe pe ceilalți oameni. Putea să audă bătăile inimii celorlalți, putea să vadă secretele adânc îngropate ale celuilalt. Dacă îți cunoști dușmanul și dacă te cunoști pe tine însuți, vei câștiga orice bătălie. De asta spun că, din perspectivă militară, munca lui Rong Jinzhen avea mult mai multă importanță practică decât armele nucleare.

Rong Jinzhen era criptograf.

(*Transcrierea interviului cu Directorul Zheng*)

Criptografia înseamnă un geniu care încearcă să descifreze ceva codat de un alt geniu, e confruntarea cea mai intensă din câte pot exista. Ca să ai succes în această întreprindere secretă și periculoasă, trebuie să strângi lângă tine mințile cele mai luminate. Pare simplu, trebuie să dezlegi secretele ascunse în câteva numere arabe. Pare amuzant, e ca un joc, dar jocul acesta a distrus viețile multor oameni nemaipomenit de inteligenți.

Tocmai de asta sunt codurile grozave!

Tocmai de asta sunt codurile înfricoșătoare!

În istoria omenirii, majoritatea geniilor au fost înmormântate în tărâmul criptografiei. Cu alte cuvinte, geniu după geniu, generații întregi una după alta au fost distruse, și tot ce ne-a rămas sunt codurile. Codurile au strâns

laolaltă multe genii, dar nu ca să dea seama de talentul lor, ci ca să-i chinuie, să-i omoare încet-încet. Nu-i de mirare că se spune despre criptografie că ar fi cea mai neîndurătoare activitate din lume.

(*Va urma*)

În zorii acelei dimineți de vară din 1956, când Rong Jinzhen urca pe jumătate adormit în mașina care-l duse departe de Universitatea N, n-avea nici cea mai mică idee că omul arogant care stătea lângă el avea să-l ducă pe un drum fără întoarcere, forțându-l să trăiască pentru totdeauna în lumea sufocantă și secretă a criptografiei. Ce nu bănuia el era că omul acela pe seama căruia se distraseră colegii lui, Șchiopul din ploaie, era o persoană importantă și misterioasă peste măsură, era directorul Unității speciale de criptografie 701. Cu alte cuvinte, era șeful lui direct! Imediat ce mașina s-a pus în mișcare, șeful a dorit să schimbe două vorbe cu subalternul său, dar din pricina tristeții nu scoase niciun cuvânt de la el. Farurile mașinii trasau dâre de lumină în întunecimea de pe drum, purtând cu sine o stare de mister și de rău augur.

Când se crăpa de ziuă, mașina părăsea zona orașului C, se cățăra pe autostrada xx și începea să gonească cu mare viteză. Pe Rong Jinzhen îl cuprinde neliniștea, se holbează în toate părțile gândind: „Nu trebuia să fie în același oraș? Adresa era: capitala provinciei, nr. 36, atunci de ce am intrat pe autostradă?“ Ieri după-amiază,

când Șchiopul îl dusese să rezolve niște formalități cu angajarea sa, mașina a făcut tot felul de răsuciri și întoarceri pe șosea, iar timp de vreo zece minute i-au cerut să poarte o pereche de ochelari fumurii. Dar chiar și așa, cu ochii acoperiți, n-a avut senzația că au ieșit din oraș. Dar acum, goana mașinii pe autostrada netedă îi dădea de gândit. Aveau să meargă într-un loc îndepărtat și de aceea întreba nedumerit:

— Unde mergem?

— La Unitate.

— Unde?

— Nu știu.

— E departe?

— Nu știu.

— Nu mergem unde am fost ieri?

— Tu știi unde am fost ieri?

— Cu siguranță undeva în oraș.

— Ascultă, ești deja pe punctul de a-ți încălca jurământul.

— Dar...

— Niciun dar. Repetă primul rând din jurământ!

— Oriunde aș merge, orice aș vedea sau mirosi, sunt informații strict secrete și nu-mi este permis să le discut cu nimeni.

Se înnoptase, dar mașina încă rula pe autostradă. Din față se distingeau luminițe în dezordine, părea că se apropiau de un oraș nici prea mare, nici prea mic. Rong Jinzhen scruta cu privirea zona și voia să știe unde se aflau. Șchiopul îi ceru iarăși să

poarte ochelarii fumurii. Când și-i dădu jos, mașina înainta pe un drum de munte sinuos. De-o parte și de alta a drumului se întindeau păduri și relief muntos, dar niciun semn de drum sau vreun indicator care să le spună unde se aflau. Drumul strâmt era presărat din loc în loc cu serpentine. Se lăsă un întuneric ca tăciunele. Farurile mașinii scânteiau în beznă, iar fâșiile de lumină se strângeau pe drum în nimburi fixe, la fel de strălucitoare și limpezi precum niște reflectoare. Uneori avea impresia că mașina nu era propulsată de motor, ci trasă de lumina farurilor. Călătoria lor prin zona aceea ținea deja de mai mult de o oră, când Rong Jinzhen zărește niște luminițe în întunecimea muntelui. Ajunseseră la destinație.

Nu era niciun semn pe poartă. Cel care le-a deschis nu avea un braț, iar pe față i se lățea o cicatrice dureroasă care începea de la urechea stângă, trecea peste nas și se termina pe obrazul drept. Fără să știe de ce, când a dat ochii cu el, Rong Jinzhen și-a amintit pe dată de pirații din poveștile occidentale. Curtea și clădirile erau cufundate într-o liniște mormântală care-i aminteau de castele vechi din poveștile medievale. Doi oameni au răsărit din negură precum niște fantome. Când s-au apropiat, și-a dat seama că unul era, de fapt, o femeie. Aceasta veni și dădu mâna cu Șchiopul, celălalt (un bărbat) s-a strecurat în mașină, a înșfăcat bagajul lui

Rong Jinzhen și s-a făcut nevăzut.

Șchiopul îl prezentă pe Rong Jinzhen femeii. Din pricina mâhnirii și a nervozității, Rong Jinzhen n-a reținut numele femeii, i-a auzit doar funcția, era directoarea de acolo. Șchiopul i-a spus:

— Aceasta este baza de pregătire 701. Noii recruți vin aici ca să primească educație politică și pregătire profesională.

Șchiopul a mai adăugat:

— Când termini pregătirea, trimit pe cineva după tine. Sper să termini pregătirea cât mai repede, ca să devii membru deplin al Unității 701.

Odată astea spuse, s-a urcat în mașină și a plecat de parcă ar fi fost un traficant de carne vie care adusese marfa de undeva, iar acum se spăla pe mâini și pleca fără urmă de ezitare sau de emoție.

După trei luni, într-o dimineață, când Rong Jinzhen de-abia se dădea jos din pat și-și făcea exercițiile, în cameră răzbate huruitul unei motociclete. Se oprește în fața dormitorului său, apoi aude un ciocănit în ușă. Când deschide ușa, dă cu ochii de un tânăr care-i spune:

— Am fost trimis de dl director Zheng ca să te iau. Pregătește-te de plecare.

L-a luat cu sine pe motocicletă, dar în loc să se îndrepte spre poarta principală, s-a afundat și mai tare în complexul unității, până a ajuns la o deschizătură din munte, ascunsă vederii. În breșa din munte mai exista încă una, cu tot felul de drumuri

întortocheate, complicate, întocmai ca un labirint. Motocicleta goni drept înainte pentru încă zece minute, pentru ca apoi să se oprească în fața unei porți cu partea de sus în formă de arc din fier. Șoferul a coborât de pe motocicletă, a intrat pentru o clipă, apoi a ieșit și și-au continuat călătoria. La puțin timp, motocicleta a părăsit peștera și a intrat într-un complex de câteva ori mai mare decât cel de la baza de pregătire. În fața ochilor lui Rong Jinzhen se desfășura misterioasa și secreta Unitate specială 701. Acolo avea să-și ducă Rong Jinzhen tot restul vieții. Iar munca sa s-a desfășurat în locul unde oprise motocicleta în fața porții cu partea de sus în formă de arc din fier. Oamenii de aici numeau acel complex Curtea de Nord, iar baza de pregătire Curtea de Sud. Curtea de Sud era poarta de intrare pentru Curtea de Nord, era și punctul de control, era ca un fel de fortăreață împrejmuită cu șanțuri de apă la care se putea ajunge doar pe un pod suspendat. Cine nu trecea de punctul de control de la Curtea de Sud nu ar mai fi putut în veci să arunce măcar un ochi în Curtea de Nord, podul suspendat nu va fi niciodată coborât pentru el.

Motocicleta și-a continuat drumul până la o clădire cu ziduri din cărămidă roșie, acaparate pretutindeni de plante agățătoare. În văzduh pluteau miresme care mai de care mai îmbietoare. Era cantina. Se întâmpla ca Zheng cel Șchiop

să fie înăuntru. L-a zărit pe Jinzhen pe fereastră, s-a ridicat în picioare și, cu mâinile încleștate pe o pâinică aburindă, l-a chemat înăuntru.

Încă nu luase micul dejun.

Cantina era plină de tot felul de oameni de toate culorile: erau bărbați, erau și femei, erau tineri, erau și bătrâni, erau îmbrăcați cu uniformă de militar, cu haine de civil, și chiar câțiva cu haine de polițist. Pe când se afla la baza de pregătire, Rong Jinzhen își frământa creierii întrebându-se ce fel de loc era acela. Cum era organizată? E unitate militară sau unitate administrativ-guvernamentală? Acum, imaginea din fața sa îi spori și mai mult confuzia. Se gândea în sinea lui că poate era locația unei unități speciale. De fapt, în orice unitate secretă, în orice organizație secretă, sunt multe caracteristici neobișnuite. Aici misterul era la el acasă, era întotdeauna prezent ca o muzică ce susură în văzduh.

Șchiopul l-a condus prin sala principală într-o încăpere separată. Acolo, pe masă, era micul dejun: lapte, ouă, pâinici umplute, pâinici aburinde și niște aperitive.

Șchiopul spuse:

— Ia loc și mănâncă!

El se așeză.

Șchiopul spuse:

— Uită-te în afară: mâncarea lor nu-i la fel de bogată ca ta. Ei mănâncă doar

terci de ovăz.

Ridică privirea și vede că cei de afară aveau boluri în mâini, iar el primise o cană. În cană era lapte.

Șchiopul întreabă:

— Știi de ce?

El răspunde:

— E un fel de bun-venit pentru mine?

Șchiopul spune:

— Nu, e pentru că urmează să faci o muncă mult mai importantă decât a lor.

După ce a terminat de mâncat, Rong Jinzhen s-a apucat de meseria care i-a acaparat întreaga viață: criptografia! Dar în momentul acela nu știa că avea să se ocupe de acea muncă atât de misterioasă și de primejdioasă. La baza de pregătire primise o instruire specială, de exemplu, profesorii i-au cerut să învețe pe de rost istoria și geografia statului X, relațiile sale externe, figurile importante din lumea politică, puterea militară, strategii militare, strategii de apărare și așa mai departe. A trebuit să citească și materiale suplimentare despre principalele figuri politice și militare. Toate acestea l-au făcut curios în legătură cu meseria sa viitoare. Întâi se gândi că avea să cerceteze vreo armă secretă construită de statul X pentru un obiectiv militar special. Apoi crezu că urma să facă parte dintr-un fel de consiliu de experți ai Armatei de Eliberare, ca secretar pentru vreun comandant superior al armatei. Apoi își spuse că poate trebuie

să ajungă expert militar. Ulterior s-a gândit la alte meserii, toate la fel de nedigerabile pentru el: instructor militar care să-și desfășoare activitatea în străinătate, militar atașat la o ambasadă, spion și tot așa. S-a gândit în fel și chip la tot soiul de meserii care mai de care mai misterioase și mai bizare, dar nu-i trecuse nicicum prin cap meseria de criptograf.

În realitate, asta nu era o meserie, era o conspirație, era conspirația conspirațiilor.

5

La drept vorbind, la acea vreme, oamenii care lucrau în Unitatea 701, situată într-o vale montană în suburbiile orașului A din China, nici nu realizau ce viitor luminos se așternea în fața lui Rong Jinzhen. Sau am putea spune că nu erau nicicum impresionați de munca lui. Făcea de unul singur o muncă grea de descifrare

a codurilor, pentru care, în afară de pregătire, experiență și talent, mai avea nevoie și de o doză importantă de noroc, care venea de undeva de departe, de dincolo de stele. Și ca să prinzi norocul de dincolo de stele, trebuia să-ți ridici mâinile spre cer, zi și noapte, odată cu fumul ce se înalță de pe mormintele strămoșilor tăi. De curând ajuns acolo, Rong Jinzhen nu avea cunoștință de toate acestea, sau poate că nu-i păsa de ele. Își petrecea toată ziua citind niște cărți misterioase, de exemplu *Colecție completă de jocuri matematice*, versiunea în engleză, pe care o căra tot timpul cu el, și niște cărți vechi, îngălbenite, legate una de alta cu sfoară și ale căror titluri nu se mai vedeau. Părea că-și irosește timpul zi și noapte în tăcere. Era o fire solitară (dar nu arogantă) și nu spunea nimic nemaipomenit de inteligent (rareori deschidea gura) și nici nu arăta vreun talent ieșit din comun sau creativitate debordantă. De aceea, oamenii chiar începuseră să pună la îndoială atât capacitățile sale, cât și norocul lui. Ba chiar se îndoiau de interesul său față de muncă, căci — după cum aminteam — era văzut adesea cu niște cărți care n-aveau nici în clin, nici în mânecă cu ocupația lui.

Acesta era doar începutul, primul exemplu că Rong Jinzhen nu era prea interesat de munca sa. Au mai urmat și altele. Într-o zi, la prânz, imediat ce termină de mâncat, părăsi cantina ca de

obicei cu o carte în mână și pleacă la plimbare prin pădure. Nu-i făcea plăcere somnul de amiază, iar de lucrat peste program nici nu era vorba, în orice fărâmă de timp liber se retrăgea într-un colț izolat și citea. Curtea de Nord era situată pe creste montane. Se regăseau câteva insulițe de pădure naturală în inima complexului. El se ducea adesea într-o pădurice de pini așezată foarte la îndemână, tocmai la intrarea în peștera în care lucrau. Un alt motiv pentru care alesese această pădurice era mirosul de pini care aducea cu cel de săpun medicinal. Multora le displăcea acest miros, dar el îl adora. Mirosul pinilor era strâns legat de nevoia sa de a fuma, care s-a diminuat simțitor după ce și-a început excursiile în pădure.

De data asta, de-abia intrase în pădure, când cineva îi luă urma. Se auzeau pârâiturile crengilor uscate sub pașii săi. Era un om de vreo 50 de ani, tipul acela de om modest, care pe față avea întipărit un zâmbet prudent și mieros în același timp. L-a întrebat dacă știe să joace șah chinezesc. Rong Jinzhen a încuviințat din cap și-n acea clipă omul acela scoase fericit o tablă de șah și l-a întrebat dacă joacă o partidă. Rong Jinzhen nu dorea să joace, avea de gând să citească, dar n-a vrut să-i rănească sentimentele refuzându-l, așa că încuviință. Deși nu mai jucase de mult timp șah, datorită antrenamentului cu Liseiwicz, cei mai mulți nu aveau cum să-l

înfrângă. Dar abilitățile lui le întreceau pe cele ale oamenilor de rând, se putea spune că aveau niveluri comparabile, amândoi au realizat că era greu să-l învingă pe celălalt. Apoi omul acela își făcuse un obicei din a-l căuta pe Rong Jinzhen ca să joace șah. Îl aștepta la prânz, apoi și seara, uneori avea tabla de șah pregătită în fața cantinei sau la intrarea în peșteră, ca să fie sigur că-l prinde când iese. Era un fel de hărțuire obsesivă, astfel toată lumea a aflat că juca șah cu nebunul.

Situația nebunului împătimit după șah era binecunoscută la Unitatea 701. Înainte de Eliberare, fusese student eminent al secției de matematică din cadrul Universității Sun Yat-sen. După absolvire, a fost recrutat de către Armata Partidului Naționalist și a fost trimis în Indochina, ca să lucreze la unitatea de criptografie de acolo. A izbutit să spargă un cod militar japonez de înalt nivel și a devenit un nume de răsunet în lumea criptografiei. Ulterior, nemulțumit de decizia lui Chiang Kai-shek de a duce iarăși țara într-un război civil, a părăsit armata în secret, și-a abandonat identitatea și s-a angajat ca inginer într-o companie de electricitate din Shanghai. După Eliberare, Unitatea 701 a întrebat în dreapta și-n stânga ca să-l găsească și să-l invite să se ocupe de criptografie. A reușit să descifreze coduri de dificultate medie din țara X, devenind astfel cel mai de succes criptograf al Unității 701. Dar, cu

doi ani în urmă, se îmbolnăvise de schizofrenie și, peste noapte, dintr-un erou admirat de lumea întreagă devenise un nebun de care se temea toată lumea. Când întâlnea diverși oameni, începea să-i suduie, să facă gălăgie, ba chiar sărea și la bătaie. Se pare că acest tip de schizofrenie acută, însoțită de manifestări de violență din partea pacientului (numită schizofrenie paranoidă), cunoștea o rată de vindecare foarte mare. Dar, pentru că deținea foarte multe secrete, nimeni nu îndrăznea să-și asume responsabilitatea de a-i semna ordinul de trimitere la spital. Era tratat la spitalul atașat de Unitatea 701. Doctorii de aici erau specialiști de interne care primeau din când în când lecții de tratament de la doctori specialiști invitați din afară, dar rezultatul nu era satisfăcător. Deși nebunul se liniștise, nu se ajunsese prea departe. Mintea nu-i stătea decât la șah, nu se mai gândea la nimic altceva. Am putea spune că devenise dintr-un schizofrenic paranoid unul catatonic.

Înainte să se îmbolnăvească, nu știa deloc șah, dar după ce a ieșit din spital a început să joace ca nimeni altul. Învățase șah de la unul dintre doctori. Conform specialiștilor, obsesia sa pentru șah s-a dezvoltat ca urmare a faptului că doctorul îl învățase să joace șah prea devreme, în procesul vindecării sale. Tot așa cum cineva care moare de foame nu înghite toată mâncarea de la o masă dintr-odată,

în recuperarea unui astfel de pacient era important ca acesta să nu-și concentreze inteligența pe o singură activitate. Dacă se întâmpla așa, îi era apoi greu să se detașeze de acea activitate. Desigur, un medic specialist de interne nu putea cunoaște aceste lucruri, în plus era un împătimit al șahului și juca adesea cu pacienții săi. Într-o zi, văzând că nebunul a priceput strategia șahului, și-a spus că aceasta era faza de început a vindecării sale. De aceea, a început să joace adesea cu el. Credea că asta ar fi fost o contribuție solidă la vindecarea nebunului, dar, de fapt, nu reușise decât să-l transforme într-un obsedat de șah. Pe scurt, acesta era un eșec medical al Unității 701, dar până la urmă ce alternativă aveau? Oamenii trebuie să se zbată în viață și dacă au noroc, iese bine, dacă nu, pe cine pot da vina? Nu pot învinui pe nimeni. Dacă e să dai vina pe ceva, atunci ar fi meseria nebunului, secretele adânc împlântate în ființa sa. Tocmai pentru că știa prea multe secrete, era condamnat să-și ducă tot restul vieții în valea aceea muntoasă, cu mințile aiurea. Mai puteai vedea o fărâmă din inteligența lui de odinioară doar când juca șah, căci altfel nu avea IQ-ul mai mare decât un câine. Dacă strigai la el, o lua la goană, dacă-i zâmbeai, asculta cuminte toate ordinele tale. Cum n-avea nimic de făcut, hoinărea toată ziua prin curtea Unității 701, ca o biată fantomă rătăcită.

Acum, fantoma îl înlănțuise pe Rong Jinzhen. Jinzhen nu încercă să scape de el precum ceilalți oameni. Era ușor să scape de el, trebuia doar să ia o mutră serioasă, să strige la el de câteva ori și gata. Rong Jinzhen nu a făcut asta, nu s-a ascuns de el, n-a strigat la el, nici măcar nu i-a aruncat priviri reci. Se purta cu el tot la fel ca și cu ceilalți oameni, nici bine, nici rău, nu era nici arogant, nici servil, părea că nu-i pasă. Nebunul după șah îl căuta neîncetat pe Rong Jinzhen, îl tot zădăra să joace șah cu el.

Să jucăm șah!

Să jucăm șah!

Lumea nu știa dacă Rong Jinzhen juca șah cu el pentru că-i părea rău pentru el sau fiindcă-i admira talentul de șahist. Nu prea conta motivul, în orice caz un criptograf nu avea timp de pierdut. Nebunul ajunsese așa din cauza obsesiei pentru coduri, era precum un balon în care pompezi aer fără oprire și în cele din urmă se sparge. Lumea vedea că Rong Jinzhen pierde vremea cu șahul, când ar fi trebuit să se concentreze pe descifrat coduri și se gândea că fie chiar nu vrea să facă această meserie, fie e un alt nebun care-și închipuie că poate dezlega toate codurile din lume prin simplele mutări de pe tabla de șah. Curând au primit și dovada faptului că el nu dorea să facă această meserie: o scrisoare de la Liseiwicz.

6

Cu șapte ani în urmă, când Liseiwicz a luat cu el în țara X grohotișul de rude și rubedenii prin alianță, cu siguranță nu i-a dat prin cap că trebuia să-i aducă pe blestemații ăștia și înapoi. Dar n-avea de ales, trebuia să facă asta, nu era loc de negocieri. Inițial, soacra lui era o femeie cu sănătate de fier, dar după ce a ajuns pe

pământ străin, dorul de casă o perpelea de la o zi la alta tot mai tare, încât sănătatea i se degrada văzând cu ochii. Confruntată cu ideea de a muri departe de casă, într-o țară străină, ceru cu și mai multă ardoare decât orice alt bătrân chinez aflat în străinătățuri să se întoarcă acasă ca să-și aștepte sfârșitul. Unde era acasă?

În China!

Dar la timpul respectiv, toate tunurile țării X erau îndreptate spre China!

Nu era deloc ușor de îndeplinit dorința mamei-soacre. De fapt, era atât de complicat, încât Liseiwicz refuză să ia măcar în considerare această idee. Dar socrul său, care schimbă postura demnă dată de originea sa cu cea a unui criminal, luă un cuțit cu lama ascuțită, și-l apropie de gât și amenință că se sinucide. În clipa aceea, Liseiwicz a realizat că era prins într-o capcană dezgustătoare. Nu avea de ales decât să îndeplinească cererea nenorocitului. Era limpede că bătrânul recursese la această faptă extremă, pentru care era pregătit să-și riște chiar viața, pentru că dorințele de azi ale nevestii urmau să fie dorințele sale într-o zi viitoare. Cuțitul pe care și-l dusese la gât era dovada clară că decât să moară pe pământ străin, mai bine murea pe loc și era înmormântat alături de nevastă-sa în China! Lui Liseiwicz îi venea foarte greu să înțeleagă încăpățânarea bătrânului, dar asta conta prea puțin. Când un cuțit stă

înfipt la beregata cuiva, iar perspectiva unui carnaj se derulează în fața ochilor tăi, ce importanță mai are dacă înțelegi sau nu? N-ai de ales decât să faci ce-ți cere și, chiar dacă nu înțelegi ce trebuie să faci, chiar dacă ți se pare odios, tot trebuie s-o faci și, mai mult decât atât, trebuie se te ocupi personal de asta. Din cauza valurilor de propagandă exagerată sub care trăiau, familia lui (inclusiv soția lui) se temea întruna că poate nu s-ar mai fi întors în viață. Acestea fiind spuse, în primăvara aceea Liseiwicz își duse soacra muribundă în orașul ei natal, întâi cu avionul, apoi cu trenul, iar în cele din urmă cu mașina. Se spune că pe când era purtată pe brațe la automobilul care avea s-o ducă acasă, când auzi vorba atât de cunoscută ei rostită de șofer, deschise ochii larg de bucurie, pentru ca apoi să-i închidă pe veci. Ce înseamnă când se spune că viața atârnă de un fir de ață? Asta era o viață care atârna de un fir de ață. Vocea șoferului mașinii, care avea s-o ducă acasă, era exact ca un cuțit. Cuțitul i-a tăiat ața vieții care i-a fost luată pe aripi de vânt.

Liseiwicz era în trecere prin orașul C, nu însemna că avea ocazia să revadă Universitatea N. Călătoria sa se desfășura sub restricții rigide, nu se știe dacă restricțiile fuseseră impuse de partea chineză sau de cea a țării X, dar peste tot pe unde umbla era urmărit de doi oameni care se țineau de el ca umbra lui: unul era

chinez, iar celălalt din partea țării X. Era ca și când ar fi fost legați între ei cu ață, era tras între cei doi. Ei controlau unde mergea și cât de repede mergea, se purtau cu el de parcă ar fi fost un robot sau poate o comoară națională. Totuși, el era doar un matematician, sau cel puțin așa scria în pașaportul său. Sau, după cum spunea dl Rong, așa erau condițiile istorice de atunci...

(*Transcrierea interviului cu dl Rong*)

Așa erau legăturile dintre noi și țara X din vremea aceea, ne lipsea încrederea, ne situam pe poziții de dușmani. Orice mișcare era interpretată ca agresiune din partea celeilalte țări. În primul rând, nu mi-ar fi trecut nicând prin cap că Liseiwicz s-ar fi putut întoarce și cu atât mai puțin mi-aș fi putut imagina că, odată întors, nu i-ar fi fost permis să vină la Universitatea N în vizită. Mi s-a permis mie să merg să-l văd la hotelul unde era cazat, dar numai în prezența celor două „umbre". Discuția era monitorizată de cei doi, așezați unul în stânga și celălalt în dreapta, erau de gardă, ascultau și înregistrau tot ce discutam noi, iar fiecare propoziție trebuia rostită clar, astfel încât toți cei prezenți s-o audă și s-o înțeleagă. Era tot la fel cu vizita la un criminal, direct la el în celulă. Din fericire, toți patru eram bilingvi, altfel n-am fi putut deschide gura. Am fi fost condamnați imediat ca spioni sau agenți secreți, orice am fi spus era văzut ca ținând de serviciile secrete. Trăiam vremuri speciale, dacă un chinez se vedea cu cineva din țara X, acesta nu mai era tratat ca un om oarecare, era un diavol nenorocit, un dușman. În vremea aceea, oricine și orice era supus bănuielii, se spune că până și iarba era bănuită de intenții rele, putea să producă otravă și să-și omoare adversarul.

Liseiwicz nu voia să mă vadă pe mine,

voia să-l vadă pe Zhen Di. Dar el plecase deja de la Universitatea N, iar noi nu știam unde se afla. Nici eu nu-l puteam vedea, cu atât mai puțin profesorul Liseiwicz. În aceste condiții, Liseiwicz a hotărât să se întâlnească cu mine. Unicul motiv care îl mâna să se vadă cu mine era să afle mai multe despre Zhen Di. După ce am primit acordul „umbrei“ din partea chineză, i-am spus ce știam despre Zhen Di. Povestea era simplă și limpede: nu se mai ocupa de cercetarea inteligenței artificiale, acum se ocupa de altceva. Am fost surprinsă de reacția lui Liseiwicz, la auzul vorbelor mele: părea că fusese trosnit cu un par în moalele capului. Cu o privire pierdută, se uita la mine, incapabil să rostească vreun cuvânt. După o bună bucată de vreme, parcă scuipând foc, spuse un singur cuvânt: „Drace!“. Era atât de furios, încât întreaga față i se pârjoli într-un roșu aprins. Nu-și găsea starea, se fâțâia încoace și-ncolo prin cameră, îndrugând întruna ce succese remarcabile obținuse Zhen Di în domeniul inteligenței artificiale și ce reușite extraordinare ar mai fi putut atinge dacă ar fi continuat.

A spus:

— I-am citit câteva articole și îndrăznesc să spun că, în acest domeniu, cercetările lor ajunseseră la nivelul celor internaționale. Să renunți la tot, la mijlocul drumului... e de necrezut!

Eu i-am zis:

— Uneori lucrurile nu ies așa cum ne-am dori.

El a spus:

— Oare a fost luat de autoritățile guvernamentale?

Eu am spus:

— Cam așa ceva.

El a spus:

— Și ce face?

Eu am spus:

— Nu știu.

Mi-a repetat întrebarea de câteva ori, iar eu i-am repetat că nu știam. La final, el a

spus:

— Dacă nu mă înșel, el lucrează pentru o unitate strict secretă.

Eu i-am răspuns în același mod:

— Nu știu.

Era adevărul gol-goluț, chiar nu știam.

Drept să vă spun, nu știam nici unde lucra, nici unde se afla și nici ce făcea. Tu poate știi toate astea, dar nu mă aștept să-mi spui. Acesta este secretul lui Zhen Di și, mai mult ca orice, este secretul țării mele. Orice țară și orice armată dețin secrete, mecanisme secrete, arme secrete, agenți secreți... atât de multe secrete, că nu mai termin să le enumăr. E greu de închipuit că o țară ar putea supraviețui fără secrete. Poate că n-ar rezista. E aidoma unui ghețar care, dacă n-ar avea partea din apă, n-ar putea să existe.

Uneori stau și mă gândesc că e tare nedrept să tăinuiești ceva de familia ta, timp de zeci de ani sau poate întreaga viață. Dar n-ar fi drept nici ca țara să nu mai existe sau să apară pericolul de extincție. O nedreptate o depășește pe cealaltă. M-au tot bătut asemenea gânduri ani de-a rândul. Și am reușit, așadar, să înțeleg deciziile luate de Zhen Di. Altfel, viața mea cu Zhen Di s-ar fi mistuit într-un vis, într-un vis cu ochii deschiși, un vis în vis, un vis lung și bizar, căruia nici măcar el n-ar fi izbutit să-i dea de capăt.

(*Sfârșit*)

În discuția cu dl Rong, Liseiwicz a rugat-o în mod repetat să-i transmită lui Jin Zhen că ar trebui să ignore alte tentații și să se dedice cercetării inteligenței artificiale. După ce și-au luat rămas-bun, Liseiwicz a urmărit cu privirea silueta dlui Rong care se îndepărta. S-a hotărât dintr-odată să-i scrie chiar el lui Jin Zhen. Și-a amintit că nu avea datele lui de contact, așa că a strigat după dl Rong să-i lase

adresa lui. Dl Rong i-a cerut permisiunea celui care supervizase întâlnirea, acesta i-o acordă și astfel ea îi dădu lui Liseiwicz datele lui Jin Zhen. Liseiwicz a compus o scrisoare scurtă chiar în seara aceea, iar după ce a fost examinată de ambele „umbre“ și după ce și-au dat acordul, a pus-o în cutia poștală.

Scrisoarea a ajuns în condiții normale la Unitatea 701, dar dacă avea sau nu să ajungă la Jinzhen, asta depindea de conținut. Cum această unitate era una strict secretă, chiar și scrisorile personale ale angajaților trebuiau verificate — dovadă că era vorba de o unitate specială. Când au deschis scrisoarea de la Liseiwicz, cei din departamentul de control al corespondenței au rămas înmărmuriți, pentru că era redactată în engleză. A fost de ajuns ca să-i pună în gardă și să trateze problema cu un înalt grad de seriozitate. Cazul a fost raportat de urgență șefului departamentului, iar acesta a dat ordin ca scrisoarea să fie tradusă de către autoritățile competente.

Scrisoarea în engleză umplea o pagină întreagă, dar în chineză de-abia avea câteva propoziții. Ea suna cam așa:

Dragă Jin Zhen: Bună ziua!

M-am întors în China la dorința mamei-soacre, sunt în trecere prin orașul C. Am aflat că ai părăsit Universitatea N și că te ocupi de

altceva acum. Nu știu exact cu ce te ocupi, dar mi-am putut da seama din multitudinea de secrete care învăluie plecarea ta (inclusiv adresa care mi s-a dat) că faci o muncă importantă și strict secretă pentru o unitate secretă din țara ta, tot așa cum am făcut și eu în urmă cu 20 de ani. În urmă cu 20 de ani, din simpatie și dragoste pentru poporul meu, am comis greșeala de a accepta misiunea încredințată mie de o anumită țară (cum Liseiwicz era evreu, probabil se referea la Israel). Se poate spune că misiunea aceea mi-a distrus viața. Date fiind experiența mea și felul în care te cunosc eu pe tine, îmi fac griji pentru situația ta actuală. Te cunosc prea bine, ești puternic, dar și fragil, iar dacă ești pus în situații de a fi controlat și înlănțuit de ceva din afară, cred că asta va avea consecințe dezastruoase asupra ta. Pe de altă parte, în domeniul inteligenței artificiale, deja ai obținut rezultate care au înmărmurit întreaga lume, dacă vei continua, cu siguranță te vei bucura de laurii succesului și ai triumfului care te vor încununa. Ar trebui să nu te lași condus spre un alt drum. Dacă poți, ascultă-mi sfatul sincer, întoarce-te la planurile tale inițiale!

Liseiwicz
13 martie 1957
Hotelul Prieteniei, orașul C

În mod vădit, conținutul acestei scrisori putea explica comportamentul pe care-l afișase Jin Zhen de când începuse lucrul la unitate. Chiar în clipa aceea, oamenii (cel puțin directorii care se ocupau de asta) au înțeles de unde venea atitudinea lui distantă față de munca pe care trebuia s-o întreprindă: avea pe cineva care îi spunea să se întoarcă la preocupările lui de dinainte. Profesorul străin, Jan Liseiwicz!

7

Tocmai din cauza conținutului ei „nesănătos“, scrisoarea n-a încăput niciodată în mâinile lui Jin Zhen. În regulamentul de bază al Unității 701 era limpede că ce nu trebuia întrebat nu se întreba, ce nu se putea spune nu se spunea, iar ce nu trebuia să fie știut nu era știut. Să nu primești o scrisoare de soiul acesta nu

era o încălcare a legii, ci parte din disciplina unității. Cu cât erau mai puține scrisori de acest gen, cu atât era mai bine pentru unitate; cauzau numai probleme. Unitatea trebuia să țină ascunse prea multe secrete, chiar față de propriii oameni.

Dar, în ceea ce-l privește pe Jinzhen, metoda aceasta de a scăpa de problemă părea că nu funcționează. La o lună după aceea, echipa de control a mai primit o scrisoare care îi era adresată. Venea chiar din țara X. Țara X — ce subiect delicat! Când au deschis-o, au putut constata că era redactată tot în engleză, ca și precedenta. Când s-au uitat la semnătură, au văzut că era trimisă tot de Jan Liseiwicz. Scrisoarea aceasta era destul de lungă. Liseiwicz încerca din nou să-l facă pe Jin Zhen să se răzgândească, să se întoarcă la ocupațiile sale anterioare și-și exprima profundul regret pentru abandonul său la mijlocul drumului. Își începea scrisoarea povestindu-i despre câteva articole din publicații de matematică cu privire la ultimele cercetări în domeniul inteligenței artificiale, apoi, ca și când s-ar fi întors la firul principal al discuției, i-a spus:

> *M-am hotărât să-ți scriu mânat de un vis pe care l-am avut. Stăteam și mă gândeam la tine, unde ești, ce muncă faci, ce te atrage să faci asta și ce te presează de ai făcut o alegere atât de surprinzătoare. Astă-noapte, în vis, îmi spuneai că lucrezi*

pentru serviciile secrete chineze, la departamentul de criptografie. Nu știu de ce am avut visul acesta și nici nu mă pricep să interpretez visul de aseară și să-l leg de lumea reală, poate a fost doar un vis amărât și nu înseamnă nimic. Sper că a fost doar un vis! Cred totuși că acest vis întruchipează grija și speranțele mele pentru tine: mi-e teamă că geniul tău a fost atras să facă munca aceasta, dar tu nu poți face asta. De ce spun așa? Din două motive:

1. Esența criptografiei

Cum lumea criptografiei viermuiește de oameni de știință, unii au hotărât că e îndreptățit ca aceasta să fie considerată știință, la rândul său. Asta a atras nenumărați oameni de știință care, ulterior, și-au sacrificat întreaga viață acestei munci. Dar asta nu schimbă esența criptografiei. Din experiența mea, fie că descifrezi coduri sau că le creezi, asta nu se cheamă știință, ci antiștiință, anticivilizație. Este otrava științei și o capcană pentru oamenii care lucrează pentru ea. Criptografia are nevoie de inteligență, de inteligență diavolească. Orice succes căpătat în acest domeniu îi forțează pe alții să devină și mai inventivi, și mai

diavolești. Codurile sunt un fel de câmp de bătălie, dar victoria n-are niciun sens, pentru că nu-ți aduce nimic.

2. Firea ta

Am mai spus deja, firea ta e o combinație de putere cu fragilitate, sensibilitate și încăpățânare, ai temperamentul clasic de om de știință, dar nu se potrivește în niciun fel cu cel al unui criptograf. De ce? Pentru că secretul înseamnă presiune, înseamnă renunțare la sine, poți face asta? Îndrăznesc să spun că nu. Ești prea fragil și prea încăpățânat, îți lipsește flexibilitatea, dacă n-ai grijă, munca asta te va nimici. Tu însuți trebuie să cunoști în ce fel de circumstanțe își dezvoltă oamenii ideile. Desigur, doar atunci când oamenii sunt liniștiți, liberi să exploreze, când nu există nicio presiune asupra lor. Dar dacă începi munca de criptograf, ești subjugat cu totul, ești subjugat secretelor și intereselor naționale, ești pus sub presiune. E important să știi care este țara ta? Mă întreb adesea care-i țara mea? Polonia? Israel? Anglia? Elveția? China? Țara X?

Acum am înțeles în sfârșit că, atunci când oamenii vorbesc de țara lor, vorbesc de fapt de rudele lor, de

prieteni, de limbă, de podul peste care trec în drum spre lucru, de râuri, păduri, drumuri, vântul care bate dinspre vest, cântecul cicadelor, licuricii din noapte, și tot așa, multe-multe, dar nu se referă la o anumită bucată de pământ restrânsă în niște granițe și nici la obiectul de venerație al demagogiei vreunui partid sau autorități. Ca să-ți spun drept, nutresc un respect infinit pentru țara ta, am trăit acolo mai bine de zece ani și au fost cei mai fericiți ani din viața mea. Vorbesc limba chineză, am rude și prieteni acolo, unii dintre ei, din păcate, nu mai sunt printre noi. Am o sumedenie de amintiri și un dor nețărmurit pentru țara asta. Din multe puncte de vedere, aș putea spune că țara ta e și țara mea, China, dar asta nu înseamnă că vreau să mă mint sau să te mint pe tine. Dacă nu ți-aș spune toate lucrurile acestea, dacă n-aș puncta situația dificilă în care te afli și pericolele care te pândesc, atunci te-aș minți...

Liseiwicz simți că-și dădu foc la valiză cu scrisoarea aceasta și, prin urmare, la nici o lună, la unitate mai ajunse o misivă de-a sa. De această dată, Liseiwicz era extrem de furios și-i reproșa lui Jinzhen că nu i-a răspuns la scrisori. Avea propriul

răspuns la faptul că Jin Zhen nu dăduse niciun semn.

> *Nu răspunzi pentru că tu chiar faci munca asta (criptografie)!*

Raționamentul său era unul simplu: liniște = consimțire = aprobare.

Apoi, încercând să-și înfrâneze emoțiile, a continuat să-i spună cu toată sinceritatea următoarele:

> *Nu știu din ce motiv, dar de fiecare dată când îmi amintesc de tine, parcă inima-mi este sfredelită de o mână însângerată, care-o apucă și-o presează, de simt o neputință care mă învăluie din cap până-n picioare. Fiecare om în viața lui are regrete, poate că tu ești regretul meu. Jin Zhen, dragă Jin Zhen, ce s-a întâmplat între noi de nu mă pot desprinde de tine defel? Jin Zhen, dragă Jin Zhen, spune-mi, te rog, că nu te ocupi de criptografie — sunt atât de îngrijorat din cauza asta, încât și somnul mi-e tulburat de coșmaruri. Geniul tău, domeniile tale de cercetare, cuvintele care nu mai vin de mult de la tine mă fac să cred din ce în ce mai mult că visul meu e corect. Ah, codurile, codurile nenorocite! Sunt foarte sensibile și, odată ce ai intrat în contact cu ele, te înfășoară într-o strânsă îmbrățișare, dar e o închisoare, te*

pierzi într-o capcană fără ieșire! Dacă e așa, Jin Zhen, trebuie să mă asculți, dacă mai poți, să faci cale întoarsă negreșit! Și dacă se întrezărește o șansă cât de mică, să profiți de ea neapărat! Dacă nu mai există cale de întoarcere, atunci, Jin Zhen, dragul meu Jin Zhen, întipărește bine-n minte ce am să-ți spun: lucrează pe orice cod pe care ți-l dau ei să-l decriptezi, dar pentru nimic în lume să nu te atingi de Codul Violet!

Codul Violet era cel mai dificil cod pe care Unitatea 701 trebuia să-l descifreze. Zvonurile spuneau că o organizație religioasă cheltuise o uriașă sumă de bani și folosise și mijloace ilicite ca să ademenească și să amenințe un matematician să creeze un astfel de cod pentru ei. Codul a fost creat, însă utilizarea lui presupunea foarte mulți pași, deoarece în cadrul codului principal erau incluse alte coduri mai mici. Asta îl făcea ca un hățiș complicat și cabalistic de nu-i puteai vedea capătul, încât nici măcar posesorul lui n-a putut să-l folosească, așa că în final l-a vândut țării X. La momentul respectiv, era cel mai dificil cod aflat în posesia unei unități militare din țara X și, de aceea, desigur, era și obiectivul numărul unu al secției de decriptare din cadrul Unității 701. În ultimii ani, geniile din cadrul Unității 701 și-au sfărâmat creierele cu

acest cod, au asudat din greu ca să-i găsească descifrarea, au suferit cazne cumplite, s-au frământat din cauza lui zi și noapte, în vis sau în trezie, iar rezultatul a fost că oamenilor le era din ce în ce mai teamă să se apuce de el. De fapt, împătimitul de șah și-a rătăcit mințile tocmai când încerca să-i dea de capăt Codului Violet, cu alte cuvinte, cel care a creat Codul Violet l-a înnebunit. Cei care încă erau sănătoși la cap nu erau pentru că ar sta mai bine cu psihicul, ci din prudență, poate chiar din inteligență, căci au stat departe de Codul Violet. Au fost îndeajuns de inteligenți cât să-și dea seama ce ar însemna dacă ar începe munca la Codul Violet, deci putem spune că refuzul lor de a lucra la ceva de genul acesta era un semn de inteligență. Era o capcană, o gaură neagră de care oamenii inteligenți se fereau și pentru care oamenii temerari își pierdeau mințile. Nebunia unora îi făcea și pe ceilalți să fie și mai prudenți, să evite cu orice chip Codul Violet, să stea cât mai departe de el. Asta se întâmpla în momentul respectiv la Unitatea 701, oamenii fremătau de dorința de a dezlega misterul Codului Violet, dar în același timp erau legați de mâini și de picioare, incapabili de izbândă.

Avertismentele repetate formulate de Liseiwicz confirmau, pe de o parte, dificultatea Codului Violet și imposibilitatea descifrării lui, dar, pe de

altă parte, asta însemna că Liseiwicz se ocupase de el și avea ceva cunoștință despre felul în care funcționa. Din cele câteva scrisori, ieșeau la iveală și sentimentele sale sincere de afecțiune față de Jinzhen. Dacă ar fi reușit să valorifice această afecțiune, poate găseau o metodă să-l tragă de limbă și să scoată de la el informații folositoare. Prin urmare, o scrisoare a luat drumul spre Liseiwicz, semnată în numele lui Jin Zhen.

Scrisoarea era bătută la mașină, doar data și semnătura erau de mână. Era scrisul lui Rong Jinzhen, dar nu erau scrise de el. S-o spunem pe șleau, Rong Jinzhen a avut „onoarea“ să fie folosit în numele organizației. Scopul acestei scrisori era să afle cum să-i dea de capăt Codului Violet, dar de ce s-ar fi deranjat să-l anunțe și pe Rong Jinzhen, un neica nimeni care toată ziua nu făcea altceva decât să citească cărți și să joace șah cu nebunul, în loc să se ocupe de munca sa? Și-apoi, dacă l-ar fi lăsat pe el să redacteze scrisoarea, nu ar fi reușit să compună nici pe departe ceva la fel de bun precum scriseseră ei. Scrisoarea lor fusese redactată de cinci profesioniști și aprobată de trei directori înainte să fie trimisă. Jinzhen cel creat de ei enunță un mesaj sincer și respectuos, din care răzbătea o întrebare simplă: „De ce nu pot să descifrez Codul Violet?“

Poate tocmai din felul sincer și respectuos în care a compus textul,

Liseiwicz i-a răspuns aproape imediat, într-o scrisoare presărată cu sfaturi sincere. Se tânguia, în primele rânduri, că visul său fusese corect, apoi îl ocăra pe Jinzhen că fusese atât de prost încât să aleagă această cale. Apoi, deplânse cruzimea sorții. În continuare, scria cam așa:

> *Simt un impuls nestăvilit să-ți destăinui secretul meu, nu știu nici eu de ce simt asta. Poate că după ce termin de redactat scrisoarea și o trimit, voi regreta. Am jurat că nu voi divulga nimănui secretul meu atât cât voi trăi, dar pentru binele tău, am decis să-l destăinui...*

Ce secret?

În scrisoare ne-a spus că în iarna aceea când se întorsese la universitate cu două cufăre de cărți avea de gând să se ocupe de studiul inteligenței artificiale. Dar, în primăvara anului următor, un personaj important din Israel l-a găsit și i-a spus:

— Evreii din lumea întreagă își doresc dintotdeauna să aibă o țară doar a lor. Dar acum ne confruntăm cu tot soiul de probleme. Vrei să asiști în continuare la suferința poporului tău?

Liseiwicz a răspuns:

— Desigur că nu.

Vizitatorul a spus:

— Atunci sper că vei face ceva pentru frații tăi.

Ce ?

Liseiwicz explică în scrisoare: *Doreau ca eu, în numele guvernului israelian, să descifrez codurile militare ale câtorva țări vecine. M-am ocupat de asta vreme de câțiva ani.* Despre asta vorbea probabil Liseiwicz în scrisoarea pe care i-o lăsase Micului Lili în ziua când a plecat cu tot cu familie în țara X: *În ultimii ani, am lucrat la un proiect secret de importanță vitală pentru ei. Nenorocirile cu care s-au confruntat de-a lungul timpului, precum și speranțele lor de viitor m-au emoționat profund. De dragul fraților mei de neam, am renunțat la idealul meu.* Liseiwicz spunea în continuare: *Am fost norocos, după ce am început lucrul pentru ei, am reușit să sparg cu ușurință coduri de dificultate medie și înaltă, din câteva țări vecine. În scurt timp, am devenit la fel de cunoscut în lumea criptografiei pe cât eram în lumea matematicii.*

Asta a adus multă lumină în felul în care s-au desfășurat lucrurile ulterior. Se explică de ce țara X și-a mobilizat toate forțele ca să-l ajute și de ce l-au tratat ca pe o comoară națională, tocmai pentru că voiau să se folosească de abilitățile sale criptografice. Dar după ce a ajuns în țara X, lucrurile au luat o întorsătură complet neașteptată. Scria așa:

> *Nu mi-am imaginat nicicând că nu am fost chemat ca să sparg codurile unor țări dușmane, ci ca să descifrez propriul lor cod: Codul Violet! Nici nu e nevoie să-ți spun că*

până ce eu voi reuși să sparg acest cod sau să mă apropii de descifrarea lui va fi deja depășit. Munca mea hotărăște dacă Codul Violet va fi dezlegat sau nu. Sunt ca un fel de stație de avertisment pentru țara X, pentru când una dintre țările vecine se apropie de dezlegarea Codului Violet. Ar trebui să mă simt onorat pentru că eu dau etalonul: ei au încredere că, dacă eu nu pot să-l descifrez, atunci nimeni nu poate. Nu știu de ce, dar poate pentru că nu-mi place rolul în care am fost distribuit sau poate fiindcă nu-mi place că lumea pretinde că acest cod nu poate fi dezlegat, oricare ar fi motivul, am devenit determinat din cale-afară să descifrez acest cod. Dar până acum n-am reușit nici să mă apropii de dezlegarea lui, de-asta îți tot spun să stai cât mai departe de Codul Violet...

Cei care au citit scrisoarea au observat câteva detalii izbitoare: adresa și scrisul de mână nu erau aceleași ca în scrisorile precedente, semn că Liseiwicz era perfect conștient de pericolul la care se expune și că putea să fie acuzat de trădare de țară. Asta demonstra și afecțiunea lui sinceră pentru Jinzhen. Cum această afecțiune se preta la a fi folosită, a urmat imediat o altă misivă în numele lui Jinzhen, scrisă pentru

Liseiwicz și trimisă în țara X. Dar în această scrisoare era vădit că Jinzhen-ul creat de ei încerca din răsputeri să profite de pe seama relației apropiate dintre discipol și profesor, ca să scoată ceva de la el:

> *Mi-am pierdut libertatea. Dacă vreau s-o recuperez, trebuie să descifrez Codul Violet... Sunt sigur că după atâția ani de lucru la Codul Violet ați putea să-mi dați câteva direcții ajutătoare prin labirintul în care orbecăi... Nu am experiență, nu am pregătire în domeniul acesta; orice sfat e binevenit... Dragă profesore Liseiwicz, suduie-mă dacă vrei, bate-mă, disprețuiește-mă, mă simt ca Iuda...*

Era imposibil să trimiți o astfel de scrisoare direct lui Liseiwicz. Au hotărât ca scrisoarea să fie trimisă mai întâi unor chinezi stabiliți acolo, care urmau să facă aranjamentele necesare ca să-i fie înmânată în mod personal. Deși aveau siguranța că scrisoarea urma să ajungă direct în mâinile lui Liseiwicz, totuși nu aveau și încredere că vor primi vreun răspuns de la Liseiwicz. La urma urmelor, Jinzhen de acum, Jinzhen creat de ei, nu era decât un Iuda și marea majoritate a profesorilor nu ar arunca nici măcar o privire unui astfel de student. Cu alte cuvinte, acest Jinzhen fals era undeva între

demn de milă și demn de dispreț. Să faci pe cineva ca Liseiwicz să ignore aspectele demne de dispreț și să se concentreze pe cele demne de milă poate fi mai greu decât spargerea Codului Violet. Scrisoarea fusese trimisă la noroc. Asta arăta cât de disperați erau cei de la divizia de criptografie a Unității 701, ar fi încercat orice.

Dar miracolul s-a înfăptuit: Liseiwicz a răspuns la scrisoare!

În următoarea jumătate de an, au curs scrisorile de la Liseiwicz în care îi trimitea cu frenezie, „dragului Jin Zhen", felurite materiale strict secrete care aveau legătură cu Codul Violet și îi sugera idei despre cum ar trebui să procedeze ca să-l descifreze. Când Liseiwicz lua legătura cu ai noștri, risca de fiecare dată pedeapsa cu moartea pentru trădare. Ca urmare a acestei corespondențe, Comandamentul Central a decis crearea unei divizii temporare care să se ocupe de Codul Violet. Li s-a ordonat să descifreze cât mai repede cu putință acest cod dificil. Niciunul dintre ei n-a bănuit că Jinzhen va fi cu mult înaintea lor. În realitate, Liseiwicz îi scria falsului Jinzhen deja de un an, îi trimitea materiale după materiale riscându-și pielea, iar Jinzhen cel adevărat nu numai că nu primise nicio scrisoare, dar nici n-avea cunoștință despre nimic din toate acestea. De vreme ce nu știa de existența lor, scrisorile acestea n-aveau nicio valoare pentru Jinzhen, dacă aveau vreun soi de importanță era aceea că

îl scoseseră nițel din belea. Înainte de toate, când directorii au văzut că Jinzhen nu se spetea lucrând la coduri, ba chiar era și mai puțin interesat decât înainte, ar fi putut să se debaraseze de el cu ușurință, dar au decis să-l lase în pace. El era momeala care avea să-i ajute să descifreze Codul Violet.

Când oamenii spuneau că era și mai puțin interesat ca înainte, se refereau la faptul că irosea și mai mult timp citind cărți și jucând șah. Apoi a intrat în probleme din cauză că începuse să interpreteze visele oamenilor. Odată ce au descoperit că știe să tălmăcească visele, hoarde de oameni curioși veneau pe ascuns să-i povestească visele din ajun ca să afle ce însemnătate aveau. Ca și în cazul șahului, Jin Zhen nu avea multă cunoștință despre acest subiect, dar îi era greu să-i refuze pe oameni în față. Poate că nu știa cum să-i refuze în mod politicios, așa că nu avea de ales decât să accepte. Transforma visele întunecate, fără noimă, în explicații logice, clare, coerente.

În fiecare joi după-amiază, se organizau activități politice pentru toți membrii unității. Conținutul întâlnirilor era diferit, de fiecare dată: uneori era explicată o nouă politică, alteori erau citite ziarele, alteori se desfășurau discuții libere. Când erau discuții libere, oamenii îl trăgeau deoparte pe Jinzhen și făceau în secret câte o sesiune de tălmăcit vise.

Odată, când era taman în mijlocul explicării unui vis, se întâmplă să intre în atenția șefului secund de divizie, care era responsabil de creșterea conștiinței politice și responsabil de supervizarea acelei întâlniri. Șeful secund de divizie avea viziuni de extremă stângă, îi plăcea să facă din țânțar armăsar și era genul de om care turuia critici după critici. A decis că era o superstiție feudală ceea ce făcea Jinzhen, l-a criticat pe un ton deosebit de sever și i-a cerut să-și scrie autocritica.

Șeful secund de divizie nu era prea înghițit de subalterni. Aceștia îl sfătuiră pe Rong Jinzhen să nu se obosească să-i dea atenție, să scrie acolo câteva rânduri și să considere subiectul încheiat. A încercat să urmeze acest sfat, dar ce era subiect încheiat pentru ceilalți nu era similar cu ce era și pentru Jinzhen. Când a înmânat autocritica, pe foaie era scris un singur rând: „Toate secretele din lume sunt ascunse în vise, inclusiv codurile".

Dar cum să fie subiectul încheiat așa? Era neîndoios că vorbele sale aveau două înțelesuri, ce voia el să spună era că interpretarea viselor e legată de meseria de criptograf. Reieșea și un ton arogant din propoziția scrisă de Jinzhen care sugera că el era singurul care înțelesese asta. Șeful secund de divizie n-avea habar despre criptografie, iar o treabă atât de individualistă, precum visele, era peste poate de nepermisă. Se uita la autocritica

lui Jinzhen și simțea cum fiecare cuvânt se strâmba la el, îi râdea în nas, îl batjocorea, o luase razna, arunca în el cu ouă... era absolut inacceptabil! Nu mai putu îndura și sări în picioare ca un arc, înșfăcă foaia cu autocritica și, fierbând de furie, năvăli afară din birou, se urcă pe motocicletă și intră în peșteră. Împinse cu piciorul poarta grea din fier de la divizia de criptografie și pe un ton de comandant superior, îl beșteli cu vorbe grele pe Jinzhen de față cu toată lumea. Arătând înspre el, îl torpilă cu următoarele cuvinte:

— Mi-ai transmis mesajul tău, acum să ți-l dau și eu pe-al meu: toate lepădăturile au impresia că vor ajunge să mănânce ficat de gâscă!

Șeful secund de divizie nu și-ar fi închipuit niciodată ce preț avea să plătească pentru vorbele aruncate atunci la mânie. De fapt, a fost atât de umilit din cauza asta, încât a trebuit să părăsească Unitatea 701. Vorbele sale au fost spuse sub impulsul momentului, dar era ceva ce spuneau toți din divizia de criptografie, prin urmare îi dădură dreptate atunci. După cum am mai spus, ca să ai succes în această meserie solitară, dificilă și periculoasă, în afară de inteligență, cunoștințe și talent, mai ai nevoie și de o doză de noroc de dincolo de stele. Impresia pe care Rong Jinzhen o imprima asupra tuturor era că pur și simplu nu avea inteligența necesară pentru această

meserie. Pe deasupra, nici nu arăta a fi prea norocos sau să știe cum să-și facă singur norocul. Părea mai limpede ca oricând că șeful secund de divizie avea dreptate.

Dar chinezii au o vorbă transmisă din vechime care sancționează prejudecățile: „Tot la fel cum nu poți măsura cu un polonic câtă apă este în mare, tot așa nu poți judeca oamenii după înfățișarea lor".

Desigur, răzbunarea cea mai dulce împotriva contestatarilor săi a venit la numai un an distanță, când Jinzhen a spart Codul Violet!

În numai un an!

Codul Violet!

Cine ar fi crezut că, în timp ce mulți oameni se fereau de Codul Violet ca dracu' de tămâie, această așa-numită „lepădătură" a avut curajul să încheie răfuielile cu acest cod. Dacă ar fi știut asta dinainte, oamenii n-ar mai fi râs de el. Se spune că sunt fără frică cei neștiutori. În felul acesta s-a demonstrat fără îndoială că „lepădătura" cu cap mare n-avea numai talent cât să-i prisosească, ba și noroc venit din ceruri. Avea norocul acela pe care-l vezi doar când îți înalți brațele spre cer tocmai când fumul se înalță de pe mormintele strămoșilor.

Rong Jinzhen s-a bucurat de un noroc nebun, de neimaginat, la care nici cu rugăciuni n-ai spera. Oamenii spuneau că a decriptat codul în vis sau poate că a reușit

să-i dea de capăt ca urmare a interpretării viselor celorlalți. Alții spuneau că se inspirase de la partidele de șah jucate cu nebunul, iar alții găseau că pătrunsese misterul codului datorită lecturilor sale. Cert este că fără să facă vâlvă, așa, pe ascuns, Jinzhen a spart Codul Violet. Asta pur și simplu i-a lăsat pe oameni înmărmuriți, invidioși și exaltați. Exaltată era toată lumea, invidioși erau poate criptografii trimiși special de la Comandamentul Central, care au crezut că sub îndrumările nebunești de la distanță ale lui Liseiwicz vor reuși să spargă codul.

Asta se întâmpla în iarna anului 1957. Rong Jinzhen era acolo de numai puțin peste un an.

8

După 25 de ani, directorul șchiop al Unității 701, aflat în sufrageria lui modest decorată, mi-a spus că în vreme ce toți ceilalți foloseau un polonic ca să măsoare marea de potențial a lui Jinzhen, el era singurul care avea mari așteptări de la el. Îmi mai spusese și că nimeni altcineva nu-l înțelegea pe Jinzhen. Nu știu dacă lucrurile

au stat chiar așa, dar asta mi-a spus el.

(*Transcrierea interviului cu Directorul Zheng*)

Ca să spun drept, am lucrat cu coduri o viață de om, dar n-am văzut niciodată pe unul ca el, atât de competent. Între el și coduri părea să existe o conexiune de natură spirituală, ca între o mamă și fiul său, lucrurile mergeau de la sine, în mod natural, întocmai ca între oameni legați de același sânge. Abilitatea lui de a dezlega coduri era un lucru impresionant. Al doilea lucru impresionant la el erau stăpânirea de sine și inteligența lui rece și calculată. Cu cât celorlalți li se părea un lucru mai greu de dus la capăt, cu atât mai determinat era el să-l rezolve. Nu-i păsa câtuși de puțin de ce credeau ceilalți despre el. Pe cât era de sălbatic, pe atât era de inteligent. Cele două trăsături se găseau în doză dublă la el față de oamenii obișnuiți. Era, pe de o parte, motivant să descoperi cât de minunate erau realizările lui făcute în tăcere, pe de altă parte, îți amintea cât de nepriceput și de firav intelectual erai în comparație cu el.

Mi-aduc precis aminte că la puțin timp de când se alăturase diviziei de criptografie am avut o deplasare de serviciu în țara Y, chiar legată de Codul Violet. Pe vremea aceea, și țara Y se ocupa tot cu descifrarea Codului Violet. Făcuseră mai multe progrese decât noi, prin urmare Comandamentul Central decisese ca noi să mergem acolo să vedem ce putem învăța de la ei. Ne-am dus trei oameni: eu, un criptograf din divizia mea și un șef de divizie secund de la Comandamentul General, persoana care superviza munca noastră acolo din partea autorităților centrale. Când m-am întors, șefi de la diverse divizii și oameni din subordinea mea i-au aruncat lui Jinzhen o ploaie de critici, spunând că nu-l preocupa munca sa, că-i lipsea meticulozitatea, că nu avea niciun fel de cerințe de la sine și tot așa. Nu mi-a venit bine să aud acestea, până la urmă eu fusesem cel care-l recrutase, trebuia să aduc un expert și adusesem un neica

nimeni. În ziua următoare, m-am dus să-l caut în locuința lui. Când am ajuns, ușa era pe jumătate deschisă. Am ciocănit, n-am primit niciun răspuns, dar n-am mai așteptat și am intrat. Nu era nimeni în camera de zi, așa că m-am dus înspre dormitor. Am putut vedea prin întuneric că dormea chircit în pat. Am strigat nițel, am bâjbâit după întrerupător, am aprins lumina și am văzut cu surprindere că toți pereții erau împânziți de diagrame. Unele conțineau grafice de funcții matematice cu linii care se încolăceau și se învârteau pe toate paginile. Altele erau cu tabele de statistici, cu numere în toate culorile, ca acelea care tremură în lumina soarelui, de pe bulele de săpun. Toate diagramele insuflau un sentiment de magie, ca și când ai fi văzut un castel levitând în văzduh.

Mi-am dat seama, după notițele de pe diagrame, că rescrisese într-o formă mai concisă *Istoria mondială a codurilor*. Dacă n-ar fi fost notițele acelea, nu mi-aș fi putut da seama despre ce era vorba. *Istoria mondială a codurilor* era o carte masivă, de trei milioane de caractere chinezești, iar el reușise s-o înghesuie în câteva notații simple, cu niscaiva șiruri de numere. Reușita lui mă uluise nespus. Trebuie să fii mare artist ca să izbândești să vezi sistemul osos de dincolo de piele și să-l reconstruiești. Apoi, el nici nu avea nevoie de întreg scheletul, un oscior de la degetul de la mână a fost suficient. Închipuiți-vă cât de extraordinar este să fii capabil să reconstruiești un întreg organism uman plecând doar de la un oscior!

Rong Jinzhen era cu adevărat un talent ieșit din comun, poseda însușiri dincolo de închipuirea și înțelegerea noastră. Spre exemplu, putea să nu schimbe o vorbă cu nimeni, timp de câteva luni, să lase tăcerea să acapareze tot. Iar când, în cele din urmă, deschidea gura, ce avea să-ți spună se putea dovedi mai important decât orice ai fi spus tu într-o viață întreagă. Când se ocupa de ceva, nu-l interesa procesul, îl interesa doar

rezultatul la care ajungea. Iar rezultatul era întotdeauna cel corect, uluitor! Părea să fie înzestrat cu o abilitate ieșită din comun de a ajunge la miezul lucrurilor, dar felul în care făcea asta era unic, special, cum rar îți era dat să vezi. Cine s-ar fi putut gândi că va reuși să etaleze întreaga *Istorie mondială a codurilor* pe pereții camerei sale? Nimeni. Dacă facem o comparație între coduri și munte, iar decriptarea unui cod ar fi aflarea secretului muntelui, atunci primul lucru pe care l-ar face marea majoritate a oamenilor ar fi să se cațăre întâi pe munte și abia apoi, odată ajunși în vârf, să caute o cale de a-i găsi secretul. El, însă, n-ar proceda astfel. S-ar urca întâi pe un munte vecin și, odată ajuns în vârf, ar aprinde o lanternă cu care ar lumina muntele, apoi ar folosi un telescop ca să-i afle secretul. Era o personalitate tare ciudată, dar înzestrată cu abilități remarcabile.

Prezența *Istoriei mondiale a codurilor* la el în cameră era fără urmă de tăgadă menită să asigure că orice mișcare, activitate, trezire și somn erau cumva legate de decriptare. Puteai parcă să-ți imaginezi cum fiecare cod înscris în cartea aceea era respirat în plămânii săi precum moleculele de oxigen, apoi trecea în sânge, ca în final să ajungă la inimă.

Întâi am fost șocat de ce am văzut, apoi am fost șocat de ce mi-a spus el. L-am întrebat de ce pierdea vremea cu istoria codurilor. În opinia mea, criptografii nu sunt istorici. Apropierea lor de istorie e o manevră stupidă și periculoasă. Știi ce mi-a răspuns?

A spus:

— Codurile sunt ca niște organisme vii. Dat fiind că sunt vii, codurile care au circulat în istorie sunt într-o conexiune invizibilă cu cele care funcționează acum. Codurile dezvoltate în aceeași perioadă de timp își găsesc ecoul unul-într-altul. Soluția pentru orice cod pe care am dori să-l descifrăm acum, astăzi — răspunsul lui — s-ar putea găsi în modelul unuia care a existat anterior.

Eu am spus:

— Regulile de creare a codurilor presupun eliminarea oricărei urme de istorie, în caz contrar, dacă descifrezi un mesaj, le descifrezi pe toate.

El a spus:

— Chiar dacă încerci să elimini istoria din spatele codurilor, tot rămâne o conexiune între ele.

Răspunsul lui mi-a deschis ochii!

A mai adăugat: Evoluția unui cod poate fi comparată cu evoluția unui chip, forma e dată de direcțiile din evoluție. Însă, în timp, diferența constă în faptul că schimbările unei fețe umane presupun întotdeauna aceeași bază. Orice i-ai face, o față umană rămâne tot față umană, chiar dacă ai încercat s-o faci să arate perfect. Din contră, codurile sunt astăzi o față umană, însă mâine se debarasează de ea și iau chip de cal, de câine sau de orice altceva. Codurile nu sunt restrânse la niște standarde. Oricât de multe schimbări ai face, organele interne devin doar mai delicate, mai avansate, perfecte — e o dezvoltare evolutivă căreia nimeni nu i se poate sustrage. E necesar ca orice efort, cât de mic, să fie angrenat în schimbarea feței, e necesar să înfrumusețăm, de la o zi la alta, structura internă. Cele două fac o încrucișare de drumuri care amândouă conduc spre inima codurilor. Dacă găsești cele două drumuri în hățișul istoriei criptografiei, atunci asta te va ajuta să descifrezi coduri.

Îmi explica în timp ce arăta cu degetul înspre diagramele înșirate pe pereți ca niște armate de furnici. Uneori își mișca degetul, alteori îl ținea drept, ca și când și-ar fi făcut drum până la miezul problemei.

Ideea lui cu cele două drumuri încrucișate m-a uimit peste măsură. Știam că, la nivel teoretic, cele două drumuri existau, dar la nivel practic nu puteau nicicum să existe. Poate n-a mai realizat nimeni că acele două drumuri sunt două corzi și, odată ce tragi de ele, vei fi în final strangulat cu ele.

Desigur, voi explica sensul vorbelor mele. Dacă te apropii de o plită, din ce în ce mai

tare, ce simți?

Desigur, vei simți căldură, apoi ardere, iar în final nu vei mai suporta să te apropii de plită. Vei dori să păstrezi o anumită distanță ca să nu te arzi. Și când te apropii de cineva, se aplică aceleași principii: influența acelei persoane asupra ta depinde de atractivitatea pe care o emană acea persoană, de caracterul și de capacitățile sale. Pot să spun cu mâna pe inimă că și cei care creează coduri, și cei care descifrează coduri sunt oameni extraordinari, cu abilități neobișnuite, cu farmec nețărmurit și minți ca niște găuri negre. Oricare dintre ei era capabil de influență uriașă asupra celorlalți. Dar, odată ce pătrundeai în hățișul codurilor, era așijderea intrării într-o junglă presărată cu nenumărate capcane. Orice pas te putea duce într-o capcană din care nu te mai puteai elibera nicicând. De aceea, creatorii de coduri, dar și criptografii nu îndrăznesc să se apropie de istoria codurilor. Toate mințile din pădurea istoriei, toate ideile acestea te pot atrage ca un magnet și te pot distruge. În clipa în care una dintre ideile acestea îți distrage atenția, ai eșuat în meseria de criptograf, deoarece codurile trebuie să nu aibă nimic similar unele cu altele, ca să nu poată fi sparte prea ușor. Similaritatea face ca un cod să fie bun de aruncat la gunoi. Codurile sunt lucruri nemiloase și misterioase.

De ajuns! Cred că ai priceput de ce am rămas așa de uimit când mi-a povestit Rong Jinzhen despre cele două drumuri întretăiate. De fapt, încălcase o regulă esențială din criptografie. Nu știu din ce motiv făcuse asta, din ignoranță sau din încăpățânarea celui care știe perfect ce face. Tind să înclin spre încăpățânare, încălcase o regulă de bază în mod intenționat. Oricum, faptul că expusese istoria codurilor pe pereții camerei sale arăta că, de fapt, încălca regulile nu din prostie și impulsivitate, ci fiindcă știa foarte bine ce face și nu dădea niciun pas înapoi din ce avea de întreprins.

Când i-am auzit teoria cu cele două drumuri încrucișate, nu l-am criticat poate așa cum ar fi trebuit s-o fac, ci am ales să nu spun nimic, încercat de sentimente de admirație amestecate cu gelozie. Era cu mult în fața noastră, a tuturor.

Era în divizia de criptografie de nici jumătate de an.

Eram foarte îngrijorat pentru el, se afla în mare primejdie. După cum îți vei fi dat seama, Rong Jinzhen voia să tragă de cele două corzi pe care le găsise. Asta însemna că-și propusese să se ascundă după fiecare concept și teorie din istoria criptografiei, ca să ajungă să facă cercetări detaliate despre fiecare strat din evoluție și, astfel, să poată ajunge la principiile fundamentale ale codurilor. Fiecare strat de evoluție conținea teorii și concepte care exercitau o atracție infinită și oricare dintre ele își putea întinde mâna viguroasă să-i înhațe mintea ca într-o menghină care preschimba tot ce făcuse până atunci într-un maldăr de gunoi. De aceea, în lumea criptografiei exista o lege nescrisă: evită istoria! Chiar dacă toată lumea știa că în istorie putea găsi indicii și ocazii de rezolvare a codurilor, totuși groaza că, odată intrat în capcana istoriei, nu mai găseai calea de ieșire bloca dorința de a intra acolo și prevala în fața oricărei informații care ar fi putut ajuta la spargerea codului.

Pădurea istoriei criptografiei este foarte tăcută și foarte rece. Nimeni căruia să-i pui întrebări și nimeni căruia să îndrăznești să-i pui întrebări. Una dintre dramele criptografiei este pierderea oglinzii istoriei criptografiei. Criptografii au pierdut sentimentul comunității, al plantării acelorași semințe și al recoltării acelorași fructe. Munca lor este neasemuit de dificilă și de misterioasă, iar mințile lor hălăduiesc singuratice, nici măcar nu pot păși peste treptele înălțate de fiecare dintre criptografii anteriori. La fiecare nivel au parte de uși ferecate, de capcane care înghit oameni, de drumuri ocolitoare, evitând orice drum

deschis. La cum văd eu lucrurile, nu mai există în lumea asta o specializare care să se rupă atât de abrupt de istorie, care să se revolte așa împotriva istoriei. Istoria a devenit povară și chin pentru generațiile următoare... ce treabă nefericită! De aceea, nespus de multe genii au fost îngropate în granițele criptografiei, numărul lor e atât de mare, încât îi face pe oameni să se cutremure din toate încheieturile!

....

Bine, să explic pe scurt. Criptografia procedează printr-un proces de eliminare treptată; primul pas este că agenții secreți adună informațiile relevante, apoi tu, criptograful, încerci să folosești informațiile respective ca să construiești ipoteze. E ca și când ai avea un număr infinit de chei cu care încerci să deschizi un număr infinit de uși. Și cheile, dar și ușile sunt toate concepute și construite de tine. Limitele acestei sarcini sunt date de cât de mult material ai la dispoziție, dar și cât de acut este simțul tău în materie de coduri. Trebuie să spun că această metodă e rudimentară și stupidă, dar este și cea mai sigură, mai ferită de primejdii, mai eficientă și cu o rată mare de succes în cazul codurilor de înaltă dificultate. De aceea a rămas în uz până astăzi.

Dar Rong Jinzhen a întrerupt legătura cu tradiția criptografică și a pătruns în zona interzisă. A intrat în pădurea istoriei stând pe umerii generațiilor anterioare, iar singurul rezultat al acestei cutezanțe nu poate fi decât unul îngrozitor, înspăimântător. Desigur că, dacă reușește, dacă mintea sa nu e mâncată de generațiile anterioare, dacă nu cade în capcanele din pădurea istoriei ar fi un lucru nemaiîntâlnit și așa ar izbuti să-și restrângă aria de cercetare. Să zicem că în fața noastră s-ar desfășura o încrengătură de cărărui, dar el ar reuși să reducă o jumătate dintre ele, poate chiar mai mult. De numărul de cărărui eliminate depinde și succesul întreprinderii sale. Asta ar decide și cât de realizabilă ar fi punerea în practică a teoriei celor două

drumuri. În realitate, rata de succes a unei astfel de încercări era infinit de mică, iar temerarii — extrem de puțini, iar cei care reușeau erau la fel de rari ca stelele de dimineață. În lumea criptografiei, sunt două tipuri de oameni care au curajul să înfrunte un pericol de asemenea proporții: unii sunt geniile cele mai valoroase, iar ceilalți sunt nebunii. Nebunilor nu le e teamă de nimic, întrucât ei nu pricep noțiunea de înspăimântător. Geniilor nu le e teamă, pentru că ei știu că au dinți tari și inima puternică și că singuri pot să sfâșie cu dinții tot ce e înspăimântător și să topească orice cu inima lor dârză.

Ca să-ți spun drept, atunci n-am știut ce să cred, dacă Jinzhen era nebun sau geniu. Ce pot însă afirma cu tărie este că am știut că nu voi mai fi luat prin surprindere de ce avea să facă de atunci încolo, că era ceva extraordinar sau eșec lamentabil, că era un erou sau un mare învins. Când a descifrat Codul Violet, în liniște, fără să-l știe nimeni, n-am avut nici cea mai mică tresărire de surprindere, doar am răsuflat ușurat pentru el. În același timp, am fost atât de impresionat, încât am simțit cum mă las în genunchi în fața lui și fac o plecăciune.

După ce Jinzhen a descifrat codul, ne-am dat seama că informațiile furnizate de Liseiwicz erau complet false. Altfel spus, mai bine că divizia de criptografi care se ocupa de Codul Violet l-a lăsat deoparte pe Jinzhen, altfel ar fi mers pe o cale greșită și poate n-ar fi izbutit să descifreze Codul Violet. Lucrurile nu sunt întotdeauna tocmai limpezi. Jinzhen fusese lăsat pe dinafară de către grupul care încerca să descifreze Codul Violet, iar pentru moment a părut foarte nedrept pentru Jinzhen, dar până la urmă s-a dovedit a fi o mișcare bună. E după cum spune vorba: „Totul e bine când se termină cu bine“. Acum, erau posibile diverse explicații cu privire la faptul că Liseiwicz oferise informații greșite: ori o făcuse în mod intenționat, ca să ne încurce treburile, ori o

făcuse fără voia lui, dar făcuse aceste greșeli în încercarea lui de a descifra codul. În acel moment, a doua variantă părea cea mai probabilă, căci spusese întruna că era imposibil să spargi Codul Violet...

(*Va urma*)

Codul Violet a fost spart!

Rong Jinzhen a spart Codul Violet!

E de la sine înțeles că, în zilele și lunile următoare, tânărul acesta misterios s-a ales cu nenumărate recompense, dar el a rămas neschimbat, singuratic, trăia singur, muncea singur. Își ducea zilele ca înainte: umbla peste tot cu cărțile după el, juca șah, interpreta visele oamenilor, nu deschidea gura aproape niciodată, era la fel de impasibil în interacțiunile cu ceilalți, fără vreo diferență în funcție de rangul celui cu care vorbea. Rămăsese exact la fel. Dar toți ceilalți îl cunoșteau acum și aveau încredere în el, în geniul lui, în abilitățile lui și în norocul lui. În Unitatea 701, nu exista om — bărbat sau femeie — care să nu-l știe, să nu-l respecte. Cum umbla singur încoace și-ncolo, până și câinii dădeau semne că-l recunosc. Toți știau că și dacă toate stelele s-ar prăbuși pe pământ, steaua lui tot s-ar fi înălțat pe cer și-ar fi strălucit acolo pentru totdeauna. El se poleise de mai multă glorie decât poate un om să aibă parte într-o viață întreagă. An după an, oamenii au fost martorii ascensiunii sale: a fost șef de echipă, șef secund de departament, șef de departament, șef secund de divizie...

accepta toate promovările fără vâlvă, cu modestie. Nu era nici arogant, dar nici umil. Apele line sunt adânci. Și sentimentele oamenilor la adresa lui erau de admirație eliberată de gelozie, oftau, dar nu erau triști. Acceptaseră că era unic, că nu mai era unul ca el și că nu avea niciun sens să intre în competiție cu el. Zece ani mai târziu (în 1966), se instală pe fotoliul de șef al diviziei de criptografie, poziție pentru care altcineva ar fi trebuit să aștepte dublu de timp sau poate chiar mai mult. Dar se pare că toată lumea se aștepta la asta din partea lui, nimeni n-a fost luat prin surprindere de promovarea lui timpurie. Toată lumea era convinsă că avea să vină o zi când se va afla în fruntea întregii Unități 701, titlul de director aștepta cuminte momentul potrivit până când să poposească pe creștetul tânărului tăcut.

Ce aștepta toată lumea să se petreacă era ușor de înfăptuit, căci în Unitatea 701, ca în orice altă organizație secretă, sarcinile la care ar fi trebuit să se înhame viitorul director erau greu de asumat de către marea majoritate a șefilor de divizie. În schimb, pentru Rong Jinzhen, din cauza firii sale reci și adamantine, părea să fie o alegere foarte bună pentru funcția supremă dintr-o organizație secretă.

La sfârșitul anului 1969 s-a întâmplat ceva de care nu-și aduce aminte multă lume, dar care va fi subiectul povestirii din

capitolul 4.

Capitolul 4. O NOUĂ TURNURĂ

1

Totul a început odată cu simpozionul despre Codul Negru.

Codul Negru, după cum reiese și din nume, era fratele Codului Violet, dar mult mai avansat, mai sofisticat, mai profund, mai dificil. În urmă cu trei ani, într-o zi îngrozitoare pe care Rong Jinzhen n-o va uita nicicând, pe data de 1 septembrie (la

puțin timp după ce o salvase pe dl Rong), Codul Negru a făcut primii pași în lume. La fel cum o pasăre își poate da seama dintr-o pală de vânt că muntele e acaparat de ninsoare, tot așa și Rong Jinzhen a avut premoniția, de cum a zărit Codul Negru, că încercarea de a-l sparge îl va duce foarte aproape de pericol, de distrugere totală.

Ulterior, Codul Negru și-a întins tentaculele pretutindeni, din ce în ce mai mult, din ce în ce mai departe, întocmai ca niște fire de întuneric care înghit lumina, până când lumina dispare cu totul. Întunericul din urmă cu zece ani revenise în Unitatea 701, dar aproape toată lumea își încredința speranțele în Rong Jinzhen, steaua lumii criptografice. Timp de trei ani, neîncetat, zi de zi, noapte de noapte, fără pic de odihnă, Jinzhen a căutat cea mai mică fărâmă de lumină, dar nu a găsit niciun crâmpei, lumina era absorbită în întuneric, prizonieră, departe, în muntele înghețat. În aceste circumstanțe, Unitatea 701 și Comandamentul Central au organizat un simpozion despre Codul Negru. S-a desfășurat într-un cadru restrâns, dar solemn. Simpozionul a avut loc la Comandamentul Central.

Ca orice alt Comandament Central, și acesta își avea sediul în capitală, la Beijing. Îți lua trei zile și două nopți ca să ajungi acolo cu trenul din orașul A. Era și opțiunea de a lua avionul, dar exista întotdeauna riscul de deturnare a

avionului. În mod normal, riscul de deturnare era mic, dar dacă la bordul aeronavei s-ar fi găsit un agent secret, riscul ar fi fost înzecit, dacă nu cumva chiar însutit. Iar dacă la bord s-ar fi aflat Jinzhen, cel care spărsese Codul Violet și care se ocupa atunci de Codul Negru, atunci probabilitatea unei deturnări ar fi crescut peste măsură. Dacă serviciile secrete din țara X ar fi aflat că Jinzhen era într-un astfel de avion, atunci acel avion mai bine n-ar mai fi decolat. Asta pentru că în această situație, agenții din țara X s-ar fi infiltrat în avion și ar fi demarat acțiunile lor nebunești și nerușinate. Nu era de glumit, iar lecția asta s-a învățat dintr-un eveniment tragic. Toată lumea din Unitatea 701 știa de primăvara lui 1958. Se întâmpla la puțin timp după ce Rong Jinzhen reușise să spargă Codul Violet. Un criptograf oarecare din țara Y a fost răpit după ce avionul în care se afla fusese deturnat de către agenți din țara X. Zheng cel Șchiop știa foarte bine cazul. A aflat aproape imediat după ce s-a întâmplat. Îl știa personal pe cel răpit, mâncaseră împreună o dată sau de două ori. Acum nu mai avea nimeni știință de ce se întâmplase cu el. Unde era oare? Era în viață? Era mort? Asta era o parte crudă din lumea criptografică.

Prin comparație, transportul cu trenul sau cu mașina era cu mult mai sigur și mai de încredere, căci, deși se puteau produce

evenimente neprevăzute, aveai tot timpul la îndemână mijloace de a scăpa, rute salvatoare. Spre deosebire de avion, când ești în mașină nu ai riscul de a fi pur și simplu răpit, în timp ce stai pe banchetă. Un drum atât de lung cu mașina era greu de suportat, de aceea Rong Jinzhen alesese să meargă cu trenul, ca ultimă soluție. Datorită poziției sale speciale și a faptului că ducea cu sine documente strict secrete, Rong Jinzhen avea dreptul de a călători la clasa I, pe pat moale, și singura lui cerință era ca un agent de poliție să se asigure că se eliberează o cabină doar pentru ei. Cum o acțiune de acest fel era un eveniment rar, Jinzhen se simțea fără să vrea nelalocul lui. Însoțitorul lui era un bărbat cu o mină gravă, înalt, oacheș, cu gură mare și ochi triunghiulari. De bărbie îi atârna o barbă lungă care se răsucea cu încăpățânare în sus, ca părul țepos de porc. Felul lui rigid de a se comporta cu ceilalți amintea de sârma de oțel. Sârma de oțel e atât de densă, particulele de oțel sunt atât de bine îndesate unele-într-altele, încât îți dau impresia de ferocitate. Moaca acestui bărbat afișa o aură mortală, o față de criminal, și poate că vorbele acestea nu-s îndeajuns ca să-l descrie cum se cuvine. În Unitatea 701 era un personaj respectat, care se bucura întodeauna de putere și prestigiu. Dar, după cum spuneau oamenii, puterea lui nu-și găsea aceleași resurse ca la Rong Jinzhen, adică în inteligență.

Totuși, acest personaj mai era renumit pentru ceva — ori de câte ori un director cu poziție înaltă avea de făcut o călătorie în afara unității, preferau să-l trimită însoțit de acest personaj. Din acest motiv, la unitate era strigat de toată lumea Vasili, după numele bodyguardului lui Lenin din filmul rusesc din 1939, *Lenin în 1918*. El era Vasili de la Unitatea 701.

Majoritatea oamenilor erau de părere că Vasili purta tot timpul un trenci lung, la modă. Mâinile-i erau mereu îndesate în buzunarele de la trenci. Mergea cu pași mari, debordând de energie, cu un aer dominator, însuma exact trăsăturile pe care le aștepți de la un bodyguard. Printre tinerii de la Unitatea 701, nu era niciunul care să nu aibă sentimente mixte față de el, pe de o parte, venerație, pe de altă parte, invidie. Uneori organizau întâlniri în care vorbeau despre el cu mult entuziasm, vorbeau despre aerul lui impunător, despre curajul lui eroic. Întorseseră pe toate fețele buzunarele lui de la haină, speculau cum că în buzunarul drept purta un pistol nemțesc B7 pe care-l putea flutura oricând dorea, ca să-și facă treaba negreșit. În buzunarul stâng avea o permisie, scrisă de mână chiar de șeful serviciilor secrete, un ofițer militar de rang înalt, și tot ce trebuia să facă era să scoată documentul, să-l arate, și putea merge oriunde-i dorea inima, nici măcar prințul cerului n-ar fi putut să-l oprească.

Unii spuneau că mai ținea un pistol sub brațul stâng. Dar nu-l văzuse nimeni. Că nu-l văzuse nimeni nu însemna că nu exista, c-apoi cine avea să se uite sub brațul lui stâng? Și chiar să fi fost cineva care să se fi uitat și să fi văzut că nu există, tinerii tot n-ar fi crezut că nu-l are, ba chiar i-ar fi spus, cu multă însuflețire, că trebuie să-l poarte doar când se afla în misiune.

Desigur, putea să fie așa.

Nu era nimic ciudat ca un bodyguard profesionist să aibă asupra sa mai multe pistoale, mai multe arme secrete, tot așa cum nu era nimic ciudat ca Rong Jinzhen să aibă asupra sa mai mult de un stilou sau mai mult de o carte. Nu numai că nu era nimic ciudat în asta, ba era chiar normal, tot la fel cum oamenii au nevoie de hrană pentru a putea trăi.

Deși era însoțit de un bodyguard legendar, Rong Jinzhen nu se simțea nicicum protejat. Un sentiment de neliniște îl acaparase. Imediat ce trenul plecase din gară, el s-a scufundat într-o stare de frământare, simțea cum îl ard privirile iscoditoare ale oamenilor din jur, i se părea că toți ochii sunt ațintiți asupra sa, era ca și când n-ar fi purtat niciun fel de haine pe el. Era lac de sudoare. Era stresat, rușinat, neliniștit, nelalocul lui. Nu știa ce se întâmpla cu el și cu atât mai puțin știa cum să se calmeze. Starea lui era provocată și de faptul că era mult prea

îngrijorat pentru siguranța lui personală, dar și de importanța misiunii...

(*Transcrierea interviului cu Directorul Zheng*)

După cum am mai spus, agentul acela din țara Y, răpit de agenții țării X, după ce au deturnat avionul, era un oarecare. Era o diferență uriașă între el și Rong Jinzhen, ca între cer și pământ. Nu că eram noi mult prea protectivi sau Rong Jinzhen mult prea fricos, dar odată ieșit pe poarta Unității 701, pericolul își arăta colții. De la bun început ni s-a părut ceva ciudat. Deși Rong Jinzhen descifrase codul în deplină tăcere, fără să facă vâlvă, totuși cei din țara X aflaseră de reușita sa. Sigur că mai devreme sau mai târziu ei tot ar fi aflat de spargerea Codului Violet, chiar dacă noi nu folosisem încă niciunul dintre dosarele lor secrete. Însă nu trebuiau să știe cine descifrase codul. Dar nu numai că aceștia știau că Rong Jinzhen fusese cel care descifrase Codul Violet, ba mai erau și familiarizați cu o parte din munca sa. Departamentele specializate au făcut o investigație ca să găsească indicii care să rezolve această problemă. Unul dintre indicii ducea la Liseiwicz. La început, asta ne-a făcut să ne îndoim asupra identității lui Liseiwicz, dar neavând dovezi, au rămas pentru moment la stadiul de îndoieli. Dar de-abia în urmă cu un an am primit un raport detaliat despre Jan Liseiwicz prin care am aflat că el era una și aceeași persoană cu celebrul matematician anticomunist Georg Weinacht. Abia în acel moment am înțeles pe deplin cât de abject era acest personaj.

Cum a ajuns Liseiwicz dintr-un matematician celebru într-un anticomunist virulent, sau cum de acțiunile sale anticomuniste au luat întorsături și răsuciri atât de ocolitoare (și-a schimbat chiar și numele) a rămas secretul lui Liseiwicz. Odată scos vălul de pe identitatea lui Georg Weinacht, încercările lui de uneltire împotriva noastră au fost deja mult prea

evidente. Poate că nu știa nimeni mai bine decât Liseiwicz cât de mare era talentul lui Jinzhen. Lucrase și el în criptografie și avusese mai multe încercări de descifrare a Codului Violet. Liseiwicz ghicise că Jinzhen urma să aibă același traseu și că va ajunge un criptograf de prima mână. Descifrarea Codului Violet era inevitabilă. Astfel, el a încercat din răsputeri să-l facă pe Jin Zhen să nu intre în lumea criptografiei. Cum nu i-a reușit, a cheltuit multă energie ca să-l convingă pe Jin Zhen să nu se apropie de Codul Violet. Apoi, după ce acesta s-a apucat să lucreze la Codul Violet, Liseiwicz a încercat să-l ducă iar în direcția greșită, lansând o stratagemă ascunsă ca să-l prindă-n mreje pe Jinzhen. Cred că el a procedat astfel, atât din rațiuni politice, cât și din motive personale. Dacă Rong Jinzhen ar fi spart codul chiar de la început, Liseiwicz ar fi căzut în dizgrație, ar fi fost ca și când toate bunurile ar fi fost furate, dar alarma n-ar fi sunat. Liseiwicz era un fel de alarmă a Codului Violet, care anunța când cineva se apropia de descifrarea lui. Ia gândește-te acum dacă nu cumva Liseiwicz a pus cap la cap informațiile și a aflat că Jinzhen descifrase codul? O nimerise! Dar era ceva care nu i-ar fi trecut prin cap: capcana sa țesută pentru Jinzhen nu va avea sorți de izbândă! De data asta, putem spune că Dumnezeu a fost de partea lui Jin Zhen.

Mai mult decât atât, postul de radio de propagandă din țara X, JOG, a transmis informații evazive în ultimele zile, au spus că oferă bani ca să cumpere criptografi de la noi din țară, care criptograf, pentru ce preț și tot așa. Pe capul lui Jin Zhen oferiseră de zece ori mai mult decât pentru un pilot: o sută de mii de yuani.

Îți vine să crezi?! O sută de mii de yuani!

Din punctul de vedere al lui Rong Jinzhen, banii aceștia îl urcaseră în ceruri, dar în același timp îl duseseră și la un pas de iad. Își dădu seama că, de vreme ce se oferea o sumă atât de mare pentru el, existau suficiente

motive și imbolduri pentru cei care doreau să-i facă rău. Suma aceea ar fi atras un număr nebun de oameni. Se simțea neputincios. Dar asta era greșeala lui, pentru că noi luaserăm măsuri de securitate excepționale, care depășeau cu mult pericolul pe care l-ar fi putut înfrunta. Pe lângă Vasili ca gardă de corp, am împânzit trenul cu oameni îmbrăcați civil care se ocupau tot de paza sa, inclusiv câțiva posesori de tehnici avansate de luptă. Erau pregătiți pentru situații neprevăzute. Dar el nu știa toate acestea, unde mai pui că oamenii se mișcau încoace și-ncolo de-a lungul trenului, făcându-i inima să tresalte de teamă.

Rong Jinzhen era genul care se stresa pentru orice nimic. Poate că inteligența lui remarcabilă și norocul erau legate de această calitate a sa de a despica firul în patru. Ăsta era Rong Jinzhen, talentatul Rong Jinzhen! Chiar dacă citise multe cărți și-și cultivase spiritul, iar cunoștințele se strângeau movilițe-movilițe la el în cap, totuși, când era vorba de viața de zi cu zi, era complet neștiutor, aiurit, nu pricepea ce se întâmpla în jurul lui și asta-l făcea să fie prea precaut, prea naiv și chiar prea absurd în interacțiunile zilnice. În toți anii aceia, nu plecase de la unitate decât o singură dată (când se dusese să-și salveze sora), dar imediat a doua zi se întorsese. De altfel, munca sa n-a presupus prea multă presiune, mulți ani după ce a descifrat Codul Violet. În plus, se putea întoarce acasă oricând dorea, i se puneau la dispoziție mașină, oameni de pază, nu era nicio problemă. Trebuia doar să-și dorească, dar refuza întotdeauna să facă asta. Motivul pe care-l reclama de fiecare dată era că trebuia să se întoarcă acasă, însoțit, și asta-l făcea să se simtă ca un răufăcător. În plus, n-avea voie să spună ce dorea, să meargă unde dorea. Dar poate că mai mult decât atât, îi era teamă să nu i se întâmple ceva rău. Cum unora le e teamă să fie singuri în casă, le e teamă de singurătate, lui îi era teamă să pășească afară din unitate,

să dea ochii cu necunoscuți. Faima și meseria îl făcuseră la fel de fragil și de transparent ca o sticlă. N-avea de ales. În plus, el însuși plusa aceste calități, le exagera și se ostenea să le cultive din ce în ce mai mult în interiorul său. Nu era nimic de făcut...

(*Va urma*)

Profesia și firea lui mult prea precaută, precum și teama să nu se întâmple ceva rău l-au ținut pe Rong Jinzhen ascuns în valea secretelor. Zilele și nopțile se scurgeau unele după altele, și el era prins acolo ca un animal în cușcă. În curând, toată lumea din Unitatea 701 era familiarizată cu percepția sa despre viață. Avea o singură atitudine, una rigidă, atât de rigidă, încât te sufocai. Singura lui bucurie era să evadeze în lumea imaginației. Dar acum era în drum spre simpozionul de la Comandamentul Central, era a doua oară și ultima când ieșea din unitate.

Ca întotdeauna, Vasili era îmbrăcat în trenciul său, un trenci modern, de culoarea orezului galben, pe care-l purta cu gulerul ridicat. Asta-i sporea aura de mister. Astăzi însă, mâna sa stângă nu era afundată în buzunar, pentru că ducea o geantă din piele. Era o geantă nici mare, nici mică, din piele de vacă, maro, tare ca o carapace, genul acela de geantă des întâlnită în călătorii pe post de seif. Înăuntru erau documente legate de Codul Negru, un fel de bombă cu ceas care stătea să explodeze. Mâna dreaptă o ținea tot timpul în

buzunar, ca și când ar fi avut un tic nervos pe care-l ascundea de ochii celorlalți. Rong Jinzhen își dădu seama că nu era vorba de niciun tic, că avea de fapt o armă. A zărit cu coada ochiului pistolul. Cum avea mintea îmbuibată de tot felul de zvonuri, se gândea cu spaimă: „A devenit obișnuința lui să țină strâns de armă, era în ființa lui, nu se putea lepăda de asta. Cu cât adâncea mai mult gândul acesta cu atât era mai învăluit de groază și dușmănie". O propoziție i-a răsărit în minte: „Un pistol e ca banii din buzunarul omului, poate fi scos în orice clipă și folosit".

Gândul că lângă el se afla o armă, ba poate chiar două, îl înspăimânta. Armele pot fi scoase atunci când apar probleme, pot să le elimine, tot la fel cum apa face să dispară focul care pârjolește. Dar, după cum e bine cunoscut, uneori apa nu reușește să stingă focul. Dacă asta s-ar fi întâmplat... Nici n-apucă să-și continue șirul gândurilor, că-i răsună în urechi o împușcătură.

Rong Jinzhen înțelesese că în situația în care ar fi fost depășiți ca număr sau ca dotare, arma s-ar fi îndreptat împotriva lui. Vasili n-ar fi ezitat să-l împuște.

— Moartea înaintea divulgării secretelor! murmură el în liniște. Sunetul împușcăturii se risipi treptat ca o pală de vânt care flutură pe la urechi.

Sentimentul acela de pericol iminent, de dezastru care stă să se întâmple i-a ținut

companie de-a lungul întregii călătorii. Oricât de mult ar fi încercat să țină piept și să se opună temerilor care-l acaparau, se gândea tot timpul la cât de departe se afla de destinație și la cât de încet mergea trenul. De-abia după ce a ajuns în siguranță la Comandamentul Central a început să se elibereze ușor-ușor de presiune și să-și revină în simțiri. În acel moment, se gândi îmbărbătându-se că data viitoare n-ar trebui să-și mai facă atâta amar de griji.

— Ce se putea întâmpla? Nu se putea întâmpla nimic, pentru că nu te știe nimeni și nu știe nimeni ce secrete porți.

Mormăi cuvintele acestea doar pentru sine, erau un fel de critică și de batjocură la adresa lui.

2

Simpozionul a început a doua zi după sosirea sa.

Ceremonia s-a desfășurat într-un cadru solemn. La ceremonia de deschidere au participat patru șefi de la serviciile secrete. Unul bătrân, cu părul cenușiu, era gazda simpozionului. Conform prezentării, bătrânul era directorul principal din

divizia de cercetare. În privat însă, oamenii spuneau că el ar fi fost consilierul pe probleme militare pentru Secretarul General al Statului, XX. Dar lui Jinzhen nu-i păsa de toate acestea, singurul lucru de care îi păsa erau vorbele pe care le rostise directorul principal:

— Trebuie să descifrăm Codul Negru, securitatea noastră națională depinde de asta.

El a spus:

— Vorbim aici de decriptare, dar nu toate încercările de descriptare au aceeași importanță și încărcătură. Unele coduri sunt descifrate ca să ne asigure victoria pe câmpul de luptă, altele pentru câștigarea superiorității militare, altele pentru a garanta siguranța națională, altele din rațiuni diplomatice, iar altele sunt menite doar să satisfacă orgoliul personal, să demonstreze priceperea în muncă. Desigur, mai există multe alte motive pentru care sunt decriptate codurile, dar toate strânse laolaltă nu fac cât cele care țin de siguranța întregii țări. Codul acesta complicat, dezvoltat de țara X, amenință integritatea țării noastre. Cea mai bună metodă de a ne apăra țara este descifrarea Codului Negru cât mai repede cu putință. Cineva a spus: dă-mi un punct de sprijin și fac pământul să se miște. Descifrarea Codului Negru e pentru noi punctul de sprijin care face pământul să se miște. Dacă în momentul de față ne confruntăm,

la nivelul siguranței naționale, cu presiuni puternice, atunci decriptarea Codului Negru va fi cheia luptei împotriva acestei amenințări.

Discursul emoționant și solemn ținut de acest domn venerabil a fost urmat de un ropot răsunător de aplauze. Când vorbea, părul său grizonant strălucea la unison cu gesturile sale exaltate, ca și când ar fi încuviințat și el.

După-amiază au urmat discursurile specialiștilor. Rong Jinzhen a fost rugat să preia conducerea și a ținut un raport de mai bine de o oră despre progresele pe care le făcuse pentru descifrarea codului. Din păcate, nu exista niciun fel de progres. Apoi, în drum înapoi spre Unitatea 701, regretă că făcuse publice sentimentele sale de neputință. În zilele următoare, a ascultat timp de ore întregi părerile altor criptografi și discursurile de încheiere ale doi directori. Rong Jinzhen avea impresia că participase la un simpozion care semăna mai curând a discuție, și nu la o conferință științifică. Conferința fusese mai degrabă frivolă și superficială, presărată cu discursuri sforăitoare, cu slogane clișeistice și fără nimic de substanță. N-avusese parte de nicio dezbatere aprinsă, de nicio contemplare rece, detașată. De la început până la sfârșit, conferința s-a scăldat în ape line și tot ce putea face Rong Jinzhen era să aștepte să apară bulele intermitente pe care să le sufle; îl sufocau liniștea și

monotonia.

În adâncul sufletului său, Rong Jinzhen disprețuia conferința și pe toți oamenii care participau la ea. Apoi își spunea că nu ar trebui să gândească așa, că nu avea niciun sens. Își dădea seama că acel cod era un cancer care îi mânca trupul. Încerca de ani de zile să-i dea de capăt, și încă nu se apropiase. Umbra morții îl împresura și-l amenința. Cei care încercaseră să ajute nu erau nici genii, nici înțelepți, doar bârfitori. Să creadă că pot găsi o vindecare, un Mesia era de-a dreptul absurd, un vis, o prostie.

(*Transcrierea interviului cu Directorul Zheng*)

Un om singuratic și obosit ca Rong Jinzhen își petrecea zilele absorbit de gânduri sau, mai bine-zis, de fantasme, iar nopțile și le petrecea în vise. Din câte am înțeles, se încuraja să viseze în fiecare noapte, din următoarele motive: în primul rând, o parte din luciditate o căpătase prin intermediul viselor (unii spuneau că ar fi descifrat Codul Violet în vis). În al doilea rând, începuse să creadă că un diavol crease Codul Negru, un diavol care avea o inteligență diferită de cea umană. Cum și el era un om obișnuit, se gândea că doar în vis se putea apropia de el.

Când i-a încolțit această idee, a simțit-o ca pe un sprijin moral, ca și când ar fi găsit o cale de ieșire. Am auzit că-și impunea să viseze în fiecare seară, devenise sarcina sa zilnică. Dar sforțarea aceasta excesivă îl aduse la capătul puterilor, aproape de o cădere nervoasă. De îndată ce punea geană pe geană, vise de toate formele năvăleau fără încetare înspre el. Visele erau în dezordine, n-aveau nicio noimă, singurul rezultat fiind hărțuirea somnului său. Ca să revină oarecum la normal cu somnul, a fost nevoit să

întrerupă șirul viselor în care era prins noapte de noapte. Începu să facă plimbări și să citească romane înainte de culcare. Cititul îl ajuta să mai elimine din stresul acumulat peste zi, iar plimbatul îl obosea. Combinația dintre cele două a avut un rezultat satisfăcător pentru somnul său. După cum spunea și el: Plimbatul și romanele sunt somniferele necesare pentru un somn bun.

Făcuse atât de multe sesiuni de vise, încât experimentase tot ce exista în realitate și în vis. Viața lui se derula între două lumi: una era lumea viselor, iar alta era cea reală. Oamenii spun adesea: tot ce se găsește pe pământ se regăsește și în mare, dar nu tot ce se găsește în mare se regăsește și pe pământ. Și situația lui Rong Jinzhen era la fel: nu tot ce apărea în visele lui exista și în realitate, dar lucrurile din realitate apăreau cu siguranță în visele lui. În capul lui Rong Jinzhen se desfășurau două realități: cea reală, cu lucruri reale, vii, și cealaltă, virtuală, de vis, cu lucruri amestecate, haotice. Noi nu acceptăm decât existența uneia dintre ele, a celei reale. Dar pentru Jinzhen existau ambele lumi — în afară de cea obișnuită, cea reală, mai exista și cea din vis, una despre care doar el avea cunoștință. Dar o astfel de lume era mai absurdă, mai delirantă.

(*Va urma*)

Acum, un Rong Jinzhen mult mai calm și-a dat seama că să speri că altcineva îți va da indicii prețioase ca să spargi tu Codul Negru, să-ți servească pe o tavă de aur soluția, să-ți traseze liniile corecte pe care ar trebui să calci era o absurditate ca și cea din vis, o aiureală în aiureală. Își spuse ca să se consoleze:

— Nu te bizui pe nimeni în afară de tine, nu te bizui pe alții să-ți dea liniile

directoare, nu se poate asta, nu se poate...

A rostit aceste cuvinte în mod repetat, crezând că un astfel de „cântec“ îi va atenua dezamăgirea de la conferință.

Dar această conferință nu a fost complet lipsită de beneficii. Au fost cel puțin patru:

1. Datorită acestei conferințe, Rong Jinzhen a putut constata că șeful serviciilor secrete era foarte preocupat de progresele făcute pentru spargerea Codului Negru și de viitorii pași care urmau a fi făcuți. Asta pe de o parte suplimentă presiunea de pe umerii lui Rong Jinzhen, dar, pe de altă parte, îl încurajă să găsească mai degrabă o soluție care să ducă la descifrarea codului.

2. Datorită acestei conferințe, Rong Jinzhen a realizat atât din vorbe, cât și din limbajul trupului (strângeri prietenoase de mână, aprobări din cap, zâmbete politicoase și tot așa) că în lumea criptografiei era un star, era un om plăcut de toată lumea. Știa și înainte câte ceva despre asta, dar acum avea și certitudinea. Fără să vrea simți o stare de bucurie.

3. La recepție, bătrânul cu păr grizonant a făcut promisiunea că-i va furniza lui Rong Jinzhen un calculator sofisticat, capabil de peste patru sute de mii de calcule pe secundă. Acesta era echivalentul unui asistent internațional de top.

4. Chiar înainte de plecare, și-a

cumpărat de la „Librăria de ieri“ două cărți la care visa de mult timp. Una dintre ele era *Ghicitoarea* (o traducere din *Scriitura zeilor* a faimosului criptograf Klaus Johannes).

Ce face o călătorie să merite osteneala?

Aceste câteva lucruri fac să merite osteneala.

Datorită acestor câtorva lucruri, Rong Jinzhen se întorcea bucuros la Unitate. La întoarcere, călătoria s-a desfășurat la început fără incidente și fără trupe de oameni sub acoperire. Vasili a reușit fără prea mult efort să rezerve o cușetă la clasa întâi. Când s-a urcat în tren, Rong Jinzhen s-a simțit ușurat, în total contrast cu starea pe care o afișase în urmă cu șase zile.

Era nespus de fericit că pleca din capitală. Fericirea sa fusese completată și de prima ninsoare căzută în Beijing în acel an. Parcă fusese programată special pentru băiatul acesta venit din sud. Fulgii de zăpadă zburdau cu multă voioșie, învelind cu o pătură albă pământul. Albul pământului contrasta ușor cu întunecimea văzduhului. În decorul ninsorii, Rong Jinzhen aștepta trenul. Căderea molcomă a ninsorii și mirosul de reavăn pe care-l aducea cu sine i-au revărsat în suflet o stare de liniște și de reverie.

Un astfel de început de călătorie ar fi mulțumit până și pe cel mai năzuros om, pompând în Rong Jinzhen încrederea că va

avea parte de o călătorie liniștită.

Dar numai asta nu se întâmpla.

3

Călătoria înapoi acasă s-a desfășurat în condiții complet diferite. În primul rând, a durat două zile și trei nopți, și nu trei zile și două nopți. Deja se scurseseră o zi și două nopți, iar a doua zi era pe sfârșite. Pe drum, Rong Jinzhen s-a îndeletnicit cu somnul sau cu lectura noilor sale cărți. Neîndoielnic că în această călătorie Rong

Jinzhen ieșise din zona de sentimente de teamă și anxietate care-l însoțiseră în precedenta. Somnul bun și lectura erau dovezile de netăgăduit. Drumul înapoi acasă a avut avantajele sale. În primul rând, au avut o cușetă doar pentru ei, iar cușeta dispunea de un sistem individual de încălzire, separându-i astfel de celelalte și insuflându-le un sentiment de siguranță. Rong Jinzhen se simțea mulțumit și bucuros pentru că avuseseră norocul să găsească o astfel de cușetă.

Nu poate nega nimeni că, pentru un om lipsit de curaj, cu un grad mare de sensibilitate, detașat și rece, a sta separat de ceilalți oameni este o dorință imperioasă, o preocupare importantă. La Unitatea 701, Rong Jinzhen era puțin comunicativ și taciturn, ținându-se la distanță de oamenii care-l înconjurau. Trăia departe de oameni, desprins de lume. Motivația lui de a juca șah cu nebunul era mânată tocmai de dorința lui de a ține oamenii la distanță. Legătura lui cu nebunul era rețeta perfectă pentru a scăpa de contactele cu alții. Nu avea prieteni și nu încerca nimeni să fie prietenul său, oamenii îl admirau și-l respectau, dar nu erau atașați de el. Trăia singur cuc (chiar și nebunul a părăsit Unitatea 701 când boala sa începuse să fie controlată), nu-l interesa câtuși de puțin lumea din jurul său, nu se apropia de nimeni, era însingurat și trist. Singurătatea și tristețea nu-i dădeau bătăi

de cap, ar fi fost mult mai chinuitor pentru el să suporte interacțiunea cu diferite comportamente umane, câte-n lună și-n stele. Nu i-a plăcut nici titlul de șef de divizie, dar nici cel de soț.

(*Transcrierea interviului cu Directorul Zheng*)

Rong Jinzhen s-a căsătorit pe 1 august 1966. Numele de familie al soției este Di. Era orfană de părinți și începuse de foarte tânără să lucreze pentru serviciile secrete. Inițial, a lucrat ca telefonistă. În 1964 a fost transferată în divizia noastră ca agent de securitate. Era de loc din nordul țării, avea statura înaltă, era cu o jumătate de cap peste Rong Jinzhen, o pereche de ochi mari îi împodobea fața. Vorbea o chineză standard impecabilă. Rar deschidea gura, iar când vorbea, rostea cuvintele cu voce stinsă, poate din pricină că lucra de mult timp pentru serviciile secrete.

Să vă spun despre căsătoria lui Jinzhen. Mi s-a părut foarte curios, era de parcă destinul îi jucase o festă lui Jinzhen. De ce spun asta? Pentru că în trecut au fost mulți cei care i-au purtat de grijă dacă se însura sau nu și erau multe cele care doreau să se mărite cu el, de fapt să se bucure de gloria lui. Nu știu de ce, poate din cauza șovăielilor sau poate din alt motiv, dar el a refuzat toate propunerile primite, era ca și când ai fi bătut la uși ferecate, ca și când n-ar fi fost interesat de femei și, prin urmare, nici de căsătorie. Dar apoi, nu știu cum, a apărut, fără să sufle o vorbă, însurat cu Xiao Di. Pe atunci avea deja 34 de ani, dar vârsta aceasta nu era o problemă. E adevărat că vârsta era nițel cam mare, dar dacă cineva dorea să se căsătorească cu el, putea să fie vârsta o problemă? Nu. Problema a fost că, imediat după căsătoria lor, a apărut Codul Negru. Cred că dacă Jinzhen nu s-ar fi căsătorit atunci cu Xiao Di, nici nu s-ar mai fi căsătorit în veci. Codul Negru ar fi fost o piedică de

nesurmontat. Tuturor li s-a părut ciudat felul în care s-au căsătorit. E ca atunci când ești pe punctul de a închide fereastra și, pe neașteptate, o pasăre intră în zbor înăuntru, e puțin ciudat, dar e și mâna destinului aici. Nu prea ști cum să procedezi — o fi de bine, o fi de rău?

Ca să-ți spun drept, era un soț îngrozitor, deloc rezonabil, adesea nu se întorcea acasă zile întregi sau poate chiar săptămâni, iar când venea acasă, de-abia dacă-i adresa nevestii vreun cuvânt. Mânca și pleca iar, dormea și pleca iar. Cam așa arăta viața lor de oameni căsătoriți. Locuiau împreună, dar el era foarte scump la vedere, iar de vorbit cu el nici nu se punea problema. În funcția de șef de divizie, de director administrativ, Rong Jinzhen nu se ridica la nivelul așteptărilor. De obicei, ajungea la birou cu o oră înainte de terminarea programului de lucru, în restul timpului stătea ascuns în camera lui de criptografie, deconectându-și până și telefonul, ca să se asigure că nu va fi deranjat de nimeni. În felul acesta se putea sustrage responsabilităților de șef de divizie și de soț, responsabilități care-i dădeau mari bătăi de cap. Părea să țină cu dinții să-și păstreze vechile lui obiceiuri și stilul de viață solitar, locuind singur, muncind singur, fără ca nimeni să-l deranjeze sau să-l ajute. În plus, această stare s-a adâncit și mai mult după ce a ieșit la iveală Codul Negru. Pesemne că, doar dacă se ascundea el însuși, putea să se ducă să caute misterul ascuns al Codului Negru.

(*Va urma*)

Acum, Rong Jinzhen se întindea în patul comod din tren, simțind că găsise în sfârșit un locșor sigur în care se putea refugia. Avuseseră mare noroc că Vasili găsise două paturi la clasa întâi. Tovarăși de călătorie erau un profesor în vârstă de 60 de ani, ieșit la pensie, și nepoțica lui de

9 ani. Bătrânul fusese director adjunct la Universitatea G, dar din pricina unei boli care-i afecta ochii, fusese nevoit să iasă de curând la pensie. Avea un aer impunător, îi plăcea să bea și fuma țigări Feima. Fuma ca să-i treacă timpul. Nepoțica era determinată să ajungă cântăreață, în viitor. A cântat de mai multe ori în timpul călătoriei transformând vagonul de tren într-o adevărată scenă artistică. Cei doi au funcționat ca un tranchilizator care l-a calmat pe Rong Jinzhen. Sau, altfel spus, a reușit să-și lase temerile deoparte și să-și încredințeze timpul celor două activități cu adevărat interesante pentru el: somnul și lectura. Nopțile lungi de somn din tren s-au comprimat în vis, iar cărțile au lepădat plictiseala din timpul zilei. Uneori stătea lungit pe întuneric, neizbutind să doarmă sau să citească, și atunci își petrecea timpul lăsându-și gândurile să zboare aiurea. Drumul de întoarcere acasă a fost presărat cu cele trei acțiuni: citit, somn, mintea zburătăcind aiurea și așa orele curgeau una după alta, iar destinația era din ce în ce mai aproape.

A doua zi de călătorie se sfârșise, trenul își croia agale drum printr-un ogor care se întindea cât vedeai cu ochii. În depărtare, roata de foc de pe cer cobora la asfințit, se colora în roșu aprins și răsfira raze de lumină scămoșate. Ogorul era scăldat de soarele-n amurg cu o lumină caldă, dulce, de parcă intraseși în tărâmul

viselor sau parcă-ți clăteai ochii cu un tablou pictat în nuanțe calde.

La cină, bătrânul și Vasili au început o conversație, însă Rong Jinzhen doar asculta de pe margine. Cel puțin până când bătrânul a rostit cu invidie:

— Ah, am intrat deja în provincia G, mâine dimineață veți fi ajuns acasă.

Vorbele i-au gâdilat urechile lui Jin Zhen care intervine voios în discuție:

— Voi când ajungeți?

— Mâine la trei după-masă.

Acolo era ultima stație. Rong Jinzhen i se adresă cu umor:

— Voi doi ați fost fideli acestui tren. L-ați însoțit de la început până la sfârșit.

— Atunci tu ești un dezertor...

Profesorul trase un hohot puternic de râs.

Profesorul s-a bucurat să dea peste cineva cu care putea discuta în tren, dar bucuria lui n-a ținut mult, căci Rong Jinzhen, după ce s-a sforțat să zâmbească nițel, nu l-a mai luat în seamă pe bătrân, ci s-a întors la lectura lui de mai înainte, *Ghicitoarea*. Profesorul se holbă câtăva vreme la el, întrebându-se dacă era totul în regulă.

Nu era nimic în neregulă cu el, acesta era felul lui de a fi, când termina ceva de vorbit, apoi terminat era, n-o mai lălăia, fără politețuri, fără introducere, fără încheiere. A spus ce-a avut de spus și gata, dacă n-avea nimic de spus, nu deschidea

gura, de parcă ar fi vorbit în somn. Interlocutorii săi trăiau și ei, la rândul lor, senzația că se aflau într-un vis.

Cartea lui Johannes, *Ghicitoarea*, fusese publicată la editura China, înainte de Eliberare, fiind tradusă de englezoaica de origine chineză Han Suyin. Cartea era subțire ca o broșurică, nu semăna nicidecum a carte. Pe pagina de titlu apărea scris următorul epigraf:

„Geniile sunt spiritele dintre oameni, sunt puține ca număr, dar reprezintă esența umană, cea mai scumpă și cea mai demnă de prețuire. Precum toate comorile din lume, geniile sunt ființe delicate, fragile ca niște lăstari; odată ce le-ai frânt, le-ai stârpit pe vecie".

Rong Jinzhen se simțea ca și când i-ar fi trecut un glonț prin tâmple.

(*Transcrierea interviului cu Directorul Zheng*)

Geniile sunt ușor de frânt. Această idee nu-i era străină lui Rong Jinzhen și nici nu-l făcea să se simtă inconfortabil. De fapt, vorbea cu mine de multe ori despre asta: fragilitatea este cea care face geniile genii. E ceea ce îi ajută pe oamenii de geniu să depășească toate limitele, să devină din ce în ce mai rafinați, să fie transparenți ca firul de borangic, dar să nu poată îndura nicio izbitură. Într-un fel, inteligența umană poate depăși orice barieră și poate fi ușor văzută ca pe ceva fără sfârșit. Dar, pe de altă parte, erudiția se dobândește după ce se sacrifică cunoașterea imediată, a lumii obișnuite. Așadar, oamenii de geniu sunt, pe de o parte, sensibili și deștepți, pe de altă parte, proști și neîndemânatici, încăpățânați fără speranță, cu mult diferiți de oamenii obișnuiți. Un exemplu de acest gen era profesorul Klaus

Johannes, o legendă în domeniul criptografiei, eroul lui Rong Jinzhen. *Ghicitoarea* era scrisă de el.

Nimeni din lumea criptografiei nu putea nega că Klaus Johannes era un fel de zeu al criptografiei, era de neatins, un zeu în adevăratul sens al cuvântului. Nu exista un cod în lumea aceasta care să-l neliniștească. Era zeul codurilor din spatele codurilor! Dar, în viața reală, Johannes era un prost cu acte-n regulă, atât de prost, de nu-și găsea drumul înapoi spre casă. Se comporta ca un animal de casă, dacă era lăsat fără zgardă, putea foarte bine să nu se mai întoarcă acasă. Se spune că Johannes a rămas burlac toată viața, iar mama lui, îngrijorată că fiul ei ar fi putut să se piardă, îl urma peste tot din umbră și avea grijă ca el să se întoarcă în siguranță acasă.

Pentru mama sa, el era, fără îndoială, un copil ratat.

Cu jumătate de secol în urmă, în Germania, într-un lagăr fascist, se afla copilul acesta ratat, care mai era cunoscut și sub numele de Zeul Morții, de l-ar fi făcut și pe Hitler să-și ude pantalonii de frică la auzul numelui său. De fapt, Johannes era din același loc de baștină ca și Hitler, s-a născut pe o insulă cu numele Tars (cunoscută pentru depozitele de aur). Dacă fiecare om are nevoie de o țară ancestrală, atunci a lui era Germania, iar Hitler era comandantul suprem al țării sale ancestrale. Deci s-ar putea spune că trebuia să servească Germania, să-l servească pe Hitler. Dar nu a făcut asta, sau cel puțin nu de la început până la final (îi servise o dată). Motivul era că pentru el nicio țară nu-i era dușman, nimeni nu-i era dușman, doar codurile erau dușmanii lui. Și într-o clipă se transforma în dușmanul unei anumite țări sau al unui anumit popor, pentru ca apoi să devină dușmanul unei alte țări și al unui alt popor, depinde de țara sau de persoana care crease și folosise un cod secret dificil. Cine poseda un astfel de cod devenea dușmanul său!

La începutul anilor ’40, după ce documente codate despre Codul Vulturul au răsărit pe biroul lui Hitler, Johannes a decis să-și trădeze țara, a dezertat din armata germană și a trecut în cealaltă barcă, a Aliaților. Trădarea lui nu avea nicio legătură cu viziunile politice sau cu banii. Pleca din cauza Codului Vulturul, un cod care îi dusese în pragul disperării pe toți criptografii timpului.

Se spunea despre Codul Vulturului că fusese creat de un matematician irlandez genial, cu reședința la Berlin. Povestea spune că, în timpul unei vizite la sinagogă, acesta ar fi făcut un pact cu zeii ca să creeze un cod atât de complicat, încât să fie considerat sigur vreme de 30 de ani. În comparație cu alte coduri cu grad mare de dificultate, Codul Vulturul era de zeci de ori mai dificil. Se spunea că, vreme de 30 de ani, acest cod n-a putut fi spart. Era normal să nu-l poți sparge, ar fi fost anormal să-l poți sparge.

În soarta criptografilor e scris că atunci când ei caută ceva, acel ceva să rămână întotdeauna la distanță, întotdeauna de cealaltă parte a sticlei. Cu alte cuvinte, acel ceva pe care-l caută le scapă întotdeauna, au la fel de multe șanse să pună mâna pe el pe cât au și particulele de nisip din mare să se ciocnească de cele de la suprafață. Probabilitatea era de unu la milioane și milioane, de-a dreptul imposibil! În procesul creării codurilor, criptografii sau chiar și codurile pot suferi mici accidente, se poate întâmpla, spre exemplu, ca un criptograf să strănute, dar nu se poate prevedea fix momentul când se va întâmpla asta. Însă ar fi absurd și trist să ne punem speranțele în erorile altora. Straturile de absurd și de tristețe vin unele după altele și compun soarta multor criptografi, mulți dintre cei de top au avut o viață tragică și întunecată, și-au petrecut astfel viața, în întuneric și ascunziș.

Nu știu dacă a fost geniul sau soarta, dar Johannes a spart Codul Vulturul în doar șapte luni. Era o realizare unică în istoria

criptografiei, de necrezut, era ca și când soarele ar fi răsărit de la apus, iar o picătură de ploaie ar fi curs în sus, în mijlocul picăturilor care curg în jos.

(*Va urma*)

De fiecare dată când își amintea toate astea, Rong Jinzhen se scufunda într-o stare de rușine, stânjeneală și ireal. Când se uita la poza lui Johannes, își spunea:

— Fiecare om are un erou, tu ești eroul meu. Datorez toate cunoștințele și abilitățile mele exemplului și încurajărilor tale. Tu ești soarele meu, strălucirea mea nu poate fi nicicând separată de a ta și nici n-o va eclipsa vreodată...

Această depreciere a sa nu însemna că era nemulțumit de sine, ci era semn al venerației sale pentru Johannes.

În realitate, în afară de Johannes, se mai admira doar pe sine însuși. Nu credea că cineva de la Unitatea 701 ar fi putut să descifreze Codul Negru, dacă el nu putea, nimeni nu putea. Nu avea încredere în colegii săi, iar motivul era foarte simplu: niciunul nu-l admira în mod sincer pe Johannes. În afară de zăngănitul roților pe șine, el se auzea foarte distinct pe sine adresându-i-se eroului său:

— Ei sunt prea orbi ca să vadă strălucirea care te înconjoară, iar dacă-o văd, le e teamă, în loc să vadă măreția ta, văd rușinea. De aceea nu pot să am încredere în ei. Ca să admiri ceva cu adevărat frumos e nevoie de curaj și de talent, fără acestea, frumusețea nu face

decât să înspăimânte.

Așadar, Rong Jinzhen era de părere că un geniu se putea descoperi doar în ochii altui geniu. În ochii unor oameni obișnuiți, un geniu era doar o ciudățenie, un idiot. Oamenii cu inteligență superioară celor obișnuiți sunt la prea mare distanță de aceștia, sunt atât de departe, încât nici dacă și-ar fi ridicat privirile, tot nu i-ar fi văzut, gândind în mod eronat că geniile au rămas în urmă. Acesta era modul de gândire al omului comun. Atâta vreme cât erai taciturn, credeau că nu era în regulă ceva cu tine, se speriau și nu-și dădeau seama că lipsa ta de comunicare era din cauza fricii, nu a disprețului.

Rong Jinzhen se gândea că diferența dintre el și colegii săi era tocmai asta: el putea să-l admire și să-l respecte pe Johannes. Putea să strălucească și el în lumina acestui gigant, să-l lumineze ca și când ar fi fost o bucată de sticlă. Dar ei n-ar fi putut străluci sub lumina lui, căci erau asemenea unor bucăți de piatră, prin care nu-și puteau face loc razele sclipitoare.

Continuându-și șirul ideilor, se gândea că aceasta era o comparație bună între genii, bucăți de sticlă, și oamenii de rând — bucăți de piatră, geniile prezentând într-adevăr multe trăsături în comun cu sticla — delicată, ușor de spart și foarte fragilă, nicidecum ca piatra. Piatra, chiar dacă se sparge, nu se fărâmițează în bucăți

atât de mici și fine ca sticla, se ciobește poate într-un colț sau se crapă în două, dar rămâne tot piatră și poate fi folosită tot ca o piatră. Sticla însă nu prezintă acest lux, căci printre caracteristicile sale nu se numără doar faptul că e fragilă, ci și faptul că se poate sparge repede, iar odată spartă, se preschimbă în cioburi, iar cioburile nu mai sunt bune de nimic. La fel e și cu geniile, trebuia doar să le rupi capetele lor întinse la fel cum ai rupe un levier în două. Bucățile rămase n-ar mai fi fost de niciun folos. Se gândi iar la erou său: dacă n-ar mai fi fost coduri de decriptat în lume, ce folos ar mai fi avut el? Niciunul.

Noaptea profundă se instala la fereastra trenului.

4

Ce s-a întâmplat ulterior nu era doar real, era prea real.

Când lucrurile sunt prea reale, par ireale, oamenii întâmpină dificultăți în a crede că acestea s-au întâmplat cu adevărat, tot așa cum mulți nu cred că în zonele muntoase din Guangxi poți schimba un ac de cusut pe o vacă sau pe un paloș

făurit din argint pur. Nu poate nimeni tăgădui că, în urmă cu zece ani, în timp ce-l visa pe Dimitri Ivanovich Mendeleev (cel care primise inspirația în vis să construiască tabelul periodic de elemente), secretul Codului Violet se dezvăluia în fața lui Rong Jinzhen. Povestea aceasta era deosebit de neobișnuită, dar ce urma să se petreacă o depășește cu mult.

În creierii nopții, zgomotul trenului care intra în stație i-a răscolit somnul lui Jinzhen. Din instinct, cum o făcea de fiecare dată când se trezea, bâjbâia să vadă dacă seiful legat cu un lanț cu lacăt de piciorul măsuței de ceai mai era acolo.

Mai era!

Liniștindu-se, s-a lungit înapoi în pat, încercând să distingă între zgomotele pașilor răzleți care răsunau pe peron și sunetul de la megafonul gării.

Se anunța că ajunseseră deja în orașul B.

Asta însemna că următoarea stație era orașul A.

Mai sunt trei ore...

Și ajungem acasă...

Ne întoarcem acasă...

Au mai rămas doar 180 de minute...

Cu astfel de gânduri în cap, Rong Jinzhen a adormit din nou.

Șuieratul care anunța plecarea trenului din stație l-a trezit din nou. Zăngănitul roților de șine se înteți asijderea unei muzici care creștea în

intesitate și nu te lasă să adormi. Avea oricum somnul ușor, cum ar fi putut îndura o astfel de violență auditivă? Zăngănitul trenului se rostogolea peste el, îl pisa, îl sfărâma, până când, în cele din urmă, s-a trezit de-a binelea. Razele lunii băteau la fereastra trenului și-și răsfrângeau lumina peste patul lui, umbrele fremătau, seducându-i ochii fără vlagă. I se părea că vede ceva în neregulă, cu colțul ochilor. Ce era, ce era în neregulă? Făcu o inspecție leneșă ca să-și dea seama ce se întâmplase, derulă imaginile în minte și-și dădu seama până la urmă că geanta lui, care fusese agățată într-un cui în perete, o geantă care semăna cu cea a unui profesor, lipsea. S-a ridicat și-a căutat-o în pat, dar n-a găsit-o. A căutat-o pe podea, pe măsuța de ceai, sub pernă. Nu era de găsit nicăieri.

Zgomotul făcut de el îi trezi pe Vasili și pe profesor. Profesorul îi spuse că în urmă cu aproximativ o oră, când se scula ca să se ducă la toaletă (vă rog să țineți minte că era în urmă cu o oră), a văzut un tânăr îmbrăcat în haine obișnuite de militar, care fuma în spațiul de joncțiune dintre vagoane, sprijinindu-se de cadrul ușii. Când a ieșit de la toaletă, omul s-a făcut nevăzut, ducând în mână o geantă precum cea despre care vorbea Rong Jinzhen.

Profesorul a spus:

— În acel moment, nu m-am gândit

prea mult, am crezut că era geanta lui. N-am prea băgat de seamă dacă avea ceva în mâini sau nu, când stătea acolo și fuma, plus că eu am crezut că în tot acest timp a rămas acolo și a fumat, n-am crezut că se mișcase de acolo, dar acum cred că ar fi trebuit să fiu puțin mai atent.

Profesorul vorbea cu multă empatie.

Rong Jinzhen știa că, cel mai probabil, tânărul în uniformă de soldat furase geanta. Chiar dacă părea că stătea și el acolo, el era la pândă, vâna o ocazie bună, care i s-a oferit când profesorul a ieșit la toaletă. Era ca și când ți s-ar fi dezvăluit niște urme pe zăpadă, iar dacă le urmăreai, găseai peștera tigrului. În răgazul scurt când profesorul se afla la toaletă, tânărul și-a pus în aplicare planul.

— Asta se cheamă să știi să profiți de o ocazie cât de mică.

Rong Jinzhen spuse asta în tăcere, râzând amar.

(*Transcrierea interviului cu Directorul Zheng*)

Să spargi un cod însemna tocmai să știi să profiți de o ocazie cât de mică.

Codurile seamănă cu o plasă uriașă, fără spărturi, de par ireale. Dar odată ce le folosești, codurile sunt ca și gura oamenilor, pe care cu greu o stăpânești să nu-i scape vorbe. Și se scurg ca niște râuri de sânge, care în drumul lor se bușesc de pereți și fac spintecături, dând, astfel, o fărâmă de speranță celor care se chinuie să descifreze codul. Tot la fel cum fulgerul spintecă cerul, o minte ascuțită se infiltrează prin spintecătură, călătorește prin labirintul interior al codului, și, uneori, nimerește chiar raiul. În ultimii ani, Rong Jinzhen aștepta cu

neasemuită răbdare acea fantă care l-ar fi dus în rai, dar după așteptări infinite, tot nu a reușit să descifreze Codul Negru.

Nu era normal, nu era deloc normal.

Am stat și am ajuns la concluzia că ar fi putut exista două motive pentru asta:

1. În descifrarea Codului Violet, adversarii noștri strângeau din dinți și-și mușcau limba, erau cu mult mai precauți când deschideau gura, erau prevăzători și calculați, să nu se scurgă nicio picătură de informație. Asta ne așeza pe noi într-o poziție foarte vulnerabilă.

2. Rong Jinzhen n-a izbutit să găsească nicio eroare în Codul Negru, era de parcă picăturile de apă i s-ar fi scurs printre degete. Această posibilitate nu era de neglijat. Ia gândiți-vă: Liseiwicz îl cunoștea foarte bine pe Jinzhen. Ar fi putut cu ușurință să-i avertizeze pe creatorii codului asupra talentului lui Jinzhen în decriptare și să-i ajute să dezvolte un sistem care să-i fie ostil lui Jinzhen. Înainte, s-au avut ca tatăl și fiul, dar din pricina credințelor politice diferite și a originilor diferite, distanța spirituală dintre ei depășea orice distanță geografică de pe pământ. Mi-aduc și acum aminte de clipa în care am aflat că Liseiwicz și Weinacht erau una și aceeași persoană. Cei care lucrau în organizația noastră voiau să-i divulge totul lui Jinzhen, inclusiv capcanele și direcțiile greșite pe care Liseiwicz i le trimisese, și să-l roage să fie tot timpul în alertă. Știți ce-a spus când a aflat? A spus: Să-l ia dracu' pe diavolul ăsta din templul științei.[8]

Trebuie să reiterez, dușmanul nostru era din ce în ce mai prudent și făcea din ce în ce mai puține greșeli, făcându-ne, în schimb, pe noi să pierdem din vedere tot mai multe indicii. Și chiar dacă am fi fost noi mai sârguincioși, dușmanii tot ar fi făcut din ce în ce mai puține erori. Cele două părți erau ca o canelură cu câte un cep denivelat care se mușca unul pe altul, își răspundeau în ecou, dar niciodată nu se îmbinau până la capăt. De aceea a răsărit o rețea perfectă de capcane și minciuni între noi. Perfecțiunea aceasta, pe

cât de frumoasă, pe atât era de periculoasă. Jinzhen se confrunta zi și noapte cu o stare de răceală ca de gheață și cu o teroare înspăimântătoare. Vorbea prin somn, dar nimeni în afară de soția lui nu avea cunoștință de asta. Îi spunea greutățile cu care se confrunta în vis, îi spunea că descifrarea Codului Negru îl obosise peste măsură, că nu-l mai putea păzi. Încrederea și liniștea lui interioară începuseră să pălească în fața amenințărilor deznădejdii, era sătul până peste cap de căutări inutile...

(*Va urma*)

Acum, gândindu-se la ce se întâmplase, la cum îi veghease hoțul, la geanta furată, se concentra înspre propria lui vigilență și disperare. Se batjocorea pe sine însuși:

— Ce greu îmi e să obțin ceva de la alți oameni, de la cei care au construit codul și de la cei care l-au folosit, dar ce ușor i-a fost lui să se apropie și să-mi fure geanta, o treabă care a durat mai puțin decât îți ia să fumezi o jumate de țigară. Ha-ha, pe fața lui rece ca gheața se agăță din nou un zâmbet amar.

În realitate, Rong Jinzhen nu conștientiza, în acel moment, cât de gravă era pierderea genții. Derulând în minte tot ce ținea în geantă, și-a amintit că avea biletele de tren, chitanța de la hotel și bonul de la cele două cărți cumpărate, niște documente și alte lucruri de soiul acesta. Cartea lui Johannes, *Ghicitoarea*, se afla și ea înăuntru, o pusese înainte să se culce. Când a realizat toate astea, a simțit de parcă îl străpunsese un cuțit în inimă.

Dar, făcând o comparație între ce se afla în geanta aceea și în cea legată de piciorul măsuței, se consideră norocos. Seiful nu dispăruse, și asta era ca și când ar fi scăpat ca prin urechile acului de un dezastru imens.

Nici nu mai e nevoie să spunem că, dacă hoțul ar fi plecat cu seiful, proporțiile dezastrului ar fi fost nemăsurate, înspăimântătoare. Acum nu se produsese nimic înspăimântător, poate doar regretabil.

După zece minute, calmul se reinstală în tren. După sesiuni îndelungate de consolare din partea lui Vasili și a profesorului, inima lui Rong Jinzhen își reveni la loc. Era liniștit. Dar imediat ce s-a lungit iarăși în întuneric, liniștea din urmă cu câteva minute a fost înghițită de noapte și zgâlțâită de hurducăturile trenului. Se scufundă într-o mare de regrete.

Regretele erau zvâcnirile inimii, amintirile erau frământarea minții, și acestea îl storceau de energie.

Nu mai avea nimic în geantă?

Rong Jinzhen își storcea creierii.

De vreme ce acum avea doar o geantă imaginară, avea nevoie de forța imaginației ca să tragă de fermoar. Dar imediat ce a urmat șirul acestui gând, a început să fie hăituit din toate părțile de regrete și milă, făcându-i mintea să se golească și să nu mai izbutească să tragă de fermoarul genții. În fața ochilor săi se

căsca doar o beznă amețitoare. Era exteriorul genții, nu interiorul. Ușor-ușor, regretele s-au risipit, iar gândurile sale s-au concentrat din nou pe ce era înăuntru, erau concentrate cu o forță asemănătoare cu cea a unui torent care transportă zăpada care se topește, ale cărui valuri se ridică, se adună, se ridică și se adună iarăși. În sfârșit, reuși să rupă fermoarul, cu o forță uriașă ca a unei avalanșe. O lumină albastră a explodat în fața ochilor. Deodată, de parcă o mână asasină îl amenința, Rong Jinzhen s-a ridicat în picioare, transfigurat de teamă și a strigat în gura mare:

— Vasili, nu e bine deloc.

— Ce s-a întâmplat?

Vasili sări ca ars din pat, și văzu prin beznă cum Rong Jinzhen tremura din toate încheieturile.

— Carnețelul! Carnețelul!...

Rong Jinzhen se îneca în propriile strigăte.

În geantă pusese și carnețelul de lucru.

(*Transcrierea interviului cu Directorul Zheng*)

Fiind un om solitar, cădea adesea în contemplări profunde și putea auzi sunete fantastice, surprinzătoare. Aceste sunete păreau să vină de undeva de departe, de undeva de foarte departe, de parcă ar fi fost izvorâte dintr-un spațiu spiritual. Sunetele acestea nu se manifestau niciodată în deplinătate, nu-l așteptau, nu se ridicau la nivelul așteptărilor, apăreau din întâmplare, fără niciun avertisment, uneori apăreau în vis, în visele din vis. Alteori răsăreau de pe rândurile cărților pe care le citea, codate,

întotdeauna luând forme noi, misterioase. Aș vrea să vă spun că aceste sunete pe care le auzea Rong Jinzhen păreau că izvorăsc de undeva dintre cer și pământ, dar, de fapt, izvorau direct din spiritul lui Rong Jinzhen, erau razele răspândite de spiritul lui, strălucind iar și iar, pentru ca apoi să se risipească. Trebuia să le scrie numaidecât, altminteri ar fi fost pierdute. Pe cât de repede veneau, pe atât de repede se și făceau nevăzute, de nu mai rămânea nici umbra lor. Din această pricină, Rong Jinzhen își făcu un obicei din a purta tot timpul cu sine un carnețel. Oriunde, oricând, carnețelul îl urma în tăcere, de parcă era umbra sa.

Era un carnețel de 64 de pagini, din piele albastră, care avea la titlu un număr strict secret, precum și numărul lui personal. Înăuntru erau toate notițele sale înregistrate de-a lungul anilor, toate gândurile acelea ciudate de când lucra pentru Codul Negru. De obicei, își ținea carnețelul în buzunarul stâng de la haină, dar de această dată, pentru că trebuia să ducă cu sine și niște documente oficiale, a hotărât să pună în geantă laolaltă cu ele și carnețelul. Geanta din piele era un cadou de la directorul nostru, după o călătorie peste hotare. Era confecționată din piele de mânzat, era delicată și ușoară, și avea atașată o coardă elastică pentru a putea fi purtată pe umăr, sau legată în jurul taliei, ca o extensie a hainei. Carnețelul era înăuntru. Cu siguranță că lui Rong Jinzhen nu i-a trecut nicio clipă prin cap că s-ar fi putut întâmpla ceva, nu și-a închipuit că ar fi putut-o pierde, simțea probabil că va rămâne întotdeauna acolo.

(*Va urma*)

În ultimele zile, Rong Jinzhen folosise de două ori carnețelul.

Prima dată, în urmă cu patru zile, după-amiaza, când de-abia se întorsese de la conferință. Cel care ținuse discursul

dădu dovadă de ignoranță și prostie, iar Rong Jinzhen se înfurie peste măsură. Când se întoarse în cameră, se aruncă în pat spumegând de furie. Cu ochii țintă la fereastră, văzu că la asfințit cerul era încovoiat într-o parte. Nu izbutea să focuseze imaginea, clipi de câteva ori, dar ochii tot i se roteau în cap. Curând, imaginile de pe retină au devenit din ce în ce mai cețoase, fereastra, cerul, orașul, asfințitul, totul se estompa în tăcere, iar în locul lor se instala o revărsare de aer și zgomotul soarelui care se rostogolea dogoritor pe cer spre neființă. Privi aerul cel fără de formă și plutirea particulelor de aer, care se împrăștiau ca scânteile flăcărilor și părea că erau gata-gata să se reverse în neant. Văzduhul ardea pârjolit de soare, iar întunericul își întindea plapuma din ce în ce mai mult, până l-a cuprins cu totul. În acel moment, simțea cum corpul său se transformă în curent electric, începe să sclipească și să plutească lin, se preschimbă într-un soi de energie și, ca o flacără care arde, începe să facă vârtejuri, să se evapore, să dispară în neant. Chiar în clipa aceea, răsună un sunet clar și la fel de delicat precum fâlfâitul aripilor unui fluture. Era sunetul destinului său, sunetul naturii, licărirea, focul, spiritul, trebuia să-l noteze numaidecât.

Era prima dată când folosea carnețelul, de când plecase de acasă, și era

destul de mândru de ce notase. A doua oară fusese ieri dis-de-dimineață, în legănarea trenului, visând fericit cu ochii deschiși la Johannes, cu care a purtat o discuție lungă, iar când s-a trezit, a notat prin întuneric conversația cu el.

Putem spune că în procesul anevoios al decriptării codurilor, Rong Jinzhen nu și-a strigat în gura mare epuizarea, dar nici nu s-a rugat din toate puterile pentru ajutor, ci, de la început până la sfârșit, s-a bizuit pe doi piloni: hărnicie și singurătate. Singurătatea îi întărea mintea și sufletul, iar hărnicia i-a dobândit norocul de dincolo de stele. Norocul e lucru diavolesc, nu-l poți vedea, nu-l poți atinge cu mâna, nu-l poți numi, nu-l poți înțelege, nu te așteaptă, nu vine chemat de rugăciune, e nebănuit de misterios, poate că e cel mai misterios lucru din lume. Lucru diavolesc. Dar norocul lui Rong Jinzhen nu era misterios, era mai real decât și-ar fi putut oricine închipui, era adânc înscris în rândurile din carnețelul său...

Dar acum carnețelul dispăruse fără urmă!

Realizând gravitatea situației, Vasili se agita, se mișca încoace și-ncolo. Merse mai întâi la șeful poliției din tren să-și pună în alertă tot personalul să cerceteze trenul și să nu permită nimănui să coboare. Apoi a folosit telegraful din tren ca să raporteze situația Unității 701. Unitatea 701 a transmis mai departe la Comandamentul

Central, care a raportat și mai departe superiorilor, tot mai sus până la cel mai înalt oficial. A fost emisă următoarea directivă:

„Documentele care lipsesc țin de securitatea națională, toate departamentele trebuie să colaboreze cu orice va fi necesar. Documentele trebuie recuperate cât mai repede cu putință!“

Cum a putut fi pierdut carnețelul lui Rong Jinzhen? Pe de o parte, implica secretele unei instituții precum Unitatea 701, pe de altă parte, conținea informații legate de problemele întâmpinate în spargerea Codului Negru. Rong Jinzhen și-a notat în el toate gândurile, toate gândurile prețioase și oportunitățile de dezlegare a Codului Negru, toate se aflau în acest carnețel, cum a putut să se piardă?

A fost pierdut!

Trebuia găsit!

Trenul accelera, gonea înspre stația următoare.

Toată lumea știa că stația următoare era orașul A, asta înseamnă că Rong Jinzhen dăduse de dracu’ chiar în pragul casei sale. Fusese o acțiune premeditată cu mult timp înainte, așa fusese scris să se întâmple. Nimeni nu și-ar fi putut imagina că în atâtea zile nu se întâmplase nimic și taman acum, când ajunsese practic în pragul casei, se va întâmpla nenorocirea. Și în mod surprinzător, geanta care a dispărut a fost cea albastră, nu seiful. La

cum arăta situația, cel care comisese nelegiuirea nu era un dușman de temut, ci un nenorocit de hoț. Totul părea ireal, ca într-un vis, Rong Jinzhen se simțea slăbit și confuz, ca și când destinul l-ar fi prins într-un labirint gol și disperat care-l strângea și-l tortura. Trenul înainta, iar senzația aceea de tortură se adâncea din ce în ce mai tare, de parcă nu s-ar fi apropiat de orașul A, ci de iad.

Ajunși în orașul A, s-a dat ordinul să se blocheze toate ușile. Ordinul fusese dat de către Serviciile Secrete. Oricine știa că hoțul cu pricina cel mai probabil coborâse deja din tren, coborâse imediat ce furase geanta și se afla în orașul B. Dacă vrei să ascunzi niște frunze, cel mai bine le ascunzi în pădure, tot așa și pentru un hoț — locul cel mai bun de ascuns era în mulțime, respectiv, într-un oraș. Rezolvarea acestui caz nu urma să fie deloc ușoară. Stabilirea detaliilor avea să fie din ce în ce mai greu de rezolvat. Ca să vă dau un exemplu, ca să vă faceți o idee despre caracteristicile acestui caz, luați în considerare următoarele informații.

Conform informațiilor deținute de Echipa Specială de Investigație, cazul acesta implica, direct sau indirect, următoarele departamente:

1. Unitatea 701
2. Departamentul de Poliție din orașul A
3. Armata orașului A

4. Biroul de Căi Ferate din orașul A

5. Toate ministerele afiliate guvernului din orașul A

6. Departamentul de Poliție din orașul B

7. Armata orașului B

8. Biroul de Căi Ferate din orașul B

9. Biroul de sănătate publică din orașul B

10. Biroul administrativ al orașului B

11. Biroul de administrare a construcțiilor din orașul B

12. Biroul de transporturi din orașul B

13. Biroul de presă din orașul B

14. Autoritățile poștale din orașul B

15. Toate departamentele afiliate din orașul B și nenumărate alte unități de lucru și departamente mai mici.

Aria care trebuia acoperită era următoarea:

1. Stația de tren din orașul A

2. Stația de tren din orașul B

3. Cei 220 km dintre orașele A și B

4. 72 de hoteluri înregistrate în orașul B

5. 637 de containere de gunoi din orașul B

6. 56 de toalete publice din orașul B

7. 43 km de canale colectoare de ape reziduale

8. Cele 9 gropi de gunoi din orașul B

9. Toate casele din orașul B

Pentru această sarcină au fost mobilizați mai mult de 3 700 de oameni,

printre aceștia și Rong Jinzhen și Vasili.

Au fost cercetați toți pasagerii din tren, 2 141 de persoane, precum și cei 43 de angajați ai trenului și peste 600 de militari îmbrăcați în uniforme simple, în orașul B. Trenul a fost întârziat cinci ore și jumătate.

Serviciile secrete din orașul B au muncit 484 de ore pentru acest caz, asta însemnând 10 zile și 4 ore.

Conform celor spuse de oameni, aceasta fusese operațiunea cea mai misterioasă și de cea mai mare amploare din câte se desfășuraseră în provincia G. Zeci de mii de oameni perturbați, câteva orașe date peste cap, operațiunea s-a desfășurat la o scară fără precedent.

8 Aceste cuvinte amintesc de prefața Micului Lili scrisă pentru disertația lui Jinzhen. (*N.a.*)

5

Revin la povestea noastră, căci povestea e a lui Rong Jinzhen și nu este nicicum pe sfârșite, ci de-abia începe.

Imediat ce Rong Jinzhen a pus piciorul pe peronul din orașul A, a zărit o delegație de la Unitatea 701 apropiindu-se de el — în frunte era un director înfricoșător, cu față de cal (era

predecesorul predecesorului directorului Zheng). Rong Jinzhen se gândea că probabil așa trebuia să fie. Când ajunse în fața lui, era vădit pentru toată lumea că directorul își pierduse tot respectul pe care-l simțise vreodată pentru Jinzhen. Se uita la el cu ochi reci și amenințători.

De teamă, Rong Jinzhen și-a ferit privirea, dar nu se putea feri și de vocea lui:

— De ce n-ai pus lucruri atât de sensibile și de secrete în seif?

Ochii tuturor de pe peron erau ațintiți asupra scenei. O flăcăruie se aprinse pentru o clipă în ochii lui Jinzhen, ca apoi să se stingă aproape imediat ca un filament de tungsten, apoi totul părea să înghețe, iar Rong Jinzhen a căzut deodată la pământ.

Când primii zori ai dimineții au pătruns prin fereastră, Rong Jinzhen și-a venit în simțiri, iar în fața ochilor se profila imaginea tulbure a soției. Pentru o clipă, fericirea l-a făcut să uite de tot și de toate. Crezu că era acasă, în patul lui, iar soția îl trezise dintr-un vis chinuitor. Soția lui era neliniștită (probabil că adesea se întâmpla să-l trezească din vise chinuitoare). Dar albul din cameră și mirosul de medicamente îl întoarseră la realitate. A realizat că se afla într-un spital. Amintirile șocante se izbeau de-a valma înapoi. Auzea din nou vocea impunătoare a directorului:

„De ce n-ai pus lucruri atât de sensibile și de secrete în seif?“

„De ce?“

„De ce?“

„De ce...“

(*Transcrierea interviului cu Directorul Zheng*)

Trebuie să ai încredere că Rong Jinzhen nu a pierdut în mod deliberat geanta aceea. De fapt, era întotdeauna foarte precaut cu ea. Să spui că toată treaba asta era din cauza neglijenței lui și a comportamentului său iresponsabil era o nedreptate. În același timp, e adevărat că nu și-a pus carnețelul în seif, și asta fusese o imprudență din partea lui, n-avusese niciun pic de vigilență.

Mi-aduc limpede aminte că, înainte să plece, i-am tot cerut lui Vasili, și i-am repetat și tot repetat, să pună orice document secret (inclusiv orice document referitor la identitatea sa secretă) în seif. El ne-a asigurat că așa va face. Conform spuselor lui Vasili, la drumul de întoarcere, a procedat cu multă precauție, punând în seif toate documentele secrete, inclusiv un volum de poezie scrisă și dăruită lui de Directorul General al Serviciilor Secrete, cu atât mai puțin ceva care i-ar fi deconspirat identitatea, mai ales poziția în care se afla în momentul respectiv, ceva ce l-ar fi putut compromite. Practic, totul fusese pus în seif, mai puțin carnețelul. Dar de ce lăsase carnețelul afară, acesta era un mister profund și vechi deja. Cred cu tărie că nu a lăsat carnețelul afară ca să scrie în el oricând poftea; asta nu e posibil. Nu ar fi fost atât de imprudent, nu și-ar fi asumat astfel de riscuri, nu era atât de curajos. Probabil că n-a avut niciun motiv să-l lase afară, cred că, după ce s-a întâmplat nenorocirea, a încercat să-și imagineze cum de s-a întâmplat asta, dar n-a reușit să înțeleagă. Ce-mi pare ciudat e că înainte de tragedie nu era foarte conștient unde-și punea carnețelul, iar după ce a dispărut, nu și-a adus aminte imediat de

el. Ca o femeie care uită că și-a prins de manșetă un ac și nu-și amintește până nu se înțeapă cu el din greșeală.

Dar, pentru Rong Jinzhen carnețelul nu era un obiect ușor de uitat precum un ac, și n-ar fi avut niciun motiv să vadă carnețelul ca pe un obiect nefolositor. Nu-i chip de tăgadă că voia să-și amintească de el, că voia să se asigure că nu va uita de el, să-l păstreze cu sfințenie în interiorul ființei sale. Era lucrul său cel mai de preț, după cum el însuși spunea: carnețelul era receptaculul sufletului său. În acest caz, cum a putut să neglijeze să pună deoparte ceva atât de prețios, comoara lui?

Mare mister...

(*Va urma*)

Acum, Rong Jinzhen se perpelea de remușcări și parcă pătrunse cu toată forța minții într-un labirint al misterelor ca să descopere cum de neglijase să-și pună deoparte carnețelul. La început, negura dinăuntru îi părea de nepătruns, îl arunca într-o stare de amețeală fără sfârșit, dar, pe măsură ce înainta, se adapta treptat întunericului și acesta devenea încet aliatul său în găsirea luminii. Astfel, se apropia tot mai mult de un gând prețios lui, gândul lui...

Poate că tocmai pentru că l-am prețuit prea mult, pentru că l-am ascuns prea adânc în străfundurile inimii mele, în inima inimii mele, de aceea nu am mai reușit să văd... Poate că în subconștientul meu, carnețelul nu mai e deja de mult un companion solitar, un obiect concret precum ochelarii mei... ceva atât de necesar e atât de ușor de pierdut!

Carnețelul a devenit parte din viața mea, sânge din sângele meu, un organ din trupul meu... Nu îl simt niciodată, tot așa cum oamenii nu simt că au inimă sau sânge. Oamenii conștientizează prezența corpului lor doar atunci când se îmbolnăvesc, își aduc aminte de ochelari doar dacă nu-i au pe nas, iar de carnețel doar atunci când îl pierd...

Cum și-a amintit de carnețel, cum s-a dat imediat jos din pat de parcă fusese electrocutat. S-a îmbrăcat și s-a repezit afară din salon. Înfățișarea lui amintea de un foc care de-abia mai pâlpâia, aducea cu cea a unui om care încerca disperat să scape. Soția lui, Xiao Di, tânăra mai înaltă decât el, nu-și mai văzu niciodată soțul într-o asemenea stare, era în stare de șoc. Dar n-a rămas locului stupefiată, ci l-a urmat.

Dat fiind că vederea încă nu i se adaptase la întunericul de pe coridor, unde mai pui că alerga grăbit, când să coboare s-a împiedicat și s-a prăvălit pe scări, și-a prăpădit ochelarii și, deși nu-i spărsese, asta l-a întârziat destul de mult cât să-l ajungă nevasta din urmă. Ea venise într-un suflet de la Unitatea 701, căci fusese anunțată că soțul său, din cauza stresului călătoriei, căzuse bolnav și era internat în spital. Avea nevoie de îngrijiri și de aceea venise atât de repede, dar nu știa exact ce se întâmplase. I-a spus soțului să se întoarcă în pat să se odihnească, dar s-a

lovit de refuzul lui categoric.

Afară, a dat cu ochii de jeepul său care era parcat în curtea spitalului și tare s-a mai bucurat. A alergat să-și vadă mașina și a văzut că șoferul dormea cu capul pe volan. Soția venise cu jeepul, dar Rong Jinzhen se purta ca și când ar fi fost adus special ca să-l folosească el. I-a aruncat o minciună nevestii înainte să urce în mașină: i-a spus că-și uitase geanta în gară și că trebuia să se ducă s-o recupereze. Nu s-a dus la gară, ci direct în orașul B.

Rong Jinzhen știa că hoțul avea două posibilități: fie să se afle încă în tren, fie să fi coborât în orașul B. Dacă rămăsese în tren, n-avusese nicio portiță de scăpare, întrucât trenul fusese ferecat. De aceea, Rong Jinzhen se duse val-vârtej înspre orașul B, unde era nevoie de cât mai multă lume. În orașul A nu aveau nevoie de el, dar în orașul B era mare nevoie!

Trei ore mai târziu, Rong Jinzhen parca în curtea cazarmei orașului. Acolo află că trebuia să se ducă la Echipa de Investigații a Incidentelor Speciale, care se afla la hotelul cazarmei. Capul echipei de investigații era un fost ministru adjunct de la Comandamentul Central (dar care nu sosise încă). În subordinea lui se aflau cinci vicepreședinți, care erau împărțiți între departamentele militare din orașele A și B. În acest grup se afla și un vicepreședinte care avea să devină ulterior directorul Unității 701: Zheng cel Șchiop. De cum a

dat ochii de Rong Jinzhen, Zheng cel Șchiop i-a comunicat o veste proastă: a fost verificat trenul, dar nici urmă de hoț.

Asta însemna că hoțul coborâse în orașul B!

Fără întârziere, a fost mobilizată o armată de oameni în orașul B. În după-amiaza aceea, Vasili ajunse în orașul B, având ordin special, de la directorul Feng, să-l escorteze pe Rong Jinzhen înapoi la spital, pentru tratament. Anticipând că Vasili s-ar fi putut lovi de refuzul lui categoric, directorul Feng a adus o completare ordinului său, spunând că:

— Dacă nu e de acord să se întoarcă, trebuie să-l însoțești pretutindeni, să te asiguri că e în siguranță.

Rezultatul a fost că Vasili n-a executat ordinul, ci completarea ordinului.

Nimeni nu și-ar fi închipuit că Vasili va compromite securitatea Unității 701 și că-i va aduce pe toți aproape de dezastru.

6

În următoarele zile, Rong Jinzhen hoinărea ca o fantomă prigonită, rătăcind pe toate străzile, aleile și aleiuțele din orașul B, scormonind prin toate colțurile, cotloanele și ungherele. În nopțile lungi, nopți care ar fi dus în pragul nebuniei și mințile cele mai sănătoase, și-a cheltuit timpul contemplând lucruri aflate la mare

depărtare. Își pusese speranțe prea mari și acum suferea din cauza dezamăgirii nemiloase, iar noaptea se preschimba în tortură. În fiecare seară, destinul său venea și-l lega fedeleș, îl supunea la cazne nesfârșite, îi fura somnul, îl fierbea și-l perpelea pe toate părțile. Își storcea creierii să-și amintească ziua aceea și seara aceea, se judeca pe sine și încerca să priceapă cum de fusese în stare să comită o greșeală atât de gravă. Îi părea că tot ce făcuse era o greșeală, dar în același timp că nu se făcea vinovat de nicio greșeală, se amestecau toate cu visul, cu halucinațiile. Încurcat în ițele propriei confuzii, lacrimi fierbinți de supărare îi înțepau ochii; înecându-se în tortura semănată de el însuși, Rong Jinzhen aducea cu o floare îmbătrânită, ale cărei petale se duceau una câte una. Sau semăna cu un miel rătăcit de turma sa care behăia a jale din ce în ce mai stins și din ce în ce mai amar.

Era deja a șasea zi după incident, seara. Seara aceea importantă și dureroasă a debutat cu o ploaie ca-n povești. Rong Jinzhen și Vasili erau uzi până la piele, iar Jinzhen chiar începu să tușească. Asta îi aduse mai devreme acasă. S-au lungit în pat, oboseala nu-i acaparase încă cu totul, dar ropotele puternice de ploaie de afară parcă mai puneau o stavilă la chinul lor zilnic, și așa greu de îndurat.

Răpăiala fără de sfârșit a ploii a sădit în mintea lui Rong Jinzhen o întrebare

înspăimântătoare.

(*Transcrierea interviului cu Directorul Zheng*)

Ca personaj direct implicat în caz, Rong Jinzhen avea opinii diferite despre ce se întâmplase în comparație cu ceilalți investigatori. În opinia sa, hoțul voia doar banii, astfel încât, cel mai probabil după ce a luat banii, a aruncat la gunoi restul de lucruri, inclusiv carnețelul său prețios. Această perspectivă părea rezonabilă, de aceea imediat ce Rong Jinzhen a aruncat-o pe masă, cei din echipa de investigații au dat dispoziții să fie trimiși oameni să verifice toate coșurile și gropile de gunoi din orașul B. Chiar și Rong Jinzhen s-a alăturat operațiunii și a scormonit prin gunoaiele din oraș, de multe ori aflându-se în fruntea tuturor, fiind cel care cheltuia cea mai multă energie, cercetând cu mare băgare de seamă orice colțișor, uneori mai trecând o dată prin locuri cercetate deja de alții.

Dar, în a șasea zi după incident, parcă se spărsese cerul, ploaia curgea parcă-n ciudă, fără vreun semn că s-ar mai opri vreodată. Și se scurgea apă cu nemiluita din cer, iar pe pământ, valuri de apă își croiau drum prin oraș, inundând într-o clipă toate cotloanele orașului. Totul era prins sub apă. Rong Jinzhen se simțea vinovat pentru munca zadarnică a oamenilor acelora care veniseră să-i caute carnețelul, depozitarul gândurilor sale cele mai prețioase, care acum avea să se preschimbe într-o pată uriașă de cerneală. Ca să nu mai vorbim că apa de ploaie strânsă într-un torent avea să năvălească peste carnețel și să-l poarte cu sine, făcându-l astfel și mai greu de găsit. Așadar, ploaia aceasta picură în sufletele noastre sentimente de amărăciune și dezamăgire, dar cu siguranță că în sufletul lui Rong Jinzhen amărăciunea și dezamăgirea erau și mai profunde. Ploaia părea, pe de o parte, doar una obișnuită, fără vreo intenție necurată și fără vreo conexiune cu fapta hoțului, dar, pe de altă parte, parcă venea ca un ecou îndepărtat al acțiunilor

hoțului, de parcă cei doi ar fi avut o înțelegere tacită, ploaia purta cu sine răutatea celuilalt și-o amplifica, asigurându-se că proporțiile dezastrului iau dimensiuni mai mari, iar impactul este mai dureros.

Parcă ploaia asta înecase orice urmă de speranță pe care o mai simțea Rong Jinzhen.

(*Va urma*)

Parcă ploaia asta înecase orice urmă de speranță pe care o mai simțea Rong Jinzhen.

Odată cu ploaia torențială, a fost ușor de văzut cât de mult l-a afectat această catastrofă. Era ca și când o forță din afară controla această situație și arunca în scenă tot ce era mai înfricoșător și mai neașteptat, într-o combinație îngrozitoare și oribilă de evenimente. Din pricina ploii, Rong Jinzhen a făcut o excursie înapoi cu 12 ani, analizând misterele și profunzimile care-i înconjurau viața: în urmă cu 12 ani, inspirația a pogorât asupra sa și a dezlegat Codul Violet, în urma unui vis cu Mendeleev, s-a metamorfozat într-o singură noapte în ceva splendid și glorios. Nu credea că acest miracol, această intervenție divină i-ar mai fi fost îngăduită încă o dată, căci nimeni nu putea s-o ceară mai mult de o dată în viață. Dar acum, el credea că intervenția miraculoasă a revenit, dar în altă formă. Acum era lumină laolaltă cu întunecime, era curcubeu laolaltă cu nori negri de ploaie; era reversul unui lucru, era ca și când în toți acești ani ar fi gravitat în jurul acestui lucru, dar i-a văzut doar o față. Acum avea

parte de reversul lui.

Dar ce era acest lucru?

Pentru fostul elev al dlui Străinu, al cărui suflet primise învățătura despre Iisus Hristos, acest lucru nu putea fi decât Dumnezeu, Spiritul Atotputernic, cel cu o natură complicată și complexă.

Deși posedă o față frumoasă, trebuie să posede în mod necesar și una urâtă. Dacă posedă o față bună, trebuie în mod necesar să posede și una înfricoșătoare. Deși pare a fi doar un spirit, de fapt, deține puteri nemăsurate, făcându-te să gravitezi pentru totdeauna în jurul său, permițându-ți astfel să observi totul: toată bucuria și toată tristețea, toată speranța și toată deznădejdea, întreg raiul și întreg iadul, toată gloria și toată ruina, toată onoarea și toată căderea în dizgrație, toată exaltarea și toată durerea, toată bunătatea și toată răutatea, tot ce era ziua și tot ce era noaptea, tot ce era lumină și tot ce era întuneric, tot ce era cuvenit și tot ce era necuvenit, tot ce era *yin* și tot ce era *yang*, tot ce era deasupra și tot ce era dedesubt, tot ce era înauntru și tot ce era în afară, toate câte sunt acestea și toate câte sunt acelea, toate câte erau, toate câte existau...

Apariția luminoasă și plină de speranță a imaginii lui Dumnezeu a așternut liniște peste inima lui Jinzhen. Se gândea: dacă s-a întâmplat așa, înseamnă că asta e voia lui Dumnezeu, cum aș putea eu să mă pun de-a curmezișul? Să mă opun

n-are niciun sens. Legea lui Dumnezeu e dreaptă. Dumnezeu nu-și schimbă legea din pricina voinței unui singur om. Scopul lui Dumnezeu este să dezvăluie tuturor oamenilor frumusețea creației sale. Prin Codul Violet și Codul Negru, Dumnezeu i-a arătat lui TOTUL, i-a arătat măsura creației sale: toată bucuria și toată tristețea, toată speranța și toată deznădejdea, tot raiul și tot iadul, toată gloria și toată ruina, toată onoarea și toată căderea în dizgrație, toată exaltarea și toată durerea, toată bunătatea și toată răutatea, tot ce era ziua și tot ce era noaptea, tot ce era lumină și tot ce era întuneric, tot ce era cuvenit și tot ce era necuvenit, tot ce era *yin* și tot ce era *yang*, tot ce era deasupra și tot ce era dedesubt, tot ce era înăuntru și tot ce era în afară, toate câte sunt acestea și toate câte sunt acelea, toate câte erau, toate câte existau...

Auzind sloganele paralele urlate dinăuntrul său, Rong Jinzhen și-a întors privirea cu calm dinspre fereastră, dinspre ploaia care încă turna din ceruri. Că avea să mai plouă sau nu, ce mai conta, sunetul ploii nu i se mai părea de neîngăduit. Când se întinse în pat, sunetul ploii îi susură amical în ureche, pentru că era atât de curat, atât de blând, atât de ritmic, iar Jinzhen ascultă, și ascultă, și iar ascultă până când se face una cu el. Adoarme și are un vis. În vis, aude o voce îndepărtată care vorbea cu el.

— Încă te încrezi cu superstiție în

Dumnezeu...

— Dumnezeu e un laș...

— Dumnezeu nu i-a dat niciodată o viață perfectă lui Johannes...

— Nu-mi spune tu mie că legea lui Dumnezeu e dreaptă...

— Legea lui Dumnezeu nu e deloc dreaptă...

Repetă întruna propoziția în minte. Vocea devenea din ce în ce mai puternică, ajunsese ca un tunet care-i perforează timpanele, trezindu-l pe Rong Jinzhen din somn. Deși treaz, încă mai auzea sunetul acela care îi țiuia în urechi, dăinuia în urechi ca un ecou: „Nu e drept... nu e drept... nu e drept..."

Nu izbutea să-și dea seama a cui era vocea și cu atât mai puțin de ce vocea aceea îi spusese lui că: Legea lui Dumnezeu nu e dreaptă! Bine, hai să admitem că așa este, și ce dacă? Începe să cumpănească. Nu știa dacă era din cauză că-l durea capul, sau pentru că se îndoia, sau pentru că-i era teamă, dar gândurile-i erau împrăștiate, fiecare frântură de gând plutea în derivă, erau precum niște dragoni cărora le lipseau capetele, o gâlceavă infinită îi vuia în minte, era de parcă la el în cap fierbea o oală cu apă, bolborosea, bufnea, dar când să-i dai capacul la o parte, nu găseai nimic bun înăuntru. Mintea lui era doldora de mișcări, dar nimic de substanță. Deodată, mintea s-a eliberat de mișcări, de parcă în oală ar fi

fost pusă mâncare la fiert. Amintirile cu trenul, hoțul, geanta, ploaia se derulează unele după altele, aducându-i încă o dată în fața ochilor propria-i nenorocire. Dar încă nu înțelegea ce-nsemnau toate acestea — mâncarea nu era încă gata. Apoi, amintirile s-au mai ciocnit o dată de el, l-au îngrămădit, l-au ținut strâns ca într-o menghină, ca și când oala ar fi început să dea ușor în clocot. Dar cum oala nu mai era goală, mintea lui începe să se exalteze ca un marinar care vede după mult timp țărmul. Cu toate pânzele înainte, se apropie din ce în ce mai mult de destinație, și-n acel moment Rong Jinzhen aude iar vocea aceea care îi spune:

— Îngădui să te doboare un accident ca ăsta, ți se pare corect?

— Nuuuu...

Rong Jinzhen urlă din toți rărunchii, izbește ușa și năvălește afară în ploaie. Răcnește de se zguduie pământul la văzduhul înnegurat:

— Doamne, n-ai fost drept cu mine!

— Doamne, vreau să triumfe Codul Negru asupra mea!

— Doar dacă Codul Negru triumfă, va fi dreptate!

— Doamne, doar oamenii haini trebuie să suporte așa o nedreptate!

— Doamne, doar o divinitate haină m-ar face să îndur așa o nedreptate!

— Dumnezeule hain, nu se poate să faci asta!

— Dumnezeule hain, am să mă lupt cu tine până m-or lăsa puterile!

După câteva răgete, simte cum apa rece ca gheața îi arde pielea, făcându-i tot sângele să clocotească, să curgă în același ritm cu apa de ploaie care vâjâie, curge năvalnic la vale. Cu gândul acesta, îi părea că întregul lui corp pornește la vale, se face una cu cerul și pământul, picătură cu picătură topindu-se în ele, ca aerul, ca norul, ca visul, ca iluzia. Atunci mai aude o dată, nedeslușit, vocea de dincolo de cer. Era de parcă vocea aceea se ridica de undeva din carnețelul lui pierdut, din mizerie și noroi, murdară și disperată, apărând și dispărând, auzindu-se cu întreruperi:

— Rong Jinzhen, ascultă... apa de ploaie dă în clocot și-n curgerea năvalnică ia cu sine pământul... chiar dacă apa de ploaie ți-a dus deja carnețelul departe, e posibil să ți-l aducă înapoi... înapoi la tine... după toate câte s-au întâmplat, de ce nu s-ar întâmpla și asta... chiar dacă apa de ploaie deja ți-a dus carnețelul departe, e posibil să ți-l aducă înapoi... înapoi la tine... înapoi la tine... înapoi la tine...

Acesta a fost ultimul gând bizar a lui Rong Jinzhen.

A fost o noapte haină și misterioasă.

Afară, sunetul ploii era îndărătnic, era fără de sfârșit.

7

În acest capitol, povestea îi va face pe oameni să se simtă și inspirați, dar și întristați. Ce-i va inspira pe oameni este că, în cele din urmă, carnețelul lui Rong Jinzhen a fost găsit, dar ce-i va întrista este dispariția subită a lui Rong Jinzhen. Toate acestea sunt TOTUL acela despre care vorbea Jinzhen: Dumnezeu ne dă și

bucurie, și suferință, ne dă de toate.

Rong Jinzhen a dispărut chiar în noaptea aceea cu ploaie torențială. Nu știa nimeni când părăsise camera, să fi fost în prima jumătate a nopții? Sau în a doua? Pe când încă mai ploua sau după ploaie? Dar toată lumea știa că din acel moment Rong Jinzhen nu s-a mai întors, ca o pasăre care-și luă zborul pentru totdeauna din cuibul părintesc, sau ca o stea căzătoare care nu se mai întoarcea nicicând pe orbita sa.

Dispariția lui Jinzhen a făcut cazul și mai complicat și l-a aruncat într-o negură și mai pâcloasă, dar poate tot răul spre bine, cine știe? Cineva sugera că dispariția lui Jinzhen ar fi o continuare a cazului carnețelului, că ar fi vorba de o operațiune formată din doi pași. În aceste circumstanțe, identitatea hoțului se contura ca fiind și mai misterioasă, și mai sinistră. Dar și mai mulți oameni erau de părere că dispariția lui Jinzhen putea fi foarte bine pusă în legătură cu starea lui de dezamăgire, cu incapacitatea lui de a înfrunta temerile și durerile. Era binecunoscut, viața lui Jinzhen erau codurile, iar carnețelul era viața vieții lui. Speranța de a regăsi carnețelul se micșora de la o clipă la alta și, chiar dacă ar fi fost găsit, cel mai probabil ar fi fost transformat de ploaie într-o masă difuză de cerneală. Se credea că Jinzhen n-ar fi putut îndura una ca asta, așa că perspectiva suicidului nu mai părea neplauzibilă.

Ce s-a întâmplat ulterior avea să confirme presimțirile tuturor. Într-o după-amiază, pe malul răsăritean al râului care străbătea orașul B, aproape de o rafinărie de petrol, a fost pescuit un pantof din piele. Vasili l-a identificat ca aparținându-i lui Rong Jinzhen, din pricina deschizăturii lăbărțate, cauzate de toată alergătura din ultimele zile la care participase Jinzhen.

Era timpul ca Vasili să înceapă să se îndoiască de succesul căutării lor, să creadă că eforturile lor vor fi fost în van și că nici Jinzhen și nici carnețelul nu vor mai fi găsiți. Cel mai probabil, aveau să găsească cadavrul lui Jinzhen plutind în apa murdară, purtat de curent la vale.

Dacă lucrurile se dovedeau a fi așa, Vasili se gândea că ar fi fost mai bine să-l fi dus pe Jinzhen direct acasă. Toată situația părea să-i stea amenințătoare deasupra capului precum sabia lui Damocles.

— Futu-i viața de câine!

Strânge în mână pantoful lui Rong Jinzhen și nu se poate stăpâni să nu-i facă vânt cât colo, cât mai departe cu putință, ca și când ar fi vrut să facă vânt întregului ghinion care-l stăpânise în ultimele zile.

Era deja a noua zi de căutări, dar nici urmă de carnețelul lipsă. Oamenii începeau să-și piardă speranța, umbra deznădejdii își făcea loc în mințile lor, le acapara gândurile și le consuma până și ultima fărâmă de speranță. Din această

pricină, Comandamentul Central, la inițiativa investigatorilor, și-a dat acordul să fie publicată întâmplarea și să nu mai fie ținută secret.

A doua zi, în ediția de dimineață a ziarului *Cotidianul orașului B*, s-a publicat un anunț la rubrica lucruri pierdute, a fost tipărit și distribuit la scară largă. Era scris că persoana care se află în căutarea respectivului obiect era un om de știință, iar carnețelul conținea informații despre o nouă inovație tehnologică la care lucra pentru interes național.

Trebuie menționat că această măsură a fost extrem de riscantă, întrucât hoțul, odată ce afla despre această căutare la nivel public, ar fi putut fie să ascundă carnețelul, fie să-l distrugă, periclitând astfel munca investigatorilor. Totuși, contrar tuturor așteptărilor, în seara aceea, la 22:03, la linia verde deschisă pentru acest caz, a sunat telefonul. Imediat, trei mâini s-au repezit să răspundă, dar Vasili, mai agil decât toți, a fost primul care a înșfăcat receptorul și a spus:

— Alo, aici e Echipa de Investigații pentru Incidente Speciale, vă rog să ne comunicați informațiile pe care le dețineți.

— ...

— Alo, alo, e cineva acolo, vă rog să spuneți ceva.

— Pâc, pâc, pâc...

Telefonul s-a întrerupt.

Abătut, Vasili pune telefonul înapoi în

furcă, simțind că-și agățase speranțele de nimic.

După un minut, telefonul sună iar.

Vasili apucă iar receptorul, și imediat după „alo“ aude o voce grăbită și agitată la celălalt capăt al firului.

— Car... carnețelul se află în cutia poștală...

— La care cutie poștală, alo, la care cutie poștală?

— Pâc, pâc, pâc...

Telefonul s-a întrerupt din nou.

Hoțul acesta, hoțul acesta nemernic, dar și adorabil într-un fel, pentru că a fost atât de agitat de n-a reușit să-și termine vorbele, n-a apucat să le spună exact în ce blestemată de cutie poștală se afla carnețelul. Dar nu conta, era destul, era mai mult decât destul. În orașul B nu erau mai mult de câteva sute de cutii poștale, nu era un număr grozav de mare. În sfârșit dăduse norocul peste ei, căci la prima cutie poștală pe care o deschise Vasili găsi carnețelul.

Sub cerul înstelat, carnețelul emana o lumină albăstruie și o tăcere profundă care provoca oareșce teamă. Dar tăcerea aceea era perfectă, bucura sufletele, era de parcă un imens ocean înghețat începea să se topească, era ca un safir mult prea prețios.

Carnețelul era în stare bună, doar de la sfârșit lipseau vreo două pagini. Un director de la Comandamentul Central nu se poate stăpâni și spune în glumă:

— Poate le-a rupt hoțul ca să-și șteargă curul jegos.

Apoi, un al director de la Comandamentul Central a continuat gluma și a spus:

— Dacă-l găsiți vreodată pe pungașul ăla mic, dați-i niște hârtie igienică, aveți din asta la voi, acolo, la Unitatea 701, nu?

Dar nu s-a ordonat niciodată căutarea lui.

A doua zi, în ziarul *Cotidianul orașului B*, s-a publicat un anunț la rubrica persoane dispărute, cel căutat era Rong Jinzhen. Iată cum suna:

> Rong Jinzhen, bărbat, 37 de ani, înălțime 165 cm, constituție astenică, ten palid. Ultima dată a fost văzut purtând o pereche de ochelari maro de apropiere, o tunică de un albastru marinăresc, pantaloni gri-închis, la piept purta un stilou din import. La mână purta un ceas Zhongshan. Știe să vorbească chineză standard și engleză, îi place să joace șah. Mișcările lui sunt întotdeauna lente și exacte, e posibil să-și fi pierdut un pantof.

În prima zi n-au primit nicio veste.

În a doua zi n-au primit nicio veste.

În a treia zi, anunțul cu dispariția lui Jinzhen a fost preluat și în *Cotidianul provinciei G*, dar nici în acea zi nu au primit nicio veste. Vasili a spus că era normal să nu fi primit nicio veste, era cam greu pentru un mort să dea de veste unde se află. Avea deja o presimțire puternică: sarcina lui era să-l ducă viu pe Rong Jinzhen la Unitatea 701, dar părea din ce în ce mai greu de realizat.

A doua zi la prânz însă, Echipa de Investigații pentru Incidente Speciale i-a comunicat că un bărbat din provincia M îi sunase să le spună că văzuse pe cineva cu semnalmentele lui Rong Jinzhen și că ar trebui să vină degrabă să cerceteze.

Cineva cu semnalmentele lui Rong Jinzhen? Vasili se gândea că premoniția sa se transforma în realitate. Înainte de a pleca la drum, Vasili, care în mod normal era feroce și opac, izbucnește într-un bocet ca un laș și toarnă râuri peste râuri de lacrimi.

Reședința provinciei M se afla la aproximativ 100 km de orașul B. Cum reușise Jinzhen să ajungă până acolo, în căutarea carnețelului său, era un lucru straniu și misterios pentru toată lumea. Pe drum, Vasili a rememorat toate câte se-ntâmplaseră; inima-i era inundată de o senzație de liniște și de doliu care-l împiedicau să gândească.

Ajunși în provincia M, Vasili nu se duse direct la persoana care dăduse telefon, căci trecând pe lângă fabrica de hârtie, îi atrase atenția, în maldărul de gunoi de hârtie din curtea fabricii, un bărbat. Era genul de om care atrage atenția, la o inspecție atentă îți dădeai seama că avea probleme, că nu era normal. Era acoperit de murdărie din cap până-n picioare, avea picioarele goale (erau negre-vineții de la frig), mâinele-i erau sângerii și, ca și când ar fi avut gheare în loc de

mâini, scormonea întruna prin gunoaie, întorcea pe toate părțile maldărul de hârtii. Orice carte ruptă sau caiet putrezit era atent examinat. Ochii-i erau încețoșați, gura-i bâiguia în neștire, era întruchiparea nefericirii, dar și a devoțiunii, ca un călugăr daoist, care a trecut printr-o nenorocire și acum se află printre ruinele templului, căutând în mod solemn și tragic litaniile sale sfinte.

Era o după-amiază de iarnă, sub un soare cu dinți, ale cărui raze se răsfrângeau asupra bietului om.

Se răsfrângeau peste mâinile lui sângerii.

Se răsfrângeau peste genunchii lui îndoiți.

Se răsfrângeau peste șalele lui gârbovite.

Se răsfrângeau peste obrajii lui transfigurați.

Peste gura lui.

Peste nasul lui.

Peste ochelarii lui.

Peste ochii lui.

Holbându-se la acel bărbat, cu mâinele tremurând, ochii lui Vasili i s-au dilatat, i s-au expandat; picioarele-l purtau înainte. L-a recunoscut pe acel biet om: era chiar Rong Jinzhen.

Rong Jinzhen!

Era a șaisprezecea zi de investigații, în data de 13 ianuarie 1970, ora patru după-amiaza.

În seara zilei de 14 ianuarie 1970, Rong Jinzhen, acest om distrus și traumatizat, se afla în grija lui Vasili și se întoarse deja în valea Unității 701, ducând la final această poveste.

Capitolul 5. FINALUL

1

Și finalul este un început.

În capitolul cinci, la final, vreau să aduc niște completări la povestea vieții lui Rong Jinzhen, să dau niște explicații și să fac un raport al evenimentelor care s-au derulat.

Mi se pare că acest capitol funcționează ca două mâini din spatele

scenei, una care atinge trecutul, iar alta care-și întinde degetele înspre viitor. Ambele mâini au fost neîndoios de harnice, s-au întins foarte departe, la mare distanță. Au fost norocoase, au atins ceva foarte real, foarte incitant, întocmai ca dezlegarea unei ghicitori după o lungă meditație. De fapt, toate secretele și misterele cuprinse în celelalte capitole, cărora poate le-a lipsit o oarecare splendoare până acum, își vor dezvălui adevărata strălucire în acest capitol.

În plus, în acest capitol, spre deosebire de cele anterioare, voi neglija în mod voit subiectul povestirii și tehnicile narative, precum și emoția literară. Am intenționat să aduc câteva modificări și arcuiri. Poate părea că în acest capitol arunc o provocare normelor literare tradiționale, dar, de fapt, mă supun poveștii lui Rong Jinzhen. Bizar este că, după ce am hotărât să mă supun poveștii, am simțit în suflet relaxare și mulțumire, ca și când m-aș fi eliberat, ca și când aș fi câștigat un război.

Or, supunerea nu înseamnă renunțare! Dacă veți citi acest captol, veți ști că am primit inspirația creatorului Codului Negru. Ah, dar poate am spus prea multe! Totuși, ca să fiu sincer, lucrurile stau cam așa: paginile care urmează m-au purtat când în stânga, când în dreapta — vor avea același efect și asupra voastră. E ca și când, pentru că am fost martor la nebunia lui Rong Jinzhen, am înnebunit și eu.

Înapoi la poveste...

De fapt, nenumărați oameni au pus sub semnul întrebării veridicitatea acestei povești. Suspiciunile lor m-au făcut să scriu acest final.

Obișnuiam să cred că, atunci când scrii o poveste, a-i seduce pe cititori — să-i faci să creadă că povestea spusă este una reală — nu e cel mai important lucru; era ceva de care te puteai lipsi. Dar această poveste... în special această poveste necesită încredere, are mare nevoie să fie crezută și asta pentru că este, fără chip de tăgadă, o poveste reală. Ca să păstrez forma reală a poveștii, a trebuit să înfrunt nenumărate pericole, mai ales în privința subiectului povestirii. Aș fi putut să mă bizui pe imaginație și să creez un final mai elaborat și mai coerent, sau chiar să folosesc niște tehnici narative convenabile, care să-i dea o formă finită. Dar o dorință nebună de a păstra forma originală m-a împiedicat să fac asta. Așadar, dacă povestea pare să sufere de-o boală cronică, să nu căutați rădăcinile ei la acest biet povestitor, ci în interiorul personajelor sau chiar în viața însăși. Și-apoi, logic vorbind sau raportându-ne la experiență, nu este nemaiîntâlnit ca, în decursul unei vieți, un om să sufere de-o boală cronică neprevăzută. Nu-i nimic de făcut. Trebuie să întăresc ce am mai spus deja: aceasta este o povestire istorică, nu e rodul imaginației, am așternut pe hârtie povestea

din transcrierile mele. Subiectul povestirii a rămas intact, fără modificări sau adăugiri personale. Doar pe alocuri — și sper că veți înțelege și că mă veți ierta pentru asta — am adăugat povestirii niște cadre și cuvinte de înfrumusețare — spre exemplu, descrieri de locuri, de oameni, de natură și altele ca acestea. Anumite date temporale s-ar putea să fie notate greșit, iar anumite acțiuni să se fi desfășurat în alt timp decât cel înregistrat de mine. Anumite părți din poveste, părți strict secrete, au fost omise. Uneori am exagerat cu descrierea stărilor psihice ale personajelor. Dar nu am avut de ales. Rong Jinzhen era un om profund absorbit de o lume fantastică, nu făcea nimic altceva decât să descifreze coduri, iar cum munca sa era strict secretă, nu aveam cum s-o dezvălui marelui public. Așa stau lucrurile.

În plus, vreau să vă spun că cine l-a găsit pe Rong Jinzhen la fabrica de hârtie sau la tipografie sau oriunde altundeva în provincia M nu a fost Vasili, ci directorul Unității 701, care s-a dus personal să-l caute. În acele zile, din pricina extenuării fizice și psihice, Vasili căzuse deja bolnav și nici nu avea să-și mai revină vreodată. Directorul a mai trăit încă zece ani după aceea. Dar niciodată n-a vrut să discute despre ce s-a întâmplat atunci, parcă pentru că simțea că-l supără pe Rong Jinzhen. Unii au spus că directorul s-a simțit întotdeauna foarte responsabil de

faptul că Jinzhen își pierduse mințile și, chiar și pe patul de moarte, își striga vina disperat. Nu știu dacă era sau nu responsabil de nebunia lui Jinzhen, dar această autoînvinovățire a sa m-a făcut să simt un regret și mai profund pentru felul în care s-a sfârșit povestea lui Rong Jinzhen.

Revenind la poveste, în ziua când directorul s-a dus să-l recupereze pe Jinzhen, împreună cu el se mai afla și șoferul său. Acesta conducea mașina foarte bine, dar nu știa o iotă de carte, de unde confuzia asupra locului în care a fost găsit Jinzhen, dacă era o fabrică de hârtie sau o tipografie. Pe din afară o fabrică de hârtie și o tipografie arată cam la fel, era normal ca un analfabet care a văzut acele locuri doar în treacăt să le confunde. Când l-am intervievat pe acest șofer, m-am străduit cât am putut de mult să-i explic diferențele dintre cele două locuri, de exemplu i-am spus că o fabrică de hârtie are cel mai probabil coșuri de fum foarte înalte, în timp ce tipografia nu are; cât privește mirosurile, într-o tipografie simți un iz de tuș, pe când în fabrică vei da peste un miros de apă mâloasă, dar nimic puturos, nimic înțepător. Însă nici după aceste explicații nu mi-a putut da un răspuns clar și sigur despre locul din care îl recuperaseră pe Jinzhen, vorbele lui aveau întotdeauna ceva nedeslușit, ceva neclar. Mă gândeam că aceste explicații ambigue

se datorau diferenței dintre oamenii cu școală și cei fără școală. Oamenii fără școală întâmpină multe dificultăți și obstacole în a judeca ce este real și ce nu, ce e bine și ce nu. La asta trebuie să mai adăugăm și faptul că se scurseseră deja câțiva zeci de ani, iar omul era practic un bătrân senil, căruia consumul excesiv de alcool și de tutun îi redusese simțitor facultățile memoriei. Dar era de neclintit când era vorba de anul când se petrecuse întâmplarea, el susținând cu tărie că fusese în 1967, și nu în 1969. Nu-i nevoie să vă spun că această greșeală m-a făcut să pun și mai mult sub semnul îndoielii cele povestite de el. Prin urmare, la final, mi-am luat o anume libertate, de exemplu, am decis că Vasili a fost cel care s-a dus să-l caute pe Jinzhen și l-a adus acasă.

V-am dat aceste detalii pentru că simțeam că era nevoie de niște clarificări.

Trebuie să accept că finalul e partea cea mai puțin reală din poveste.

Din această pricină, uneori simt regrete pentru asta.

Al doilea motiv pentru care am decis să scriu acest capitol final este că mulți oameni s-au arătat interesați să afle ce s-a ales de Rong Jinzhen, după ce s-a întors la Unitatea 701. Asta m-a încurajat să mă apuc de scris.

Dar asta mai înseamnă și că tu, cititorule, dorești să știi ce părere am eu despre povestea lui Rong Jinzhen.

Îți voi spune cu bucurie.

La drept vorbind, am ajuns să vă pot spune această poveste din pricina necazului care s-a abătut asupra tatălui meu. În primăvara anului 1990, tatăl meu, în vârstă de 75 de ani, a suferit un accident cerebral și a rămas paralizat. Cum tratamentele din spital n-au dat niciun rezultat, tata a fost transferat la Centrul de îngrijire Lingshan, din Guangxi. Era un spital al muribunzilor, al pacienților care nu făceau altceva decât să aștepte liniștiți să le vină clipa.

Tata îndurase mai bine de un an durere și chin, când m-am dus iarna în vizită la el. Se îmblânzise mult, s-a purtat cu mine cu bunăvoință, căldură și iubire, și am purtat discuții foarte plăcute cu el. Spera că, dacă îmi repetă de nenumărate ori, mă va convinge de iubirea și afecțiunea pe care le simțea pentru mine. Dar eu nu aveam nevoie de asta, știam amândoi că atunci când avusesem cea mai mare nevoie de iubirea lui, nu mă iubise așa cum ar fi trebuit s-o facă un tată, poate pentru că nu s-a gândit că va veni o zi ca asta de azi sau poate din alt motiv. Nu mai conta, nu trebuia să compenseze acum pentru atunci. Oricum, nu-i purtam pică, nu simțeam niciun sentiment de ranchiună sau vreo dorință de răzbunare, și asta nici n-a influențat în vreun fel iubirea și respectul meu pentru el. La început, m-am opus din răsputeri transferului la centrul

de îngrijire, dar a fost cerința insistentă a tatălui meu și n-a fost chip să-l fac să-și schimbe părerea. Eu știu de ce a vrut tata musai să vină aici, îi era teamă că eu și soția mea vom ajunge să-l urâm deoarece ar fi trebuit să avem grijă de el în fiecare zi. Desigur, o boală lungă și solicitantă poate să sece și rezervele celui mai pios dintre fii. Eu m-am gândit totuși și la alte posibilități, spre exemplu că, dacă l-am fi văzut cum se chinuie în fiecare zi suportându-și boala, eu și soția mea poate am fi simțit sentimente de compasiune și ne-am fi apropiat mai mult de el. Sincer vă spun, mi s-a părut greu de îndurat să-l ascult pe tata cum se tot învinuiește pentru cele din trecut, pentru regretele lui. Dar mi-a stârnit interesul când conversația noastră s-a mutat înspre viața din centrul de îngrijire și mi-a vorbit despre poveștile ciudate ale pacienților de acolo. Cel mai mult mi-a atras atenția povestea lui Rong Jinzhen, m-a fermecat de-a dreptul. Când m-am dus în vizită, tata era deja bine pus la punct cu povestea sa. Nu era doar pacient al centrului de îngrijire, ci și vecinul său.

Tata mi-a spus că Rong Jinzhen era pacient acolo deja de câteva decenii. Nu era nimeni care să nu-l cunoască și care să nu-i știe situația. Fiecare nou-venit de la centru primea un cadou special de bun venit: povestea lui Rong Jinzhen. Era la ordinea zilei să se discute despre talentele

sale, despre succesele și căderile din viața sa. Tuturor le plăcea să vorbească despre el, pentru că era special și era demn de a fi venerat. Mi-am dat repede seama că oamenii de acolo nutreau un puternic sentiment de respect pentru Rong Jinzhen și oriunde s-ar fi ivit el, oamenii își întrerupeau activitățile și-l urmăreau cu privirea. La nevoie, se dădeau la o parte din calea lui și-i zâmbeau ușor. Dar, după cât se pare, el nu era conștient de nimic din ce se petrecea în jurul său. Ceilalți pacienți nu puteau să nu observe că, atunci când doctorii sau asistentele îl însoțeau, se purtau cu el ca și cu un membru al familiei sau ca și cu o persoană importantă: aveau întotdeauna atârnat de fețe un zâmbet binevoitor, îi vorbeau ușor și dulce, îl sprijineau cu grijă la urcat și la coborât scările. Acest om handicapat își ducea zilele fiind respectat de ceilalți. Nu mai văzusem niciodată așa ceva, poate doar o dată, la televizor, prin exemplul dat de Stephen Hawking, succesorul lui Albert Einstein.

Am stat trei zile la centrul de îngrijire. În timpul zilei, am observat că pacienții aveau propriile mici grupuri cu care își petreceau timpul: jucau șah sau mahjong, se plimbau sau flecăreau. Apoi doctorii și asistentele veneau să-și facă rutina zilnică de făcut vizite și administrat medicamente. Adesea era nevoie să sufle în niște fluiere ca să-i cheme pe pacienți care de pe unde.

Doar Rong Jinzhen rămânea întotdeauna în camera sa, fără să vorbească și fără să se miște. Trebuia să vină cineva să-l cheme chiar și pentru a lua masa sau pentru a face exerciții, altfel el nu s-ar fi aventurat singur în afara camerei, era la fel ca atunci când de-abia ajunsese la Unitatea 701 și stătea ascuns în camera de criptografie. Din această cauză, asistentele aveau o sarcină în plus: trebuiau să aibă grijă să-l ducă pe Rong Jinzhen de trei ori pe zi la masă, iar după fiecare masă, să-l însoțească la o plimbare de jumătate de oră. La început, oamenii nu-i știau trecutul, iar asistentele uneori nu-și făceau datoria așa cum ar fi trebuit și de aceea el rămânea de multe ori flămând. Odată, când un mare oficial a venit în vizită la centru și a realizat felul în care era tratat Jinzhen, i-a reunit pe toți doctorii și asistentele și le-a spus astfel:

— Dacă aveți părinți bătrâni acasă, atunci să-l tratați și pe el tot la fel cum îi tratați pe ei; dacă aveți doar copii acasă, atunci să-l tratați și pe el tot la fel cum vă tratați copiii; și dacă nu aveți familie, atunci să-l tratați pe el tot la fel cum m-ați trata pe mine.

De atunci, gloria și decăderea lui Rong Jinzhen au devenit cunoscute, iar el s-a transformat ușor-ușor într-un fel de comoară, n-a mai îndrăznit nimeni să nu se ocupe de el și să nu-i ofere cea mai bună îngrijire. Toți se purtau cu el cu înalt

respect. Tata spunea că, dacă n-ar fi fost natura secretă a meseriei sale, Rong Jinzhen ar fi ajuns deja un erou cunoscut de lumea întreagă, iar realizările sale excepționale ar fi fost elogiate din generație în generație.

Eu am spus:

— Dar de ce nu există o persoană calificată numită special să aibă grijă de el? Cu siguranță ar putea primi un astfel de tratament.

— A avut, a spus tata. După ce s-a aflat de reușitele lui incredibile, toată lumea îl privea cu respect și toată lumea a vrut să-i arate iubire și ajutor, astfel că acea persoană a devenit de prisos și s-a renunțat la ea.

Deși toată lumea se ocupa cu mare grijă de el, cred că ducea o viață grea și tristă. M-am uitat de câteva ori la el pe geam, stătea ghemuit pe canapea, cu privirea rătăcită, fără să se miște, de ziceai că-i o statuie. Numai mâinile i se mișcau neîncetat, îi tremurau de parcă ar fi fost controlate de o forță exterioară. Seara, prin pereții albi și tăcuți, răzbătea tusea lui de om bătrân. Ca și când cineva sau ceva l-ar fi bătut fără întrerupere. În unele nopți, liniștea și somnul pacienților erau întrerupte de ceva care suna ca un oboi chinezesc ce se lamenta cu atâta jale de răzbătea prin pereți. Tata spunea că acela era plânsul lui din vis.

Într-o seară, am dat din întâmplare

peste Rong Jinzhen la cantina centrului de îngrijire. Stătea pe scaunul din fața mea, cu spatele încovoiat, cu capul plecat, într-o inerție totală, de parcă era... o păpușă din cârpe. Ți se rupea inima de milă. Pe fața lui era imprimată trecerea nemiloasă a timpului. Mă uitam la el pe furiș și mă gândeam la ce-mi spusese tatăl meu, cum acest om, cândva tânăr, a fost atât de important pentru Unitatea 701 și cum și-a făcut munca într-un fel atât de merituos. Dar acum mă uitam la el și-l vedeam îmbătrânit, și pe deasupra mai suferea și de un handicap mintal. Vremea trecuse peste el fără milă, îl pusese la pământ, îl preschimbase într-un schelet de om; era slab, numai piele și os, tot la fel cum apa roade pietrele sau cum un proverb se cristalizează cu trecerea timpului. La lăsarea serii, părea atât de bătrân și de ofilit de parcă trecuse de o sută de ani și-și aștepta în orice clipă sfârșitul.

La început, cum stătea cu capul plecat, nu a realizat că mă uitam la el, dar după ce a mâncat, când s-a ridicat în picioare și se pregătea să plece, atunci privirile ni s-au întâlnit. Brusc, ochii i s-au însuflețit, de parcă ar fi revenit la viață. Întorcându-se spre mine, a avansat încet, pas cu pas, de ziceai că-i un robot cu o umbră de tristețe agățată de față, era ca un cerșetor care avansa poticnindu-se spre mine. Când a ajuns în fața mea, m-a fixat cu o privire care aducea cu cea a unui peștișor de aur,

apoi a întins mâinile spre mine, ca și când ar fi cerșit ceva. Din buzele tremurânde bolborosi cu mare dificultate câteva cuvinte:

— Carnețelul, carnețelul, carnețelul...

Mi s-a făcut părul ca de găină de frică, dar noroc că o asistentă, care observase scena, a venit degrabă să mă scape. A început să-l consoleze, și-a trecut brațul pe după el și l-a ghidat pas cu pas înspre ieșire, dar el își tot întorcea capul uitându-se când la mine, când la ea. Apoi s-au pierdut în întunericul de pe coridor.

Tata mi-a spus atunci că nu conta cu cine își încrucișa privirea, oricine ar fi fost acel cineva, el ar fi mers la el și l-ar fi întrebat despre carnețelul său, de parcă în privirea ta se ascundea carnețelul pe care-l pierduse în urmă cu mult timp.

Am întrebat:

— Încă își mai caută carnețelul?

Tata:

— Da, încă-l mai caută.

Am zis:

— Dar nu spuneai că deja l-au găsit?

— L-au găsit, a spus tata, dar cum ar putea el să știe asta?

În ziua aceea am rămas înmărmurit de uimire.

M-am gândit totuși că nu-i de mirare că un om cu mintea rătăcită, un om care nu mai știe de sine, nu-și mai aduce aminte de nimic. Dar pierderea carnețelului i se gravase adânc în inimă și în memorie și-l

chinuia fără încetare. Nu știa că fusese găsit carnețelul tot la fel cum nu știa nici că timpul se scursese fără milă. Nu-i mai rămăsese nimic, era doar un schelet cu o singură amintire. Și, iarnă după iarnă, de 20 de ani, timpul se scurgea cu el tot căutând cu răbdare și obstinație carnețelul.

Iar căutarea lui continuă și astăzi.

Ce va fi în viitor?

Se poate întâmpla ceva neașteptat?

Cu tristețe mă gândesc: poate..., poate...

Eu știu că dacă tu, cititorule, ești un mistic, unul dintre aceia care crede în forțe întunecate și povești încâlcite, cu siguranță speri, ba chiar îmi ceri, ca eu să închei povestea aici. Problema este că mai sunt mulți — marea majoritate — oameni realiști, practici, cărora le place să știe tot, să ajungă la miezul problemei, care vor să înțeleagă cât mai bine ce s-a întâmplat. Aceștia nu se pot abține să nu se întrebe ce s-a întâmplat cu Codul Negru. Oamenii de acest tip mormăie morocănoși, nemulțumiți pentru că simt nevoia să știe ce s-a întâmplat. Pentru ei, am decis să scriu acest capitol final.

Așadar, în vara următoare am făcut o nouă vizită în orașul A, la Unitatea 701.

2

Așa cum în timp culoarea porților de la Unitatea 701 s-a scorojit, la fel și misterul care învăluia acest loc s-a estompat laolaltă cu ceva din demnitatea și liniștea acestei unități. Înainte credeam că intrarea în Unitatea 701 era o treabă dificilă și incomodă, dar acum santinela a aruncat un ochi pe actele mele (cartea de

identitate și legitimația de jurnalist), mi-a spus să mă înregistrez într-un caiet și gata. A fost atât de simplu, încât am crezut că poate santinela nu-și face treaba cum se cuvine. Mi s-a părut ciudat. Dar aceste îndoieli s-au risipit după ce am pătruns pe poartă, pentru că în curte am dat cu nasul de tarabe cu vânzători care-și etalau verdețurile, precum și de muncitori care-și trăgeau nițel sufletul. Erau cu toții liniștiți ca și când s-ar fi aflat într-un loc nelocuit, care aducea cu imaginea unui sat.

Nu-mi plăcea nici imaginea tradițională a Unității 701, dar nici în ce se preschimbase, aveam senzația că pășesc în gol. Însă, după ce am întrebat în stânga și-n dreapta, am aflat că eu pătrunsesem doar în zona rezidențială, proaspăt construită, și că Unitatea 701 avea o altă curte interioară. Această curte în curte era ca o peșteră cuprinsă de o altă peșteră. Nu numai că era greu de găsit, dar nici nu-ți dădeai seama când ai intrat în ea. Santinelele de acolo semănau cu niște stafii, răsăreau de nicăieri în fața ta, degajând un aer rece, care te împresura din cap până-n tălpi și-ți dădea fiori de spaimă. Erau ca niște sculpturi de gheață care se afișau în fața ta. Nu-ți permiteau să te apropii, de parcă le-ar fi fost teamă să nu-i topești cu căldura corpului tău, de parcă ar fi fost într-adevăr statui din gheață.

Puse cap la cap, am stat aproape zece

zile la Unitatea 701. După cum vă puteți imagina, l-am văzut și pe Vasili, al cărui nume real era Zhan Qirong. Am văzut-o și pe soția lui Jinzhen, Xiao Di, care nu mai era tânără. Era tot ofițer de securitate. Deși începuse să intre la apă odată cu trecerea vremii, tot era mai înaltă decât majoritatea oamenilor. Nu avea copii, nu avea nici părinți, ea spunea că Jinzhen era și copilul, și părinții ei. Mi-a spus că, din cauza meseriei, cea mai mare supărare a sa era că nu se putea pensiona anticipat. Spunea că, după ce va ieși la pensie, o să meargă la Centrul de întreținere Lingshan ca să fie cu soțul ei în fiecare zi. În momentul respectiv se putea duce la el doar în vacanțe, asta însemna cam o lună–două pe an. Nu știu dacă era din cauza meseriei sale ultrasecrete sau din cauză că-și dusese mult timp viața singură, dar îmi dădea impresia că era și mai rece, și mai reticentă decât se spunea despre Rong Jinzhen. Drept să vă spun, Vasili și Xiao Di sunt oameni buni, dar nu m-au ajutat prea mult. Nici ei, și nici alți oameni de la Unitatea 701 nu doreau să răscolească nenorocirea lui Jinzhen, și dacă erau de acord să-mi povestească, amintirile lor erau fracturate sau pline de erori și contradicții, ca și când nenorocirea lui i-ar fi făcut să uite amintiri pe care n-ar fi trebuit să le uite. Era ca și când, deoarece nu voiau să vorbească, nici nu puteau. Și uite-așa povestea rămânea îngropată în

trecut.

Am vizitat-o într-o seară pe soția lui Jinzhen, dar cum n-am putut scoate prea multe de la ea, m-am întors devreme la hotel. La scurt timp după ce m-am întors la hotel, pe când îmi scriam notițele, m-am pomenit că un tip necunoscut, de vreo 30 de ani, năvălește în cameră și se prezintă ca fiind administrator la biroul de securitate al Unității 701, pe nume Lin. A început să-mi turuie un tir de întrebări. Era destul de neprietenos față de mine, ba mai mult, chiar mi-a și percheziționat camera și bagajul, fără să-mi fi cerut permisiunea. Desigur, știam că percheziția îi va spori încrederea în mine — va crede că venisem acolo ca să laud un erou de-al lor, Rong Jinzhen —, așa că nu mi-am bătut capul cu ce făcea. Dar n-a fost așa, ci dimpotrivă: în continuare n-avea încredere în mine, a început să mă interogheze din nou, o făcea pe durul cu mine, iar la final a amenințat că-mi confiscă toate documentele: legitimația de jurnalist, legitimația de muncă, cartea de identitate și legitimația de membru al Asociației Scriitorilor, plus patru cărți și toate carnețelele cu notițele pe care le culesesem. L-am întrebat când îmi pot primi lucrurile înapoi și mi-a răspuns că asta depindea de rezultatul investigației.

N-am putut să închid un ochi toată noaptea.

A doua zi dimineață, același individ,

administratorul Lin, a venit să mă caute. Dar de data asta avea o atitudine complet schimbată. De cum a dat ochii cu mine, s-a căznit să-și ceară scuze pentru suspiciunile de cu o seară înainte, iar apoi politicos mi-a înapoiat lucrurile. După cât se pare, rezultatul investigației a fost satisfăcător, după cum mă așteptam. Ce m-a surprins a fost că mi-a adus o veste bună: directorul dorea să discute cu mine.

Sub escorta lui, am trecut țanțoș prin trei filtre de securitate, ca în final să ajung în zona cea mai sigură din complexul unității.

La primul filtru erau de strajă două gărzi înarmate cu pistoale și bastoane la centură. La al doilea filtru erau doi militari din Armata de Eliberare, înarmați cu carabine semiautomate, negre ca pana corbului. Postul lor era înțărcuit în sârmă ghimpată, iar la intrarea mare se afla o cazemată circulară, cu trepte din piatră, iar înăuntru avea un telefon și ceva care semăna cu niște puști automate. La al treilea filtru se afla un singur om de gardă, îmbrăcat în haine obișnuite de militar, care patrula încoace și-ncolo. N-avea arme, ci doar o stație de radio.

Ca să vă spun drept, eu n-am priceput nici până în ziua de azi ce fel de unitate era Unitatea 701. Ținea de armată? Sau de poliție? Sau de guvernul local? Am inspectat felul în care erau îmbrăcați oamenii acolo și am constatat că aproape

toți erau îmbrăcați în haine obișnuite, doar câțiva purtau haine de militar. La fel și cu mașinile parcate în curtea unității: cele înmatriculate cu numere locale erau mult mai multe decât cele înmatriculate cu numere de armată. Am întrebat în stânga și-n dreapta, dar am primit același răspuns: era o întrebare care nu trebuia pusă, și-n plus, nici ei nu știau răspunsul. În orice caz, nu le păsa dacă era o unitate militară sau civilă, era tot un drac, cel mai important era că această unitate era vitală pentru țară. Desigur, asta așa era. Ce mai era de spus? Nimic, n-avea niciun sens. Era o unitate extrem de importantă pentru țară. Orice țară are nevoie de un astfel de organism, tot la fel cum în fiecare casă se regăsește o trusă de prim ajutor. Așa trebuie să fie, nu e nimic ciudat în asta. Ar fi ciudat să nu existe un astfel de organism.

După ce am trecut de cele trei filtre, am ajuns într-un coridor strâmt și drept, unde de-o parte și de alta se înălțau copaci uriași, cu frunziș bogat. Păsărelele țopăiau ici și colo pe crenguțe, ciripind neîncetat, răspunzându-și una alteia. Erau nenumărate cuiburi de păsări de aveai impresia că te-ai abătut de la drum și ai intrat în inima unei păduri. Ne-am afundat tot mai mult și părea că n-o să vedem nici umbră de om, dar imediat în față a răsărit o clădire neasemuit de frumoasă, cu șase etaje, cu fațada din cărămidă maro, emanând un aer ferm și falnic. În față se

întindea un spațiu deschis de mărimea unei jumătăți de teren de fotbal. Pe ambele părți se desfășurau gazoane de formă rectangulară. În mijloc era un pat pătrat de flori proaspete. Din mijlocul florilor se ivea o statuie din piatră, o sculptură care aducea ca formă și culoare cu *Gânditorul* lui Rodin. Inițial am crezut că era o copie după *Gânditorul* lui Rodin, dar, când m-am apropiat, mi-am dar seama că avea sculptați și niște ochelari pe nas, iar la bază era gravat adânc cuvântul „suflet“. De la distanță, semăna cu *Gânditorul,* dar, uitându-mă de aproape, am simțit că statuia avea ceva familiar, însă, pentru moment, nu mi-am putut da seama de cine îmi amintea. După ce l-am întrebat pe administratorul Lin, am aflat că era Rong Jinzhen.

Am rămas înțepenit în fața statuii, pentru mult timp. Cu soarele coborând peste el, Rong Jinzhen se sprijinea într-o singură mână și se uita la mine cu ochii strălucitori și plini de viață. Nu semăna deloc cu cel de la Centrul de îngrijire Lingshan, era ca și când aș fi văzut un om în putere, în vâlvătaia vieții, și apoi același om în nadirul vieții, când îl lăsaseră puterile.

După ce m-am despărțit de statuie, administratorul Lin m-a dus, contrar așteptărilor, undeva în spate, la o clădire mică cu două etaje, în stil vestic, cu cărămizi verzui. Acolo am dat peste un

salon spartan. După ce mi-a spus că trebuie să aștept în salon, administratorul a ieșit, iar la scurt timp am auzit un clinchet metalic care răsuna pe hol. Imediat a intrat în încăpere un bătrân care se sprijinea într-un baston și-și trăgea picioarele șontâc-șontâc unul după altul. S-a uitat la mine și mi-a spus cu blândețe:

— Bună ziua, tovarășe reporter. Veniți să vă strâng mâna.

M-am dus imediat și i-am strâns mâna și l-am poftit să ia loc pe canapea.

Pe când se așeza, mi-a spus:

— Eu ar fi trebuit să merg să mă întâlnesc cu dumneavoastră pentru că eu v-am solicitat această întâlnire, dar, după cum puteți vedea, nu mi-e ușor să mă deplasez și, prin urmare, a trebuit să vă chem aici.

Eu am spus:

— Dacă nu mă înșel, dumneavoastră sunteți cel care s-a dus la Universitatea N ca să-l ia pe Jinzhen. Vă numiți Zheng.

După un hohot de râs, mi-a arătat piciorul șchiop și a rostit:

— Asta m-a dat de gol, nu? Voi reporterii nu sunteți toți la fel, nu-i așa? Foarte bine, așa e, eu sunt acel om. Mă scuzați, dar dumneavostră cine sunteți?

Mă gândeam că îmi văzuse toate documentele, de ce mă mai întreba cine sunt?

Din respect pentru el, m-am prezentat pe scurt.

După ce mi-a auzit prezentarea, a fluturat în fața mea niște pagini fotocopiate și m-a întrebat:

— De unde ați aflat toate acestea?

Atunci am văzut că flutura o copie a carnețelului meu.

Eu am zis:

— Nu mi-ați cerut permisiunea, cum ați putut copia carnețelul fără consimțământul meu?

El a spus:

— Nu trebuie să vă supărați, am procedat astfel pentru că nu am avut de ales. Cinci oameni v-au examinat carnețelul și dacă am fi așteptat să treacă din mână în mână, ar fi durat mult mai mult timp până să vi-l fi putut da înapoi. Dar acum totul este în regulă, au citit toți și nu au detectat nicio problemă în carnețelul dumneavoastră. N-au dat peste nicio informație care să fi putut fi considerată strict secretă, așa că vi l-am dat înapoi. Dacă am fi găsit ceva nepotrivit, carnețelul dumneavoastră ar fi rămas la mine.

Râzând, a mai spus:

— Acum ia să vă întreb eu pe dumneavoastră, că am tot stat și m-am gândit de aseară încoace, îmi puteți spune, tovarășe reporter, cum de știți toate astea?

I-am spus că am auzit despre el de la Centrul de îngrijire Lingshan, dar i-am spus și de propria-mi experiență cu el.

A ascultat, a zâmbit și a spus:

— A, așa stau lucrurile. Sunteți copilul cuiva din organizația noastră.

Am răspuns:

— Nu se poate. Tatăl meu a fost inginer mecanic.

El a răspuns:

— Cum așa? Cine este tatăl dumneavoastră? Poate îl cunosc.

I-am spus cine e și l-am întrebat:

— Îl cunoașteți?

A spus:

— Nu-l cunosc.

Eu am spus:

— Tocmai, cum ați fi putut să-l cunoașteți? Nu-i posibil ca tata să fie parte din sistemul dumneavoastră.

El a zis:

— Toți cei care sunt tratați la Centrul de îngrijire Lingshan sunt de la noi din sistem.

Parcă mi se prăbușise cerul în cap, să aflu o veste ca asta taman când tata se afla pe patul de moarte. Încă nu știam cine era tata. Și dacă n-ar fi fost această întâmplare, eu n-aș fi aflat nicicând cine era cu adevărat tata, tot așa cum dl Rong nu știa cu adevărat cine era Rong Jinzhen. Acum am înțeles de ce tata nu ne-a putut da dragostea de care aveam nevoie eu și mama, de mama a fost nevoită să se despartă de el. Se pare că mama fusese nedreaptă cu el. Dar problema nu era aici. Problema era că tata a preferat să fie acuzat pe nedrept, dar să nu-și dezvăluie

adevărata identitate. Cum se cheamă asta? Credință, inflexibilitate? Era demn de respect, sau demn de milă? Dintr-odată, am simțit că mă sufoc. De-abia la șase luni distanță, când am purtat discuția cu dl Rong, am înțeles că stoicismul tatălui meu nu trebuia deplâns, ci tratat cu respect.

Dl Rong a spus: *E tare nedrept să tăinuiești ceva familiei tale, timp de zeci de ani sau poate o viață întreagă. Dar n-ar fi drept nici dacă situația s-ar schimba și țara n-ar mai exista, sau cel puțin dacă ar apărea pericolul de extincție. O nedreptate o depășește pe cealaltă.*

Datorită dlui Rong am putut să-l apreciez din nou pe tatăl meu, să las dragostea și respectul pentru el să-mi inunde iarăși sufletul.

Revenind la discuția cu directorul Zheng, am fost bucuros că nu era nicio problemă cu carnețelul meu, mai ales că, dacă n-ar fi fost așa, l-aș fi pierdut. Dar a doua lui remarcă m-a făcut să mă simt ca și când aș fi fost aruncat în Palatul de Gheață[9]. El a zis:

— Cred că mai mult de jumătate din informațiile pe care le dețineți sunt culese din auzite. Asta e cu adevărat regretabil.

— Informațiile nu sunt adevărate? am întrebat eu curios.

— Nu, a spus el clătinând din cap, ce e real e real, doar că... cum să spun? Cred că nu prea îl înțelegeți pe Jinzhen. Da, îl înțelegeți prea puțin.

S-a oprit, și-a aprins o țigară, a tras un puf, s-a gândit ce s-a gândit, și-a înălțat capul și mi-a spus cu seriozitate:

— Carnețelul dumneavostră conține informații fragmentare, trunchiate, marea majoritate din auzite, dar au înviat în mine multe dintre amintirile mele cu Jinzhen. Eu îl înțeleg cel mai bine pe Jinzhen, sau cel puțin mă număr printre cei care îl înțeleg cel mai bine. Vrei să auzi ce am eu de spus despre Jinzhen?

Dumnezeule, nu-mi venea să cred urechilor, ce noroc dăduse peste mine, nu puteam să-mi doresc ceva mai bun!

Și uite-așa, câteva mii de caractere au primit șansa de a înflori în paginile cărții mele.

M-am întâlnit de câteva ori cu directorul cât am stat la Unitatea 701 și așa s-au născut secțiunile („Transcrierea interviului cu Directorul Zheng“). Desigur, scopul lui nu era doar să-mi furnizeze informații despre Rong Jinzhen; nu era deloc scopul lui acesta. Înainte să-l cunosc pe directorul Zheng, Rong Jinzhen era un mister pentru mine, un fel de legendă. Dar acum, după ce am discutat cu directorul Zheng, el a devenit un personaj real, fără discuție o parte importantă din istorie. Principalul om responsabil pentru alegerea drumului lui Jinzhen, pentru schimbarea cursului vieții lui, era acest om, directorul Zheng. A împărtășit fără probleme cu mine amintiri din existența lui Jinzhen și mi-a

oferit și o listă cu numele celor care îi cunoșteau trecutul, însă, din păcate, mare parte din ei erau deja morți.

M-a încercat un singur regret când am plecat de la Unitatea 701. Cât timp am fost acolo, l-am numit în mod repetat dle Director, dar am uitat să întreb care era numele lui adevărat și nici acum nu-l știu. Ca membru al unei organizații secrete, numele era fără valoare, era de obicei ascuns în spatele unui număr sau al unei denumiri oficiale. Directorul Zheng era cunoscut în poveste datorită piciorului șchiop. Dar să ascunzi un nume nu însemna să-l faci să dispară, însemna doar să-l îngropi la mare adâncime, sub pământ. Cred că dacă l-aș fi întrebat într-un mod profesionist care este numele dumnealui, mi-ar fi spus, dar am fost prea prins în imaginea pe care a afișat-o, încât am uitat să întreb. Prin urmare, încă nu știu cum e mai bine să-l numesc: Șchiopul, Șchiopul Zheng, Directorul Zheng, Directorul Șchiop, Dl sau altcumva. În general, cei de la Universitatea N îl numeau Șchiopul sau Directorul Zheng. El însuși făcea referire la sine cu numele de Directorul Șchiop, dar eu cred că e mai bine să-i spun Dl sau Directorul Zheng.

9 Palatul de Gheață — un loc din Orașul Interzis (complexul de palate și clădiri în care locuiau împăratul și concubinele sale) unde erau abandonați cei care ieșeau din grațiile împăratului. Erau

condamnați să ducă o viață austeră și izolată până la sfârșitul vieții. Nu se știe precis unde se află acest loc. (*N.t.*)

3

Directorul Zheng mi-a spus că legătura lui cu familia lui Rong Jinzhen a început dinspre bunicul matern. În al doilea an după Revoluția de la 1911, bunicul lui matern l-a cunoscut pe Bătrânul Lili la teatru și de-atunci au devenit buni prieteni. Cum directorul Zheng a crescut în reședința bunicului matern, a ajuns să-l

cunoască pe Bătrânul Lili de când era mic. Când s-a prăpădit Bătrânul Lili, directorul Zheng a participat la funeraliile sale și l-a cunoscut și pe Micul Lili. Pe atunci, directorul Zheng avea 14 ani și a rămas profund impresionat de frumusețea Universității N. După ce a terminat gimnaziul, s-a dus singur cu foaia matricolă în mână ca să-l caute pe Micul Lili și să-i spună că vrea să facă liceul la Universitatea N. Și așa s-a și întâmplat. A intrat la școala atașată de Universitatea N și a făcut acolo liceul. Profesorul său de chineză era membru al Partidului Comunist și, ulterior, l-a recrutat și pe el în partid. După izbucnirea Războiului de Rezistență, profesorul și studentul au părăsit școala și au luat drumul spre Yan'an. Acesta avea să fie începutul vieții sale de revoluționar.

Trebuie să spun că, odată ce directorul Zheng a pășit în Universitatea N, drumul său avea să se încrucișeze cu cel al lui Rong Jinzhen. Dar, după cum a spus și el, firișoarele de poveste care aveau să-i aducă împreună nu erau încă vizibile. De-abia după 15 ani de când intrase pentru prima dată pe poarta Universității N, a revenit, ca reprezentant al Unității 701, ca să recruteze pe cineva pentru departamentul de criptografie. S-a reîntâlnit cu Micul Lili, i-a spus ce fel de om căuta, iar acesta, în glumă, i l-a recomandat pe Rong Jinzhen.

Directorul a spus:

— Cu toate că n-am putut să-i spun Micului Lili ce fel de muncă avea să facă persoana pe care o căutam, am fost foarte clar în legătură cu ce calități trebuia să aibă. Am fost foarte surprins și bucuros când Micul Lili mi-a spus de Rong Jinzhen, pentru că aveam încredere completă în capacitatea lui de a emite judecăți ferme și știam că înțelegea foarte bine ce fel de om căutam. Micul Lili nu era genul de om care să facă glume, așa că, atunci când a făcut gluma, am fost convins că Rong Jinzhen era persoana potrivită.

S-a dovedit a fi adevărat. Odată ce directorul Zheng l-a cunoscut pe Rong Jinzhen, a decis că el era într-adevăr persoana de care avea nevoie.

Directorul a spus:

— Gândește-te, un matematician de mare talent, care avea încă de mic legătură cu intepretarea viselor, care a studiat și gândirea chineză, și gândirea vestică, care dorea să studieze misterele creierului uman, trebuia musai să intre în tagma criptografilor. Cum să nu te minunezi în fața unui asemenea om?

Cât privește felul în care l-a făcut pe Micul Lili să accepte să-i dea drumul lui Jinzhen, directorul Zheng mi-a spus că acela era un secret între el și Micul Lili și că trebuia să rămână așa pentru totdeauna. M-am gândit că probabil încălcase foarte multe reguli ca să-l determine pe bătrân să-și dea acordul și probabil că-i spusese

adevărul despre ce urma Rong Jinzhen să întreprindă în viitor. Altfel, de ce ar mai fi fost mut ca pământul în chestiunea asta?

Mi-a spus de mai multe ori, în interviurile pe care i le luasem, că singura lui contribuție majoră la munca Unității 701 fusese recrutarea lui Rong Jinzhen. Dar nu s-ar fi gândit niciodată că lucrurile vor sfârși atât de tragic, că o nenorocire atât de mare se va abate asupra lui Rong Jinzhen. De fiecare dată când aminteam despre asta, dădea aprobator din cap, cu multă durere și cu oftaturi prelungi, iar apoi striga de câteva ori numele lui Rong Jinzhen:

Rong Jinzhen!
Rong Jinzhen!
Rong Jinzhen!

(*Transcrierea interviului cu Directorul Zheng*)

Înainte să spargă Codul Violet, părerea mea despre Rong Jinzhen era suspendată într-o zbatere neclară: încă nu știam dacă era nebun sau geniu. După ce a descifrat Codul Violet, mi-a fost clar, imaginea mea despre el era și frumoasă, dar și înspăimântătoare, era întocmai ca un tigru care așteapta în liniște. La drept vorbind, îl admiram, îl veneram, dar n-am îndrăznit niciodată să mă apropii de el. Mi-era teamă să nu mă ardă, mi-era teamă de el, ca atunci când stai și te uiți la un tigru la pândă. Îndrăznesc să spun că avea inimă de tigru. Sfâșia problemele în multe bucăți, întocmai ca un tigru care sfârtecă un animal proaspăt ucis, avea în el o ferocitate de animal, era calculat ca un tigru care stă în liniște să se apropie prada, așteptând momentul cel mai prielnic ca să atace.

Un tigru!
Regele animalelor!

Împăratul criptografiei!

Ca să-ți spun drept, deși eram mult mai în vârstă decât el și eram deja o autoritate înaltă în serviciile secrete (când a ajuns el la noi, eu eram deja directorul departamentului), îl simțeam totuși în inima mea ca pe un superior. Voiam să-i ascult toate opiniile. Cu cât îl înțelegeam mai bine și cu cât mă apropiam mai mult de el, cu atât deveneam și mai mult sclavul inteligenței lui, aș fi îngenuncheat în fața lui fără urmă de regret...

După cum am mai menționat, lumea criptografiei nu permite apariția a două coduri similare — un astfel de rezultat ar fi fost numai bun de aruncat la gunoi. De aceea, codurile aveau o regulă nescrisă, o regulă înveșmântată în fier: un individ poate ori să creeze un cod, ori să-l spargă! Dar Jinzhen avea capacitatea să le și creeze și să le și descifreze, și de asta a devenit prizonierul propriei sale minți, înnebunind cu totul. În principiu, Rong Jinzhen n-ar fi trebuit să-și asume responsabilitatea descifrării Codului Negru, pentru că mintea sa aparținea deja Codului Violet. Ar fi putut să-și ia pe umeri această sarcină doar după ce și-ar fi strâns laolaltă mintea fragmentată în bucăți mici.

Dar cum Jinzhen era un om deosebit, parcă nu mai credeam că legile obiective i se puteau aplica și lui, aveam încredere doar în geniul lui. Cu alte cuvinte, aveam încredere că își va lipi mintea la loc bucățică cu bucățică, aveam încredere că asta se va întâmpla, aveam încredere că asta era posibil. Poate nu ne încredeam în noi înșine, poate nu ne încredeam în legile obiective, dar nu puteam să nu ne încredem în Rong Jinzhen. Pentru noi, el era suma tuturor acelor lucruri pe care le credeam imposibile, a tuturor lucrurilor în care nu aveam încredere, dar care, odată cu el, deveneau posibile, reale, parte din viața reală. În acest fel, povara descifrării Codului Negru a căzut pe umerii lui Jinzhen.

Asta însemna că făcuse cale întoarsă spre zona interzisă.

Dar spre deosebire de prima dată, acum fusese forțat de altcineva — dar și de reputația sa — să intre în zona interzisă. La început, când a intrat adânc în hățișul istoriei criptografiei, când a năvălit înspre zona interzisă, o făcuse din proprie inițiativă. Dar un om nu poate să fie extraordinar din prea multe puncte de vedere. Când te distingi prea tare de restul lumii, îți dai seama că doar reputația ta nu e de ajuns. De fapt, e chiar invers, te aduce tot mai aproape de buza prăpastiei.

Deși nu i-am sondat mintea lui Jinzhen după ce și-a luat responsabilitatea de a descifra Codul Negru, am putut să văd limpede cu ochiul liber cât de nedrepte au fost suferințele pe care le-a îndurat. Descifrarea Codului Violet n-a fost stresantă pentru el, a intrat relaxat în luptă, mergea la timp la lucru, ieșea la timp de la lucru, era ca un joc pentru el. Însă toată această stare s-a dus pe apa sâmbetei când s-a apucat de descifrarea Codului Negru. Pe spatele lui apăsa încărcătura enormă de priviri ale celor din jurul său. Și l-a tot presat până i-a rupt șalele! În anii aceia am văzut cum părul lui negru ca pana corbului s-a preschimbat în gri decolorat, cum corpul său a început să se chircească, de parcă astfel i-ar fi fost mai ușor să pătrundă în labirintul țesut în Codul Negru. După cum vă puteți imagina, Codul Negru l-a prins și l-a dus în străfundurile lui — el era obsedat să-l sfâșie, dar își zdrelea propriul suflet în același timp. Chinul și durerea erau ca mâinile unui diavol care-l presau și-l apăsau pe umeri. Acest om, care inițial nu avusese nicio legătură cu Codul Negru (pentru că descifrase Codul Violet), îndura acum toată greutatea lui, era rușinea lui, tristețea lui, dar și tristețea întregii Unități 701.

La drept vorbind, eu nu m-am îndoit niciodată de talentul și de hărnicia lui, dar nu pot să nu recunosc că am avut îndoieli că va

> putea să înfăptuiască un nou miracol, să descifreze Codul Negru, să răstoarne legea înveșmântată în fier a criptografiei. Cred că un geniu rămâne totuși om, chiar și geniile pot fi confuze, pot face greșeli, dar dacă un astfel de om comite o greșeală, atunci asta va fi o greșeală colosală, o greșeală care-i va șoca pe toți. De fapt, în lumea criptografiei există o părere unanimă care susține că Negru nu este un cod de mare dificultate, din contră, el a impresionat prin simplitate. Din această pricină, criptografii de la noi au și reușit foarte repede să-l spargă. La capitolul talent, ei nu-l depășeau pe Jinzhen, dar odată ce și-au asumat sarcina într-un mod relaxat, la fel cum făcuse și Jinzhen când a descifrat Codul Violet, nu le-au trebuit decât trei luni ca să-i dea de capăt.
>
> (*Va urma*)

Ați auzit, Codul Negru a fost spart!

Cine l-a descifrat?

El (ea) mai este în viață?

Directorul Zheng a spus: Cel care a spart Codul Negru se numește Yan Shi, mai trăiește și te sfătuiesc să mergi să-l intervievezi. Mi-a sugerat să merg să-i iau un interviu și, după ce termin, să mă întorc la el; se pare că directorul Zheng voia să-mi mai dea niște informații noi și niște materiale. Când m-am dus să-l revăd pe directorul Zheng după două zile, imediat ce m-a văzut, m-a și întrebat:

— Ți-a plăcut jigodia aia bătrână?

Se referea la Yan Shi, cel care descifrase Codul Negru. Felul lui de a întreba m-a lăsat, pentru o clipă, fără cuvinte.

El a mai spus:

— Nu trebuie să te jenezi, pe aici nimeni nu-l prea place pe Yan Shi.

— De ce? am întrebat eu cu surprindere.

— Pentru că a obținut prea multe.

— Doar a descifrat Codul Negru, nu era normal să obțină multe? am spus eu.

— Dar toată lumea crede că inspirația pentru a descifra codul i-a venit pe baza notițelor din carnețelul lui Jinzhen.

— Așa e, a recunoscut și el asta, am spus eu.

— Nu cred, n-ar admite niciodată una ca asta.

— Ba da, l-am auzit chiar eu cu urechile mele.

— Ce a spus? a întrebat el.

— A spus că, de fapt, Rong Jinzhen descifrase codul și că el se bucura de o reputație nemeritată.

— O, dar asta e o veste mare, se holbă el la mine surprins. Înainte evita să aducă vorba despre Jinzhen, evita întrebările despre descifrarea Codului Negru, cum de s-o fi spovedit în fața ta? Poate pentru că nu ești membru în această unitate, ești din afară.

Se opri nițel, apoi spuse:

— Nu-l menționa niciodată pe Rong Jinzhen, ca să se bucure el însuși de faimă, ca să le inducă oamenilor impresia că reușise singur să descifreze Codul Negru. Dar cum s-ar fi putut una ca asta? Eram aici de multă vreme, toată lumea știa pe

toată lumea. Și uite că el se preschimbase în geniu, peste noapte; ia zi-mi tu mie cine-ar fi înghițit gălușca asta? Nimeni. Și când l-am văzut cum se împăuna că ar fi spart Codul Negru, așa ceva n-am putut accepta. Pe aici umblă multe vorbe și plângeri, multă lume a fost revoltată de nedreptatea adusă lui Rong Jinzhen.

Am căzut pe gânduri. Mă întrebam dacă ar fi trebuit să-i spun despre discuția mea cu Yan Shi. Acesta nu-mi interzisese să spun și altora ce-mi comunicase el, dar nici nu-mi dăduse voie.

După un moment de liniște, directorul a spus uitându-se la mine:

— De fapt inspirația lui pentru a descifra Codul Negru nu putea veni decât de la carnețelul lui Jinzhen, acest fapt era de netăgăduit, toată lumea știa asta. După cum ai spus și tu, chiar și el a admis asta. Dar atunci, de ce nu a recunoscut acest fapt niciodată de față cu noi? Doar dacă nu cumva motivul este cel pe care l-am spus mai înainte, voia să se bucure de faima de a fi descifrat codul, să se bucure de gloria pe care o dorea toată lumea. Și cum toată lumea o dorea, el se încăpățânase să nu recunoască, făcând astfel pe toată lumea să-l deteste și să-și piardă încrederea în el. Dar, în opinia mea, toate mișmașurile arată că nu era peste măsură de inteligent. Asta e însă altă discuție, s-o lăsăm pe altă dată. Dar acum vreau să te întreb — și poți să te gândești pe îndelete la răspuns — cum a

reușit el să descifreze codul pe baza carnețelului lui Rong Jinzhen, de vreme ce Rong Jinzhen însuși n-a reușit? E rezonabil să spunem că orice ar fi dedus el că trebuie să facă din notițele lui Jinzhen, Jinzhen ar fi trebuit să facă același lucru, și încă mult mai repede. Până la urmă, acela era lucrul care-i aparținea, era carnețelul lui. Hai să comparăm carnețelul cu o cameră în care este ascunsă cheia Codului Negru. E ca și când gazda nu ar găsi cheia în propria cameră, dar un oaspete abia venit din afară ar găsi-o fără prea multe probleme. Ia spune, nu ți se pare bizar?

Comparația era foarte bună, își etalase toate gândurile pe o tavă, dar voiam să-i spun că, de fapt, lucrurile nu se întâmplaseră așa cum știa el. Analogia lui era corectă, problema era ce credea el că se întâmplase cu adevărat. În cele din urmă, am decis să-i dezvălui ce-mi spusese Yan Shi, ce se petrecuse de fapt. Dar nu mi-a dat șansa să intervin în discuție, căci a spus dintr-o suflare:

— Acum cred cu și mai multă tărie că, în procesul descifrării Codului Negru, Jinzhen a comis o greșeală capitală, o greșeală care i-a căzut pe cap și l-a făcut din geniu dobitoc. Această greșeală i se putea întâmpla doar cuiva care sfidase legea de fier a criptografiei, erau efectele spargerii Codului Violet, care, furișându-se din umbră, erau oricând pregătite să producă dezastre.

Apoi, directorul a tăcut pentru mult timp, mi-a dat impresia că intrase pe un tărâm dureros. Așteptându-l să reia discuția, devenise limpede că nu va mai vorbi și că aștepta doar să-și ia rămas-bun de la mine. Deși am vrut să-i spun ce aflasem de la Yan Shi, nu am avut această șansă. E bine că nu i-am spus, nu de alta, dar nu mi-era foarte clar dacă aveam permisiunea lui Yan Shi să spun și altora ce-mi spusese el mie. Cum nici nu s-a ivit ocazia, cu atât mai bine, am evitat să-mi pun o piatră pe inimă.

La plecare, nu am uitat să-i reamintesc:

— Nu ați spus că mai aveți materiale pentru mine?

După un „o“ ca de amintire, s-a îndreptat spre un dulap din metal și a deschis un sertar, de unde a scos un dosar. M-a întrebat:

— Știai că Rong Jinzhen a avut la facultate un profesor străin pe nume Liseiwicz?

Am răspuns:

— Nu.

A spus:

— El a încercat să-l împiedice pe Jinzhen să descifreze Codul Violet, iar aceste scrisori sunt dovada. Ia-le și citește-le, iar dacă-ți trebuie, poți să faci copii după ele.

Atunci am auzit prima dată de Liseiwicz.

Directorul recunoștea că nu știa prea multe despre Liseiwicz și că totul era, mai degrabă, din auzite. Mi-a spus:

— Când Liseiwicz lua legătura cu cei de aici, eu eram în țara Y ca să mă documentez despre Codul Violet. Nici după ce m-am întors nu am avut contact cu corespondența lui Liseiwicz, pentru că de asta se ocupau cei desemnați în grupul care trebuia să decripteze Codul Violet, iar aceștia se aflau sub controlul direct al Comandamentului Central. Poate că le era teamă că noi o să reușim să descifrăm codul înaintea lor, de vreme ce au tot ținut aceste secrete față de noi. Am dat peste scrisorile acestea ulterior, când m-am întâlnit cu un înalt oficial de la Comandamentul Central. Scrisorile în original erau scrise în engleză, dar fuseseră toate traduse în chineză.

Când a ajuns cu vorba aici, directorul și-a amintit că nu puteam să iau cu mine originalul în engleză. De aceea, am deschis dosarul și am separat originalul de traducerea în chineză. Am văzut atunci și înregistrarea unei discuții telefonice — telefonase cineva pe nume Qian Zongnan. Înregistrarea servea ca un fel de introducere pentru scrisorile din dosar. Erau doar câteva propoziții:

> *Liseiwicz a fost angajat ca analist în cadrul unui serviciu secret al armatei din țara X. L-am văzut de patru ori, ultima dată în vara anului*

1970. Apoi am auzit că el și Fan Lili au fost arestați la domiciliu la baza militară PP, din motive neelucidate. Liseiwicz a murit în 1978 la baza PP. În 1981, autoritățile militare din țara X au eliberat-o din arestul la domiciliu pe Fan Lili. În 1983, Fan Lili a ajuns în Hong Kong și m-a căutat, sperând că o voi ajuta cu cele necesare pentru a se reîntoarce în China. Am refuzat să o ajut. În 1986, am aflat din ziare că Fan Lili era în orașul ei natal, orașul C, din Linshui, contribuind cu bani la un proiect ingineresc, ceea ce înseamnă că se stabilise acolo.

Directorul mi-a spus că acest Qian Zongnan era tocmai omul intermediar din țara X, însărcinat cu transmiterea către Liseiwicz a corespondenței de la partea chineză. M-am gândit că acest om va juca un rol crucial în a mă ajuta să înțeleg mai bine contribuția lui Liseiwicz la desfășurarea evenimentelor. Dar am fost apoi informat că murise cu doar un an în urmă. Totuși, în înregistrare se făceau mențiuni și despre Fan Lili, care nu era alta decât nevasta lui Liseiwicz. Dacă voiam să-l înțeleg mai bine pe Liseiwicz, ea era fără îndoială cea mai bună persoană cu care puteam discuta.

Eram peste măsură de bucuros.

4

Cum nu aveam adresa lui Fan Lili, am crezut că va trebui să depun mult efort și să întâmpin multe complicații și dificultăți ca să dau de ea, dar n-a fost deloc așa. Odată ajuns acolo, am întrebat de ea la Biroul de Educație și am aflat că toată lumea o cunoștea. Ea nu numai că înființase, în doar câțiva ani, trei școli

primare în cadrul proiectului Școlile Speranței[10], dar mai și donase cărți în valoare de câteva zeci de mii de yuani școlilor gimnaziale. Am putea spune că toți cei din prima linie a educației din Linshui, fără excepție, o cunoșteau și o respectau pe Fan Lili. Dar, când am găsit-o în spitalul Jinghe, mi-a cam pierit avântul inițial, căci era pe patul de spital și tocmai îi fusese scos laringele. Gâtul și capul erau bandajate în tifon, și, din cauza asta, părea că are două capete. Suferea de cancer la gât. Doctorii au spus că nu avea nicio șansă să mai vorbească, poate doar dacă exersa vorbitul din plămâni. Cum de-abia fusese operată, era încă într-o stare fragilă. Nu puteam s-o intervievez. Așadar, nu am spus nimic, ci am pretins că sunt încă un rezident din Linshui care vine să o viziteze. I-am lăsat flori, urările mele cele mai bune și am plecat. Apoi, am mai fost de încă trei ori la spital în următoarele zece zile. La fiecare vizită, mi-a răspuns la întrebări scriind. În total, a scris câteva pagini, și fiecare pagină m-a cutremurat!

La drept vorbind, nu aș fi reușit niciodată să ajung la esența a ce a fost cu adevărat Liseiwicz, fără miile de caractere scrise de Fan Lili. Adevărata lui identitate! Adevăratele lui dorințe! Adevărata lui suferință! Adevărata lui tristețe! Plecarea lui în țara X era departe de a fi doar ceea ce se știa. Întreaga poveste era rezultatul a nenumărate evenimente.

Cuvintele lui Fan Lili cer răbdare ca să fie apreciate cu adevărat.

Le redau mai jos, cuvânt cu cuvânt:

Prima întâlnire

1. El (Liseiwicz) nu era criptograf.

2. Dacă tot știi deja că el scrisese acele scrisori ca să vă trimită pe un drum greșit, de ce mai ai încredere în ce a spus el? Totul este o minciună, cum să fie el criptograf? El crea coduri, era dușmanul celor care descifrau coduri.

3. Codul Violet a fost creația lui.

4. Povestea e lungă. În primăvara lui 1946, un bărbat a venit să-l caute. Era un coleg de la Universitatea Cambridge. Bărbatul acela urma să dețină o funcție importantă în guvernul din Israel. L-a dus pe Liseiwicz la o biserică de pe strada Gulou și, în fața lui Dumnezeu și în numele a milioane de compatrioți evrei, i-a cerut să creeze un cod pentru statul Israel. I-a luat mai mult de o jumătate de an ca să-l creeze, dar contractorii au fost mulțumiți. Cum încă de mic era foarte încrezător în propriile forțe, nici acum nu se putea preda. Dar pentru că nu avusese timp suficient ca să lucreze la el, îi era teamă ca nu cumva să nu aibă prea multe defecte, de aceea a vrut să creeze un nou cod care să-i ia locul celui dintâi. Atunci a fost momentul când a intrat din ce în ce mai adânc în lumea uluitoare a criptografiei. În sfârșit, după trei ani de muncă, a reușit să termine un cod care să-l mulțumească.

Acesta a fost Codul Violet. Ulterior, le-a cerut autorităților israeliene să schimbe codul anterior cu acest Cod Violet. Au decis să-l experimenteze, dar rezultatul nu a fost cel așteptat: Codul Violet era prea dificil și nu-l puteau folosi. Pe atunci, faimosul criptograf Johannes Klaus era încă în viață. Se spune că, după ce ar fi văzut o telegramă cifrată cu Codul Violet, ar fi spus: mi-ar plăcea ca la mine pe birou să se adune trei mii de telegrame cifrate astfel și să aștepte să le decriptez, dar, în circumstanțele actuale[11], voi vedea probabil doar o mie[12]. Înțelesul vorbelor sale era clar, nu avea cum să descifreze acest cod. Când țara X a aflat despre cod, s-a arătat dornică de a-l achiziționa. Atunci nu hotărâsem încă să plecăm de la Universitatea N. Având în vedere relațiile tensionate dintre China și țara X, ne-am gândit că era mai bine să nu răspundem. Ce s-a întâmplat ulterior a fost așa cum știi deja: ca să-l salvăm pe tata, am acceptat tranzacția țării X referitoare la Codul Violet.

5. Așa este, el era sigur că Jinzhen, mai devreme sau mai târziu, va reuși să descifreze Codul Violet, așa că a făcut tot ce i-a stat în putință ca să împiedice acest lucru.

6. Admira un singur om în lumea asta, nimeni altul decât Jinzhen. Era de părere că în Jinzhen stătea concentrată toată înțelepciunea și cunoașterea din Vest,

cineva ca el apărea doar o dată la o sută de ani.

7. Am obosit, s-o lăsăm pe altă dată.

A doua întâlnire:

1. Ca să folosesc limbajul unui analist al serviciilor secrete, acesta era pentru difuzare externă. El (Liseiwicz) nu era criptograf, era creator de coduri.

2. Un cod cu grad înalt de dificultate se comportă ca un actor în rol principal, are nevoie de o dublură. În general, când este creat un cod cu grad înalt de dificultate, sunt create de fapt două: unul pentru a fi folosit și unul de rezervă. Dar esența Codului Violet era oglinda perfectă a lui Liseiwicz, căruia îi era dificil să creeze simultan două coduri. În plus, în timp ce crea Codul Violet, nu s-a gândit niciodată că acesta va deveni unul cu grad înalt de dificultate. Când l-a creat, a fost ca și când ar fi gândit și ar fi creat un nou limbaj, un limbaj care necesita un grad mare de precizie. Dar, când țara X a decis să folosească Codul Violet ca pe unul de mare dificultate, au hotărât imediat că era nevoie și de un cod de rezervă; acesta a fost tocmai Codul Negru.

3. Așa este, imediat ce a pus piciorul în țara X, a și fost convocat să lucreze la dezvoltarea Codului Negru. Dar, ca să fiu precisă, a fost observator al acestui proces.

4. Un om poate crea un sigur cod cu grad înalt de dificultate. A participat ca observator la dezvoltarea Codului Negru,

asta însemnând că el nu era direct angajat în conceperea lui. Rolul lui era să evidențieze caracteristicile Codului Violet, să muncească în tandem cu cercetătorii și să-i îndepărteze de posibilitatea de a face o replică a Codului Violet, trebuia să aibă grijă să nu existe puncte de intersecție, era ca un fel de observator. De exemplu, dacă Violet ar fi zburat înspre înaltul cerului, el trebuia să se asigure că Negru va scormoni pe sub pământ. Însă cum ajungea Negru să scormonească pe sub pământ, asta era treaba cercetătorilor.

5. Codul Negru fusese deja terminat înainte să se afle că Jinzhen îl descifrase pe cel Violet. Cele două coduri aveau același grad de dificultate. Principalul scop al creării codurilor era să fie dificile, altfel de ce ar fi strânși laolaltă în lumea criptografiei cei mai talentați și mai erudiți cercetători, dacă nu pentru a-și confrunta și a-și umili adversarii? Dar după ce Jinzhen a spart Codul Violet, Liseiwicz era convins că se impun ajustări la Codul Negru. Avea sentimentul că, de vreme ce Jinzhen descifrase Codul Violet, tot el va ajunge să-l descifreze și pe cel Negru. Știa asta pentru că-l cunoștea pe Jinzhen, știa ce fel de om e, îi cunoștea talentul înnăscut, talent care înflorea și mai mult odată confruntat cu ceva dificil, cu o problemă care părea de nepătruns, era și mai determinat să o rezolve, nimic nu l-ar fi putut împiedica, nici măcar moartea.

Dacă moartea nu-l oprea, atunci singura opțiune era să creeze oarecare manevre prin care să-i producă confuzie, să-i provoace întregul sistem de gândire, era singura modalitate prin care puteau să-l învingă. Prin urmare, au făcut o revizie a Codului Negru, dar nu într-o manieră tradițională, ci mai degrabă au transformat codul în ceva absurd. Pe de o parte, era foarte greu, dar pe de altă parte, era foarte simplu, nu era nici cal, nici măgar, era ceva ce nu putea fi descris. După cum spunea și Liseiwicz, era ca și când pe dinafară un om ar fi fost îmbrăcat în straie rafinate, dar pe dedesubt nu ar fi purtat nici chiloți și nici șosete.

6. Ai mare dreptate[13], dar Jinzhen îl înțelegea prea bine pe Liseiwicz. Descifrarea Codului Violet a fost ca pe vremea când jucau împreună șah, Jinzhen nu se lăsa distras de la joc de Liseiwicz. Cum nu putea fi distras, ar fi putut foarte bine să continue să descifreze și alte coduri. Dar Codul Negru nu a fost descifrat în aceeași manieră.

7. Nu sunt de acord cu ce ai spus.[14] Și apoi, dacă acest om chiar ar exista, nu ar fi reușit să facă nimic doar bizuindu-se pe propriile puteri, fără să folosească notițele din carnețelul lui Jinzhen.

8. Dacă se poate, te rog să-mi spui ce s-a întâmplat până la urmă cu Jinzhen.

9. Cred că ce a spus Liseiwicz este corect.

10. El (Liseiwicz) a spus: Jinzhen ne-a distrus tuturor viața, iar în final va ajunge să-și distrugă propria viață.

11. Un om ca Jinzhen nu putea fi distrus de alții, nu putea decât să se distrugă singur. În realitate, cei doi (Liseiwicz și Jinzhen) au avut o soartă blestemată, i-a ucis soarta. Soarta lui Jinzhen n-a fost independentă de cea a lui Liseiwicz, dar, din perspectiva lui Jinzhen, Liseiwicz nu era decât profesorul său talentat și atât.

12. S-o lăsăm pentru altă zi. Data viitoare te rog să-mi aduci scrisorile scrise de Liseiwicz lui Jinzhen ca să le văd.

A treia întâlnire:

1. Da, Liseiwicz era Weinacht.

2. Asta e de la sine înțeles. Atunci deja lucra pentru serviciile secrete, cum ar fi putut să-și folosească numele real și să joace rolul unui matematician? Un matematician este întotdeauna în vizorul marelui public, iar natura muncii sale nu i-ar fi permis asta. Din punct de vedere deontologic, aceasta nu ar fi fost permisă. Ce fel de organizație ar plăti un salariu gras ca mai apoi să te lase să-ți faci în continuare munca ta originală?

3. Pentru că el (Liseiwicz) era doar observator la crearea Codului Negru, avea destul timp și energie ca să se ocupe de alte cercetări. Visa întruna să-și continue munca de cercetare în domeniul inteligenței artificiale, iar teoria sa despre

natura binară a constantelor a avut o contribuție majoră la dezvoltarea informaticii. De ce spera să-l convingă pe Jinzhen să plece din China? Nu din pricină că se afla în slujba intereselor politice ale unor oameni, ci pentru că spera că-l va convinge pe Jinzhen să rămână în străinătate și să colaboreze cu el la dezvoltarea inteligenței artificiale.

4. La această întrebare trebuie să te gândești singur[15], eu nu-ți pot da răspunsul. Pe scurt, Liseiwicz a fost om de știință, în ale politicii era naiv și ușor de manipulat, dar și ușor de rănit. Cât privește ce susțineai tu — că era un anticomunist fervent — erau pur și simplu niște invenții. Îți pot spune că nu era nimic adevărat!

5. Asta e limpede, cele două coduri (Codul Violet și Codul Negru) au fost descifrate unul după altul. Unul a fost făurit de el (Liseiwicz), la celălalt a fost doar observator. Cel care a descifrat codurile a fost studentul său. Am fost acolo, i-a scris multe scrisori. La prima vedere, erau construite ca niște stratageme menite să-și conducă destinatarul pe un drum greșit, dar cine putea ști cu siguranță dacă nu cumva în mijlocul labirintului țesut nu mai existau și altele? Probabilitatea descifrării unui cod cu grad înalt de dificultate este foarte mică, dar acum exista cineva care reușise, în mod succesiv, să descifreze două astfel de coduri. Și, pe deasupra, le descifrase și

foarte repede! În mod normal, asta ar fi imposibil. Era o singură explicație pentru asta: se scurgeau informații! Dar cine dădea informații în exterior? Cea mai mare suspiciune a căzut tocmai asupra lui (Liseiwicz).

6. Am fost arestați la domiciliu după ce a fost descifrat Codul Negru, chiar în a doua jumătate a anului 1970. Dar chiar înainte de asta, după ce a fost descifrat Codul Violet, eram supravegheați pas cu pas, oriunde și oricând. Scrisorile erau verificate, telefoanele ascultate, aveam și multe alte restricții, de parcă am fi fost deja arestați la domiciliu.

7. Liseiwicz a murit în 1979 de boală.

8. Așa este, în timpul arestării la domiciliu, am stat împreună în fiecare zi și vorbeam vrute și nevrute. Așa am ajuns să știu atât de multe despre activitatea lui. Înainte nu aveam habar despre nimic din toate acestea.

9. Am stat și m-am întrebat de ce mi-a dat Dumnezeu boala asta? Poate pentru că știu prea multe. Dar acum nu-mi mai pot folosi gura ca să le spun. Când puteam vorbi, n-am spus nimic.

10. Nu vreau să iau aceste secrete cu mine, vreau să mă duc liniștită. Vreau să fiu un om normal în lumea cealaltă, fără onoruri, fără secrete, fără prieteni și fără dușmani.

11. Nu vreau să mă mint, știu ce boală am, cancerul s-a împrăștiat deja, n-o mai

duc mai mult de câteva luni.

12. Nu-ți lua la revedere de la un muribund, nu-i de bun augur. Du-te, îți urez o viață liniștită!

După câteva luni, am auzit că a mai suferit o intervenție la cap, dar că după alte câteva luni a murit. Se pare că în testamentul său m-a pomenit și pe mine, și-a exprimat speranța că nu voi folosi în cartea mea numele său real și nici pe cel a lui Liseiwicz. Își dorea liniște pentru ea și pentru soțul ei. Numele Fan Lili și Liseiwicz sunt fictive, nu am avut de ales, deși asta a însemnat să încalc principiile propriei cărți. O bătrână, cu o soartă grea și plină de deziluzii, care a iubit atât de pasional și de profund, își exprima în testamentul ei dorința de a fi lăsați în pace, pentru că înainte n-au avut parte de liniște... cum aș fi putut să mă pun de-a curmezișul acestei dorințe?

10 Școlile Speranței sunt înființate de Fundația pentru Dezvoltarea Tinerilor Chinezi și Liga Tineretului Comunist. Ele sunt menite să ofere educație copiilor din mediul rural ale căror familii sunt prea sărace ca să-i poată ține la școală. (*N.t.)*

11 Al Doilea Război Mondial se sfârșise, iar un alt conflict de mari dimensiuni nu va mai avea loc. (*N.a.*)

12 Din cauza lipsei conflictelor însemna că nu vor fi foarte multe telegrame codate. (*N.a.*)

13 Lumea criptografică are o regulă nescrisă: un om nu poate să și creeze coduri și să le și descifreze. Și asta pentru că orice cale ar alege, să creeze coduri sau să le descifreze, mintea și sufletul acelui om ar fi deja dedicate acelei munci. Totuși, în lume nu puteau

exista două coduri similare. (*N.a.*)

14 I-am spus că până la urmă Codul Negru n-a fost descifrat de Rong Jinzhen. (*N.a.*)

15 Se referă la faptul că mai târziu se spune că Liseiwicz fusese implicat în acțiuni politice extremiste. (*N.a.*)

5

Trebuie să vă spun povestea lui Yan Shi.

Poate că la început Yan Shi chiar a încercat să-l dea la o parte pe Rong Jinzhen, a vrut în mod deliberat să se înstrăineze de cei de la Unitatea 701. După pensionare, nu a mai locuit în complexul unității, s-a mutat cu fiica lui în capitala

provinciei G. Șoseaua de mare viteză care lega orașul A de capitala provinciei G micșora distanța dintre cele două, așa că mi-au trebuit doar trei ore ca să ajung în capitala provinciei G. Dar am întâmpinat oarecare probleme până am localizat locuința fiicei lui Yan Shi și, prin urmare, până m-am văzut cu el.

Arăta fix așa cum mi-am închipuit: purta ochelari cu lentile groase, trecut de 70 de ani, aproape de 80, cu părul argintiu sclipitor și cu o privire îndărătul căreia păreau că stau ascunse teancuri de secrete. Parcă îi lipsea bunăvoința specifică bătrânilor de vârsta lui. Când am ajuns, stătea în fața mesei, cu jocul de go în față. În mâna dreaptă plimba două mingi de relaxare de un galben strălucitor, iar cu mâna stângă a apucat o piesă albă de go; stătea și medita adânc. În fața lui nu era niciun adversar, juca împotriva sa. Jocul de unul singur, ca și vorbitul singur trădau tragismul și singurătatea bătrânului care încă are multe aspirații. Nepoata lui de 15 ani, elevă la liceu, mi-a spus că, după ce s-a pensionat, era greu să-l dezlipești de jocul de go. În fiecare zi juca go sau citea cărți despre go, iar în timp devenise atât de bun, încât acum îi venea greu să-și găsească un adversar pe potriva sa. Nu putea decât să se bazeze pe cărți, ca să-și satisfacă pasiunea.

N-ai auzit? Să joci cu tine însuți era ca și când ai fi jucat împotriva unui jucător

celebru.

Discuția noastră a pornit de pe marginea unei table de go, pline cu piese. Bătrânul mi-a spus mândru că jocul de go este un lucru bun, te scapă de singurătate, îți antrenează creierul, te ține sănătos și-ți prelungește viața. După ce a înșirat nenumăratele avantaje ale jocului de go, bătrânul a spus la final că iubirea lui pentru acest joc era un fel de boală dată de ocupația sa.

— Cei care lucrează în criptografie au destinul negreșit legat de diverse jocuri de strategie, precum go sau șahul. Se întâmplă asta mai ales cu cei care duc o viață insipidă. În final toți sunt cuceriți de un astfel de joc, și întocmai precum pirații sau traficanții de droguri, cad pradă produselor pe care le vând.

Astfel explicase bătrânul.

Comparația lui mi-a descoperit o imagine care exista în realitate, dar...

Am întrebat:

— De ce ați accentuat când ați vorbit de cei care duc o viață insipidă?

După ce a rumegat nițel întrebarea, a spus:

— Poți să spui că inteligența și pasiunea criptografilor de mare talent se exprimă prin muncă. Cu alte cuvinte, geniul lor este folosit de ei în meseria lor. Un spirit care arde într-o manieră atât de explozivă va tinde spre ceva liniștitor, calm, fără presiune, fără stres. Fără

presiune înseamnă că, în mod natural, nu mai au dorința de a se elibera de povară și nici nu-și mai doresc cu ardoare o viață nouă. În ultimii ani de viață, toate geniile își duc zilele depănând amintiri, ascultându-le ecoul încântător. Spre deosebire cei care duc o viață insipidă, așa ca mine, care n-au reușit niciodată să-și folosească talentul în muncă, deși cei din jur îi vedeau ca pe niște oameni cu mare talent. Ne-am dus viața muncind, cercetând, ne-am simțit complexați, plini de un talent pe care n-am fost capabili să-l scoatem la lumină, să-l arătăm și altora. În cazul acestor oameni, ultimii ani din viață nu poartă amintiri de glorie, ei nu au la ce să facă bilanțul. Atunci ce fac ei în ultimii lor ani de viață? Caută neîncetat, își continuă căutarea de-o viață, căutarea inutilă, încercarea de a găsi un folos abilităților lor, într-o ultimă sforțare, într-un ultim efort. Cam asta fac și eu cu obsesia mea pentru go.

— Din alt punct de vedere, geniile cheltuiesc mult amar de vreme studiind, își pun sufletul pe tavă, se consacră cu toată inima, încearcă să se strecoare printr-o văgăună strâmtă ca să ajungă în vârf, și chiar dacă ar avea alte dorințe, chiar dacă ar dori să facă altceva, nu pot, pentru că creierele lor au deja trasate direcțiile pe care trebuie să le urmeze, nu se pot sustrage (felul în care a folosit el cuvântul „sustrage“ mi-a dat fiori de groază, ca și

când spiritul meu ar fi fost pus sub stăpânire de vreo forță necunoscută). Mințile lor erau deja incapabile să funcționeze într-o manieră naturală și nerestricționată, nu puteau să se miște decât înainte, ca un ac care împunge, avansând și mai mult în văgăuna strâmtă. Știi de unde se trage nebunia? Genialitatea și nebunia se trag din aceeași sursă, amândouă sunt scoase la iveală de vrăjitorii și altele asemenea. Ai vrea să joci go cu ei, când sunt la bătrânețe? Asta e imposibil, pentru că ei nu pot!

S-a oprit puțin pentru ca apoi să spună:

— Am fost întotdeauna de părere că nebunia și genialitatea sunt fețele aceleași monede, sunt ca mâinile tale: una e stânga, cealaltă dreapta, amândouă ies din corpul tău, doar că în direcții diferite. În matematică avem plus infinit și minus infinit, într-un fel am putea spune că genialitatea corespunde lui plus infinit, iar nebunia lui minus infinit. Dar în matematică ambele au valoare de infinit, sunt numere fără sfârșit. Așa că stau și mă gândesc adesea că poate într-o zi, când rasa noastră umană va ajunge la un anumit grad de dezvoltare avansată, nebunul va fi asemenea geniului, un om de mare talent, un înțelept, un om capabil de contribuții uluitoare pentru societatea în care trăiește. Să luăm cazul codurilor. Imaginați-vă pentru o clipă că am merge pe același

drum ca și nebunul (care de fapt nu e deloc un drum) și creăm un cod, atunci acest cod va fi cu siguranță imposibil de descifrat. În realitate, sarcina de a crea coduri te pune foarte aproape de ceea ce face un nebun, pare lucrătura lui, cu cât te apropii mai mult de nebunie, cu atât te apropii mai tare de genialitate, și tot la fel, cu cât ești mai aproape de genialitate, cu atât ești mai aproape de nebunie. Cele două sunt făcute din aceeași plămadă. E de-a dreptul surprinzător! De aceea eu nu-i discriminez niciodată pe nebuni, nu poți ști ce comori ascund dincolo de nebunia lor, comori pe care poate nu le-am descoperit noi încă. Sunt ca niște resurse minerale ascunse în pământ la care omul n-a ajuns încă!

Ascultând vorbele bătrânului, m-am simțit de parcă aș fi fost spălat pe dinăuntru, nu m-am mai simțit nicicând atât de curat. Era ca și când mintea și spiritul meu ar fi fost pângărite de praf și mizerie, iar acum vorbele sale curgeau una după alta ca într-un torent care spală tot în trecerea lui furibundă. M-am descoperit într-o lumină nouă, liniștită! Ce ușor m-am simțit! Și ce bucuros! L-am ascultat cu atenție, i-am urmărit încântat subtilitatea logicii și am băut toate vorbele picurate de el, până mi-am uitat șirul gândurilor. Apoi mi-au căzut ochii pe piesele în alb și negru de pe tabla de go și-atunci mi-am amintit ce voiam să întreb:

— Cum de vă place atât de mult jocul de go?

S-a foit nițel în scaunul de trestie, apoi, cu un ton care avea și ceva vesel, dar și ceva de batjocură la adresa sa, a spus:

— Eu sunt dintre cei cu viață insipidă.

— Nu, am spus eu, dumneavoastră ați descifrat Codul Negru, cum puteți spune că ați avut o viață insipidă?

Cu privirea fixă, s-a îndreptat de spate, iar scaunul de trestie pe care stătea scârțâia, de parcă toate gândurile îl apăsau și-l îngreunau pe Yan Shi. După o perioadă de liniște, și-a înălțat privirea spre mine și mi-a spus cu seriozitate:

— Tu nu știi cum am descifrat eu codul?

Am clătinat din cap în semn că nu știam.

— Vrei să știi?

— Desigur.

— Atunci să știi că Rong Jinzhen m-a ajutat să descifrez codul! Și apoi, parcă strigând la el: Ah, nu, de fapt ar trebui să spun că Rong Jinzhen a descifrat Codul Negru, eu nu merit faima de care mă bucur.

— Rong Jinzhen... am înmărmurit, nu este el cel care a pățit ceva?

N-am pronunțat cuvântul „a înnebunit“.

— Așa este, a pățit ceva, a înnebunit. Tocmai din necazul lui, din nenorocirea lui am putut eu vedea secretul ascuns al

Codului Negru.

— Ce vreți să spuneți?

Simțeam că o să-mi crape inima de stres și de emoție.

— Hm, e mult de explicat!

Bătrânul a răsuflat ușurat, și-a mutat privirea în altă parte și s-a afundat în amintirile trecutului.

6

(*Transcrierea interviului cu Yan Shi*)

Nu mai țin minte precis, poate că era iarna lui 1969 sau 1970, când a înnebunit Rong Jinzhen. Înainte de asta, Rong Jinzhen era directorul diviziei noastre, iar eu eram directorul adjunct. Eram o divizie mare, în perioada de glorie aveam un număr de x oameni, dar acum sunt mult mai puțini. Mai era atunci un director de divizie, pe nume Zheng, încă mai e acolo, am auzit că acum

este directorul unității. Este un om incredibil, a fost împușcat în picior și-acum merge șchiopătat, dar asta nu i-a influențat traseul pe scara succesului. El l-a descoperit pe Rong Jinzhen, au învățat amândoi la Universitatea N, la departamentul de matematică. Cei doi au fost în relații bune tot timpul, se spune că-i lega un fel de relație de familie. Și înaintea lui fusese un alt director de divizie care a fost student eminent la vechea Universitate Națională Centrală. În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial a spart câteva coduri de înaltă dificultate de-ale diavolilor de japonezi, iar după Eliberare s-a alăturat Unității 701 și a continuat să se ocupe de sarcini speciale, până ce și-a pierdut mințile din pricina Codului Violet. Divizia noastră i-a avut pe cei trei și, datorită lor, am obținut rezultate atât de remarcabile. Și chiar nu exagerez când spun remarcabile. Îndrăznesc să spun că am fi avut și mai mult rezultate remarcabile dacă Rong Jinzhen n-ar fi pățit ce a pățit, eu... dar nu știi niciodată, nu? Nu știi niciodată ce se poate întâmpla.

Revenind la ce discutam, după ce s-a îmbolnăvit Rong Jinzhen, s-a hotărât ca eu să preiau responsabilitățile lui, adică descifrarea Codului Negru. Astfel, carnețelul lui, dat fiind că deținea informații prețioase despre cod, a ajuns în mâinile mele. Carnețelul acesta — tu nu știi — era rezervorul tuturor gândurilor sale, un fel de creier al lui cu care medita pentru descifrarea Codului Negru, conținea reflecțiile lui mature asupra codului, precum și speculațiile lui nebunești. L-am citit din scoarță-n scoarță, rând cu rând, pagină cu pagină, cu convingerea că fiește caracter era de importanță vitală, fiește caracter mă cutremura până-n străfundul ființei mele, fiecare cuvânt avea ceva special, mă incita, mă provoca. N-am descoperit niciodată această abilitate la mine, dar admiram ce scrisese el. Carnețelul mi-a spus că Rong Jinzhen făcuse 99% din muncă. Mai era doar un pas până să-i dea de capăt.

Dar ultimul pas era crucial, era chiar

găsirea cheii pentru descifrarea Codului Negru.

În privința cheii dezlegării codului, lucrurile stau cam așa: să zicem că acest Cod Negru este o casă care trebuia arsă, dar ca să arzi o casă, mai întâi îți trebuie suficiente lemne de foc uscate, ca să se poată aprinde. Rong Jinzhen strânsese cu multă trudă suficiente lemne de foc, o grămadă cât un munte, iar după ce întreaga casă a fost acoperită cu lemne, mai lipsea doar chibritul. Găsirea chibritului era cheia Codului Negru.

Din examinarea carnețelului, mi-am dat seama că erau îndeplinite toate condițiile pentru ca Rong Jinzhen să facă ultimul pas, încă de cu un an în urmă. Asta însemna că Rong Jinzhen avusese nevoie de doar doi ani pentru ceilalți pași, dar n-a izbutit să facă ultimul pas. Asta era foarte ciudat. La cum văd eu lucrurile, a făcut 99% din treabă în doi ani și, oricât de greu ar fi fost ultimul pas, tot n-ar fi trebuit să-i ia un an pentru asta și tot n-a izbutit până la urmă. Asta chiar era ciudat.

Și mai era ceva ciudat, dar nu sunt sigur că veți înțelege: Negru era un cod de înaltă dificultate, iar noi lucrasem ani de zile ca să-l descifrăm, însă fără succes. Era de parcă un om normal ar fi împrumutat cuvintele unui nebun, ca să vorbească. În trei ani n-am găsit nicio greșeală, nu s-a scurs niciun strop de informație. În istoria criptografiei, era un fenomen rar întâlnit. Rong Jinzhen discutase cu mine și-mi atrăsese atenția asupra ciudățeniei care plana asupra acestui cod. Și-a manifestat îndoiala în repetate rânduri, ba mai mult, a sugerat chiar că acest Cod Negru putea fi plagiat după vreun altul, care apăruse anterior. Odată folosit, un cod trebuia negreșit modificat, îmbunătățit, era singura metodă prin care se putea atinge perfecțiunea. Altfel, persoana care a creat un astfel de cod era, de fapt, o zeitate, un geniu dincolo de tot ce ne putem noi imagina.

Cele două fenomene ciudate erau principalele probleme asupra cărora trebuia

să reflectăm. După cât reiese din carnețel, Rong Jinzhen meditase îndelung și profund asupra celor două probleme; carnețelul m-a pus încă o dată-n plus în legătură cu spiritul lui Jinzhen, cu măreția lui, ceva atât de frumos, de ți se zbârlea pielea pe tine. Când am primit carnețelul lui Rong Jinzhen, m-am gândit că, stând pe umerii lui, îmi voi folosi toată energia ca să merg înainte pe drumul deja deschis în fața mea. Dar odată ce m-am aflat pe drum, mi-am dat seama că nu pot ține pasul cu acest geniu, chiar și cel mai mic contact cu acest suflet genial mă zgâlțâise din toate încheieturile, sufletul acesta voia să mă absoarbă, să mă înghită.

În orice clipă putea să mă înghită cu totul!

Nu era nicio urmă de îndoială că acel carnețel fusese al lui Jinzhen. Cu cât mă apropiam mai mult de el, prin intermediul carnețelului, cu atât eram mai împins înspre el, am început să-i simt tot mai mult puterea, profunzimea, măreția. În același timp, am început să-mi simt tot mai tare propria slăbiciune, propria micime, parcă mă duceam la fund. Din fiecare cuvânt din carnețel răzbătea tot mai mult cât de unic și de special era Rong Jinzhen. Am putut vedea cât de bizar era felul lui de a gândi, cât de abil și de incisiv era modul lui de lucru. Era ager și energic, era feroce și avea o energie amenințătoare, de parcă adăpostea în interior un spirit viclean care te-ar fi putut devora într-o clipă. Când citeam carnețelul, aveam impresia că citesc despre toată omenirea odată, creația și crima erau puse laolaltă și totul avea o frumusețe nemaiîntâlnită și bizară, reliefând inteligența și pasiunea remarcabile care se regăsesc în oameni.

Ca să vă spun drept, carnețelul a creat un astfel de om pentru mine, era ca un zeu care crease tot, dar era și diavolul care le distrugea pe toate, insclusiv mintea mea. În fața unui astfel de om, am simțit devoțiune, respect, groază, am simțit că vreau să mă închin lui cu tot corpul. S-au scurs trei luni, dar eu n-am ajuns să stau pe umerii lui Rong

Jinzhen. Pur și simplu, n-am putut, n-am putut să stau drept pe umerii lui! Am stat doar pe burtă în fața lui cu bucurie și slăbiciune, asemeni unui copil care și-a îmbrățișat în sfârșit mama pe care o pierduse cu ani în urmă sau ca o picătură de ploaie ce cade în sfârșit din cer și se adăpostește în pământ.

După cum îți poți imagina, dacă asta era tot ce puteam să fac, atunci aș fi putut spera la același rezultat la care ajunsese și Rong Jinzhen: să ajung la pasul 99 și să mă împotmolesc la ultimul care ar fi rămas pentru totdeauna în întuneric. Poate că timpul i-ar fi permis, în cele din urmă, lui Jinzhen să facă ultimul pas, dar eu, un biet copil care stă pe burtă în fața lui, n-aș fi putut face asta. Iar cum el se prăbușise deja, nu aveam decât să mă prăbușesc și eu la fel ca el. Atunci mi-am dat seama că, odată cu carnețelul său, Rong Jinzhen ne lăsase și o dramă, drama de a fi ajuns la linia de sosire, puteam să vedem nedeslușit strălucirea victoriei, dar nu ne era dat niciodată s-o atingem, să ajungem la ea. Ce trist, ce lamentabil! M-am simțit împresurat din toate părțile de teamă și de neputință.

Dar, cam în perioada aceea, Rong Jinzhen a ieșit din spital.

Da, a ieșit din spital nu pentru că se vindecase, ci pentru că... cum să spun? Nu era nicio speranță să poată fi vindecat și atunci nu mai avea niciun sens să-l mai țină în spital.

A fost voința Cerului. Nu-l mai văzusem pe Rong Jinzhen de la incident. Când s-a întâmplat totul, eu eram în spital, iar când m-am externat, Rong Jinzhen era mutat deja la spitalul din capitala provinciei, ca să fie tratat acolo. Era nepotrivit să-i fac o vizită, iar după ce m-am externat, am primit sarcina de a lucra la Codul Negru. Pur și simplu, nu am avut timp să mă duc să-l văd. Dar aveam carnețelul, îi citeam carnețelul. Era prima dată când îl vedeam după ce fusese externat din spital, după ce-și pierduse mințile. Dar n-

am vorbit. A fost voința Cerului.

Probabil că, dacă m-aș fi dus cu o lună înainte să-l văd, nu aș mai fi ajuns la rezultatele ulterioare. De ce spun asta? Din două motive: primul e că, în timp ce Rong Jinzhen era în spital, eu am început să-i citesc carnețelul, iar în mintea mea el se metamorfoza într-un gigant din ce în ce mai mare și mai puternic; în al doilea rând, în timp ce-i citeam carnețelul și meditam la cele citite, dificultățile de descifrare a Codului Negru începuseră să se risipească, reducându-se la un singur punct. Asta era o bază care va funcționa ca fundație pentru tot ce s-a petrecut ulterior.

În acea după-amiază, când am auzit că Rong Jinzhen se întoarce, m-am gândit să mă duc să-l vizitez, dar am ajuns prea devreme, căci el nu era încă acolo. Am decis să-l aștept în curtea din fața casei sale. Nu după multă vreme, am văzut un jeep care intră în curte și oprește în fața casei. La scurt timp, din mașină au ieșit doi oameni, era un administrator de la noi din divizie, pe nume Huang, și soția lui, Xiao Di. Le-am ieșit în întâmpinare. S-au uitat nițel la mine, au luat act de prezența mea, apoi s-au întors la mașină și l-au ajutat pe Rong Jinzhen să iasă din mașină. Părea că nu vrea să iasă din mașină, de parcă ar fi fost ceva fragil, ceva ușor de spart, ieșea încetișor, cu prudență și multă atenție.

La puțin timp, Rong Jinzhen a izbutit să iasă din mașină, dar omul pe care l-am văzut de-abia dacă semăna cu Rong Jinzhen: era gârbovit și tremura din toate încheieturile, capul părea să-i fi fost atașat de curând corpului, stătea aiurea, se bălăbănea fără echilibru. Ochii-i erau larg deschiși, cuprinși de o teroare necunoscută, dar fără nicio urmă de viață în ei; gura îi era căscată atât de mult, de parcă ar fi fost craterul unui vulcan și n-ar fi fost niciun chip s-o închidă. Din când în când, din gură i se prelingea un firicel de salivă.

Acesta este Rong Jinzhen?

Am simțit de parcă cineva îmi apucă inima și-o strânse pân-o sfărâmă, iar mintea mea era vraiște, în confuzie totală. Ca și Rong Jinzhen din carnețel, și cel din fața mea mă sperie de mi se-nmuiară picioarele. Stăteam acolo, dar nu îndrăzneam să merg să-l salut, de parcă acest Rong Jinzhen din fața mea m-ar fi ars, mi-ar fi ars carnea. Sprijinit de soția lui, Rong Jinzhen a dispărut din fața mea ca un gând îngrozitor. Dar nu dispăruse și din mintea mea.

Când m-am întors la birou, m-am prăbușit pe canapea, din picioare mi se scursese toată energia, nu mai știam de mine, atârnam acolo ca un cadavru. Nici nu trebuie să mai spun că șocul suferit era prea mare, mult mai mare decât atunci când am citit carnețelul. Treptat, am început să-mi revin în simțiri, dar în fața ochilor se desfășura imaginea lui Rong Jinzhen coborând din mașină. Era ca o idee rar întâlnită și răutăcioasă, care se derula la mine în cap în mod irațional. Nu puteam s-o elimin, nu puteam s-o exprim, nu puteam s-o ignor. Am fost prins de imaginea lui Rong Jinzhen de după ce înnebunise, mă chinuia, și cu cât mă gândeam mai mult la el, cu atât mi se părea mai demn de milă, îmi părea rău de el, ajunsese o ruină, și o luase razna. M-am întrebat pe mine însumi: Cine l-a adus în starea asta? Gândindu-mă la nenorocirea lui, mi-am amintit de persoana responsabilă pentru asta, de criminalul său.

Hoțul!

La drept vorbind, cine s-ar fi gândit că un om cu atât de mult talent, un om atât de puternic și atât de înfricoșător (după cum reiese și din carnețelul său), un om atât de remarcabil și de profund, reprezentantul cel mai de seamă al omenirii, eroul criptografiei, va fi făcut bucăți de un pungaș ordinar. Nu mi-am putut înfrâna un sentiment de șoc și uimire în fața unei absurdități ca aceasta.

Toate emoțiile au capacitatea de a ne cutremura, făcându-ne să medităm asupra lucrurilor. Uneori, meditațiile au loc în inconștient și, astfel, e posibil să nu aibă

niciun fel de urmări, sau poate că doar suntem conștienți pe moment de ele. În viață, se poate întâmpla să te gândești spontan și neașteptat la anumite lucruri, gândurile să prindă viață în mintea ta, și să te minunezi în fața lor, întrebându-te dacă ele ți-au fost trimise prin intervenție divină sau nu. Dar, de fapt, aceste gânduri sălășluiau deja în tine, doar că erau adânc îngropate în inconștient și de-abia acum au ieșit la iveală, ca un pește care iese la suprafața apei.

Dar atunci eram perfect conștient de gândurile mele, mi se contura în minte imaginea hoțului ordinar și cea a remarcabilului Rong Jinzhen, iar diferența dintre ele era uluitoare. Deodată ceva m-a făcut să-mi schimb direcția gândurilor, dându-mi o linie clară de urmat. Fără îndoială că alăturarea celor două imagini, abstractizarea lor și compararea lor în funcție de vigoare sau de calitate lăsau în urmă ca un fel de fantă între bine și rău, între greu și ușor, între important și insignifiant. Mă gândeam că Rong Jinzhen, omul care n-a fost înfrânt de un cod de nivel înalt și nici de un creator de coduri de nivel înalt a fost distrus de un pungaș mărunt; în descifrarea Codului Violet și a Codului Negru, Rong Jinzhen a trudit îndelung, s-a perpelit multă vreme până le-a dat de capăt; dar când a avut de-a face cu acțiunile unui hoț de duzină, abia dacă a rezistat câteva zile înainte să se prăbușească.

Cum de a căzut la prima pală de vânt?

Să fi fost hoțul mai puternic?

Sigur că nu.

Să fie din cauză că Rong Jinzhen era slab?

Da.

Și asta pentru că hoțul îi luase cel mai sfânt și mai secret lucru: carnețelul! Acesta chiar era cel mai important lucru, dar reprezenta și călcâiul lui Ahile pentru el. Era ca inima unui om care nu suportă multe și care, la cea mai mică împunsătură, e în pericol de moarte.

După cum știi, în mod normal, dacă ai un

obiect care ți-e cel mai prețios, cel mai sfânt, atunci îl ascunzi în cel mai sigur loc. De exemplu, pentru carnețelul lui Rong Jinzhen, locul cel mai sigur ar fi fost seiful, nu geanta din piele. Să pună carnețelul în geantă a fost o greșeală, un moment de neglijență. Dar, dacă ne gândim altfel, dacă îți închipui că hoțul ar fi fost chiar un agent secret din țara X, un dușman, și misiunea sa era să fure carnețelul lui Rong Jinzhen, atunci, în calitate de agent secret, nu și-ar fi imaginat că Rong Jinzhen ar fi pus un obiect atât de valoros altundeva decât în seif și, astfel, un eventual dușman nu i-ar fi furat geanta, ci seiful. Așadar, dacă hoțul ar fi fost un agent secret venit cu misiunea de a pune mâna pe carnețel, atunci faptul că a pus carnețelul în geanta din piele ar fi fost o măsură ingenioasă menită să evite un dezastru.

Mergând pe ipoteza că acțiunea lui Rong Jinzhen n-a fost întâmplătoare, ci deliberată, însemna ca el să fi avut de-a face cu o operațiune specială și că n-ar fi fost doar victima unui hoț ordinar. Ia gândește-te nițel. Să fi ascuns Rong Jinzhen carnețelul în geanta din piele semăna cu o urzeală foarte bine țesută, iar scopul era ca agentul secret să pice în această capcană construită pentru el, nu-i așa? Gândul acesta m-a dus înapoi la Codul Negru. M-am gândit că poate creatorul Codului Negru n-a ascuns cheia lui în seif, ci tot în geanta din piele, a lăsat-o undeva la iveală, n-a îngropat-o în adâncimile codului. În acest caz, Rong Jinzhen, omul care a căutat atât de insistent cheia codului, ar fi fost ca agentul secret care căuta carnețelul în locul greșit.

Când mi-a încolțit gândul acesta în minte, n-am putut să nu simt exaltare.

Ca să spun drept, logic vorbind, teoria mea era complet absurdă, dar absurditatea aceasta era legată foarte precis de cele două fenomene ciudate despre care am vorbit. Dintre acestea, primul părea să sugereze că Negru era un cod extrem de greu de pătruns, încât l-a făcut pe Rong Jinzhen să nu mai

poată înfăptui și ultimul pas, deși până atunci făcuse 99 de pași. Iar al doilea părea să sugereze că Negru era un cod extrem de simplu, lucru explicabil prin faptul că timp de trei ani nu dăduse peste nicio greșeală în cadrul codului. Tu știi că doar lucrurile cel mai puțin complicate pot să se manifeste liber și să caute și să obțină frumusețea supremă.

Desigur, există două tipuri de simplitate: una în care simplitatea este doar mascată și, în acest caz, creatorul Codului Negru era un artizan foarte talentat. A creat foarte ușor un cod simplu, dar pentru noi era un cod de nepătruns. A doua — acest cod era cu adevărat simplu, simplitatea ținea locul sofisticării, era atât de simplu, încât te zăpăcea, te prindea într-o capcană, era ca și când ar fi pus cheia codului drept în fața ta, în geanta de piele.

Dacă simplitatea era una de fațadă, atunci Codul Negru nu putea fi nicicând descifrat, era opera unui talent cum nici într-o mie de ani nu întâlnești. Apoi m-am gândit că poate Rong Jinzhen a căzut în plasa simplității de fațadă, a rămas blocat, s-a rătăcit în minimalismul debordant. Dar să cazi în plasa simplității de fațadă era ceva normal, am putea spune inevitabil, dar, pe de altă parte... cum să spun? Dacă am fi adversari într-un ring, și tu tocmai m-ai pune la podea cu un pumn, atunci din colțul meu ar sări altcineva să se lupte cu tine. Și deși ai fi mai bun decât el la toate capitolele, la final el ar câștiga meciul. Rong Jinzhen s-a aflat într-o situație similară. A descifrat Codul Violet și a fost câștigătorul din ring, și-a arătat puterea formidabilă, iar în mintea lui și-a făcut socoteala că doborâse un adversar important și-l aștepta pe următorul, un adversar și mai bun cu care să se lupte. Pe de altă parte, logic vorbind, doar o simplitate de formă putea să aducă împreună și să unească cele două fenomene ciudate regăsite în interiorul acestui cod, altminteri cele două s-ar fi aflat în contradicție. În acest punct, Rong Jinzhen

a comis o greșeală pe care o comit de obicei geniile, pentru că, din punctul său de vedere, depășea orice închipuire ca un cod de înalt nivel să afișeze o contradicție atât de evidentă. A descifrat Codul Violet fiind perfect conștient de meticulozitatea și grija cu care fusese construit. Așa că, atunci când s-a aflat față în față cu acest cod contradictoriu, mintea lui nu a reușit să analizeze cele două elemente, nu a izbutit să le deschidă, și, în momentele lui cele mai eroice, nu a făcut mai mult decât să-i atingă marginile. În asta consta puterea simplității de fațadă: tot ce putea să facă un geniu era să-i atingă marginile.

În această situație, contrar așteptărilor, Rong Jinzhen s-a confruntat cu neajunsurile propriei genialități: a fost subjugat fără speranță de simplitatea de fațadă și nu a fost în stare să se salveze. Asta demonstrează și puterea, și curajul lui Rong Jinzhen de a provoca un oponent atât de redutabil. Spiritul său se sfârșea de dorința de a se confrunta direct cu acest adversar.

Desigur, eu nu mă asemăn cu Rong Jinzhen. Simplitatea aparentă nu face decât să mă înspăimânte, să mă ducă pe culmile disperării, astfel blocându-mi una dintre căi. O cale fiind blocată, o alta răsărea la picioarele mele. Așadar, simplitatea reală — cheia codului se afla la vedere, în geanta din piele — mi-a răsărit în minte. Am simțit o bucurie nețărmurită, de parcă o mână ar fi apărut de nicăieri și ar fi ridicat vălul de pe ochii mei și ar fi dat cu el de pământ...

Da, da, am fost atât de bucuros și, când îmi aduc aminte, sunt din nou bucuros, a fost momentul cel mai sublim, cel mai măreț din viața mea. Din pricina acelei clipe, pot să duc acum o viață pașnică, liniștită și îndelungată. Era de parcă Tatăl Ceresc ar fi strâns tot norocul din lume, de la toți oamenii și, din milă, l-ar fi îngrămădit în mine atunci. Mă simțeam mărunt, dar m-am simțit și protejat, și fericit ca și când m-aș fi întors în pântecele mamei. A fost o adevărată binecuvântare, ca

și când ceilalți mi-ar fi dat tot ce aveam și, fiindcă nu cerusem nimic, nici nu trebuia să dau nimic înapoi, exact ca un copac care-mi dăruiește fructele.

Ah, dar bucuria acelui moment s-a risipit ca un nor alb, n-am putut s-o rețin. Țin minte că nu am avut șansa să-mi verific ipoteza, pe de o parte — de teamă să nu fie expusă, pe de altă parte — din cauza orei la care s-a conturat această ipoteză: 3 dimineața. Eram superstițios în legătură cu această oră. Am auzit că după 3 dimneața lumea este atât a oamenilor, cât și a fantomelor, era momentul când sufletele și spiritele aveau cea mai mare putere. Eram în biroul meu în liniștea mormântală a nopții și umblam încoace și-ncolo ca un prizonier în celulă. Îmi ascultam bătăile rapide ale inimii, încercând în același timp să-mi controlez nerăbdarea, emoția, până la acel ceas fatidic, până la 3 dimineața. Până la urmă, am scos calculatorul (cel dăruit de Comandamentul Central lui Rong Jinzhen, cel capabil de mai mult de patru sute de mii de calcule pe secundă) și am început să verific ipoteza mea absurdă și ideile mele nebunești. Nu mai știu cât timp am petrecut făcând calcule, mi-aduc aminte doar că atunci când am spart codul, am năvălit nebunește din peșteră (pe atunci încă lucram în peșteră), m-am prăbușit la pământ, am urlat mulțumind cerului și pământului. Încă nu se crăpase de ziuă, era încă întuneric afară.

Repede? Desigur că a fost repede, tu nu știi, dar cheia Codului Negru era chiar în geanta din piele!

Cheia codului a fost zero!

Un nimic!

O nimica toată!

Ah, nu știu de ce-ți explic toate lucrurile acestea atât de în detaliu. Permite-mi să fac o analogie. Dacă asemănăm Codul Negru cu o casă ascunsă undeva departe, în nemărginirea cerului, atunci ar avea uși nenumărate, uși nebănuite, dar ar semăna unele cu altele până-n cel mai mic detaliu, și

absolut toate ar fi ferecate. Doar una s-ar putea deschide, iar aceasta ar fi amestecată printre mulțimea de uși identice, care nu se vor deschide nicicând. Tu poți petrece o veșnicie încercând să deschizi toate ușile identice, dar numai una singură poate fi deschisă. De-abia după ce găsești această ușă, poți începe să-i cauți cheia. Rong Jinzhen nu găsise cheia, el descoperise tot, încă din urmă cu un an, găsise casa, găsise ușa, dar nu găsise cheia care deschidea ușa.

În căutarea cheii, după cum am mai spus, trebuie să încerci fiecare cheie, una după alta, până o găsești pe cea potrivită. Cheile sunt rezultatul inteligenței și creativității fiecăruia, creezi o cheie și o încerci, iar dacă nu merge, creezi alta și-o încerci și tot așa. Rong Jinzhen s-a tot ocupat de găsirea cheii, mai bine de un an, dar a încercat o sumedenie de chei ca să deschidă ușa. Trebuie că știi deja, un criptograf de succes nu are nevoie doar de geniu, ci și de noroc. Un criptograf depozitează în mintea sa o sumedenie de chei, dar numai una deschide ușa. Problema este că nu știi niciodată cu precizie momentul în care va găsi cheia; o va găsi de la început, la mijlocul activității de căutare sau de-abia la finalul ei? Aici e vorba de șansă.

Șansa e îndeajuns de periculoasă încât să distrugă tot!

Șansa e îndeajuns de miraculoasă încât să creeze tot!

În cazul meu, pericolul și miracolul șansei nu se regăsesc la mine, căci în inima mea nu se adăpostește nicio cheie, eu singur nu pot să creez chei, eu nu simt nici norocul, nici frământarea căutării cheii. Iar dacă ușa era cu adevărat bine ferecată, atunci închipuie-ți că n-aș fi avut nicio șansă s-o deschid vreodată. Acum, ce e absurd e că, la suprafață, această ușă părea ferecată, dar, de fapt, ea nu era cu adevărat încuiată, ci doar părea să fie așa, dar ar fi fost suficient s-o împingi nițel că s-ar fi deschis de îndată. La fel e și cu cheia Codului Negru, o cheie

absurdă, de nu le vine oamenilor să creadă că poate exista așa ceva. Când totul se desfășoară în fața ochilor tăi, ca la o paradă, nu-ți vine a crede ochilor, de parcă totul ar fi o iluzie, de parcă totul ar fi doar un vis.

Drăcie! Codul acesta a fost cu adevărat o muncă diavolească!

Numai un drac ar fi putut să dea dovadă de o îndrăzneală și o obrăznicie atât de barbare!

Numai un drac posedă o inteligență atât de absurdă și de răutăcioasă!

Dracul s-a ferit de atacurile lui Rong Jinzhen, dar s-a pomenit cu atacul meu frontal, un om de rând, un om obișnuit. Desigur, Cerul știe, la fel și ceilalți, că toate au fost posibile datorită lui Rong Jinzhen; am fost purtat până în înaltul cerului de carnețelul său, iar experiența nenorocirii mi-a descoperit unde era ascuns secretul Codului Negru. Poate că ai putea spune că toate acestea au fost pur întâmplătoare, dar spune-mi tu mie dacă nu cumva toate codurile din lumea asta sunt descifrate ca urmare a unei combinații fericite de muncă asiduă și noroc? Altfel de ce am mai spune că în criptografie e nevoie de noroc venit de dincolo de stele? De ce am mai spune că e nevoie de fumul favorabil care se înalță de pe mormintele strămoșilor?

Într-adevăr, în lumea aceasta toate codurile sunt descifrate cu muncă și cu o doză considerabilă de noroc!

Ha ha, tinere, n-ai fi crezut că-mi vei descoperi secretul chiar astăzi, nu-i așa? Ce ți-am spus astăzi, toate sunt secrete, sunt secretele mele, secrete pe care nu le-am mai spus nimănui. Cu siguranță că te întrebi cum de ți le-am dezvăluit ție? De ce a trebuit să-ți spun ție trecutul meu? Pentru că fac acuși 80 de ani, cine știe când va veni moartea după mine și nu mai vreau să trăiesc purtând cu mine niște lauri pe care nu-i merit.

(*Sfârșit*)

La final, bătrânul mi-a mai spus că

Adversarii au creat Codul Negru, un cod fără cheie, pentru că s-au aflat în mare impas după dezastrul care s-a abătut asupra lor odată cu descifrarea Codului Violet. După doar o confruntare au înțeles cât de mare era talentul lui Jinzhen și că, dacă se încăpățânau să-l provoace în continuare, atunci și-ar fi găsit cu siguranță distrugerea. Ca atare, au sfidat ordinea universală și, în nebunia lor, au scos la iveală acest cifru ciudat și dușmănos: Codul Negru!

Dar ce nu și-au dat ei seama a fost că Rong Jinzhen le va mai pregăti o ultimă mișcare de atac. Ca să folosesc vorbele unui om bătrân: Rong Jinzhen, prin nenorocirea care l-a lovit, a transmis colegilor lui secretul Codului Negru prin intermediul carnețelului său. N-a mai fost unul ca el în toată istoria criptografiei!

Acum, când mă uit în urmă la toate acestea, când mă gândesc la Rong Jinzhen din trecut și la cel de acum, când mă uit în urmă la secretele lui și la talentul lui, inima mi se umple de o venerație nețărmuită, de o tristețe fără de sfârșit și de un mister infinit.

Carnețelul lui Rong Jinzhen

După cum îi spune și numele, acest capitol este dedicat carnețelului lui Rong Jinzhen, sau cel puțin unor fragmente din el. Următoarele pagini sunt ca o anexă, complet independentă de celelalte capitole. Nu veți descoperi informații noi în aceste pagini și nici nu au vreo conexiune secretă cu ce s-a scris deja. Cititorul poate să le citească sau nu. Dacă le citești, vei primi niște detalii în plus la povestea pe care o

știi deja, iar dacă nu le citești, nu-i nicio pagubă, nu va avea niciun efect asupra cunoașterii tale despre Rong Jinzhen. Cu alte cuvinte, e aidoma apendicelui din corpul omenesc, că-l ai sau că nu-l ai, nu-i prea mare diferența. De aceea, insist să vă specific că această secțiune este doar o anexă, funcționează pe post de epilog sau de pasaj final independent, nici mai mult, nici mai puțin.

Bine, acum pot să-ți spun că, după cunoștința mea, în perioada cât a lucrat acolo (1956–1970), Rong Jinzhen a umplut 25 de carnețele, iar acum toate se aflau în grija soției sale, Xiao Di. Ea și-a folosit o singură dată poziția de soție a lui Rong Jinzhen ca să obțină unul dintre cele 25 de carnețele. Celelalte 24 de carnețele se află în custodia sa, în calitate de agent de securitate al Unității 701, și sunt închise într-un dulap solid din fier, asigurat cu un lacăt dublu, care poate fi deschis doar prin învârtirea simultană a două chei. Păstrează o singură cheie cu sine, cealaltă cheie aflându-se în posesia directorului de divizie. Asta înseamnă că, deși ea este gardianul acestor carnețele, nu are voie să le citească și cu atât mai puțin să și le însușească.

Când va putea să le citească?

Conform spuselor lui Xiao Di, era greu de spus când, poate că unele dintre ele aveau să fie accesibile în câțiva ani, dar gradul de secretizare a fiecărui carnețel era

diferit, iar timpul în care erau făcute publice era, de asemenea, diferit. Era ca și când aceste carnețele nu ar fi existat pentru noi, tot la fel ca omul acela din Lingshan care nu există. De fapt, Rong Jinzhen exista, era acolo, dar în realitate, el nu exista, el nu mai era acolo de mult. Prin urmare, eram foarte curios să văd carnețelul aflat în posesia lui Xiao Di. Din ce am putut afla, nimeni nu mai citise vreodată acel carnețel, dar toată lumea știa că se afla în posesia ei, și asta pentru că a trebuit să semneze pentru obținerea lui și a fost înregistrată procedura. Astfel că oricât de mult ar fi încercat ea să mă ducă de nas, eu știam că-l are și trebuia să admită asta până la urmă. Totuși, ori de câte ori îi aminteam de carnețel și-o rugam să mă lase să-l văd, ea sufla printre dinți aceleași două cuvinte: „Ieși afară!". Nu ezita niciodată, nu-mi dădea niciodată explicații și nu mă lasa niciodată să spun ceva. Cu câteva luni în urmă, când terminasem de scris cele cinci capitole din carte, a trebuit să mă mai duc o dată la Unitatea 701, pentru ca autoritățile să inspecteze ce am scris și să se asigure că nu am dezvăluit nicio informație strict secretă. Xiao Di se afla printre cei care mi-au cercetat cartea și mi-a transmis părerile ei în legătură cu ce scrisesem. Apoi, din proprie inițiativă, m-a întrebat dacă vreau să citesc acel carnețel. Sigur că voiam. Mi-a spus să vin a doua zi. Dar, chiar în seara respectivă, s-a

prezentat la mine la hotel și cu mâna ei mi-a înmânat carnețelul, spunându-mi că, de fapt, era o fotocopie a acelui carnețel.

Trebuie să vă dau trei lămuriri:

1. FOTOCOPIA PE CARE MI-A DAT-O XIAO DI
NU ERA TEXTUL COMPLET.

De ce spun asta? La cum înțeleg eu lucrurile, orice persoană care lucrează la Unitatea 701 folosește carnețelele pe care le primește de la unitate. Acestea erau de trei mărimi: cele mai mari aveau 142 mm/210 mm, cele mijlocii — 130 mm/184 mm, iar cele mai mici — 90 mm/100 mm. Exteriorul era fie din plastic, fie din piele solidă. Cele din plastic se găseau în două culori: roșu și albastru. Rong Jinzhen, din cauza superstițiilor, prefera albastrul, astfel încât toate carnețelele sale arătau la fel: de dimensiuni mici, 90 mm/100 mm, îmbrăcate în coperte din plastic albastru. Am văzut cum arăta un astfel de carnețel gol, fără scris, și știam cum trebuie să arate. Pe copertă, și sus, și jos, erau imprimate cuvinte cu cerneală roșie. La mijloc scria:

Nr de serie:

Nr de cod:

Data:

Nr. de serie arăta poziția carnețelului în seria de numere înregistrate; data indica de când până când era folosit carnețelul;

numărul de cod reprezenta numele agentului. De exemplu, numărul de cod al lui Rong Jinzhen era 5603K. Nimeni din afara unității nu ar fi știut cine era, ci doar cei din interiorul Unității: din ce an lucra acolo, la ce divizie lucra — la criptografie, iar numărul 3 din cadrul numărului de cod însemna că fusese al treilea om recrutat, în acel an, la Unitatea 701. Pe fiecare pagină, în colțul din dreapta sus, erau imprimate cuvintele „strict secret", iar în colțul din dreapta jos era imprimat numărul paginii, cu cerneală roșie.

Am văzut imediat că în copia dată de Xiao Di cuvintele „strict secret" și numerele paginilor fuseseră șterse. M-am gândit că era perfect normal să dispară cuvintele „strict secret", de vreme ce materialul nu mai era considerat strict secret. Dar de ce să ștergi numărul paginilor? La început n-am înțeles, dar m-am prins după ce am numărat paginile și am descoperit că erau 72 de pagini. Din câte știu eu, aceste carnețele au 99 de pagini, așadar, varianta pe care mi-o dăduse Xiao Di nu era completă. În legătură cu acest aspect, Xiao Di mi-a făcut două precizări: prima a fost că Rong Jinzhen nu folosise toate paginile din acel carnețel, astfel rămăseseră multe pagini goale pe care, în mod evident, nu le-a mai fotocopiat. A doua precizare a fost că unele pagini conțineau lucruri secrete care priveau doar relația lor de soț-soție și nu ar

fi vrut să mă lase să le văd. Pe acelea le omisese. Din punctul meu de vedere, paginile omise mă interesau cel mai mult.

2. UITÂNDU-MĂ LA DATE ȘI LA CONȚINUTUL CARNEȚELULUI, AM DEDUS CĂ PRIMELE PAGINI SE REFEREAU LA O PERIOADĂ CÂND ACESTA FUSESE BOLNAV.

La mijlocul lunii iunie, în 1966, Rong Jinzhen numai ce-și luase micul dejun și ieșea din cantină, dar deodată și-a pierdut cunoștința și a căzut în mijlocul holului. S-a lovit în cădere de capătul unei bănci și sângele a țâșnit din abundență. L-au dus la spital și acolo au constatat că avea hemoragie internă la stomac. Așa și-au dat seama că această hemoragie era cauza leșinului. Doctorul a dat un diagnostic sever și a luat decizia de a-l interna pentru tratament.

Spitalul era același în care se trata și împătimitul după șah, se afla în cadrul Unității 701, lângă Curtea de Sud, locul unde se făcea pregătirea preliminară a celor care de-abia ajungeau la Unitate. Dotarea spitalului și priceperea medicilor erau comparabile cu cele de la un spital municipal. O boală atât de des întâlnită precum cea de care suferea Rong Jinzhen, chiar dacă era tratată acolo, nu putea să aibă același final nefericit ca în cazul

nebunului după șah. Dificultatea era dată de faptul că acest spital, deși atașat de Unitatea 701, era localizat în Curtea de Sud și, după cum vă puteți imagina, nivelul de securitate nu putea fi comparat cu cel de la Curtea de Nord. Dacă ar fi să fac apel la o comparație nepotrivită, atunci aș spune că legătura dintre Curtea de Sud și cea de Nord era la fel cu cea dintre un stăpân și sclavul său, tot ce face sclavul este pentru stăpân, însă tot ce face stăpânul este secret pentru sclavul său, și chiar dacă se scurge vreo fărâmă de informație, pentru nimic în lume nu-i este permis sclavului să clevetească despre asta cu oameni din afară. Adevărata identitate a lui Jinzhen nu trebuia divulgată nici măcar cât timp stătea în spital, dar în momentul acela era ușor de zis, dar greu de făcut, din cauza notorietății sale. Oamenii aflaseră de el prin diverse canale, formale sau informale, îi știau poziția și identitatea, știau ce om important era. Desigur, dacă identitatea sa era cunoscută, nu mai conta, oricum cei din Unitatea 701 erau toți ca o mare familie. Dar informații legate de munca sa sau de sarcinile sale nu trebuiau cu niciun chip să se scurgă.

Toată lumea știa deja că Rong Jinzhen purta cu sine un carnețel, dar atunci când s-a îmbolnăvit, din pricina sângerării abundente și a faptului că era inconștient, n-apucă să spună nimic nimănui, și-atunci carnețelul a fost dus odată cu el la spital.

Desigur, acest lucru era strict interzis. Cu toate acestea, deși ofițerul său de securitate a aflat că era internat în spital, cu alte cuvinte, se afla în Curtea de Sud, n-a dat năvală imediat ca să recupereze carnețelul, ci Rong Jinzhen însuși, în aceeași seară, a predat documentul. Când au aflat despre incident, cei de la departamentul de securitate l-au concediat fără ezitare pe ofițerul respectiv și i-au desemnat un nou ofițer personal de securitate, iar acesta a fost chiar Xiao Di. Din câte se vede din carnețel, Rong Jinzhen l-a primit la trei–patru zile după aceea, adică la patru–cinci zile după ce fusese internat în spital.

Acest carnețel cu siguranță că nu era *acel* carnețel!

Când și-a predat din proprie inițitivă carnețelul, Rong Jinzhen n-a uitat să solicite unul nou, căci se cunoștea prea bine pe sine însuși și știa că dorea să aibă asupra sa neîncetat un carnețel. Era parte din viața lui. Probabil că-și făcuse acest obicei încă de când Micul Lili îi dăruise stiloul Waterman și, chiar dacă era bolnav, obiceiul e obicei, era greu de dezvățat. Desigur, date fiind împrejurările, nu putea să noteze în carnețel nimic legat de muncă și de aceea acesta fusese desecretizat. Din punctul meu de vedere, carnețelul conține gânduri și impresii întâmplătoare despre timpul petrecut în spital.

3. NU E CLAR CINE SUNT CEI CARE APAR MENȚIONAȚI ÎN ACEST DOCUMENT.

Adesea în carnețel apar referiri la „tu“, apoi la „el“ sau la „ea“. Deși nu spune clar despre cine era vorba, este limpede că nu se referă la o singură persoană. Împrumutând un termen din lingvistică, semnificații intră în scenă alandala. De exemplu, „tu“ uneori se referă la el însuși, alteori la Liseiwicz, sau la Micul Lili, sau la dna Rong, sau la dl Rong, iar uneori chiar la Xiao Di sau la nebunul după șah, sau la Dumnezeul creștin. Dar se poate referi și la un copac sau la un câine, totul era greu de deslușit, nici măcar el nu mai reușea să facă diferența, nu mai știa cine, ce și cum, totul era o învălmășeală de nedescris. Ca să înțelegi ceva din ce scrisese, trebuia să umbli pe dibuite. Date fiind aceste informații, e absolut egal dacă citiți sau nu selecțiunile din carnețelul lui. Dacă le citiți, trebuie să vă dau câteva explicații. Am adăugat câte un număr la fiecare paragraf, pentru a putea fi urmărite mai ușor. De asemenea, am tradus în chineză tot ce era scris în engleză.

01

Continuă să-mi ceară să trăiesc ca o ciupercă, să cresc și să mă dezvolt la mila soarelui și a pământului, a norilor și a ploii, pentru ca în final să mă sfârșesc tot din mila lor. Dar pare-se că nu pot să fac

asta. De exemplu acum, el s-a preschimbat într-un animal de casă.

Al dracu' animal de casă![16]

02

El simte că îi este cel mai teamă să intre în spital.

După ce intră în spital, chiar și cel mai puternic om se poate transforma într-unul demn de milă. Mic și neajutorat. Ca un copil. Sau ca un bătrân. În mod inevitabil, alții îi vor arăta compasiune... ca unui animal de companie.

03

Toate câte există au o ordine, dar nu neapărat și o corectitudine — l-am auzit pe el spunând așa. Bine spus!

04

Când îți vezi în geamul de sticlă capul bandajat, semeni cu un soldat rănit din prima linie.

05

Să zicem că hemoragia de la stomac e A, iar cea de la cap e B, iar boala este X, atunci e limpede că între A și B se creează o legătură multidirecțională cu X, A este înăuntru, iar B este în afară sau A este întunericul, iar B lumina. Dacă mergem mai departe și spunem că A este deasupra sau drept sau acesta, iar B este dedesubt sau încovoiat sau acela, pe scurt, atunci avem o relație multidirecțională de corespondență. Acest tip de legătură nu se

construiește pe o bază solidă, ci apare total la întâmplare. Dar odată ce apare accidentalul, apare și necesarul și atunci fără A nu există B și fără B nu există A. Această legătură are o trăsătură concretă care seamănă cu teoria constantelor binare a lui Georg Weinacht[17]... să fie oare posibil ca Weinacht să fi trecut și el prin ceva ca tine și așa să fi avut revelația acestei teorii?

06

Este o explicație pentru rana de pe frunte.

Pavel a spus:

— Timpul îi îndeamnă pe oameni să lucreze pământul, de ce mai stai aici și plângi?

Fermierul a spus:

— Acum o clipă, măgarul a dat din picioare și cu o copită m-a lovit de mi-au zburat doi dinți din față.

Pavel a spus:

— Atunci ar trebui să râzi, nu să plângi.

Fermierul a spus:

— Plâng pentru că mă și doare și sunt și supărat, spune-mi cum aș mai putea eu să râd?

Pavel a spus:

— Dumnezeu spune că atunci când un tânăr își pierde dinții sau își crapă fruntea e semn de bun augur, înseamnă că fericirea va coborî asupra lui, cât de curând.

Fermierul a spus:

— Atunci te rog să-i spui lui Dumnezeu să-mi dăruiască un fiu.

În acel an, fermierul chiar a avut un fiu.[18]

Acum și tu ți-ai crăpat fruntea, ce-o să ți se întâmple bun, oare?

Ceva se va întâmpla cu siguranță, dar va fi greu de prevăzut dacă va fi de bine sau de rău. Asta pentru că tu nu știi ce-i bine pentru tine.

07

Am văzut tot ce-i în subceresc și pretutindeni e deșertăciune și vânare de vânt. Cele strâmbe nu se pot îndrepta, iar cele care lipsesc nu se pot înmulți. Inima-mi spune că am adunat Marea Înțelepciune, depășindu-i pe toți cei care au trăit odată cu mine în Ierusalim, iar inima mea a experimentat și a strâns belșug de cunoaștere și înțelegere a lucrurilor. Am cercetat pretutindeni, în înțelepciune, în egoism, în ignoranță, dar eu știu că asta-i doar vânare de vânt. Mai multă inteligență înseamnă mai multă grijă și amărăciune, mai multă cunoaștere înseamnă mai multă supărare.[19]

08

El este avut, din ce în ce mai avut

El e sărac lipit, din ce în ce mai sărac lipit

El este el

Tot la fel cum și el este el.

09

Doctorul a spus că un stomac bun este moale la exterior și dur la interior. Dacă l-ai întoarce pe dos, cu partea dură la exterior, atunci un stomac bun ar arăta ca un pui de-abia ieșit din ou, cu corpul acoperit de puf. Puful ar fi distribuit uniform. Dar stomacul meu este exact invers, e ca și scalpul cuiva cuprins de scabie, năclăiește de sânge și puroi. Doctorul a mai spus că majoritatea oamenilor cred că stomacul se îmbolnăvește din cauza alimentației nesănătoase, dar, de fapt, principala cauză de îmbolnăvire este stresul neîncetat. Așadar, boala de stomac nu este dată de mâncatul și de băutul neglijent, ci de gândurile aiurea care te împresoară și nu-ți dau pace.

Când am mâncat eu mâncare proastă și când am băut eu ceva dăunător?

Stomacul meu e ca un corp străin la mine-n trup, un dușman (un spion); nu mi-a zâmbit niciodată.

10

Ar trebui să-ți urăști stomacul.

Dar nu poți.

Căci are amprenta tăticului.

Bătrânul acela l-a adus în starea asta: cu dispoziție proastă, deosebit de fragil, ca o floare de păr. Știe stomacul tău câte flori de păr a înghițit?

Când te doare stomacul, tu te gândești la florile de păr, la tăticul.

Tati, nu ești mort, tu trăiești în inima

mea, trăiești în stomacul meu.

11

Tu mergi întotdeauna drept înainte, nu-ți place să te uiți înapoi.

Și cum nu-ți place să te uiți înapoi, mergi și mai abitir drept înainte.

12

Toate lucrurile din subceresc au fost rânduite de Dumnezeu.

Dacă ți-ar fi fost ție îngăduit să rânduiești lumea, poate te-ai fi făcut un ermit care a scăpat din această lume, sau poate un prizonier.

Cel mai bine ar fi să fii un prizonier inocent sau un prizonier fără ajutor, în orice caz un om eliberat de vină.

Până acum, rânduirea Domnului e conformă cu dorințele tale.

13

O umbră a pus gheara pe tine.

Pentru că te-ai oprit.

14

Încă o umbră a pus gheara pe tine!

15

Klaus Johannes a spus că cel mai obositor este să dormi, pentru că trebuie să visezi.

Eu am spus că nu, munca este cea mai istovitoare, căci mintea ți se golește și seamănă foarte mult cu visul; iar atunci, trecutul poate profita de slăbiciunea ta și să dea buzna înăuntru.

Prin muncă te poți lepăda de trecut, este chiar motivul pentru care te lepezi de trecut.

16

Ca o pasăre care-și ia zborul din cuib.

Ca și când ai fugi...

17

— Tu, nenorocitule, unde fugi?

— Sunt de la vest de voi... la un km în vale.

— De ce nu te întorci ca să ne vizitezi?

— Nu mă pot întoarce...

— Numai criminalii nu se pot întoarce acasă.

— Sunt aproape ca un criminal...

E propriul lui criminal.

18

I-ați dat prea multe! Atât de multe, încât nu mai îndrăznește să-și aducă aminte. Dacă-și aduce aminte, nu se simte bine, are remușcări și se simte trist, dar și norocos, ca și când prin viața lui demnă de milă a stors de la voi bunătate.

Cei din vechime spuneau: nici mult, nici puțin, nici mulțumire, nici suferință.

Dumnezeu a spus, toate cele din subceresc nu-s mulțumitoare...

19

Unii, din pricina iubirii celorlalți, se simt fericiți, alții, din pricina iubirii celorlați, sunt în durere.

Din cauza fericirii el voia să se întoarcă.

Din cauza durerii el voia să plece.

Nu a plecat după ce a aflat toate acestea, ci deoarece a plecat, a aflat toate acestea.

20

Cei care nu știu, nu se tem.

Frica i-a înlănțuit sufletul, îl trage înapoi, ca și cum l-ar fi spânzurat spunând parcă lumii că nu se poate încrede în el.

21

Mamă, ce mai faci, mamă?

Mamă, mamă, draga mea mamă!

22

Aseară, înainte să te culci, te-ai încurajat să visezi. Dar n-ai niciun control asupra visului pe care-l visezi. Ar trebui să visezi ceva legat de lucru, căci scopul încurajării visului este de a te elibera de „stresul că nu lucrezi nimic".

23

Johannes[20], arătând cu degetul spre mine, mi-a spus că în profesia asta el este cel mai bun, iar eu imediat următorul. În același timp, mi-a spus că făcusem două greșeli: prima era că devenisem parte din sistem, iar a doua — că am tot descifrat coduri de nivel mediu sau scăzut pe care le putea sparge oricine, desigur a doua greșeală a survenit din prima[21]. Rezultatul acestor greșeli, spunea Johannes, a fost să

mă împingă din ce în ce mai departe de el, nu m-a adus mai aproape. Am spus că, în momentul de față, adversarii noștri nu foloseau niciun cod de înalt nivel, și, dacă n-aș face munca asta, atunci ce aș face? Johannes mi-a spus că el de-abia terminase de scris o carte care era apogeul criptografiei de înalt nivel. Să înțelegi codurile cele mai înalte, dar și cele mai simple este treabă dificilă, dar cine descifra cartea lui, timp de 30 de ani, acea persoană putea să descifreze cele mai sofisticate coduri din lume. El mi-a sugerat să încerc să descifrez cartea lui. În același timp, și-a ridicat degetul mare și mi-a spus că, dacă reușesc s-o descifrez, atunci degetul mare voi fi eu.

Contrar așteptărilor, ăsta era un lucru bun.

Dar unde era cartea aceea?

În visul meu.

Nu, era un vis în visul meu, în mintea lui Klaus Johannes imaginat de mine.

24

Dacă în lume ar exista o astfel de carte, atunci numai de mâna lui Johannes ar fi putut fi scrisă.

Numai de EL!

De fapt, mintea lui era încorporată în această carte.

25

În timpul vieții sale, Johannes a scris o carte cu titlul *Scrierea Zeilor*[22]. Unii spuneau

că rareori o poți vedea în librării. Speranțele erau mici, căci i-am mobilizat pe cei de la unitate s-o găsească, dar până acum n-au avut sorți de izbândă.

Nu exista lucru căruia oamenii de la noi din unitate să nu-i dea de urmă, doar dacă acel lucru nu exista de fapt.

26

Ești un șobolan.

Acum tu stai în grajd.

Dar încă nu poți mânca meiul.

Fiecare boabă de mei a fost căptușită cu o peliculă de protecție ca să nu-ți poți înfige dinții în ea.

— Asta este criptografia.

27

Codurile îți fac inteligența să se facă una cu pământul în fața ochilor tăi — întinzi mâna s-o cauți, dar nu reușești s-o atingi. Codurile îți pun un văl pe ochi de nu mai vezi nimic.

28

Când Douglas MacArthur se afla în peninsula Coreei, și-a ridicat brațele spre cer și a încercat să-l cuprindă într-un pumn. Apoi a gesticulat înspre criptografii săi și le-a spus: așa o inteligență îmi doresc și eu, cuprinzătoare, vreau să știu tot, tot ce e în jurul meu, lucrurile pe care nu le pot vedea pentru că sunt orb. Aș vrea să văd dacă-mi puteți reda vederea.

La câțiva ani distanță, a scris din memorie: criptografii mei nu mi-au permis

niciodată să-mi deschid ochii, nici măcar o dată. Am fost foarte norocos să revin la viață.

29

N-ar strica să faci aceeași mișcare precum Douglas MacArthur, să cuprinzi întreg cerul cu mâna. Dar țelul tău nu e să prinzi aerul, ci să înhați o pasăre. În înaltul cerului se găsesc întotdeauna păsări, dar probabilitatea ca tu să prinzi una cu mâinile goale este infimă. O probabilitate mică nu înseamnă că e imposibil cu totul, unii prind în mod miraculos pasărea.

— Asta e criptografia.

Dar, marea majoritate a oamenilor încearcă o viață întreagă să prindă pasărea, însă tot ce izbutesc este să înhațe niște pene.

30

Ce fel de persoană reușește să prindă pasărea?

Poate că John Nash[23] ar putea.

Dar Liseiwicz nu ar putea, deși geniul său nu e neapărat inferior celui al lui John Nash.

31

Nash ar reuși să prindă o pasăre în zbor, dar inima mea nu ar reuși niciodată să-mi spună precis când o va prinde. Dar Liseiwicz i-ar urmări privirea cu atenție, apoi, când și-ar întinde mâna, ar fi atent la atitudinea lui, la cât a fost de sprinten, de precis, la puterea lui de a sări și tot așa. Și

dacă și-ar ridica ochii să scruteze cerul și să numere câte păsări sunt, la ce viteză zboară, care-i circuitul lor, care sunt caracteristicile speciale și schimbările din timpul mișcării, atunci ar putea să judece exact momentul când Nash va reuși să întindă mâna și să prindă pasărea.

Tot la fel e și cu talentul, talentul lui Liseiwicz e riguros, frumos, frumos ca un înger sau ca un zeu. În schimb, talentul lui Nash e ceva neobișnuit și de aceea poate să pară ciudat și barbar, ca și când ar fi posedat de un spirit rău. Codurile sunt lucrătura dracului, ele sunt dovada răului, a șireteniei, a cruzimii, a diavoliciunii extreme din oameni, iar Nash, cel inseparabil de diavol, s-a apropiat cel mai mult de ele.

32

Somnul și moartea au același prenume, dar au nume diferite.

Somnul este pregătirea morții, iar visele sunt un soi de iad.

Oamenii spun că spiritul tău trece în afara corpului și se face mic, mintea trece prin corpul tău și se face mică, asta e principala caracteristică a demonilor și a gnomilor.

Oamenii mai spun că, de vreme ce ai intrat în contact cu lumea viselor, încă din copilărie, te-ai contaminat cu relele și ticăloșiile întâlnite acolo; de aceea poți prinde o pasăre în zbor.

33

Toate secretele din lume se regăsesc în vise.

34

Tu ești singura ta mărturie.

Când te vei mărturisi pe tine însuți, va veni și adversarul tău să te asiste.

Dacă nu te poți mărturisi pe tine însuți, atunci adversarul se va mărturisi pe sine însuși.

35

Ți-e sete de un om mai talentat ca tine care să vină și să-ți permită să-ți ții gura închisă. Dar pentru ca asta să se împlinească, trebuie să continui să vorbești.[24]

36

Mi-au schimbat iar ofițerul de securitate, iar motivul pentru care s-a întâmplat asta a fost că nu a venit prompt să recupereze carnețelul meu.

Nu e prima concediată și nu este nici ultima.

37

Noul ofițer de securitate e cu siguranță tot femeie.[25]

38

Cine este ea?

Tu o cunoști pe ea?

Speri că e cineva cunoscut sau nu?

S-a oferit ea voluntar sau a fost convinsă să facă această muncă?

Va veni mâine la spital să mă vadă?

Drăcie! Asta chiar că-mi dă dureri de cap!

39

Diavolul naște și crește copii cu nemiluita, ca apoi să-i mănânce.

40

Doctorul mi-a spus că stomacul încă-mi mai sângerează un pic. I s-a părut ciudat că tot nu s-au înregistrat efectele dorite după ce mi-a administrat medicamente de calitate excelentă. I-am spus motivul pentru asta: am început să iau medicamente cu pumnul încă de la vârsta de zece ani, am consumat prea multe medicamente, iar acum sunt imun la ele. A decis să-mi administreze medicamente noi. I-am spus că n-avea importanță, că nu conta câte medicamente noi aș fi încercat, primordial era că trebuia mărită doza de medicamente. El mi-a spus că asta implica riscuri prea mari și că nu era dispus să și le asume. Din punctul meu de vedere, cel mai bine era să mă pregătesc să stau aici un pic mai mult.

41

Al dracului animal de casă!

42

Ea a venit.

Ele aleargă întotdeauna într-un suflet aici, înarmate cu mult curaj, ca să sufere alături de tine.

43

Când ea este în salon, camera pare să fie înțesată de oameni.

Când ea pleacă și te uiți la silueta ei, aproape uiți că e femeie.

I-au trebuit șapte prăjiturele ca să se lepede de foame.[26]

44

Ea nu-i prea bună la ascuns lucruri — ar fi un cod tare nefericit! În fața oamenilor e și mai puțin relaxată decât tine. Dar dacă ea așa este, de ce se supune la asta? Trebuie să știi că acesta este de-abia începutul. Asta a hotărât ca tu să-ți petreci fiecare zi simțindu-te derutat și neajutorat; și apoi eu știu că el n-ar simpatiza cu cineva care merge pe drumul greșit.

45

Să încerci să mă ajuți cu gândurile mele e un fel de boală, doar dacă stau întins în pat mă pot reface complet.

46

Să fii prea lucid, și asta este un fel de boală.

47

Cerul albastru, norii albi, copacii, vântul care suflă, ceva care se leagănă, o fereastră, o pasăre care-și fâlfâie aripile-n zbor, ca într-un vis... o nouă zi, vântul ca și timpul, apa ca și viața... câteva amintiri, câteva oftaturi, câteva confuzii, câteva

întâmplări de neuitat, câteva coincidențe, ceva ridicol... vezi două puncte: primul este spațiul, al doilea este timpul, sau se mai poate spune că primul este ziua, iar al doilea este noaptea...

48

Doctorii cred că visele sunt tot o boală care te stoarce de puteri și de sănătate.

49

Ea mi-a adus un cartuș de țigări Daqianmen, cerneală albastră Guoguang, ceai galben Yunshan, un metronom, balsam, un radio, un evantai din pene, romanul *Cronica celor trei regate*. Parcă mă studia... dar făcea o greșeală, nu aș fi ascultat radio. Sufletul meu este radioul meu, îmi susură în fiecare zi la ureche, ca și metronomul, vibrația cauzată de pași putea să miște pendulul într-o parte și-ntr-alta, timp îndelungat.

Sufletul tău este ridicat în aer, întocmai ca un pendul.

50

S-a văzut într-un vis pe sine fumând, apoi chiar a început să fumeze.

51

Fumatul țigărilor Daqianmen este un obicei cultivat de Xiao Jiang[27]. Ea este din Shanghai. Odată, după ce s-a întors dintr-o vizită acasă, a adus aceste țigări. A spus că sunt foarte bune și că-i va ruga pe cei de acasă să-i trimită câte un cartuș în fiecare

lună. Îi plăcea s-o audă vorbind dialectul de Shanghai, semăna cu ciripitul păsărilor, melodios și încâlcit. Apoi își închipuia că limba ei era ascuțită și subțire. Părea că se îndrăgostise de ea, dar n-a avut timp să afle. Problema ei era că, atunci când pășea, făcea prea mult zgomot, și mai avea și o cadență în mers, de parcă ar fi avut bătute pe tălpi potcoave asemeni cailor. Pur și simplu, a fost mult mai mult decât putea el îndura. La drept vorbind, n-a fost o problemă legată de zgomot, ci însemna mai mult că sufletul lui putea, în orice clipă, să-și ia zborul în văzduh — în timp ce plutești, se întâmplă adesea să apuci cu putere de un colț al hainei, și apoi să cazi din înaltul cerului.

52

Dacă ar fi să aleagă între zi și noapte, el ar alege noaptea.

Dacă ar fi să aleagă între munți și râuri, el ar alege munții.

Dacă ar fi să aleagă între iarbă și flori, el ar alege iarba.

Dacă ar fi să aleagă între oameni și fantome, el ar alege fantomele.

Dacă ar fi să aleagă între vii și morți, el ar alege morții.

Dacă ar fi să aleagă între muți și orbi, el ar alege muții.

Acestea fiind spuse, el disprețuia zgomotul și lucrurile care făceau zgomot.

Și aceasta este un soi de boală, e ca daltonismul, există o dispoziție naturală

mai mare sau mai mică de a suferi de această boală.

53

Un vrăjitor care nu poate ajunge la țintă...

54

Ce lucruri sinistre!

Ea mi-a spus că sunt moluște din clasa poliplacofore[28]. În poveștile populare se spune că au ieșit dintr-o împletire nefirească dintre o broască râioasă cu un șarpe[29] și că au un efect deosebit în vindecarea bolilor de stomac. Chiar cred că e așa: în primul rând, pentru că este folosită în popor ca să vindece boli greu de stârpit, în al doilea rând, boala mea de stomac seamănă cu animalul acesta sinistru și poate că numai cu ceva atât de sinistru și de înfricoșător pot să-mi țin boala sub control. Se pare că umblase o zi întreagă prin munți ca să le strângă; trebuie să fi fost foarte dificil pentru ea. Pân' la crăpat de ziuă, pân' ce umbrele se sting, am să fiu purtat până la muntele de smirnă și la izvoarele de tămâie[30].

55

Pădurea pare că respiră sub lumina lunii, apoi se scufundă, se strânge într-o grămăjoară foarte mică, coroanele se-nalță drept, apoi se desface iar, urmând linia văii, împrăștiindu-se, dosindu-se în forma unor arbuști, atât de mult până imaginea devine neclară și îndepărtată...[31]

56

Am simțit deodată că stomacu-mi era gol, ușor, de parcă nici nu era acolo — o senzație pe care n-am mai simțit-o de ani de zile! Am simțit atât de mult timp că stomacul meu era un bazin septic, pătruns de un miros arzător, diavolesc, iar acum părea că avea o spărtură și că se dezumflase, se înmuiase, se relaxase. Se spunea că era nevoie de 24 de ore pentru ca medicamentele chinezești să-și facă efectul, dar acum de-abia trecuseră câteva ore, era de-a dreptul incredibil!

Să fie oare într-adevăr un tratament miraculos?

57

E prima oară când o văd râzând.

E zâmbetul acela reținut, nenatural, fără chicot, foarte scurt, cât ai clipi din ochi, ca și când ar fi râs cineva dintr-un tablou.

Râsul ei a arătat că nu-i place să râdă.

Dar oare chiar nu-i place să râdă? Sau...

58

Se ocupa de treburile lui ghidându-se după proverbul unui pescar bătrân: Carnea peștelui deștept trebuie să fie mai fermă decât a peștelui prost; în plus, acesta este pește răpitor, dacă peștele prost nu ține seama de ce mănâncă, cel deștept alege să-l mănânce pe cel prost...

59

Doctorul care se ocupă de mine mi-a dat o listă cu alimentele pe care pot să le mănânc, de parcă mi-ar fi prescris o rețetă de medicamente: terci cald, pâini aburinde, brânză tofu cu sos. Mi-a spus foarte clar că acestea erau singurele lucruri pe care le puteam mânca, pe deasupra mai trebuia să respect întocmai și cantitățile indicate. Dar, din experiența mea, puteam să mănânc un bol de tăiței, iar tăițeii puteau chiar să fie puțin cruzi.

60

Ne înțesăm viața cu idei greșite, dar adesea ele par mai corecte decât ideile corecte.

Și asta pentru că ideile greșite apar în fața noastră, sunt familiare și puternice.

Când vine vorba de coduri, tu ești doctorul, ei sunt pacienții.

61

Îi iei împreună cu tine pe același drum. Drumul pe care mergi te poate duce în Paradis, dar la fel de bine te poate duce în Infern. Cele create de tine sunt mai multe decât cele distruse...

62

Fericirea și dezastrul merg mână-n mână.

63

Ca un ceas, ea vine în fiecare zi la timp și pleacă în fiecare zi la timp.

Vine în liniște și pleacă în liniște.

Face asta pentru că te înțelege sau asta e firea ei?

Eu cred... nu știu...

64

Brusc, am sperat ca ea să nu vină astăzi, dar în realitate mi-era teamă că nu va veni.

65

Muncește mai mult decât vorbește, în plus, nici nu vorbește când muncește, seamănă cu metronomul. Dar comportamentul acesta i-a permis ca ușor-ușor să stabilească o autoritate asupra ta.

Tăcerea ei se topește în aur.

66

Dumnezeu e în cer, tu pe pământ: pentru aceasta cuvintele tale să fie puține. Treburile nemăsurate îi fac pe oameni să viseze; vorba multă e vorba prostului... Visele multe și vorba multă, în ele se adăpostește iluzia. [32]

67

Ea a citit *Biblia*?

68

Ea este orfană!

Ea este și mai nefericită decât tine!

Ea a mâncat pe la multe case până s-a făcut mare!

Ea chiar e orfană!

Orfan — cel mai sensibil cuvânt pentru urechile tale!

69

Deodată ai dezlegat ghicitoarea.

Ea este orfană, acesta este răspunsul la ghicitoare.

Ce e un orfan? Un orfan are ambele rânduri de dinți, dar nu are limba întreagă. Un orfan își folosește privirea ca să vorbească. Un orfan este născut din pământ (toți ceilalți sunt născuți din apă). Inima unui orfan poartă cicatrici toată viața...

70

Spune-i că și tu ești orfan... nu, de ce să-i spun ei? Vrei să te apropii de ea? De ce vrei să te apropii de ea? Pentru că e orfană? Sau pentru că... pentru că... cum de, dintr-odată, în inima ta s-au strecurat atât de multe întrebări? Problemele sunt umbrele a ce-și dorește cineva... geniile și proștii nu au probleme, au doar cereri.

71

Și ezitarea e un fel de putere, dar este puterea oamenilor obișnuiți.

Oamenilor obișnuiți le place să complice lucrurile, cei care creează coduri au abilitatea să vadă asta, iar cei care le descifrează, nu.

72

Astăzi, ea a plecat cu o jumătate de oră mai târziu pentru că mi-a citit despre Paul Korchagin, personajul principal din *Cum a fost îmblânzit fierul*. Ea a spus că aceasta este cartea ei preferată. O aduce de

fiecare dată când vine, iar dacă nu are treabă, se așază deoparte și citește. Astăzi am răsfoit-o și eu puțin. Ea m-a întrebat dacă am citit-o, i-am spus că nu și atunci ea m-a întrebat dacă poate să-mi citească. Vorbește foarte bine chineza standard. Mi-a spus că a lucrat ca telefonistă la Comandamentul Central. Cu ani în urmă, îmi auzise vocea la telefon...

73

Diferența e tocmai aici: unii sunt pregătiți pentru orice eventualitate, iar alții nu, dar n-ar trebui să se critice pe sine pentru asta.

74

În visele sale, se văzu pe sine înaintând în apa unui râu, cu apa până la brâu, în timp ce citea o carte. Cartea nu avea niciun cuvânt... apoi apa a început să se onduleze, să se răsucească. Și-a pus cartea pe cap ca să nu se ude. După ce au trecut valurile ondulatoare, și-a dat seama că apa îi luase și hainele. Era gol-goluț în apa râului...

75

În această lume, visele fiecăruia dintre noi au fost visate deja de alții.

76/77

A avut două vise dintr-odată: unul mergea în sus, iar celălalt în jos...[33]

... Se simți frânt de oboseală după experiențele din vis, ca și când visul l-ar fi

fiert până n-a mai rămas nimic din el.

78

O căzătură nefericită poate strica și cel mai mare triumf. Dar asta nu e sigur.

79

Te gândești la lucruri la care n-ai fi crezut niciodată că te vei gândi.

80

Există o singură metodă prin care poți scăpa de tine însuți: să te privești cu propriii ochi.

81

Ascultă . . . . unul . . . . tu . . . . ochi . . . . cel mai . . . . pe . . . . tu ....[34]

82

Două boli: una provoacă durere, iar cealaltă te face să visezi. Prima se tratează cu medicamente, la fel și cea de-a doua. Îți revii mai repede din prima boală, pe când cealaltă te arde de viu.

83

Vise! Trezește-te, trezește-te!

Vise! Nu vrei să te trezești!

84/85

Ascultă, acum nu va mai scrie ceva ca apoi să șteargă, el...[35]

... Ca mărul printre copacii din pădure, ca floarea de liliac printre ghimpi!

86

Simbolul vieții tale își dă sfârșitul, ca o insectă care-i devorată de alta.

87

O colivie își așteaptă pasărea...[37]

88

Acesta este un drum pe care merge toată lumea și de aceea e ușor de recunoscut.

89

O pasăre!

90

Nu s-a luptat destul? Totuși, o colivie își așteaptă pasărea...

Dacă citești carnețelul, e lesne de văzut că cele scrise înăuntrul său sunt alandala și destul de obscure uneori. Poți vedea cum dragostea lui Jinzhen pentru Xiao Di creștea, mai ales în ultima parte. Sentimentele sale profunde ieșeau la suprafață. Cred că secțiunile pe care Xiao Di le-a scos cuprindeau intimitățile lor, emoțiile lor și probabil că erau trasate într-un stil și mai obscur decât celelalte părți. Am întrebat-o pe Xiao Di dacă Rong Jinzhen i-a declarat direct că o iubește, iar ea mi-a spus că nu făcuse asta niciodată. Dar a adăugat că probabil îi declarase că o iubește, căci folosise cuvinte care ascundeau acest sens.

Când am bătut-o la cap să-mi spună ce

cuvinte erau acelea, mi-a răspuns pe un ton ezitant că nu-i aparțineau lui Jinzhen, ci că erau extrase din Biblie, din „Cântarea Cântărilor“, ultimul verset din capitolul 4. Am căutat în Biblie și cred că sunt următoarele:

„Ridică-te vânt din nord! Suflă, vânt din sud! Suflați în grădina mea interioară și stârniți-mi miresmele. Fie ca soțul meu să intre în grădina sa și să se înfrupte din roadele ei“[38].

N-ar fi drept să critic scoaterea anumitor pasaje, de vreme ce țineau de intimitatea relației lor; doar că mie îmi este foarte greu să le înțeleg relația dacă multe dintre informații sunt blocate, sunt lăsate în urmă, sunt încă ținute secrete. Prin urmare, cred că acest carnețel este un fel de cod al relației lor de iubire, invizibil pentru restul lumii.

Trebuie să spun că am înțeles cu ce talent minunat a fost înzestrat Rong Jinzhen și ce contribuție importantă a avut în criptografie, dar nu voi putea să mi-l imaginez vreodată pe Jinzhen în postură de iubit al unei femei, într-o relație amoroasă. Informațiile pe care le dețin în această privință sunt incomplete și fragmentare. Cred că unii nu-și doresc ca această imagine a lui Rong Jinzhen, de om îndrăgostit, să fie dezvăluită și altora, de parcă asta i-ar lua din strălucirea imaginii sale. Poate că cineva ca Rong Jinzhen nu trebuia să simtă emoții personale,

dragoste, prietenie. Pentru că nu trebuia să aibă astfel de sentimente, poate că tocmai el fusese cel care se lepădase de ele, iar dacă lui i-ar fi fost dificil să facă asta, atunci altcineva ar fi căutat să-l scape de ele.

După spusele soției sale, în a treia zi, după-amiază, după ce a fost externat din spital, când se apropia ora de ieșire de la serviciu, el a venit la biroul ei ca să-i înmâneze personal carnețelul. În calitate de ofițer de securitate, era de datoria ei să inspecteze orice carnețel și să se asigure că înăuntru nu erau pagini lipsă sau pagini rupte. Așadar, după ce Rong Jinzhen i-a înmânat carnețelul, și-a făcut datoria să-l inspecteze. Atunci Rong Jinzhen a spus:

— Carnețelul nu conține informații secrete legate de serviciu, sunt doar secretele mele. Dacă ești curioasă, poți citi tot carnețelul. Eu sper să-l citești și-mi doresc mult ca tu să-mi dai un răspuns.

Xiao Di a spus că se făcuse noapte când l-a terminat de citit și se îndrepta pe întuneric spre casă, dar ca mânată de un spirit diavolesc, s-a dus înspre casa lui Rong Jinzhen. În realitate, Xiao Di locuia la clădirea 38, iar Rong Jinzhen locuia în clădirea pentru specialiști, care se afla în direcția opusă celei în care locuia ea. Cele două clădiri încă mai există, cea în care locuia Xiao Di era din cărămizi roșii și avea trei etaje, iar cea în care locuia Rong Jinzhen era din cărămizi albastre-verzi și

avea două etaje. Odată am stat în fața clădirii albastre-verzi ca s-o cercetez, iar acum, când mă uit la poză, parcă-i aud vocea lui Xiao Di:

— Când am intrat în clădire, el se uita la mine fără să sufle o vorbă. Nici nu m-a invitat să mă așez. Am stat acolo, în picioare, și i-am spus că am citit carnețelul. M-a rugat să vorbesc că el mă ascultă. Eu am spus: „Permite-mi să fiu soția ta“. El a spus: „Bine“. După trei zile, ne-am căsătorit.

Ce simplu, ca într-o poveste, de necrezut!

Când Xiao Di mi-a spus această poveste, n-am sesizat nici urmă de emoție care să transpară de pe fața ei, nici tristețe, nici fericire, nici mirare, nici teamă, de parcă emoțiile atașate amintirilor s-ar fi dus, era ca și când mi-ar fi povestit un vis pe care-l mai spusese de nenumărate ori. Mi-a fost greu să ghicesc cum se simțea atunci sau cum s-a simțit când s-au întâmplat cele povestite de ea. Atunci mi-am luat libertatea de a o întreba direct dacă-l iubea pe Rong Jinzhen, iar răspunsul ei a fost:

— Îl iubesc tot la fel cum îmi iubesc și țara.

Apoi am întrebat-o din nou:

— Am auzit că la scurt timp după ce v-ați căsătorit, adversarii au început să folosească Codul Negru.

— Așa este.

— Și apoi el a început să dea foarte puțin pe acasă?

— Așa este.

— Mai mult, el chiar a regretat că s-a însurat cu tine?

— Așa este.

— Dar tu, tu regreți?

Am observat că o luasem prin surprindere cu această întrebare, se uita cu ochii mari la mine și mi-a răspuns cu frenezie:

— Să regret? Când îți iubești țara, cum ai putea să regreți? Nu! Niciodată n-aș putea să regret!

Atunci i-am văzut ochii scăldați în lacrimi, își trăgea nasul... era gata să plângă.

Începută în iulie 1991 în Beijing, Haidian, Weigong

Terminată în august 2002 în Chengdu, Qingyang, Luojianian

16 În versiunea în engleză, aceste cuvinte apar subliniate. La fel se va întâmpla și cu alte secțiuni de mai jos. (*N.a.*)

17 Amintiți-vă că Weinacht și Liseiwicz erau una și aceeași persoană. Dar pe când scria în carnețel, încă nu știa asta. (*N.a.*)

18 Aceasta este o povestire din *Biblie*. Apostolul Pavel se îndrepta spre Ierusalim pentru predică. Pe drum s-a întâlnit cu un fermier care bocea amarnic și atunci au purtat această discuție. (*N.a.*)

19 Pasajul este din „Ecleziastul“, capitolul 5. (*N.a*). De fapt, el reprezintă versetele 14–18 din capitolul 1. Iată traducerea: „M-am uitat cu luare-aminte la toate lucrurile care se fac sub soare și iată: totul este

deșertăciune și vânare de vânt. Ceea ce este strâmb nu se poate îndrepta și ceea ce lipsește nu se poate număra. Grăit-am în inima mea: Cu adevărat am adunat și am strâns înțelepciune — mai mult decât toți cei care au fost înaintea mea în Ierusalim —, căci inima mea a avut belșug, înțelepciune și știință. Și mi-am silit inima ca să pătrund înțelepciunea și știința, nebunia și prostia, dar am înțeles că și aceasta este vânare de vânt, că unde este multă înțelepciune este și multă amărăciune și cel ce își înmulțește știința își sporește suferința." (Cf. *Biblia,* Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988) (*N.t.*)

20 Karl Johannes a fost un criptograf celebru german din Al Doilea Război Mondial. A murit în anul 1948. (*N.a.*)

21 Această informație era sigură. După ce a devenit șeful diviziei, a participat la decriptarea oricărui cod. (*N.a.*)

22 *Scrierea Zeilor*, Ed. Zhonghua, 1945. În traducere a primit numele *Ghicitoarea*. Rong Jinzhen a fost foarte supărat că serviciile secrete i-au căutat această carte, dar n-au găsit-o. (*N.a.*)

23 John Nash este un matematician american care a jucat un rol esențial în dezvoltarea teoriei jocurilor, drept urmare a fost unul dintre laureații Premiului Nobel pentru economie în 1994. Reușitele sale în domeniul matematicii pure sunt la fel de impresionante; el este unul dintre fondatorii geometriei diferențiale moderne. Din păcate, la doar 34 de ani, s-a îmbolnăvit de schizofrenie paranoidă severă. Astfel, talentul său a fost curmat prematur. (*N.a.*)

24 Dat fiind că este folosită engleza aici, pot să speculez că acesta e un fel de citat, dar nu i-am putut găsi sursa. (*N.a.*)

25 Căsătoriile membrilor de la Unitatea 701, pe la mijlocul anilor '70, trebuiau să respecte reguli stricte. Spre exemplu, femeile de la Unitatea 701 nu aveau voie să aibă relații cu bărbați din afară. Iar dacă un bărbat dorea să inițieze o relație cu o femeie din afară (deși era promovată egalitatea între sexe, bărbații erau avantajați în fața femeilor), trebuia să raporteze autorităților în drept. Odată raportul făcut, unitatea trimitea agenți care să verifice trecutul femeii respective. Dacă se dădea consimțământul, relația putea să treacă la următorul nivel. Ulterior, dacă persoana respectivă nu dorea să facă un anume lucru,

sau dacă apărea o „problemă“ dificil de rezolvat, atunci ar fi putut să ceară partidului să intervină și să rezolve problema. Căsătoria lui Rong Jinzhen a fost o problemă spinoasă pentru autorități, căci el înainta în vârstă și tot nu se căsătorea. Nu lua nicio inițiativă și nici nu ruga autoritățile să intervină să-l ajute. După ce a trecut de 30 de ani, partidul și-a luat sarcina de a se îngriji de căsătoria lui din umbră. Mai întâi, ei trebuiau să aleagă persoana potrivită, ca apoi s-o numească în postul de ofițer de securitate personală al lui Rong Jinzhen. Această femeie nu numai că trebuia să se bucure de sprijinul complet al partidului, dar trebuia să fie și motivată să stea alături de el și să spere că se căsătorește cu el. Dacă nu putea face asta, atunci ea ar fi trebuit să plece, ca să lase șansa altcuiva — poate că următoarea persoană avea mai mult noroc. Din cauza acestui plan intern, agenții de securitate ai lui Rong Jinzhen se tot schimbau, iar agentul actual era al patrulea.

26 Acest pasaj este, cel mai probabil, din *Biblie*, dar nu știu precis de unde. (*N.a.*)

27 Xiao Jiang a fost primul său agent de securitate femeie. (*N.a.*)

28 Moluște marine care trăiesc în munți și pe stânci. Sunt un fel de broaște țestoase cu carapace moale; prin comparație cu alte moluște, pielea lor exterioară este cu mult mai aspră și mai înfricoșătoare; sunt extrem de rare și au o multitudine de proprietăți medicale. (*N.a.*)

29 În realitate nu este așa, sunt un tip de broască-țestoasă cu carapace moale. (*N.a.*)

30 „Cântarea Cântărilor“, capitolul 4, versetul 6. (*N.a.*): „Până nu se răcorește ziua, până nu se-ntinde umbra serii, voi veni la tine, colină de mirt, voi veni la tine, munte de tămâie.“ Cf. *Biblia*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988, capitolul 4, versetul 6. (*N.t.*)

31 Sursă necunoscută. (*N.a.*)

32 „Ecleziastul“ (*N.a.*), 5: „Dumnezeu este în ceruri, iar tu pe pământ; pentru aceasta să fie cuvintele tale puține. Visurile vin din multele griji, iar glasul celui nebun din mulțimea de vorbe“. (Cf. *Biblia*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988, capitolul 5, versetele 1–2, *n.t.*).

33 Pagina a fost plină, dar pagina următoare nu are antet.

Cred că unele secțiuni au fost eliminate. (*N.a.*)

34 Orice ar fi fost scris s-a șters; am putut recupera doar câteva cuvinte. (*N.a.*)

35 Cred că unele secțiuni au fost eliminate. (*N.a.*)

36 „Cântarea Cântărilor“, 2. (*N.a*): „Cum este crinul între spini, așa este draga mea între fete. Cum este mărul între copaci, așa este dragul meu printre flăcăi“. Cf. *Biblia*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988, „Cântarea Cântărilor“, capitolul 2, versetele 2–3. (*N.t.*)

37 Sursă necunoscută. (*N.a.*)

38 „Cântarea Cântărilor“, capitolul 4, versetul 16: „Scoală, vânt de miazănoapte, vino, vânt de miazăzi, suflați prin grădina mea și miresmele-i stârniți; iar iubitul meu să vină, în grădina sa să intre și din roadele ei scumpe să culeagă, să mănânce“. (Cf. *Biblia*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988.) (*N.t.*)

Table of Contents